

A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kiadványa

CSIHÁK GYÖRGY

EX ORIENTE LUX

United
Middle
Europe

Ηνωμένη Μεση
Ευρώπη

Zjednoczona Europa
'Srodkowa

Egyesült
Közép-Európa

Csihák György
EX ORIENTE LUX

A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kiadványa

CSIHÁK GYÖRGY

EX ORIENTE LUX

Zürich-Budapest
1996

© Zürichi Magyar Történelmi Egyesület

ISBN 963 85274 7 1

Harmadik, átdolgozott kiadás

Kiadja
Magyar Történelmi Iskola
Zürichi Magyar Történelmi Egyesület
Magyarországi Tagozata
1212 Budapest, Kossuth L. u. 106/a.
Felelős kiadó az egyesület elnöke

Előbeszéd

Vége! Hazánkban újra felépíthetjük a kapitalizmust! Hurrá!

Ez persze nem olyan. Itt van szociális háló, szociális érzékenység és nincsenek külföldi kapitalisták, akik pókhasukkal szívarozva ülnek a pénzeszsákon.

Nekünk vadonatúj kapitalistáink vannak, tiszta magyarok, még a nyugatra szakadt hazánkia sem kell. Ha kapitalista, akkor legyen piros-fehér-zöld, nőjön magyar talajból. Még a pálinkás üveg is szentkorona formájú legyen. Miénk a hazai kolbász, mi megszenvedtünk érte. Persze jöhet a külföldi, ha van pénze, de nekünk ne dirigáljon! Szépen adja ide a pénzét - majd mi tudjuk, hogyan bánjunk vele. A nyugat majd megtanulja, hogy nálunk nem úgy megy. Különben is: mi ezer éven át a nyugat védőbástyája voltunk. Itt az ideje, hogy kifizessék a tartozásukat!

Nos, kedves Olvasó, elhatároztam, hogy megértem az idők szavát. Gondosan megtanultam egy jó kereskedelmi fogást könyvem reklámozására: EGYET FIZET - KETTŐT KAP! Igen - ez a könyv, két könyv. Az egyiket 1973-tól 1979-ig írtam, miután nyugatra szakadtam. Svájci kiadóm bemutatja az 1979. évi frankfurti könyv-világkiállításon, megért két kiadást, a Kárpát-medencébe is eljutott néhány száz példány, bekerült egy-két könyvtár zárt anyagába, a hálátlan utókor pedig elfelejtette. Nem csoda.

A Szabad Európa Rádió tudósítója beszámolt annak idején az említett frankfurti könyv-világkiállításról, az Ótágú Síp című műsorban, 1979 október 20-án, 20.40-kor, 21-én 9.40-kor és 18.40-kor, valamint 22-én 14.40-kor. Egy könyvet ismertet részletesen, az enyémet, imígyen: "Több érdeklődő vett kezébe, egy puhakötésű, kétfedelű könyvet kíváncsiságból: vajon mit tartalmazhat, egy EX ORIENTE LUX című és fedőlapján Közép-Kelet Európát ábrázoló kötet? A kettőszáz oldalas magyar munka szerzője, a Svájcban élő dr. Urbán György, aki arra tett kísérletet, hogy Magyarország demokratikus jövőjét felrajzolja. Abból a felvetésből indult ki, hogy egy napon megszűnik a szovjet hegemonia és Magyarország ismét szabadon döntheti el: milyen keretek között és milyen társadalmi berendezkedéssel kíván élni. A szerző helyesen ismerte fel a jövőről való gondolkodás igényét, ám könyvébe vetett egy futó pillantás is meggyőző arról, hogy eléggé utópisztikus és optimista módon képzei el annak lehetőségét, amit elfogadni és megvalósítani érdemesnek lát."

A történelem fintora: az említett tudósító az elsők között kapott kitüntetést az új magyar kormánytól. Az indoklás szerint, az illető az átmenet előkészítője, nagy hídépítő.

Nos, nemrégiben elővettem könyvem és elhatároztam, hogy újra írom, újra kiadom. Amint elolvastam - kiderült, hogy bizony nem kell sokat újra írjak, legfeljebb itt-ott kell egy kis kiegészítés. Nos, így lett kettő könyv - egy csapásra. Az új dolgokat dőlt betűvel szedtuk, így mindenki láthatja, mi az új.

Takarékos ember olvassa csak az új részeket. Az idő újra pénz!

Közép-Európában, 1995. augusztus.

Tisztelettel;
Mindkét Könyv Szerzője

Tartalom

Előbeszéd	5
Összefoglaló - Synopsis - Sommaire - Zusammenfassung	6
Közmondások	15
Nyitány	17
Történelem	29
Élmény	61
A kommunizmus Magyarországon 1945 óta	64
1. Erkölcs, értelmiség	64
2. Zsidók	83
3. <i>Cigányok</i>	87
4. Parasztok	88
5. Munkások	90
6. Gazdasági helyzet	95
Kommunisták Kelet-Európában	99
Egy kis magyarázat	108
A kommunizmus eredményeiről	115
1. Társadalmi tulajdon	115
2. A termelés növekedési üteme	117
3. Életszínvonal	118
Népek Közép-Európában	121
Odüsszeia	129
Közép-Európai Államszövetség	132
A Közép-Európai Államszövetség egyes tagjai	149
<i>Övezetek Európája a kisállamok jövője</i>	152
A magyarság és a Közép-Európai Államszövetség	156
Az új Magyarország társadalmi rendje	161
Az ország kialakításának a terve	180
Földreform és államosítások	180
Kormányzás, népgazdaság, közigazgatás	183
1. Gazdaságügyi Minisztérium	183
2. Építésügyi Minisztérium	186
3. Mezőgazdasági és Vízügyi Minisztérium	196
4. Kultuszminisztérium	201
5-7. Igazságügyi- és Külügyminisztérium,	
Honvédelmi Minisztérium, közigazgatás	204
Összefoglalás	207
Menetrend	213
Epilógus	221
<i>Az utolsó szó jogán</i>	227
<i>Melléklet: A most megalakult Független Közép-Európa</i>	
<i>Mozgalom Kiáltványa (Tervezet)</i>	243
Függelék	
A ZMTE eddig megjelent kiadványai	247
Előkészületben	247
Terjesztők	248
Info	249

Összefoglaló

Ez a könyv a következő három főrészből áll: Történelem, Élmény, Odüsszeia.

A "Történelem" fejezet, a legújabb hazai és külföldi történelemkutatás eredményeinek fényében, bemutatja a magyar történelem legfontosabb összefüggéseit napjainkig.

Az "Élmény" a Szerző azon tapasztalatait foglalja össze, amelyeket a kommunista Magyarországról szerzett *magasszintű közgazdasági vezető* testületeknél több mint másfél évtizedes tevékenysége során. Az elemzett és gazdag tényanyaggal színezett helyzetképet beleillesztette a közép-európai zsákutcas történelmi keretbe.

E két bevezető fejezet alátámasztja a Szerző azon nézetét, hogy minden, ma még szabadon élő ember számára, létfontosságú feladat a kommunizmus lényegének, természetének alapos megismerése annak érdekében, hogy kommunisták és nemkommunisták megtalálják a kivezető utat a társadalmi igazságtalanság bonyolult rendszeréből keleten és nyugaton egyaránt.

A Szerző optimista. A kelet-európai megújulást elkerülhetetlen történelmi következménynek tekinti, amely természetszerűleg nem önmagától fog megvalósulni. Mindenkinek meg van ebben a munkában a feladata, s megtalálhatja benne a jólfelfogott érdekét is. Hogy miképpen? Ahhoz el kell olvasni az "Odüsszeia" fejezetet.

Senki se felejtse el, hogy az emberi történelem legborzalmasabb két háborúja Közép-Európából indult ki, az ottélő népek megbocsáthatatlan civakodása következtében.

A közép-európai rendezés a nagyhatalmak feladata, de mindenek előtt a közép-európai népek érdeke. Elsősorban ezen népek kell leszámoljanak ezerféle történelmi babonájukkal, s kell megtalálják egymás kezét Helsinkitől Ankaráig.

Összetartó, jólszervezett, gazdaságilag és politikailag erős Közép-Európa, nemcsak a kelet és a nyugat közötti egyensúly, hanem Európa ezen két részének belső egyensúlya szempontjából is nélkülözhetetlen. A közép-európai népek semleges és fegyvermentes államszövetsége nyújthatja a Szovjetunió és Nyugat-Európa közötti katonai biztonság egyetlen életképes lehetőségét, következtésképpen az egyetlen látható kiutat az összes leszerelési és haderőcsökkentési tárgyalás zsákutcájából.

Ezt bizonyítja a napjainkban folyó tárgyalási sorozat is, amely láthatóan egy újabb világméretű összeütközés felé vezet bennünket.

Table of Contents

Synopsis - Sommaire - Zusammenfassung	6
Sumarian proverbs	15
Overture	17
History	29
Experience	61
Communism in Hungary since 1945	64
1. Morale, Intellectuals	64
2. The Jewish Question	83
3. The Gypsies	87
4. The Peasants	88
5. The Workers	90
6. The Economic Situation	95
Communists in Eastern Europe	99
A short Commentation	108
Over the Successes of Communism	115
1. Public Ownership	115
2. The Rate of Economic Growth	117
3. Livingstandard	118
People in Eastern Europe	121
Odyssey	129
The Middle European Confederation	132
The Individual States of this Confederation	149
Europe of Regions the future of the little states	152
The Hungarian People and the Middle European Confederation	156
The Social Structure of the New Hungary	161
The Reforming Plan of the Country	180
Agriculture Reform and Nationalization	180
Government, Economy, Administration	183
1. Ministry of Economy	183
2. Ministry of Building	186
3. Ministry of Agriculture and the Waterboard	196
4. Ministry of Education	201
5-7. Ministry of Justice and the Foreign Office, Ministry of Defence, Local Administration	204
Summary	207
Schedule	213
Epilogue	221
INFO	249

Synopsis

This book is composed of the three parts, entiteled "History", "Experience" and "Odyssey".

The section "History" presents the most important connections of Hungarian history up to date in view of the results of home and foreign historical research.

Under the title "Experience", the author drafts the experience that he collected over communist Hungary, in one and a half decades of his activity with prominent economic groups. The analysed and rich with data illustrated review has been fitted into the tragic historical frame of Middle Europe.

These two sections support the opinion of the author, that a life important task for free humanity is to know thoroughly the nature, essence and manoeuvrings of communism. Only then will people, whether communist or not, find the way to avoid social injustice in the East as in the West.

The author is optimistic. The renewal in Middle Europe he considers to be the historically irrefutable result, not selfrealizing of course. Everyone will have to Cooperate, whereby in actual fact one is only acting in one's own interest. In which way should this come about? In order to know, you must read the chapter "Odyssey".

Nobody should forget that the two World Wars deeply shocked the World, that these were triggered off by the tragic historical development of Middle Europe and by the divisions and conflicts of the nations there concerning territorial demands.

The meddling of the Great Powers in Middle European affairs is to be terminated in order to enable the people of the area to find to each other from Helsinki to Ankara.

A stable Middle Europe, strong both in economical and political regards, is indispensable for the recovery of the counter-balance not only between East and West, but also inside the two parts of Europe. These nations, in a neutral and demilitarised confederation, offer the only viable security for the Soviet Union and Western Europe. Consequently it is the only way out of all deadlocks of conferences on disarmament and armad forces' deduction.

These views have been justified by the gigantic efforts of negotiations in Europe and elsewhere which are completely futureless, hardly serving for anything but publicity, manoeuvring us towards a world-wide conflict again.

Table des matieres

Synopsis - Sommaire - Zusammenfassung	6
Proverbes sumériens	15
Ouverture	17
Histoire	29
Evénements vécus	61
Le communisme en Hongrie à partir de 1945	64
1. La morale, les intellectuels	64
2. La question juive	83
3. Tzigane	87
4. Les paysans	88
5. Les ouvriers	90
6. La situation économique	95
Les communistes en Europe de l'est	99
Un court éclaircissement	108
Les succès du communisme	115
1. Propriété sociale	115
2. Rythme du processus d'augmentation de la production	117
3. Standard de vie	118
Peuples est-européens	121
Odyssée	129
L'union des états d'Europe centrale	132
Les différents états de cette union	149
Le peuple hongrois et l'union des états d'Europe centrale	156
Le contrat social de la nouvelle Hongrie	161
Plan de restructuration du pays	180
Réformes agraires et étatisations	180
Gouvernement, économie politique, administration	183
1. Le ministère de l'économie politique	183
2. Le ministère des travaux publics	186
3. Le ministère des eaux et forêts	196
4. Le ministère de la culture	201
5-7. Les ministères de la justice et des affaires étrangères, le ministère de la défense, l'administration	204
Résumé	207
Plan de route	213
Epilogue	221
INFO	249

Sommaire

Le livre comprend trois parties intitulées "Histoire", "Événements vécus" et "Odyssée".

Dans le chapitre "Histoire" sont présentés les principaux événements de l'histoire hongroise jusqu'à nos jours, ceci à la lumière des résultats de recherches historiques hongroises et étrangères.

Puis, sous le titre "Événements vécus", l'auteur raconte son expérience du communisme hongrois, acquise pendant quinze ans passés au sein de hauts comités de gestion économique. L'auteur décrit de nombreux faits authentiques et analyse la situation hongroise dans le cadre historique tragique de l'Europe centrale.

Ces deux chapitres soutiennent l'opinion de l'auteur, que c'est pour l'humanité libre contemporaine une tâche d'importance vitale que d'apprendre à connaître à fond l'être, la nature et la manœuvre du communisme. Alors seulement les hommes, communistes ou non, pourront trouver le chemin permettant d'éviter les injustices sociales, à l'est comme à l'ouest.

L'auteur est optimiste. Il tient le renouveau de l'Europe centrale pour une conséquence inévitable de l'histoire, mais qui ne se développera bien sûr pas toute seule. Chacun devra y participer et ceci, en fait, en ne faisant que défendre ses propres intérêts. De quelle façon cela doit-il se produire? Pour le savoir, vous devez lire le chapitre "Odyssée".

Personne ne doit oublier que les deux guerres mondiales, qui secouèrent tant le monde, ont eu pour point de départ le développement historique, tragique de l'Europe centrale. Le règlement des problèmes en Europe centrale est la tâche des grandes puissances et est avant tout dans l'intérêt des pays d'Europe centrale, pour qu'ils se reconnaissent les uns les autres, d'Helsinki à Ankara.

Une Europe centrale bien organisée, cohérente et forte sur les plans politiques et économiques est nécessaire à l'avènement d'un équilibre non seulement entre l'Europe de l'est et celle de l'ouest, mais encore à l'intérieur de ces deux parties de l'Europe. Une union d'états neutres et démilitarisés est la seule alternative possible pour la sécurité militaire entre l'URSS et l'Europe de l'ouest, et permet de sortir de toutes les impasses des conférences sur le désarmement, des débats sur la suppression des troupes armées, etc.

Tout cela est démontré par les énormes séries de débats qui ont lieu actuellement, qui ne mènent à rien et ne servent à presque rien sinon à des fins de propagande et qui nous mènent de façon visible à un conflit mondial.

Inhalt

Synopsis - Sommaire - Zusammenfassung	6
Sprichwörter aus dem Sumerischen	15
Ouvertüre	17
Geschichte	29
Erlebnis	61
Der Kommunismus in Ungarn seit 1945	64
1. Moral, Intellektuelle	64
2. Die Judenfrage	83
3. Zigeuner	87
4. Die Bauern	88
5. Die Arbeiter	90
6. Die wirtschaftliche Lage	95
Die Kommunisten in Osteuropa	99
Eine kurze Erläuterung	108
Ueber die Erfolge des Kommunismus	115
1. Eigentum der Gesellschaft	115
2. Tempo des Produktionswachstumsprozesses	117
3. Lebensstandard	118
Völker in Osteuropa	121
Odyssee	129
Der Mitteleuropäische Staatenbund	132
Die einzelnen Staaten dieses Bundes	149
Europa der Regionen die Zukunft der Kleinstaaten	152
Das ungarische Volk und der Mitteleuropäische Staatenbund	156
Die Gesellschaftsordnung des neuen Ungarn	161
Formierungsplan des Landes	180
Bodenreform und Verstaatlichungen	180
Regierung, Volkswirtschaft, Administration	183
1. Volkswirtschaftsministerium	183
2. Ministerium für Bauangelegenheiten	186
3. Ministerium für Landwirtschaft und Wasserwesen	196
4. Kultusministerium	201
5-7. Justizministerium und Auswärtiges Amt, Verteidigungsministerium, Administration	204
Zusammenfassung	207
Fahrplan	213
Epilog	221
INFO	249

Zusammenfassung

Das Buch besteht aus drei Teilen, betitelt mit "Geschichte", "Erlebnis" und "Odyssee".

Der Abschnitt "Geschichte" präsentiert die wichtigsten Zusammenhänge der Geschichte Ungarns bis heute im Lichte der Ergebnisse der in- und ausländischen Geschichtsforschung.

Unter dem Titel "Erlebnis" fasst der Verfasser die Erfahrungen zusammen, die er in seiner anderthalb Jahrzehnte dauernde Tätigkeit bei hohen wirtschaftlichen Führungsgremien über das kommunistische Ungarn sammelte. Den analysierten und mit reichem Tatsachenmaterial illustrierten Lagebericht hat der Verfasser in den tragischen historischen Rahmen Mitteleuropas eingepasst.

Diese zwei Abschnitte unterstützen die Auffassung des Verfassers, dass es eine lebenswichtige Aufgabe für die heute frei lebende Menschheit sei, Wesen, Natur und Manöver des Kommunismus grundsätzlich kennen zu lernen. Erst dann werden die Menschen, ob Kommunisten oder Nichtkommunisten, den Weg finden, gesellschaftliche Ungerechtigkeiten zu vermeiden - im Osten wie im Westen.

Der Verfasser ist optimistisch. Die Erneuerung in Mitteleuropa hält er für eine unumstößliche historische Folge, die aber natürlich nicht von sich aus verwirklicht wird. Ein jeder wird dabei mitwirken müssen, womit er im Grunde genommen ja nur seine eigene Interesse vertritt. Auf welche Weise sollte dies erfolgen - um dies zu wissen, müssen Sie das Kapitel "Odyssee" lesen.

Niemand darf vergessen, dass der Ausbruch der beiden Weltkriege, die diese Welt am meisten erschütterten, die Folge der tragischen historischen Entwicklung Mitteleuropas war. Die Regelung in Mitteleuropa ist die Aufgabe der Grossmächte und steht vor allem im Interesse der mitteleuropäischen Völker, damit sie sich gegenseitig finden, von Helsinki bis Ankara.

Das gut organisierte, politisch und wirtschaftlich starke und zusammenhaltende Mitteleuropa ist unerlässlich für die Herstellung des Gleichgewichtes nicht nur zwischen Ost- und Westeuropa, sondern auch innerhalb dieser beiden Teile Europas. Diese Völker in einem neutralen und demilitarisierten Staatenbund bieten die einzige lebensfähige Alternative für die militärische Sicherung zwischen der Sowjetunion und Westeuropa, wodurch der Ausweg aus allen Sackgassen der Abrüstungskonferenzen, Truppenabbauverhandlungen etc. geschaffen wird.

All dies wird durch die gegenwärtigen monströsen europäischen Verhandlungsserien bewiesen, die vollkommen aussichtslos sind, ausser Propagandazielen kaum zu etwas dienen und uns wiederum sichtbar in einen Weltkonflikt manövrieren.

"A legmagasabb fal sem tartóztatja fel az éhes gyomor vakmerését!"

"Az erős munkája bérét, a gyöngye gyermekei árát eszi meg."

"Elmég és elveszed az ellenség földjét -
eljön az ellenség és elveszi a te földedet."

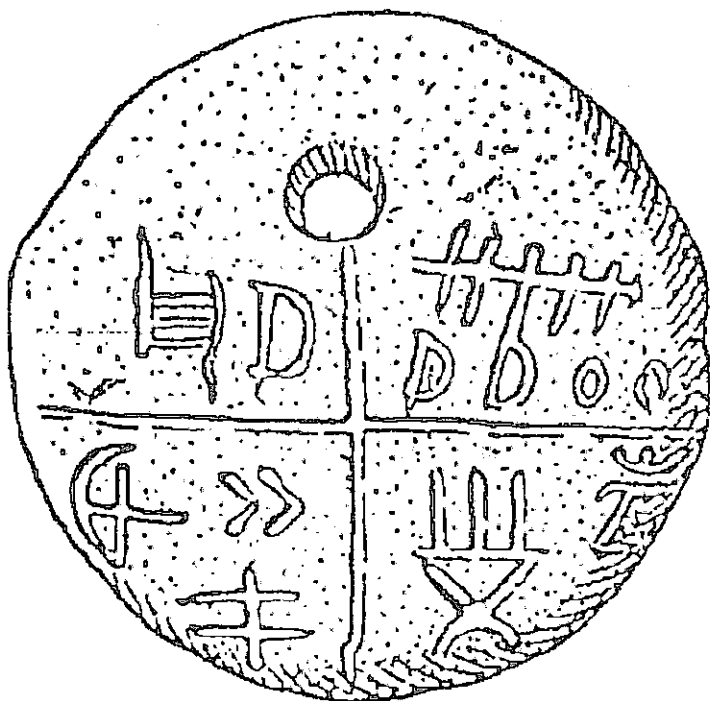
"Ha rosszat teszel barátoddal, mit cselekszel majd ellenségeddel?"

"Nem dárda, nem fal, nem zár, nem vagyon -
csak Isten óv meg a veszedelemtől."

"Régi példaszó mondja:
Neked is át kell menned az alvilág folyóján."

"Gyürközz neki -
Isten is megsegít! "

(Szumérból fordította: Komoróczy Géza)

A szabadság olyan mint a rabszolga.
Ha jól bánsz vele: életed végéig híven
szolgál, ha meghaltál könnyeket hullat
érted, s ápolja sírodat. De ha rosszul
bánsz vele: fellázad ellened és megöl.

NYITÁNY

1973. április 6.

Négyezer évvel ezelőtt véste ékírással agyagtáblába ezeket az aforizmákat egy ismeretlen babiloni írómester. Ez a bölcsesség már akkor is több ezer éves volt. Ha ma olvasod, önkéntelenül is ez a gondolatod támad: az emberiség hosszú történelmében át nem tanult semmit. Saját hibáiból sem.

Akik ezt tagadják, azok többnyire a technika vívmányaira hivatkoznak: lézer, holdutazás, rágógumi. Na és embert is kevesebbet eszünk!

Ha jól utána gondolunk, ez az ellenvetés nem is logikus, de nem is igaz. A mai technika egyetlen vívmánya sem ér többet, mint a tűz vagy a kerék felfedezése. Az állat megszelídítése pedig egymagában is volt olyan tett, amelyhez azóta még hasonló sem történt. Az, hogy az ember lóra ült, gazdaságilag és hadászatiilag is felér bármely mai eredményünkkel. S eközben mit veszítettünk: kapcsolatunkat a természettel és egymással. Mert gondoljuk csak meg: ezelőtt ötezer évvel az ember a természet ölen emberi közösségben élt, ismerte a csillagok titkait, a mezők virágait és személyesen beszélgetett Istenével. Ma a csillagokat meg akarjuk hódítani, de elfelejtettük titkaikat. Alig tudunk felismerni néhány virágot és többnyire sejtelmünk sincs arról, hogy mivégre vannak a világon. És el sem hisszük, hogy Isten egyáltalán létezik.

"Vissza a természethez" - hangzott el a riadó alig kétszáz éve, s ma már az emberek azt sem tudják, hogy ki lakik a szomszéd lakásban. Veszedelemes dolog ez kérem. Azt pedig határozottan állítom, hogy mostanában sokkal több embert eszünk, mint hajdanában.

Amikor 1945 tavaszán a szovjet csapatok bevonultak Magyarországra, egy egész nemzet meglepődött. A szovjet katonák is emberek voltak: Homo Sapiens. Kezüik kettő volt. Lábuk is kettő. Az ember nyakán fej szokott lenni. Érdekes: ezeknek is az volt. Valódi emberfejük. Nem kutyafej. Némelyik kedves volt, némelyik részeg, némelyik lopott, garázdálkodott, némelyik pedig lelötte azt, amelyik részegen garázdálkodott és lopott. Ha jól utánagondoltunk, úgy viselkedtek, mint a katonák háborúban - az ellenség területén. Egyáltalán nem szavahihető elemek szerint, alig különböztek a magyaroktól.

A háború után szörnyű nyomorúság szakadt az országra. Amikor a nemzeti valuta stabilizálása megtörtént, akkor azt a közvélemény a kommunisták számottevő sikerének tudta be. Az ország első gazdasági terve a "3 - éves Terv", kommunista mű volt. Megvalósításához régen látott lelkesedéssel fogott az ország, s az eredmények igen biztatóak voltak. "Lám, sokat ugráltunk, s most bebizonyosodik, hogy a kommunisták vezetése alatt szép eredményeket lehet elérni. No csak így tovább!" Egy egész nemzet ismét csalódott. Ugyanis valójában fogalma sem volt senkinek sem arról, hogy mi a kommunizmus, kik azok a kommunisták, s ha egyszer hatalomra kerülnek egy országban, akkor mi fog ott történni, ilyen esetben mire lehet számítani, s az eredményeket hogyan kell értékelné. Pedig akkor már huszonhat éve léteztek kommunista államok. Véletlenül az egyik éppen szomszédunk volt...

Pár év múltán, 1956 október 23-án egy csalódott, porig alázott, maroknyi hős nép, néhány óra leforgása alatt szétzúzta az idegenek gyűlölt hatalmát. Az állig fegyverzett rendszer minden ereje két óra alatt semmivé lett, s a történelem leghatalmasabb zsarnokának nyomasztó katonái ereje is tehetetlen volt, ingadozott hetekig. Ekkor egy pillanatra az egész emberiség meglepődött. A világ "Istentől felkent" vezetői össze-vissza nyilatkoztak, s az emberek a föld legtávolabbi zugaiban is izgatottan lesték a híreket, latolgatták az ese-

ményeket. Hinni azonban csak akkor mertek, amikor a televíziók képernyőjén, a filmszínházak vetítővásznán saját szemükkel láthatták az eseményeket. Őszhajú komoly emberek dobták tűzbe párttagsági könyvüket, s roppantak össze egyik óráról a másikra egy elhibázott élet súlya alatt. Gondoltál-e már arra, hogy mily szörnyű dolog ez?

De ki emlékezik ma már ezekre az apróságokra? Kit érdekel az egész ügy? Aki ma 22 éves, az ekkor tanult meg járni, beszélni. Ja, hogy a csehek! Igen, igen. Ott is történt valami, nem is olyan régen. A lengyeleknél is... No és a románoknál is van valami különös dolog. S volt valaha Lettország, Litvánia... Országnyi népeket egyszerűen kitelepítettek hazájukból. Ugyan hagyjuk ezt! Régi dolgok! Az sem lisztázott, hogy ezek az országok egyáltalán Európához tartoznak-e?

Állj meg vándor, csak egy szóra: a kommunizmus ezelőtt hetven évvel - édesanyám születésekor - néhány kis köröcske izgatott beszédtemája volt. Kizárt dolog, hogy volt tíz olyan, józan gondolkodású ember, aki komolyan hitte, hogy hetven év múlva, az emberiség egyharmada kommunista diktatúrákban fog élni, hogy ezen diktatúrák születését és fennmaradását, megerősödését és továbbterjeszkedését, az emberiség másik kétharmada, minden józan ésszel indokolható kényszerítő körülmény nélkül, nemzetközi szerződések bonyolult rendszerével, ön maga ellenére is segíteni fogja, s hogy ez a bizonyos kétharmad, vagy közömbösen nézi mind ezt, mint nem-saját ügyét, vagy éppenséggel tombolva követeli a kommunizmust ön maga számára is. Emberek figyelem: a kommunizmus ma már számottevő tömegbázisra támaszkodik. A világ valamennyi országában egységes irányítás alatt működő, jól szervezett polgári és katonai egységei vannak, alig korlátozott anyagi lehetőségekkel. A kommunizmusnak hatalmas szövetségesei is vannak: a tudatlanság, a nyomor, az ateizmus. Esetősége tehát nem is kicsiny. A kommunizmus egyébként igen sok gondolkodó ember számára is az egyetlen látható, kivezető út, a nagyon is meglévő társadalmi igazságtalanságok rendszeréből. Ezeket a gondolkodókat a fennálló kommunista államokban uralkodó kedvezőtlen állapotok nem nagyon zavarják, átmeneti problémának tekintik. Nem értik, hogy kijavított kommunizmus nem létezik, mert ha a kommunizmusból kijavítják mindazt, amit benne az ember hibának vél, akkor ami marad az már nem kommunizmus.

A kommunista államok eredményei sokaknak rendkívül imponálnak. Ne felejtsük el: a "szabad világ" országaiban, az utóbbi harminc esztendőben bekövetkezett szociális fejlődés is nem kis részben, egész egyszerűen válasz a kommunisták kihívására. Nem állíthatja senki bizonyossággal, hogy e kihívás nélkül a nyugati világ állna ma azon a színvonalon, amelyen áll.

Meggondolandó továbbá, hogy a kommunizmus nem csak ott erős, ahol szovjet tankok védik: Franciaország, Olaszország, Kuba, Chile, Angola, Mozambik, Dél-Jemen, Etiópia, Afganisztán, de Vietnam, Kambodzsa és végül Kína példája álljon előttünk. Egyetlen ország és egyetlen nemzet sem hiheti, hogy akárcsak egyetlen emberöltőn belül is nem kerülhet kommunista diktatúra alá. A politikusok fogadkoznak, a katonák titkolóznak és egyre több pénzt követelnek, de pár nappal ezelőtt még ugyanez történt a Szmolnijban, a Hradzinban, a budai várban és a Menny-fia palotájában is. No meg a Burgot is csak egy hajszál mentette meg. Ki tudja meddig? S akkor mélyen tisztelt fiai a "NYUGAT"-nak, a "SZABAD VILÁG"-nak, rajtatok a sor. Ti fogtok meglepődni!

Egyesek szerint akkoriban tévedtem. Igaz ez? Én az gondolom, hogy közben csak annyi történt, hogy mi magyarok gazdagabbak lettünk egy meglepetéssel.

S amint eképp elmélkedém, támadt a gondolatom: hátha igaza lesz Marxnak. Amit ma kommunizmusnak neveznek, az egy szép napon elmúlik, mint annyi minden más a földön, s a kommunizmus tényleg Angliában és Németországban fog megvalósulni. Ma már az orosz értelmiség is kiutat keres. Vissza akar térni. Valahová. Egyesek Leninhez. Lehet, hogy azon a vidéken tényleg vissza kell térni valahová, s ez talán valóban útmutatás lesz az utódoknak, akik ma fiatal fejjel kommunizmust követelnek. Erre a visszatérésre azonban alaposan fel kell készülni nyugaton és keleten is. De ezt valahogy együtt kellene csináljuk. S el kéne már kezdeni! Nehogy ismét késő legyen. A Szovjetunióban minden hat hétben vízrebocsátanak egy tengeralattjárót. Amerikában elkészült a neutronbomba... Ha már a szuméroktól nem tanultunk semmit a négyezer év alatt, akkor most, legalább egymástól tanuljunk!

No, de mit kell tenni? Szerintem először. Először is kellően meg kell tanulni, hogy mi is az a mai kommunizmus. Ne álljanak népek, országok, politikusok tájékozatlanul, amikor összetalálkoznak vele. Meggyőződéssel vallom: az emberiség ma még "szabad" kétharmadát is kevesebb meglepetés érné ma és a jövőben, ha tudná, hogy mi is történik a "vasfüggöny" mögött. Merthogy fogalma sincs róla. Még a vezető politikusoknak sem. Erről nap mint nap bárki meggyőződhet, ha az eseményeket figyeli. Ahhoz persze, hogy az ember az ottani eseményeket igazán meg tudja érteni, ott kell élni, s néhány "meglepetést" a saját bőrén kell érezzen. A nyugati tájékoztatás hiányos és tendenciózus. Napi politikai célokat szolgál. Akik pedig keletről jönnek, azok többnyire rossz informátorok. Vagy renegát kommunisták - és elsősorban önmagukat akarják igazolni - vagy hatásvadászok és mondjuk divatos börtönkrimijükkel borzolják az idegeket - megfélemlítve például arról, hogy az élet ott sem csak a börtönökben folyik, s hogy hétköznapi életismeretükből legkevesebb annyi idő hiányzik, amennyit a börtönben töltöttek.

A másik teendő, a felkészülés egy átmenetre és az átmenet utáni időre. A nyugati világban a fejlődés útját úgy látják, hogy fokozatosan, egyre több hatalom és pénz kerül majd egy demokratikus állam kezébe és ezen államgépezet egyre több feladatot old majd meg, s lassan háttérbe szorítja a magántőkét, a személyi hatalmat, sőt az egyén szabadságát is. A kommunizmus országaiban a jövő, úgy tűnik, ennek éppen fordítottja lesz: miután nincs már kitől mit elvonni, s minden funkciót államilag látnak el vagy szerveznek (ez korántsem jelenti azt, hogy ne lenne személyi hatalom), így hát az a kérdés, hogy hol, mennyit kell előre- vagy visszalépni ahhoz, hogy az arany középuton a két világ találkozzék, és magvalósuljon egy valódi szocializmus, vagy ha tetszik kommunizmus, az egy akol és egy pásztor.

Egyébként a Magyarországon 1968 január elsején bevezetett, úgynevezett "új mechanizmus" is erre a rugóra járt, noha a magyarok is, meg a nyugati világ is elég szemérmes ezt bevallani. A szovjetek már nem ilyen szemérmesek, jól látják, hogy mire megy a játék, s igyekeznek is mindenben akadályozni sikerét.

Az úgynevezett kelet-nyugati párbeszédnek - amely tulajdonképpen az előbb említett felkészülést lenne hivatva szolgálni - az a gyengéje, hogy 1/ a NYUGAT, mint politikai kategória, időközben megszűnt létezni. Még talán Dulles idejében létezett, de ma már egészen biztosan nem létezik. A nyugati világ számtalan amőbára robbant szét, s e parányi részecskék vad öntudattal elindultak az egymástól különböző és a teljes bizonytalanságba vivő úton. Ezzel a "nyugat" képviselői tisztában vannak, noha soha ki nem mondják. Amit ma NYUGAT alatt értünk, az Nyugat-Európa és az Egyesült Államok, talán még

Ausztrália, Japán és néhány arab állam. Mindenáron szeretnének még ide tartozni, de ugyancsak minden áron eltaszítják innen, az úgy szempontjából pedig leginkább nyugati országokat: Izraelt, Rodéziát és a Dél-Afrikai Köztársaságot. 2/ E felsorolás mindjárt felmutatja tehát a "nyugat" legfőbb gyengéjét tudniillik azt, hogy ideológiailag teljesen dezorganizált, amelynek következtében világossá válik, hogy abban az értelemben, amelyben említeni szokás, a nyugat már nem is létezik. Az egység hajdaní nagy kovácsa az egyház és a vallásos ideológia - amely az egykor tényleg létezett nyugatot, amely akkor több államból állt mint ma, mégis egységesebb volt - teljesen elveszítette hitelét és befolyását. Egyesek reménykednek, néhol a feltámadás jeleit vélik felfedezni (lásd II. János Pál pápa személyi sikerei, vagy Lefebvre mozgalma), de ma már az egyházak erejéből sem telik többre, mint a divatos irányzatok, nem egyszer a jobb- vagy a baloldali terrorizmus támogatására. 3/ Ezzel szemben, minden irányból jövő megtévesztő manőver ellenére világosan kell látni, hogy a kommunizmust az egységes ideológia vezérli, amelyet a történelemhez folyamatosan hozzáigazítanak (pl. az eurokommunizmus). Ezt nem csak a mindenki által jól figyelemmel kísérhető napi politikai élet igazolja, hanem a kommunista szervezetekkel folytatott minden tárgyalás is.

Nyugat egyszerűen nincs, de egész biztosan nincs nyugati ideológia, nyugati álláspont - még egyes fő kérdésekben sem - de ha lenne is, nem volna aki képviselje: sem egyház, sem párt, sem politikus, sem állam. Kommunista ideológia pedig van, s van is aki képviselje a világ minden országában. A kommunista pártokat és a kommunisták által vezetett országokat a legnagyobb politikai fegyelem és rend jellemzi. Minden országukat "népi demokráciának" nevezik, de megmondják róla, hogy a demokrácia tartalma a proletariátus diktatúrája. Tehát kinyilvánított, leplezetlen diktatúra, amelyről sok negatívumot tudunk, de világosan ki kell mondjuk, hogy egészen a szélsőséges politikai terrorig (emberrablások, utcai lincselések) és a gazdasági elnyomás számos formájáig (munkanélküliség, infláció) a nyugati világban is sokminden megesik, s ha van valamiféle közös nevezője napjainkban a nyugati világ egészének, akkor az a félelem és a brutalitás, s ez talán az ún. kelet és az ún. nyugat közös nevezője is.

Ezek után majdnem senki sem csodálkozik azon, hogy a Kelet-Európából származó emigráció sem tudja kialakítani arculatát.

E munkámban a különböző emigrációs szervek tevékenységével vagy egyáltalán nem, vagy csak annyiban foglalkozom, amennyiben - megítélésem szerint - ez a hosszútávú tervezésbe beillesztendő. Részemről ez nem jelent semmiféle értékelést. A mai emigrációs szervek tettei - szerintem - többnyire igen hasznosak a tettek napján, hosszú távon is meg van a maguk jelentősége, de mindenképpen elégtelenek, mert hiányzik belső stabilitásuk és külső segítségük, amely nem csak a mi számunkra, hanem mostani, de még inkább jövődöbéli szövetségeseink szempontjából igen fontos. Csak egy tiszta kézre és világos fejre valló, egyértelműen fogalmazott, hosszú távra tervezett, becsülettel és lehetőleg egyöntetűen képviselt, ügyünk egészét átfogó, reális politikai gondolat nyerhet hasznos támogatókat. Ha ilyen hosszútávú és egyértelműen megfogalmazott tervvel rendelkezünk, akkor nem csak saját mai és jövődöbéli erőinket tudjuk erre a célra hatékonyan koncentrálni, hanem még a mai vélt, vagy valódi ellenségeink számára is tisztább helyzetet teremtünk. Következésképpen ellenségeink közül sokan rá fognak jönni, hogy rossz oldalon állnak, a talán elfogadják a felénk kinyújtott kezünket; az ügyünkkel szimpatizálók pedig

világos képet kapnak arról, hogy mi mit akarunk, s hogy ők mit kell támogat-
sanak. Csak ilyen módon érhetünk el sikert a közös, felfelé vivő úton - hogy ne
mondjam, a lefelé való közös zuhanásban a reményteljes megálljt.

Ez a politikai gondolat egységes szemléletre kell épüljön, a múlt legtöbb
lényeges és a jövő valemennyi problémáját fel kell ölelnie, életre szabott
egészet kell képezzen a legapróbb részletekig, s minden tevékenység alapjává
kell váljon az emigrációban is, de a hazában is. Enélkül, az ügyünket szolgáló
minden gondolat és tett - mégha önmagában hasznos, vagy a maga helyén és
idejében elkerülhetetlen is - alig több mint olyan kényszerű vagy önképzőkori
tevékenység, amely végsősoron értékes, vagy kevésbé értékes részered-
ményekre vezet, de csak véletlenül eredményezheti a közép-európai népek és
ezen belül a magyarság sorsának jobbrafordulását, s végsősoron Európa visz-
szatalálását az őt megillető szerepkörbe.

Egy ilyen politikai gondolatrendszer egyik lehetséges változatát kívánja ad-
ni ez a munka.

Jómagam életem több mint felét töltöttem többnyire olyan gazdasági pozí-
ciókban a kommunista Magyarországon, ahonnan a boszorkánykonyhát eléggé
áttekinthettem. Nyelvismereteim révén kapcsolatban álltam a világgal, utazá-
saim révén pedig megismertem a népeket - Moszkvától New Yorkig, s érdeklő-
déssel figyeltem politikusaikat. Mindenkor azon járt ez eszem: "Édes Istenem,
mit is tehetnék azért, hogy sokat szenvedett hazám legalább annyi joghoz jus-
son, mint Tobago vagy San Marino". Egészen biztos, hogy száz magyar se nem
jobb, se nem rosszabb, mint száz orosz, amerikai, román, horvát, vagy más
ember. De a magyar mégis az én népem, Magyarország nekem mindenek
között a legkedvesebb. Érette szeretnék tenni valamit. De arra is rájöttem: ma
már egyetlen ember, politikus vagy nép sem tehet semmit önmagáért anélkül,
hogy az ne lenne kihatással mások sorsára is, viszont amit az emberek, poli-
tikusok, vagy népek megtesznek, vagy nem tesznek meg, az önmagukra visz-
szaüt. Ezért gondolataimat olyan rendszerbe parancsoltam, ahol helye van min-
den jóakarátú, a célt szolgáló embernek és gondolatnak.

Mottóm, hogy nem elég csak csinálni, hanem tanulni is kell a történelmet.
Legalább saját hibáinkból tanuljunk. S ami még a jövőt illeti: földi életünkhöz
nem emberarcú kommunizmusra vagy kapitalizmusra, hanem istenarcú tár-
sadalomra van szükségünk, mert ez az egyetlen társadalom, amely örökéletű
lehet, amelyben emberként lehet és érdemes élni.

Munkámmal, amelyet most kezdedben tartasz, célom a gondolatébresztés.
Én úgy gondolom, hogy a kelet-európai népek elsősorban saját erejükre kell tá-
maszkodjanak, tisztában kell legyenek azzal, hogy a NYUGAT-tól mit várhat-
nak, s hogy a Szovjetunió nem papírtigris, belátható időn belül nem is lesz az, s
azon a területen, ahol élnek, ott szinte korlátlanul uralkodik. Tudnunk kell azt is,
hogy a mi érdekünkben senki nem fog tenni semmit, hacsak a saját érdeke azt
meg nem kívánja.

És mindenki tudomásul kell vegye, hogy jól szervezett, független Közép-
Európa nélkül nincs sem gazdasági egyensúly, sem béke, se Európában, se
máshol a világban.

Néhány szót talán még arról, hogy mi jellemzi századunk hetvenes éveinek
végére kialakult gazdasági helyzetet a világban?

A szisztematikus áremelés rendszere (szeretik a publicisták, de a szakem-
berek is inflációnak nevezni), amelyet évtizedeken keresztül a gazdaságpoli-
tikusok a gazdasági növekedés nélkülözhetelen kellékének tartottak, kiszabadult

a palackból, s a mamuttőke számára rekordprofitot hozott. A jelenséget egy olajválság kísérte, amely a nemzetközi olajvállalatok számára minden eddigig felülmúló nyereséget eredményez. Eközben a gazdasági növekedés és az élet-színvonal általános javulása lelassult és csak az iparilag fejlett tőkés országokban kb. 20 millióan maradtak olyan emberek munka nélkül akik az előző években dolgoztak, vagy dolgozhattak volna.

Szinte valamennyi kormányzat részben vagy egészben letért a szabadpiaci gazdálkodás előzőekben követett útjáról. Nyílt vagy burkolt behozatali korlátozásokat léptetett életbe, továbbá rafinált fináncpolitikával a gazdasági spontaneitásnak központi elképzelések szerinti arculatot igyekeznek biztosítani ott is, ahol egyébként a szabad piac képezi az ideált. Az állami kiadások drasztikus csökkentésével a belső piac felvevőképességét betegesre legyöngítették, s ezt többnyire a magántevékenységre is kiterjedő teljes, vagy részleges építkezési tilalom kíséri. Ezek az intézkedések nyilvánvalóan a keresletet csökkentik, munkanélküliséget okoznak, következésképpen az állami bevételek további erőteljes megcsappanását eredményezik. Az állami jövedelmek látványos összezsugorodásával pedig megindokolják az előbbi intézkedéseket. A kör bezárult. Mindenfelől kétségbeesett jankiáltások hallatszanak. Az embert azonban néhány, az összképbe nem illő jelenség el kell gondolkoztassa.

1/ A tömegturizmus, amely már az előző években is a modern népvándorlás jellegével bírt, az utóbbi években robbanásszerű növekedést mutat és az érdekelt üzemek nyeresége ezzel arányban növekedett. Ma már egy dél-európai kempingbe egy félévvel előre kell helyet foglalni, s a kéthavi átlagfizetésbe kerülő világkörüli utazásokra napok alatt lefoglalják a helyeket.

2/ Átmeneti megtorpanás és bizonytalankodás után a személygépkocsik eladása rekordméretű lett, a termelőüzemek alig győzik az igényeket kielégíteni. Az üres lakások aránya nem nő.

3/ Az aránylag magas és tartóssá vált munkanélküli arányszámokkal egyidőben aránylag nagy a be nem töltött állások száma.

4/ A fontos nyersanyagokban gazdag országokban a gazdasági növekedés nem csökken, hanem erőteljesen növekszik (kőolajtermelő országok, Brazília, néhány afrikai ország stb.).

5/ Számos (főleg kisebb) vállalat tönkrement, a nagyvállalatok zöme azonban erősen expanzív. Hitelhiány nincs.

6/ A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamainak egyre növekvő eladósodása ellenére, a nyugati világ egyre nagyobb hiteleket hajlandó nyújtani, s a piacuk utáni érdeklődés nőttön nő.

7/ A beruházási politikában és következményei megítélésében visszatértek a manufaktúra-korabeli állapotok - két lényeges kivétellel. Elmagyarázom.

Az utóbbi egy-két évtizedben kialakult és megszokott gyakorlatnak megfelelően, az életszínvonalat szakadatlanul emelni kell. Ennek a választó számára legnyilvánvalóbb formája a nominális, végsősoron pedig a reális bérek emelése. Mivel az árak szisztematikus emelését (ez nem infláció!) viszont a gazdaságpolitikuskok nélkülözhetetlennek tartják, ugyanis az ár-bér spirálison a termelő tőke tulajdonosai keresnek, ezért a béremelés feltartóztathatatlan folyamat. Ez viszont a termelésben az élőmunka-ráfordításokat szakadatlanul drágítja. A gazdaságosság követelményét szemelőtt tartva, a termelés szervezőit ez a tény az élő munkával (emberi munkaerő) való takarékosagra kényszeríti.

A kör ismét bezárult. Kiutat jelent a termelékenység növelése, amely az ediginél fejlettebb technikát, azaz beruházást jelent. A beruházás az egyik oldalról keresletet eredményez, tehát rendelést, termelést, munkahelyet, bevételt adófizetést. Ha azonban a beruházás célja a beruházónál nemcsak a termelés bővítése, általa pedig a valóságos társadalmi szükségletek magasabb szinten való kielégítése, hanem elsősorban az élől munkával való takarékoskosság a termelésben, akkor ez ott ésszerűbb munkaszervezést és alkalmazottak elbocsátását jelent. Ez ellen pedig mindenki tiltakozik, s főleg az új beruházást tekintint ellenségének - akár a manufaktúrák korában.

A manufaktúrák korához képest azonban itt két lényeges különbség van: a) úgy tűnik, a mai világnak nem okoz megoldhatatlan problémát az, hogy a kívánt gazdasági növekedést csökkenő foglalkoztatottsággal oldja meg. Még csak arra kell megoldást találnia, hogy a növekvő termelés eredményét hol helyezze el; b) a gyorsütemű áremelkedés következtében a beruházás nem segít csökkenteni, még csak stabilizálni sem az árakat. A beruházás kifejezetten növeli az árakat még akkor is, ha a beruházás elhatározásának pillanatában a beruházással aránylag nagyobb élől munka ráfordítást lehetett volna megtakarítani. A gyors és kiszámíthatatlan áremelkedés következtében, minden beruházásról kiderül az üzembelhelyezéskor, hogy többbe került, mint amennyibe tevézték. Megtérülését biztosítandó fel kell emelni az árakat.

A napi sajtójelentésekből összeállított fenti elemzésből elég világosan látszik, hogy nem kell forradalmi gondolkodásmód annak belátásához, hogy a gazdasági világrend bizonyos átfogalmazást igényel, amely napjainkban már minden bizonnyal el is kezdődött. Az senkit se zavarjon, hogy vannak iparilag fejlett és kevésbé fejlett, vannak szocialista és kapitalista, stb. országok. A változt problémák csak motiválódnak országokként, s a kétség kívül bizonyítható kivételek is csak erősítik az újrafogalmazás igényét.

A gazdasági fejlődés ki fogja kényszeríteni a gazdasági, majd pedig a politikai átrendeződést a világban. A kérdés csak az, hogy ki milyen árat fog fizetni érte. Az ebben a munkában javasolt részleges rendezés feltétlenül az általános, békés megoldás irányába vezet, közvetlen hasznossága kézzelfogható, ára pedig pénzben kifejezhető és kifizethető.

Itt, gondolom, szabad megjegyezmem, hogy Magyarországon ezt a kapitalizmust hamarabb utolértük, mint a marxisták valaha remélték.

Végezetül néhány szót ezen írás szerkezetéről, belső logikájáról, a realitáshoz való viszonyáról.

Célom, hogy tükröt állítsak az élet elé. Ha a tükörbe nézel egyszerre pillantasz meg jelent, múltat és jövőt. Mivel az élet elfelejtette kijárni a logika iskoláját, könnyen megeshet, hogy - megszokván egy bizonyos fajta logikát - ezt a bonyolult képet nem találod mindig kellően összefüggőnek, néhol zűrzavart vélsz majd felfedezni. Kérlek ne retentsen ez sem vissza attól, hogy ezt a könyvet elolvasd, sem attól, hogy megpróbáld az itt megfogalmazott gondolatokkal azonosítani magad.

Ez nem történelemkönyv, ezért megengedtem magamnak, hogy a szokásos kronológiától eltérjek, s azt állítsam egymás mellé, ami az életben valóban összetartozik. Ezáltal a könyv szerkezete egy látszólag logikátlan rendet követ, de az írás, gondolom életszerűbbé lett.

Hadd hozzak fel néhány példát az élet merőben különböző területeiről erre, hogy az egyáltalán nem valami gondolkodásbeli különködés. Álljon itt idézet három olyan személy írásából, akik egymás létezéséről minden bizonnyal nem

tudnak, szokatlan, meglepő dolgokat közölnek, amelyek egymással nem függnek össze, de a három mondanivaló számomra egy teljes logikai egységet képez. Munkám ezt a fajta logikai egységet követi.

Az élet sokkal bonyolultabb annál, semhogy az egyszerű logika szabályai szerint, a hétköznapi materializmus szokáncsével leírható lenne. Egy, ehhez a bonyolult élethez simuló gondolkodási rendszer egésze azonban logikus és reális marad, miként mindazokat a gondolatokat, amelyeket ebben a munkában leírtam, sokévi, alapos megfontolás után is logikusnak és reálisnak tartom. *Sőt, még ma is.*

Ha valaki az élet valódi mélységeibe kíván lehatolni, az nagyon fegyelemzetten és tiszteletudóan kell eljárjon, de el kell háritson magától minden gondolkodási sematizmust. Ezt tettem én is. Íme a példák:

1/ "Bécsi tudósoknak sikerült első ízben minden kétséget kizáró módon bebizonyítaniuk, hogy a titokzatos akupunktúra-meridiánok (hatásvonalak meghatározott akupunktúra pontok között) valóban léteznek. Eddig hitetlenkedve álltunk az ilyen meridiánokkal szemben, minthogy sem az idegpályákkal, sem pedig a testet felépítő egyéb rendszerrel nem azonosak. A régi kínaiak valamiféle spekulatív alkotásának tartották.

Krötlinger M. és Kokoschinegg P. a bécsi Ludwig Balzmann-Akupunktúra Intézet munkatársainak sikerült bebizonyítaniuk, hogy az egy meridiánhoz tartozó pontok egymást befolyásolják. Ha egy pontot túlev izgatnak, akkor az azonos meridián különböző pontjai erre elektromos töltésük megváltozásával reagálnak, bármily messze is vannak egymástól. Más, közellévő pontok, amelyek azonban nem az azonos meridiánon vannak, egyáltalán nem reagálnak." *

2/ "Alapvető változások korát éljük. Ezen belül a társadalmi-gazdasági változás olyan súlyos, hogy a közben végbemenő lelki változást alig vesszük észre. Pedig éppen ez az utóbbi a döntő. Ezen szellemi változás lényege az általános áttérés a dualisztikus gondolkodásmódról a komplementár (sokoldalú) gondolkodásra. A legtöbb ügyet, amelyet ma a gazdasági életben, a társadalomban és az államapparátusban kezelnek, még túlságosan a "vagy-vagy" szemlélet itat át, az ellentétek abszolutizálása következtében. Ez a megálapítás a következő példák fényében minden további nélkül nyilvánvalóvá lesz:

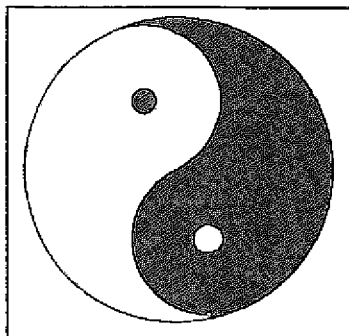
vagy
individualizmus
magángazdaság
kapitalizmus
stb.

vagy
kollektívizmus
állami gazdaság
szocializmus
stb.

Nyugodtan tovább folytathatjuk a példák felsorolását, hogy ilymódon ezt a dualisztikus gondolkodásmódot még jobban jellemezzük: pozitív-negatív, barát-ellenség, jó-rossz.

A dualisztikus gondolkodásmódban való megrögződés a gondokat nem fogja eloszlatni. Ellenkezőleg: csak arra alkalmas, hogy a helyzetet kiélezze. " **

* Neue Zürcher Zeitung, 1978. szeptember 20. Nr. 218
"Akupunktur-Meridiane nachgewiesen."
** Professzor Dr. Egon Tuchtfield, Universität Bern:
"Die soziale Dimension der Marktwirtschaft."
IBM Nachrichten, 28. Jahrgang (1978) Heft 241

A komplementáris kapcsolatok szimbólikus ábrázolása a régi kínai filozófiában

3/ "Egészen világos, hogy tudományos megismeréseink távolról sem ölelik fel a megismerhetőség egészét. Ezt még a legelfogultabb tudós sem állítja. Vannak dolgok, amelyek megnyilvánulnak, de szabatos, éles körvonalakat nem vesznek magukra.

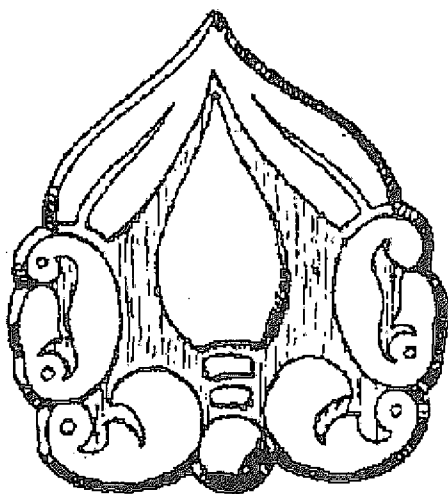
... Éppen az élet egészével és a lélek határtalan lehetőségeivel foglalkozva bukkanunk olyan elemekre, amelyeket képtelenség materiális-kvantitatív módszerrel megrögzíteni. A legrégebb megismerő módszer, a misztikus szemlélet, ezeket a gyökeres, alapvető tényeket nagyon tisztán meglátta és ki is fejezte a maga módján. A kifejezés módja persze erősen elüt attól, amit mi természetes, vagy tudományos felfogásának nevezünk. De ez még nem jelenti azt, hogy a felismerés maga helytelen volna, vagy csupán képzeletbeli alapokon nyugszik.

... Az emberi elmének nem csak egyféle megismerő módszer áll rendelkezésére. Valamikor, az ősi kultúrák ifjú korában az elme még nem csak tapasztalati, logikus úton jutott a tények ismeretéhez. Intuitív, belső megérzésből fakadtak az alapvető megismerések, s ezek éppoly mély valóságtartalmat hordoztak, mint a mértani axiómák, amelyek nem szorulnak logikai bizonyításra. Az indiai jóga-bölcsélet megőrizte ennek az ősi megismerőrendszernek az emlékét és titkát. Azt tanítja, hogy a megismerő bensőleg eggyé válhat a megismerendő objektummal és akkor létrejön a "közvetlen meglátás", amely teljesebb, kimerítőbb és egybefogóbb a tapasztalati megismerésnél. Tudjuk - a legújabb lélektan már rámutatott erre - hogy a legnagyobb felismerések első mozzanata rendszerint nem az ok-okozat logikus figyelembevételének alapján áll, nem az ésszerű és tudatos gondolkodásból pattan ki, hanem valami egészen más, különös szellemi vagy elmeállapotból, az úgynevezett intuíciónak. Az emberiség legősibb, leggyökeresebb, legalapvetőbb felismerései és fogalmai így jöttek létre valamikor. Ezt a fejlődési fokozatot pre-logikus-nak nevezhetnők. Csak évezredekkel később jutott vezetőszerephez az ok-okozat összefüggésben gondolkodó nagy-agy, s amilyen mértékben ennek logikus szemlélő módszere fejlődött, olyan mértékben csökevényesedett el a közvetlen megismerés ősi képessége, amelynek sok modern tudós szerint megvolt a maga külön szerepe is az ember agyidegrendszerében.* Ma a logikus gondolkodásmód fejlettségének korát éljük, s ez magyarázza meg, miért jutott olyan magas fokra a

* Lásd Carl Ludwig Schleich munkáit

tudományos kutatás a legutóbbi egy-két évszázad óta. De mintha már jeleit láthatnók, hogy a logikus gondolkodásmód elérte a maga felső határát és újra ráésmél a logikántúli megismerés lehetőségeire. Kör ez, ciklus, amely visszajut oda, ahonnan valamikor elindult. De a kör kezdete és befejezése közt mégis szint-különbség van: közben az emberi elme óriási utat tett meg, megtanult bánni az aggyal és a gondolkodás módszereivel, végigjárta az ok-okozat összefüggések ésszerűen követhető és kifürkészhető területének óriási részét. Amikor elérte a logikántúli eszmélés határát, nem a pre-logikus gondolkodáshoz tér vissza, hanem egyesíti a logikus eszmélés eredményeit az ősi megismerő módszer lehetőségeivel: post-logikus fejlődési foknak nevezném ezt a kíváncsú és remélhető szellemi állapotot.

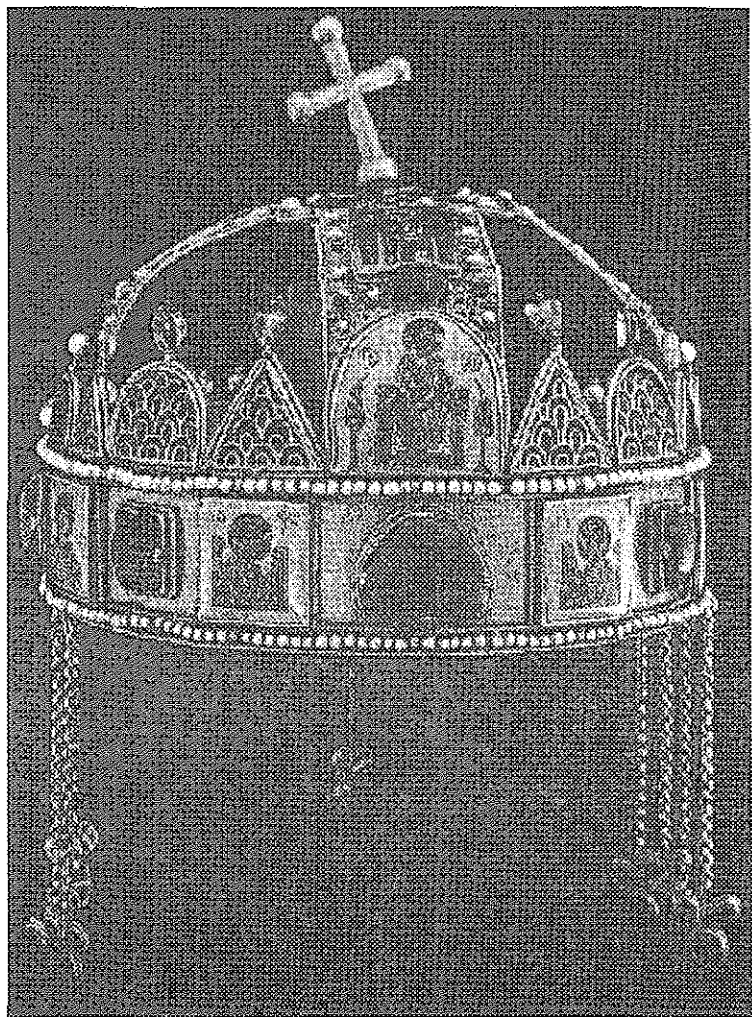
Mindez talán nagyon fellengzősen hat, s ezért most csak annyit szeretnék hangsúlyozni, hogy logikus felfogásunk ne akadályozzon meg bennünket a misztikus módon szövegezett hagyományok értékelésében. Próbáljuk meg lefordítani ezeket a mi józan, lehetőleg ésszerű gondolatmeneteink nyelvére, de ne riadjunk vissza tőlük. És mindenkor alkalmazzuk a legmegbízhatóbb kritikai módszert: vizsgáljuk, ellenőrizzük, igaz-e, találó-e, helytálló-e ez így elért megállapodás? Mert ha mindenképpen ilyennek bizonyul, akkor az eléréséhez vezető módszer sem volt haszontalan." *

* Baktay Ervin: A csillagfejtés könyve

Conta facta
non valent argumenta

TÖRTÉNELEM

Magyar olvasó ismeri a magyar történelmet, így az alábbiak kizárólag a következő két fejezetben előforduló történelmi eszmefuttatások jobb megértését szolgálja.

Minden nép történelme őstörténetével kezdődik. Egy népet meghatározó külső, testi megjelenése, valamint szellemi és tárgyi kultúrája: az őstörténet tehát az a folyamat, ami alatt az adott nép, a maga szellemi és tárgyi kultúrájával megjelenik. A gének és a műveltség, az öröklött és a szerzett tulajdonságok lényeges, meghatározó elmei nemcsak az egyes ember, hanem az egyes népek egész további életének. A mi népünk esetében ez a folyamat, az egyetemes történelemben elég általánosan "középkor"-nak nevezett történelmi időszak, mintegy a közepe tájáig tart. A hazai történelemoktatásban a Kr. u.-i 9. század végéig. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület magyar őstörténeti rendezvényein, a történelmi eseményeket 1301-ig követjük, amikor - eddigi ismereteink szerint - Álmos családja férfiágon kihalt.

Valamely nép őshazájának azt a földrajzi területet tekintik, ahol magja és "mi"-tudata kialakult.

"A faj vagy fajta a közösség vérségi egységét, tagjainak közös eredetét, a nép ennek társadalmi és művelődési egységét, életformáját és világszemléletének azonosságát, a nemzet, a közösség államszervezeti egységét, politikai egyéniségét és szemléletét fejezi ki.

A fajta és a nép őseredeti alakulások, a nemzet későbbi fejlemény, minden nép történetének későbbi időszakában jelentkezik. A fajta természeti, a nép és nemzet történeti, a társadalmi ez pedig politikai alakulat. Az ember természeti lényként egy fajtához, társadalmi lényként egy néphez, politikai lényként egy nemzethez tartozik.

A fajta közös eredetű és közös ősök testi-lelki vonásait viselő emberek és csoportok természetes úton létrejött közössége. A nép egyhelyütt és azonos életformák között együttélő, azonos nyelvű embercsoportok világszemléleti közössége. A nemzet egyazon állami szervezet keretei közt élő egyének és csoportok politikai közössége, az államszervező és államfenntartó nép politikai megjelenési formája." *

Az a nép, amely ma a Kárpát-medencében lakik és magát magyarnak nevezi, fajtáját tekintve igen egységes képet mutat. A nevezetesen elfogadott mérési rendben alaposan felmért lakosság többsége az úgynevezett törökös - turanid, pamiri és elő-ázsiai - típusokkal hozható kapcsolatba. Az embertan és a régészet évezredekre visszamenőleg igazolja ezen embertípusok folyamatos beáramlását a Kárpát-medencébe, a Keleti-Mediterráneum és Belső-Ázsia irányából. Így alakult ki a Duna-menti földműves műveltség népe, amely sok kutató szerint, évezredek át, számos műveltségi tényezőt továbbított Európa minden faja felé. Egész szellemi és tárgyi kultúránk, irásosan áthagyományozott emlékezetünk, elsősorban a Keleti-Mediterráneummal és Belső-Ázsiával köt össze. Sajátos zenei anyanyelvünknek párhuzamai - mai ismereteink szerint - csak Belső-Ázsiában vannak. Népművészetünk, mesekincsünk, mind a Keleti-Mediterráneumba és Belső-Ázsiába vezetnek: griff, inda, nap, hold, pálma, tulipán, oroszlán, daru, stb. Nyelvünk erősen ragozó, mint általában a türk nyelvek, vagy a legrégebbi nyelvek, mint a mongol, a japán, az ó-egyiptomi, a sumér stb.

A nyelvtudomány - nem teljesen egységes - mai álláspontja szerint, nyelvünk a finnugor csoportba tartozik és legközelebbi nyelvrokonunk az ugor. Az ugrokhoz embertanilag semmi közünk, szellemi kultúránkban nyoma sincs a finnugor rokonságnak: nálunk nincs medve, fenyő, sarki róka, rénszarvas, jég, hó stb. Ezer táján Európában egy népnek volt saját betűírása: a magyarnak. Ez a mi rovásírásunk, amelynek kezdete az ó-egyiptomi és a folyamközi (Mezopotámia) műveltségben keresendő. A finnugor világban rovásírás nincs.

Az kétségtelen, hogy a mai magyarság "mi" tudata a Kárpát-medencében alakult ki mai formájában, így kézenfekvő tehát, hogy számos kutató a magyarság őshazáját ide teszi. Ha elfogadjuk ezt a megoldást, akkor pontot tehetünk számos vita végére. Mivel a teljes igazság kiderítésére ma már nem sok reményünk van, így mai ismereteink szintjén elfogadhatnánk ezt az álláspontot is. A finnugor nyelvészek csak az elmúlt negyven évben a finnugor őshazát kilenc helyre képzelték, érveik nem meggyőzőek. A finnugor nyelvészek feltételezése szerint, a finnugor népek valaha egy közös őshazában éltek és egy egységes finnugor nyelvet beszéltek. Több mint százötven évi céltudatos kutatás után sem sikerült ennek az őshazának és ennek az ősnyelvnek tárgyi bizonyítékait felmutatni.

A végleges állásfoglalás érdekében tisztázni kellene, hogy mely népesség volt a nagyobb: Almos-Árpád honfoglalói, vagy az itt talált őslakosság? Az ma már kétségtelen, hogy az avarok, sőt a hun szövetség népmaradványai is megérték itt Árpádék honfoglalását - egyesek szerint hon visszafoglalását. Az itt talált népesség embertanilag szintén nagyjából a törökös csoportba sorolható, miként a honfoglalók is.

Almos-Árpád népének honfoglalását követő időben, a Kárpát-medence lakosságát mintegy egymillióra tehetjük. Azt tudjuk, hogy a honfoglalók igen erős és fejlett, egyöntetű műveltséggel rendelkeztek. Ha ők voltak többen, és így ez a "mag" ami meghatározta későbbi "mi"-tudatunkat, akkor nem tehetünk mást, keresünk kell mindazon ágon tovább, amely akkor és korábban a Kárpát-medencébe jött. A gyakorlati nehézségen túl ennek ellene van két tényező: az egyik az, hogy régészeti bizonyosság az úgynevezett griffes-indás bejövétel, jóval Álmosék előtt. Ezek a griffes-indások viszont - eddigi ismereteink szerint - nem jöhettek más közösségből, mint ahonnan Álmosék. Igen ám, csak hogy a griffes-indások - minden jel szerint - a Kárpát-medencébe haza jöttek. Arra pedig írásos adat is van, hogy Álmosék is haza jöttek, azt már szintén tudjuk, hogy itt olyan népeket, vagy olyan népeket is találtak, amelyek az ő nyelvükön beszéltek. Ez pedig csak a magyar lehetett, mert ma magyarul beszélünk, tehát akkor a többség nyelve is magyar volt. Ha tehát Almos-Árpád népének honfoglalása idején a - most már kimondhatjuk - magyarul beszélő többség itt volt, akkor itt van az őshazánk is. Ugyanis, Árpádék bármilyen egységes kultúrát hoztak magukkal, az alig különbözhetett attól a kultúrától, amit itt találtak.

A magyar nyelv igen régi, kiforrott egységes nyelv. Semmi esetre sem új, biztosan nem erősen kevert nyelv. Az egyetemes nyelvfejlődésben is a ragozó nyelvek a régebbiek, a hajlító az újabbak. A hajlító nyelvek máig nem érték el azt a gazdagságot, azt a nyelvi tökélyt, mint amit a ragozó nyelvek már évezredekkel ezelőtt.

Nincsen igen régi, írásos nyelvemlékünk, de itt van élő nyelvünk. Tinódi Sebestyén (1505-56) vagy Balassi Bálint (1554-94) sajátos, magyar versformát alkalmazva, nekünk kedvesen ír. A nyelvnek igen hosszú, évezredek fejlődésére van szükség ahhoz, hogy ilyen teljesítményre alkalmassá váljék. Ne

feledjük: Magyarországon a latin volt a hivatalos nyelv 1836-ig. A tinódi-korabeli indoeurópai (pl. angol) nyelvemlékeket (pl. Shakespeare) a mai nyelvre le kell fordítani.

Am még régebbi nyelvemlékeink is arról tanúskodnak, hogy ezt a nyelvet beszéltük már ezer táján is: így az Ó-magyar Mária siralom (1280 táján), amely fordítás latinból, de már akkor szebbnek találták, mint a latin eredetű, továbbá első összefüggő nyelvemlékeink, mint a Halotti Beszéd (1200 táján) vagy a ti-hanyi apátság alapítólevelében (1055 táján) előforduló részletek.

Almos-Arpád népe a Kárpát-medence területét Kr.u. 894-896 folyamán több, a Volga alsó folyásvidékéről indított, jól szervezett hadjáratokkal foglalta el.* A mintegy félmilliónyi népesség kizárólag egyenlő jogú szabadokból tevődött. Körülbelül hét rokontörzs, a csatlakozott csoportokkal szabad elhatárolásból szövetkezett az új haza elfoglalására, s ennek sikeres lebonyolítására Vérszerződést kötött.

A korabeli európai viszonyokhoz képest a honfoglalók magas kultúrfokon állottak. Lakáskultúrájuk életkörülményükhöz igazodott - de volt, méghozzá igen fejlett. Európának ehhez még századokra volt szüksége. Naponta mosakodtak - Európában ez még ma sem mindenhol szokásos. Választékosan, ízletesen főztek - Európa akkor az összes ízesítők közül csak a sót ismerte. Kelet-nyugati irányba ternetkeztek, miként a keresztények, egynejeük voltak, a feleség minden tekintetben egyenjogú volt a férjjel - Európában ez még ma sem megy. Egys-ten-hívők voltak, mielőtt a kereszténységet felvették volna.** Gazdag zenéi és mondakincsük volt.

Árpád fejedelem parancsára a had néhány óra leforgása alatt csatára készen állott. A mintegy harmincezer főnyi támadó hadnak az időben nem volt ellenfele az Atlanti óceánig. A történelmi adatok tanúbizonysága szerint, ezek voltak az igazi nyilazók és nem a sohasam élt Robin Hoodok és Tell Vilmosok. Nyilaink jóval messzebb hordtak, mint akkor bármely más európai nyíl. Lovainknál nem voltak sehol sem jobb lovak. A magyarok készítette acélkard átvágta a nyugati harcos páncélöltözetét. *Ez volt a történelem egyik olyan korszaka, amikor hadseregünkénél nem volt jobb Európában.*

Ez a had Európa legtávolabbi pontjait is elérte. Egy harcos teljes felszerelése 45 kg volt, s ez több, mint kéthavi teljes szükségletét fedezte. Ehhez csak vízre és lovának eleségre volt szüksége. A hadat csatában parancsnokai hang-, fény- és füstjelekkel irányították. Ilyen jól szervezett hadat Európa még sok száz évig nem ismert. Ellátását, felszerelését magunk termeltük.

Ahhoz, hogy egy ilyen nagy területen mozgó, ekkora nép abban az időben, ilyen fegyelmezetten viselkedjék, ahhoz Európa mai államai közül egyeseknek még további ezer év kellett. Ha például a honfoglalást vizsgáljuk, s megnézzük a térképen, hogy egy ekkora nép, hatalmas állatállományával, folytonosan harcolva, éveken át tartó művelettel foglalt új hazát magának, s eközben milyen távolságot kellett megtegyen, *s két birodalom között sem őrlődött fel, ellenkezőleg: közel száz év alatt minden háborúban, mindkettőt megvertük.* Már csak ezek alapján is szabad feltételeznünk, hogy kiváló néppel van dolgunk.

* Egyetlen hitelt érdemlő bizonyítéka sincs, ma minden történelemkönyvünkben fellelhető, besenyő támadás elől való futásunk meséjének

** Ez egy erősen vitatott tétel. Sokan azt állítják, hogy a keresztények sem egyisten hívők. Ilyen értelemben a honfoglalók sem voltak azok

Kítűnő hadunk nem rabló módjára, taláalomra kóborolt a világban, hanem nagytehetségű vezéreink, majd királyaink nagyvonalú külpolitikájának volt fontos eszköze. A gyéren folyó kutatások lépésről lépésre felderítik, hogy a "kalandozók" többnyire gyenge európai szövetségek megsegítésére, azokkal szövetségben támadtak, megerősödésünk szempontjából veszélyes szövetségekre. Amikor szövetségeseink árulása folytán néhány ilyen "kalandozás" alkalmából vereséget szenvedtünk, s ezt követően már ritkábban "merészkedtünk" nyugatra, akkorra már a nagy mű első része készen volt. A Kárpát-medence egész területe - nyugati felén a mai Ausztriába és Morvaországba mélyen benyúló, jól védhető mocsaras gyeppel - szilárdan a kezünkön volt és a honfoglalással járó súlyos vérvesztiséget kihevertük.

Királyleányaink résztvettek valamennyi számottevő európai dinasztia kialakításában. A csehek szent Vencel királyától, Capet Hugótól, a Valois-, az Aragon-, a Kasztíliai-házig, vagy a Habsburgokig az ősök között, néhol többször is szerepelnek. Nem egészen két emberöltő alatt az új hon elfoglalása és biztosítása befejeződött, Európa népei tiszteltek bennünket, uralkodóik közül a legtöbb királyi házunkkal rokonságban állott.

Helyzetünk gyors megszilárdulásában valószínűleg az is szerepet játszott, hogy településileg viszonylag kialakult világot, s többségében keresztény rokonnépeket találtunk a Kárpát-medencében. A vértesszőlősi - Európában legrégibb - emberi település, az Olt- és a Maros-menti ásatásoknál feltárt, a szumérrel rokonkultúrájú városok, a fenékpusztai hatalmas, háromhajós bazilika alapjai, amely legalább négyszáz évvel idősebb, mint a magyarok honfoglalása, a rendkívül gazdag római leletek, továbbá az a tény, hogy az avarok is ezt a területet tartották a legtovább birtokukban, majd ezen terület frank hódítói a történelem legnagyobb zsákmányáról beszéltek - mind azt igazolják, hogy a Kárpát-medence már a legősibb időben lakott hely, s azóta is igen fejlett emberi települések színhelye.

A magyarságot - különösen valami téves, honfoglaláskorabeli asszociációval és a mai állapotára való utalással - szeretik ázsiai, gyűlevész népségnek nevezni. A történelem bizonyító erejével igazolható, hogy eleink előbb voltak Európában, mint az ugyancsak keletről származó, többi európai nép, továbbá, hogy azon a területen, ahol az újkori európai államok kialakultak és ma is állnak, mi alkottunk először egységes, majd keresztény államot, amelyet máig fenntartunk. A kereszténységet gyorsabban vettük fel, mint bármely más európai nép - egyetlen vértanú nélkül.

Az új hazában való letelepülés befejezését és a külpolitikai megerősödést, az egységes állam belső megszilárdulása követte, Vajk-István nevű királyunk pedig megszervezte a nyugati keresztény egyházunkat.

István királyunk (Szent István) a jó közigazgatás érdekében - valószínűleg a már előzőekben is meglevő alapokon - az országot vármegyékre osztotta, s ez a beosztás a mai napig csak annyit változott, amennyit a trianoni, majd az azt követő hasonló szerződések a nemzetre kényszerítettek.

Történelemtudásunkban már közhelynek számít, hogy fennmaradásunkat annak köszönhetjük, hogy ezer táján keresztények, pláne nyugati keresztények lettünk, mert ha például pogányok maradtunk volna, akkor úgy jártunk volna, mint előtűntünk sok más nagy nép, például az avarok és a hunok: eltűntünk.

Eltekintve attól, hogy nagy népek, mint például az avarok, vagy a hunok a történelemben sohasem tűntek el, miután a kereszténységet felvették, a következő száz évben a nyugati keresztények kiirtásunkra harminc háborút indítottak

ellenünk. Azt pedig senki még komolyan nem vizsgálta, hogy a Kárpát-medence népessége, Álmos-Árpád honfoglalása utáni időben mennyire volt pogány, amint azt se, hogy ki, kinek adott többet: a kereszténység nekünk, vagy mi a kereszténységnek? Vizsgálhatnánk ezt akár az egész utóbbi ezer év távlatában, de megmaradhatunk Szent Istvánunk koránál is, amikor a római egyház a teljes felbomlás állapotában volt - negyven év alatt nyolc pápát öltek meg Rómában. A császárok a pápát kényszerítették adófizetésre. Közhelynek számít az is, hogy a római egyház megújulását a bencések mozgalma biztosította a X-XI. században. Arról viszont szó sem esik, hogy a bencések fő kolostorainak - Cluny, Montecassino, Einsiedeln - máig erő gazdagságát Szent István királyunk adományai biztosították. Évszázadokon keresztül a Magyar Királyság akadályozta az eretnokség - később az iszlám - terjedését Európa közepén és biztosította a római egyház hatalmát. Még Itália földjére is küldtünk sereget a pápák védelmében és kérésére. Említsük meg 937-es hadjáratunkat X. János pápa hívására, vagy Magyar Balázs haditettét, aki huszáraival megfutamította a török flottát (Otranto 1480). A keresztény egyház nem kis mértékben a mi pénzünknek és fegyvereinknek köszönheti fennmaradását.

Ugy tudjuk, hogy a magyar királyi koronát 1000-ben Sylvester pápa küldte István királyunknak apostoli jelvényekkel, küldetéssel és jogokkal - ilyen jogokat még a császárok sem kaptak se Bizáncban, se Aachenben. Ez az egyetlen királyi korona, amelynek mását a Vatikánban ma is kiállítják. A történelem egyetlen királya a mindenkorai magyar király, aki személyében apostol* is - akár a pápa.

A Szent Korona mindenkor megtestesíti az alája tartozó országokat, népeket és azok jogait. A magyar királyok ezer éven keresztül a Szent Korona jogait gyakorolták. A Szent Koronát - tehát Magyarországot - négyszer** ajánlottuk a Szűzanya oltalmába közjogi keretben. Első ízben István királyunk. Ez volt Európában az első ilyen felajánlás. Így Magyarország a Szűzanya tulajdona. Az Istenanya a magyarok körében különös tiszteletben áll.

A Szent Koronának, azaz a magyar államnak és népeinek jogrendje a Corpus Juris Hungarici. Első törvényei Szent István király idejéből valók, előzménye a Vérszerződés. Így Európa legrégebbi, történelmi alkotmánya a miénk, több száz évvel idősebb, mint a Magna Charta, s 1945 -ig, Magyarország teljes külföldi megszállásáig - tehát több mint ezer éven keresztül - érvényben volt.

A Magyarország Szent Koronájához kapcsolódó eszmerendszer egyedülálló egész Európában.

Sok vita folyik arról, miért szent ez a korona? Egyesek Szent István fejérek-jetartójának gondolják, mások avar, esetleg kaukázusi keresztény munkának, netán szent könyv borítójának. A vitát ne döntsük el, de szögezzük le, hogy latin anyanyelvünkön koronánkat nem sanctus (mint a szentek, az egyház, vagy más koronák), hanem sacer jelzővel illetjük, ami megszenteltet jelent: sacra regni corona, ami annyit tesz, mint az ország megszentelt koronája.

* Az "Apostoli Király" címet a Habsburgok is mindig viselték. Ennek elsősorban investitúra kérdésekben vették hasznát. Utoljára a múlt század végén Ferenc József pereskedett ezügyben a pápával, s a pert megnyerte

** 1038, 1317, 1693, 1896, a többi felajánlás nem közjogi keretben történt

Fontos történelmi tény, hogy Álmos családjából származó királyainkat szentnek tekintettük. Anonymus, aki tanult keresztény pap volt, már Álmost is szentéletű embernek nevezte. A magyar királyok, irataikban gyakran emlegetik szent elődeiket, amikor még csak Szent István volt a római egyház szentje. Előfordul ebben az időben külföldi iratokban is, hogy szent magyar királyokat emlegetnek.

Mind a korona (mint tárgy) szerkezeti felépítése, mind pedig a hozzáfűződő eszmerendszer és az azon alapuló történelmi jogrendünk, amelynek első építőköve a Vérszerződés és Szent István Intelmei, ősi lovasszivilizációnkból való örökségünk. Ne feledjük: a lovasbirodalmak valamennyi ősi magaskultúra megalkotói voltak.

A Magyarország Szent Koronájához kapcsolódó eszmerendszert már kiforrott jogi formában találjuk az ősiségi törvényben (1351) - amikor Európa mai államainak többsége még egyáltalán nem létezett, vagy éppen alakulóban volt. "Sacra corona radix omnium bonitum et iurium" olvassuk a törvényben, azaz a Szent Korona minden javak és jogok gyökere. A magyar király "caput sacrae corona", azaz a Szent Korona feje, a magyar nemzet "membre sacrae corona", azaz a Szent Korona Tagja, és a kettő együtt "corpus sacrae corona" azaz a Szent Korona Teste. Nincs ennél szebb nemzeteszme azóta se.

Az állam területe a Szent Korona Területe, az állam lakói a Szent Korona polgárai, alkotmánya a magyar történelmi alkotmány (ami bizony le is van írva, sőt biztosak lehetünk abban, hogy a Vérszerződést is leírták!), a Corpus Juris Hungarici - amelynek megtestesítője a Szent Korona. Így az országban nincsen se gazdátlan birtok, se jogfosztott ember. Ezért nincsen hontalan magyar se.

A keresztény magyar királyság ezeréves fennállása során mindazon népeknek, amelyek a Szent Koronához csatlakoztak, saját nemzeti szokásai, jogszokásai és jogrendje érintetlenül bekerült a Corpus Jurisba. Ezzel a tétellel a magyar királyság példa nélkül áll Európa történelmében.

István király "Intelmei"-ben, amelyet fia, az őt követő király számára írt, ezt olvashatjuk (6.Fejezet): "A vendégek és jövevények akkora hasznot hajtanak, hogy méltán állhatnak a királyi méltóság hatodik helyén...Mert miként különb-különb tájakról és tartományokról jönnek a vendégek, úgy különb-különb nyelvet és szokást, különb-különb példát és fegyvert hoznak magukkal, s mindez az országot díszíti, az udvar fényét emeli, s a külföldieket a pöffeszkedéstől elretentí. Mert az egynyelvű, egyszokású ország gyenge és esendő. Ennélfogva megparancsolom neked, fiam, hogy a jövevényeket jóakaratúan gyámolítsad és becsben tartsad, hogy nálad szívesebben tartózkodjanak, mintsem másutt lakjanak."

A Magyar Birodalom a megalakulását követő századokban Európa területileg, gazdaságilag és katonailag leghatalmasabb állama volt. Lakóinak száma 1490-ben négymillió volt: Ezen az alapon ma annyi lakója lehetne mint Franciaországnak vagy Angliának.

Az újvilág felfedezéséig Magyarországról származott Európa aranytermelésének 80-90%-a, ezüsttermelésének jelentős része, s Európa sószükségletét 70-80%-ban Magyarországról fedezte.* Magyarországon a XII. és a XIII. században is minden szolga rendelkezett lóval, ami sem nyugaton, de még Bizáncban sem létezett. Magyarország a legutóbbi idők Európa legfőbb élőál-

* A világ első bányászati akadémiaja Selmecbányán létesült 1721-ben

lat- és hússzállítója volt. Európa számos fontos kereskedelmi útvonala Magyarországon vezetett keresztül. A magyarok kitűnő bányászok, építő és ipari szakemberek, messze földön keresett művészek voltak. A kievi kardipart - amely a Krisztus születését követő századokban világmárka volt - a magyarok alapították. Ötvös-, bőr-, faragó- és textil művészetünk Európában egyedülálló volt és maradt szinte a mai napig. A magyar zene és a magyar muzikusok dialútja még ma is tart.

A történelem legnagyobb és legfényesebb renaissance udvara minden bizonnyal nem francia- vagy olaszföldön, hanem Visegrádon és Budán állott. Középkori olasz mondás: "Kerek Európának három városa a gyöngye: Velence a vízen, Buda a hegyen, a síkon Firenze." 1460-ban egy középparasztnak Magyarországon 40 marhája volt és sok középparaszt volt. Erejükből még arra is teltett, hogy a főnemességgel szemben érvényesítsék akarataikat, s a nekik szimpatikus Hunyadi Mátyást a magyar történelem eddigi utolsó nagy királyává emeljék. Tehették, hiszen szabad honfoglalók, szóval nemesek voltak, szabadságjogaikat egy akkor már hatszáz éve fennálló jogállamban gyakorolták.

A magyarok maguk között 1514-ig nem ismertek sem rabszolgát, sem "jobbágyot" abban az értelemben, ahogyan ez a fogalom a feudalista társadalomban értendő. Minden magyar szabad ember volt.

István király "Intelmei" -ben védve a harcolók státuszát ugyan, olyan tanácsot ad fiának, hogy a főurak, ispánok és vitézek közül senkit ne taszítson "ínség"-be és ne nevezzen "in"-nek, amivel élesen elkülöníti a szabadot a szolgától, ugyanakkor azt is mondja, hogy "minden ember egyállapotú". Az ember fogalmából pedig nem rekesztette ki sem az int, sem a rab cselédet. Egyedülálló jelenség akkor Európában. (Rabbá abban az időben vagy bírói ítélet alapján, vagy hadifogságba kerülés révén lett az ember Magyarországon.)

A magyarok szabad akaratukból választottak királyt, s ennek a királynak 1526-ig több jövedelme volt, mint az angol, vagy a francia királynak. A magyarok körében tehát, a trónnak öröklés útján való betöltése, ismeretlen fogalom volt.

A török állam, amely időközben a kor leghatalmasabb katoná államává fejlődött és a magyar állam szomszéda lett, száz éven át nem merte rászanni magát a hatalmas magyar szomszéd megtámadására. Amikor ez mégis bekövetkezett és 1526-ban Mohácsnál a török döntő győzelmet aratott, a győzelem után szinte menekülve húzódott vissza balkáni barlangjába, s csak amikor meggyőződött róla, hogy ellenfele halálos beteg, akkor szánta rá magát arra, hogy a történelem legnagyobb hadseregével rátámadjon, s mint dőlyfősen mondta: reggelire végez vele, ebédelni Bécsben, vacsorázni pedig Párizsban fog. Nem rajta múltott, hogy nem így lett. De nem is nyugati barátainkon.

1514-ben Bakócz Tamás esztergomi érsek kereszteshadjáratot hirdetett. A gyülekező magyar sereg egy köznemes, Dózsa György vezetésével a közrendű magyarok érdekében rátámadt az országot szétzüllesztő főrendekre. A kereszteseket szétverték, Dózsa izzó vastrónusra ültették. A főrendek vezetője, Werbőczy, a Corpus Juris újra fogalmazta az úgynevezett Hármaskönyv-be. Ez Európa első rendszerbe foglalt írott alkotmánya. Ettől számítható Magyarországon a nyugati típusú feudalizmus megszervezése, egyidejűleg a feudális-jobbági alávetettség törvénybeiktatása, következésképpen a gazdaságilag erős, katonailag pedig nélkülözhetetlen, eddig a magyar társadalom egyik legjelentősebb és szabad részének, a parasztságának a kizárása a nemzetből. Mire a török támadás 1526-ban bekövetkezett, ez e réteg - mint

később a történelemben szerencsétlenségünkre oly sokszor - már nem érezte magát a nemzet tartópillérének.

Werböczi Tripartiumát többen elemezték már. Talán a legkevesebb figyelmet szentelték az elemzők annak a gondolatnak, hogy a Hármaskönyv mintegy pontot tett annak a folyamatnak a végére, amelynek során ősi magyar jogszokásokat a kodifikált jogrendből fokozatosan kiszorították, s nyugateurópa-ira cserélték. Az ősi magyar jogi gondolkodást azonban a mai napig sem sikerült teljesen megszüntetni (pl.a nők jogállása stb.), s ez persze visszahat a kodifikált jogra is.

A magyar 1514-ben elvesztette szabadságát, 1526 -ban dicsőségét, s az ezt követő századok elvettek tőle mindent, amit egy néptől el lehet venni.

Nincs a történelemnek még egy népe, amely annyit küzdött volna szabadságáért, mint a magyar. Nincs a történelemnek még egy nemzete, amelynek annyi mártírja lenne, mint a magyarnak. Összesen két népet ismerünk, amelyek tragédiája hasonlatos a magyaréhoz: a lengyel és az ír.

A török pedig támadott kétszáz éven keresztül szinte szakadatlanul. Pusztult a magyar, s vérző fejjel állt a viharban, teljesen magára hagyva. Európa védőbástyájának, a kereszténység pajzsának, a hit oszlopának nevezte a pápa, a császár, a birodalmi gyűlés, az egész nyugati világ. De senki sem segített. Európa nem ért rá: tényérnyi birtokokért hadakoztak évtizedekig. Nyugat-Európa "három testőr"-szerű kalandokban élte ki akkor vitézi ambícióit. A pápa koldusszegény volt, mert sokba került az az európai méretű háború, amely azért folyt, vajon a bibliában egyik-másik mondat jól van-e fordítva? No meg az egyházi jövedelmek sem folytak be Magyarországról. (A német-római császárok a pápát kényszerítették adófizetésre.)

Az ország 1526 után három részre szakadt, s ez előrevetítette árnyékát az újabb katasztrófáknak. A középső, termékeny síkságot szinte állandóan a török tartotta megszállva. A magyarság - pusztai nép lévén - itt élt a legnagyobb tömegben. Az örökös hadjáratok és a török rabszolgavadások irtották őket. Az 1720-i adatok szerint a lakosság már csak három és félmillió volt, s zömében az ország északi és nyugati felén élt.

Egy utazónk mostanában talált Dél-Franciaországban egy egész magyar falut, amelynek lakóit a környék jámbor szerzetesei vásárolták török gályákról. A gályák a francia király szövetségében jártak erre. Nemrégiben Szudánban járt magyar küldöttség akadt egy arab faluban magyar huszárok utódaira, akiket annak idején egy ottani sejk vásárolt.

Az ország keleti fele ekkor alakult önálló álamná, hogy egymaga töltse be a nemzeti királyság szerepét, s hogy néhány évtized múlva az ország felosztásának sötét tervéhez nyújtson történelmi alapot. De az az erdélyi királyság írta a magyar történelem egyik legdicsőbb fejezetét is: Erdély a magyar függetlenségi gondolat megőrzője, a magyarok mélyeséges liberalitásának kitűzhetetlen példája. Az erdélyi nemzetgyűlés, valamint a hivatali apparátus egyetlen hivatalos nyelve a latin volt. Így Erdély népei: magyarok, székelyek, románok és szászok - a magyarok és a székelyek túlnyomó többsége ellenére - nem estek nyelvi megkülönböztetés alá. Magyarhonban vallási háború sohasem volt, de Erdély fejedelme Európa uralkodói közül elsőként iktatta törvénybe a vallásszabadságot (Tordai országgyűlés 1557-1568). Genfben a reformátorok terén egyetlen uralkodó szobra áll: az erdélyi fejedelemé.

A Gyulafehérvárott 1291-ben tartott erdélyi nemzetgyűlés vette fel erdély románjait a Szent Korona népei közé. A történelem első román nyelvű nyom-

dáját, az első román nyelvű, keleti rítusú papneveldejét Erdély fejedelme létesítette Balázsfalván. Egészen a XVII. század közepéig minden román nyelvű nyomtatvány Erdélyből származik. A kor szemléletétől teljesen elütőleg - királyaink bölcs politikája eredményeként - román nemzetiségű nemesek is lettek, akik nemzetük érdekeit a kormányzat minden szintjén képviselhették.

Nincs a történelemnek még egy olyan nemzetisége, amely külön jogokat élvezett volna, mint az erdélyi szászok. Az erdélyi örmények, pedig mindenkor Magyarország leggazdagabb kereskedői voltak.

Báthory István erdélyi fejedelmet és lengyel királyt a lengyelek legjelentősebb királyuként tisztelték, nem utolsósorban azért, mert a lengyel történelem egyetlen királya, aki az oroszokat több csatában döntően megverte, úgyhogy Moszkva követei - a történelemben először és utoljára - alázatosan jöttek a krakkói királyi udvarba békéért esedezni. Örök tanú rá a lengyel festők egész sora, no meg a krakkói királyi vár, amelynek mindan szobája - trónterem, dolgozószoba, hálószoba - Báthory személyes holmijával van berendezve.

Az ország nyugati fele, a hatalmas szomszéd, a Habsburgok ortalma alá igyekezett. A Habsburgok előzőleg már többször megkísérelték a Szent Korona megszerzését. Most az ölükbe hullott, s megkezdték közel négyszázéves uralmukat a magyarok felett.

A Habsburgokat a magyarok ültették a magyar trónra, s idővel - történelmi alkotmányunkkal és gyakorlatunkkal ellentétben - elismertük trónöröklési jogukat is. Magyar királyságukat néha még Erdély fejedelme is elismerte. De a nemzet szabott egy feltételt. A török hódoltság századai alatt történt sokminden, azt a feltételt azonban minden országgyűlés, minden - a nemzettel kötött - megállapodás újra és újra előírta: a Habsburgok ki kell verjék a törököt Magyarországról. Sajnos a magyar történészek hosszú évszázadok óta nincsenek abban a helyzetben, hogy a magyar történelmet tárgyilagosan kutathassák és megírassák. Ezért maradt tisztázatlan fejezet az is, hogy a Habsburgok ezt a feltételt teljesítették-e?

Az egyértelműen megállapítható, hogy egyetlen Habsburg uralkodó sem folytatott következetes törökellenes politikát. Az is tény, hogy a kornak kiváló magyar publicistái voltak, s ezidő szerint nem tudunk olyan megnyilatkozásukról, amely ne vádolná a Habsburgokat a magyar ügy elárulásával. A kor legjobb magyar politikusai: Zrínyi Miklós, Fráter György, Bethlen Gábor a Habsburgokat a magyar nemzeti ügy árulóinak bélyegezték. Az is igaz, hogy a Habsburgok adóssága ezidőben emelkedett a csillagokig, s ezt minden Habsburg a török elleni hadjáratával indokolta, ám ahhoz a hadjáratához, amelynek eredményeként a törököt végleg kiverték hazánkból, a pápa adta a pénzt.

Tény az is, hogy amikor a török csillaga lehanyatlóban volt, akkor európai méretű összefogás verte ki hazánkból a törököt, s ebben jelentős szerepe kellett legyen annak a királyi háznak, amelynek családi kapcsolatai akkor nem csak egész Európát hálózták be, hanem "országaikban sohasem nyugodott le a nap". Nem tudni, hogy az a sok pénz hova ment, mert a bécsi levéltárak tanulmányozói csak olyan iratokra bukkannak, amelyben a végvárok kapitányai az évek óta elmaradt zsoldért könyörögnek. Ezekből az iratokban csak egy rongyos, rosszul felszerelt had, düledező várfalak, éhezés és nyomor található. Ha császári hadak jelentek meg a színen, akkor mindenki - falusi előjárótól fel a nádorig - azért esedezett a királynál, hogy vinné őket, de minél messzebbre, mert pusztításuk iszonyúbb a pogányénál.

Az sem lehet véletlen, hogy amikor a pápa hírül vette Hunyadi János nán-

dorfhérvári diadalát a török felett, akkor elrendelte, hogy a világ összes templomában a világ végezetéig minden nap, déli tizenkét órakor konduljanak meg a harangok. Harangoznak azóta is. De ilyen horderejű Habsburg tettről nem tudunk. Pedig Hunyadi csak egy magyar földbirtokos volt, akinak egyetlen ösét sem ismerjük pontosan, s amiye volt, azt katonai vitézségével szerezte. Az sem lehet véletlen, hogy a törököt Magyarországról kiverő európai hadak győzelmével foglalkozó minden festmény középpontjában fényes öltözetű, nyugati lovagok pompáznak, de a szanaszét heverő holtakon és sebesülteken magyar gúnya van.

A magyar középkor tisztasága fényesen emelkedik ki a korabeli Európa történetéből. Magyar nép jámbor, dolgoz, vallásos, büszke, öntudatos és gazdag. A betelepülő idegeneknek a magyar anyagi és jogi vonatkozásban saját színvonalú életlehetőséget biztosít - ha ők igénylik - ellentétben akkor Európa bármely más részével. Az idegenek szívesen jönnek, mert életkörülményeik azonnal jobbak lesznek, mint saját hazájukban volt, ahol még pusztá létük se volt biztonságban saját, vérengző uraiktól. A magyar állam belsőleg szilárd, évszázadok alatt kialakult tökéletes jogrend volt, amelybe a jövevényeket saját vallásuk, szokásaik és jogrendjük érintetlenül hagyásával beillesztették. Saját közösségeket alapíthattak, a belső ügyeiket saját előjáróik útján intézték. Köznapi ügyekben nem bíraskodott felettük, csak az általuk választott bíró, magasabb helyekre pedig elküldhették képviselőiket.

A magyar királyok kivétel nélkül, nagy tudású, tehetséges férfiak, egyházi és világi tudományok tekintetében egyaránt rendkívül műveltek, példás családi életet élő, vallásos uralkodók voltak.

Álmos családja a szentéletű emberek egész sorát adta: Szent István, Szent Imre, Szent László, Szent Erzsébet, Szent Margit és Szent Kinga. A csehek Szent Vencel királyának anyja, a lengyelek államalapító szent királyának felesége és a skótok Szent Margitja (Atelungi Edward felesége) magyar királyleány volt. A harmincnégy magyar szent közül hatot ez a királyi család adott az emberiségnek. Ki ismer még egy ilyen családot?!

A magyar középkorban nyomát sem leljük az Európa-szerte divatos háremeknek, véres hálószaiba jeleneteknek. Királyaink tisztaéletű, hős katonák voltak. Álmos háza kihalásának is az volt a fő oka: a férfiak - néhány kivételtől eltekintve - hősként, a harcmezőn estek el. Az efféle nyugati bölcsekedés, hogy "a király vére nem szennyez", e tiszta életű férfiakról, de az egész becsületes magyar gondolkodásmódtól távol esett.

Egyetlen királyunk sem végeztette ki közvetlen hozzátartozóját. Még a trónváltások is simábban zajlottak, mint Európában szokásos volt. Egyetlen számottevő királyellenes összeesküvést sem jegyzett fel a magyar történelem. Az 1212-es Bánk bán féle összeesküvés is az idegen származású királynő és méginkább az ő idegen udvari népe ellen irányult. Jellemző, hogy a közben külföldről hazatérő királyunk egyetlen szavára a rend azonnal helyreállt, s hogy a szabad magyarok jogosan gúgolyódtak azt bizonyítja az is, hogy az összeesküvők többségének egyetlen hajszála sem görbült meg, noha a királynét megölték.

Az ugyanis mindennapos dolog volt, hogy a szabad magyarok szövetkeztek egy-egy király ellen. Ez azonban joguk volt, még akkor is, ha ezen joguk gyakorlása rájuk nézve nem volt veszélytelen. Ezek a szövetségek azonban nem a király élete ellen irányultak, hanem csak az ellenállási joguk érvényesítése volt, s lényeges különbség az európai "gyakorlat"-tal szemben, hogy a királyt nem

ölték meg, csak politikájának megváltoztatására kényszerítették, vagy a trónról távolították el, ahová a király egyébként is nem öröklés, hanem választással került.

Az alattvaló kivégzése, de megkínzása és szörnyű megcsonkítása is az egész magyar középkorból teljesen hiányzik, s csak néhány idegenszármazású királyunk tette. A magyar királyok összesen nem végeztettek ki annyi embert, mint egyetlen angol vagy francia király.

Természetesen nem szabad elfelejteni, hogy a gyilkosság - még ha valamiféle "törvényes" formában történik is - és a nyílt csatában felt halál, teljesen különböző dolog.

Kálmán királyunk 1099-ban mondta ki, hogy "boszorkányok pedig nincsenek", s ettől kezdve Magyarországon a boszorkányüldözés ismeretlen fogalom. Ettől még megesett, hogy - főleg egyházi szervek - néhány embert boszorkányság vádjával perbefogtak, esetleg ki is végeztettek.

A legnagyobb kereszteshadjáratot nem Oroszlánszívű Richárd és nem Buyon Gottfried, hanem II. Endre magyar király vezette a Szentföldre. Ez a vállalkozás sem hozott tartós eredményt, a különbség csak az, hogy a magyar király győztesen tért vissza, míg az előbbieket úgy szétverték, hogy aki megmaradt, az alig talált haza (Robin Hood legendája, s.b.).

A magyar királyok soha sem hódítottak. Hatalmuk teljében néha rátámadtak egy-egy szomszédra, átmenetileg elfoglaltak, vagy elfogadtak egy-egy trónt. Azonban a Kárpát-medencén kívül - amelyet a honfoglalás alatt elfoglaltak - soha nem hódítottak. Egyes déli területek a honfoglalás óta az ország szerves részei voltak, s az esetleges bolgár támadással szembeni védő gyepek szerepét töltötték be. A magyar királyok számtalan sikeres hadjáratot szerveztek a Balkán irányába, s nyilván meg is hódíthatták volna, ha akarják. Ezek a hadjáratok azonban főleg a pápák inspirálására, az eretnokség ellen, a keresztény hit védelmében folytak, vagy - a török hatalom előretörése után - kombinálódtak az ország védelmi szükségletével. Az Enns és a Morava folyóig terjedő gyepeket önként, még vezéreink korában vettük vissza, nagyjából oda, ahol a történelmi Magyarország nyugati határa lett.

A horvátok a magyar királyt 1090-ben királyukká választották, s a történelem során a magyar koronához való tartozásukat önként vállalták.

A középkori magyarság tiszteltre méltó, az akkori európai viszonyokkal szemben magasszínvonalú erkölcsé és kulturált életmódja, nem valamiféle véletlen dolog. Európának ó-kora nincs, csak közép-kora. Ami az ókor-ban a Földközi-tenger medencéjében kialakult, az Mezopotámia és Egyiptom, majd Kréta, Mykene, Etruszk, Karthago kisugárzása volt, s az újkori Európa barbár népei elpusztították. A Kárpát-medencében élő nép ennek a kultúrának közvetlen örököse, egyik megmentője és továbbhordozója. A legújabb kutatások szerint, ez a nép a legősibb idők óta állandóan ebben a kulturális közösségben élt, tehát a magyarságnak a "sötét" középkorban felmutatott rendkívüli kulturáltsága, emelkedett erkölcsé és magas anyagi színvonala, a már akkor is több ezer éves, átöröklött, s mélyen lelkiségében élő műveltségének volt az eredménye.

Aki a Habsburg-kori magyar történelmet tanulmányozza, az az eddigiekkel sok tekintetben ellentétes tapasztalatokat szerez. Már a török hódoltság idején is, de az azt követő századokban, egymást érik a valóságos, meg a Bécsben koholt királyellenes lázadások. Legtehetségesebb, legjobb és gyakran leggazdagabb magyarjaink felett ítélkeztek a bécsi bírák. Néhány aulikus

főrend kivételével, nincs olyan történelmi családunk, amely ne ebben az időben pusztult volna ki, vagy legalább ne áldozott volna néhány halottal. Oldalakon át lehetne csak a neveit felsorolni azoknak, akik egyik nap még hadakat vezettek, s másnap már vasbaverve várták az ítéletet. Az ítélet pedig legtöbbször halál vagy életfogytiglani börtön és mindig teljes vagyonelkobzás volt. (István király törvénye szerint a büntetést vagy következményeit a megbüntetett személy családtagjaira sohasem lehetett kiterjeszteni! A Habsburg-kor nyilvánvalóvá tette, hogy a Kárpát-medencében két merőben ellentétes világ találkozott.)

A megtépázott ország vagyonára különös mohósággal vetették magukat a Habsburgok. Akinek komoly vagyona volt, az minden percben számíthatott egy felségárulási perre. A Nádasdy-család vagyonelkobzásakor csak az arany és ezüst marhák és a világhírű festmények elszállításához hatvan szekeret rendeltek, amelyek roskadásig megrakva szerencsésen megérkeztek a Burgba. A leltárban ez szerepel: "Arany és ezüst holmik, néhány festmény." Több festmény beazonosítása megtörtént. Ezek ma is a Burg legértékesebb darabjai. Értékük felbecsülhetetlen. S mi volt ez a Zrínyiek vagy a Rákócziak vagyonához képest!

Jutott a magyar vagyonból a pápának is. A Szent Péter Bazilika minden kövéhez, minden darabjához magyar verejték tapad. Eltekintve attól, hogy István királyunk által épített zárandokház helyére építették, de az ezredforduló után évszázadokon keresztül egyetlen országból folytak be rendszeresen a pápai jövedelmek: Magyarországról. Ez a jövedelem pedig akkor akkora volt, mint Európa bármely uralkodójáé.

Az 1978-as esztendő a magyarság számára egy rendkívül érdekes és tanulságos évfoduló. Éppen háromszáz éve annak, hogy Thököly Imre az elégedetlenkedő kurucok* élére állt, s szövetségesül a törököket hívta. Ez a szabadságharc is elbukott, elsősorban azért, mert a magyar nemesség nem állt mellé. Thökölyt árulónak bélyegezték, mert a törökkel, úgymond a magyarságot elnyomó ellenséggel, szövetekezett.

Thököly politikai mentalitása rendkívül elgondolkoztató és számunkra is figyelemre méltó. Abból indult ki, hogy a török még elég erős ahhoz, hogy nekünk veszélyes ellenfelünk legyen, de már nem elég erős ahhoz, hogy akaratát reánk kényszerítse. Ezért a magyar szabadság szempontjából már nem a török az igazán veszélyes ellenfél. A nagyobb veszély az időközben megerősödött nyugati szomszéd oldaláról fenyeget. Thököly szerint tehát nem az a fontos, hogy évszázadokon keresztül kit tekinthetünk ellenségünknek, hanem az, hogy most ki a tényleges ellenségünk. A magyar külpolitika alapja honfoglalásunk óta az volt, hogy a gyengébb ellenfelünkkel szövetekeztünk az erősebb ellenfelünk ellen.

A török kiverése után sem virradt fel a magyarok napja. Alig ült el a harci zaj a déli országhatáron - a törökkel a békét még meg se kötötték - amikor II. Rákóczi Ferenc vezetésével kitört a Habsburgok elleni szabadságharc. Amíg Bécs a nyugati hadszíntereken volt elfoglalva, addig Rákóczi kurucainak csillaga magasra ívelt. Néhány esztendő leforgása alatt (1705-re) felszabadítottuk csaknem az ország egész területét, majd a Habsburg-házat trónfosztottuk nyilvánítottuk.

Ebben a korban (szemben a törökökkel!) a kurucok hazaszeretete és vitézsége már kevés volt az eredményes hadviseléshez. A bécsiek pedig tettek

* A kurucok - azaz keresztések - a külső és belső függetlenségi eszme hordozói voltak Dózsa György, tehát 1514 óta

róla, hogy a magyar hadvezetést ne tanuljon. Kislétszámú labanc (osztrák) hadak állandóan bizonytalanságban tudták tartani a fegyelmezetlen, rosszul felszerelt kurucokat, s amikor a labancok nyugatról nagyobb erőket vonhattak el (ekkor folyt a spanyol örökösödési háború), szinte napok alatt felszámolták nyolc esztendő minden eredményét. A kuruc vezérek vagy külföldre menekültek, vagy börtönbe, de többnyire vérpadra kerültek.

Vagyonuk - a szokott úton - Bécsbe vándorolt.

Rákóczi birtokai szinte kizárólag a Felvidéken és Erdélyben voltak. Jobbágysai között szépszámmal voltak románok és felvidéki szlávok. Rákóczi magyar főúr létére igen rosszul beszélt magyarul. Atyja, Erdély választott fejedelme, a Habsburgok ellenfele volt. Zrínyi ágon - anyai ősei - egytől-egyig a magyar szabadság és a bécsi ármánykodás áldozatai voltak. Nevelőatyja, Thököly Imre a kurucok első királya volt, édesanyja, Zrínyi Ilona pedig Thököly menekülése után, az utolsó kuruc várat (Munkács) védte csaknem három évig a császári armádia ellen. Ilyen előzmények után, szinte természetes, hogy a kisleány bécsi fogságban nevelték, s így magyarul nem igen tanulhatott. De minden jobbágysa nyelvében beszélt. A felkelés első katonái a Kárpátok vidékén élő szlávok voltak, s ugyanők kísérték fejedelmüket sírva a Kárpátok rejtett ösvényein, amikor menekülni kényszerült.

A Felvidék akkortájt jobbára német lakosságú bányavárosai, a kuruc háborúk fellegvárai voltak. Az atyafiak többsége egy szót sem tudott magyarul, de magyaros bajszot növesztett és sujtásos, magyarmintás ruhában járt. Erdély fejedelmeinek csak üzenniük kellett, s megindultak a gazdag városok szerémszék-karavánjai, s vittek mindent, amire a fejedelemnek szüksége volt: aranyat, posztót, tokajit. Az időben egypár hordó tokajival egy évi békét lehetett venni a töröktől.

Magyarország 896-tól (honfoglalás) 1711-ig (Rákóczi csapatai letették a fegyvert a majtényi síkon) nemzetiségi ellentétet nem ismert. Tettek róla a Habsburgok, hogy ezek után ismerjen. Igaz az, hogy ez volt a nemzetiségi ellentétek megjelenésének a kora világszerte, ám a Habsburgok voltak azok, akik a nemzetiségi egyenlenséget Magyarországon nem, hogy rendezni igyekeztek volna, a magyarság sokévszázados jogrendje keretében, hanem az ellentétek szításával igyekeztek háttérbe szorítani saját hazájában a magyar elemet. A nemzetiségi gyűlölködés elburjánzása így kezdődött a Kárpát-medencében.

Az ezt követő - a hadi események tekintetében - viszonylag békés száz esztendő a magyaroknak nem sok jót hozott, de megásta jövőjé sírját.

A török és a kuruc háborúk kétszáz éve alatt a tejjel-mézzel folyó Kánaán kopár, vad pusztává züllött. Erdélyben a kipusztult lakosság helyét egyre inkább elfoglalták a nyájakat békésen terelgető, a XII. század óta lassan idemenekülő oláhok. A felvidék viszonylag védettebb hegyei között egyre jobban elszaporodó szlávok foglalták el a kipusztult magyarok helyét, fokozatosan lehúzódván a termékenyebb völgyekbe is. A délnyugati határvidéken az előző két évszázad során a török elől egyre északra menekülő horvátok és szlovének vetették meg lábukat. A legjobb földekre német telepések jöttek. A bécsi kormány kedvencei voltak ezek, tetőtől talpig felszerelték őket, hosszú időre adómentességet kaptak. A mai napig kilométerekről meg lehet állapítani, hogy melyek voltak a "sváb" falvak. Határvidékek szervezésének ürügye alatt Bécs hozzájárult az ország területi feldarabolásához is, a veszélyes, az "anyaország"-nál hatalmasabb, történelmileg, kulturálisan és morálisan magasabbrendű szomszéd felszámolásához, modern szóval: gyarmatosításához. A sze-

reposztásban Ausztriáé lett az ipari és a pénzügyi, a magyar királyság területéé pedig az élesztár, nyersanyagszállító, valamint az osztrák ipari termékek felpiacának a szerepe. Magyarországot fegyverrel hódított területüknek tekintették.

Erdélyt - a török korban kialakult jogi helyzete alapján - külön egységként kezelték. A különböző nemzetiségeknek siettek mindenféle újabb jogokat biztosítani - lehetőleg a magyarok rovására. Az ország középső déli vidékén a szerb határvidéket szervezték meg Nándorfehérvár (Belgrád) székhellyel. A Magyarországra betelepített szerbeket az előző századok során a törökök szorították jóval délebbi hazájukból állandóan észak felé, s így kerültek a magyar Szent Korona területére is. A török szolgálatában előőrsként perzselték fel a megtámadandó területet. Feladatuk a rémületkeltés volt. Most Bécs ezek vezetőit nyerte meg az új határvidék gondolatának, s a legjobb magyar földek egy részére telepítette be őket, főleg az ország déli középső területére.

A sok vihar után tehát a magyarságra tényleg nem viradtak derűs napok: az ország kirabolva, gyarmati sorba süllyesztve, felszabdalva, éhesen, rongyosan állott. Rengeteg magyar pusztult el, s aki élt, annak sorsa rosszabb volt a halottakénál. 1720-ban Magyarországon mindössze három és félmillió lakost találtak. 1787-ben pedig már 8 milliót. A növekedés természetesen főleg a betelepítésekből adódott. Hogy a magyar nem pusztult és pusztul ki teljesen, azt elsősorban igen fejlett és vonzó kultúráltságának és rendkívüli életerejének köszönheti.

A magyarországi nemzetiségek élete sem volt valami rózsás, de minden esetre sokkal jobban éltek, mint előző hazájukban történelmük során bármikor. S ha bajuk támadt, Bécs mindig tárt karokkal fogadta őket - kivált, ha a magyarokra panaszkodtak, vagy a magyarok rovására akartak terjeszkedni. Ilyenkor Bécs mindig nagyon megértő volt, s még többet is adott, hogy bátorítsa őket. Ez a politika volt a nacionalista szeparatizmus nevelője.

A magyarok is előkerültek a lomtárból - vagy a feneketlen börtönök mélyéről - ha Bécsnek szüksége volt rájuk. Midőn Mária Terézia minden nyugati birtokát elveszítette a Pragmatica Sanctio miatt kitört örökösödési háborúban, s hadaink roncsai kétségbeesetten futottak Bécs felé, a magyar országgyűlés egyetlen felkiáltással "Életünket és vérünket!" szavazta, és megindultak ismét a végtelen szekérkaravánok Bécs fele a magyar éléskamra minden kincsével, s néhány nap alatt a nemzet új hadakat állított, az uralkodó védelmére. A magyar nem fejezi le királyát, bárhogy bánják is vele, ha egyszer királlyá választotta, s homlokát Szent István királyunk Szent Koronája illette! A magyar névhez sokminden tapad, de becstelenség soha. Még akkor sem, ha a becsületesség "nem kifejeződő".

Ilyenkor aztán egy percre rásütött a magyarra is a nap. Hadik András, az addig mellőzött kis huszárkapitány, egy dunántúli kurtanemes fia, néhány száz magyar huszárra élén elfoglalta Berlint, Frigyes császár fővárosát, s a városból diktált a császárnak. Rövidesen a Bécsi haditanács elnöke lett. Ebben az időben ez volt a második legnagyobb méltóság Bécsben. Jellemző: Hadik erdélyi guvernörként, koldusszegényen halt meg. Mások egy ilyen karrier alatt egész családjuk örök gazdagságát alapozzák meg. De ő, honfoglaló magyar ősök utóda, becsületből, vitézségből szolgálta királyát eszével és hű kardjával.

Napóleon függetlenségi felszólítására a magyarok nem is válaszoltak. Nekünk alkotmányos jogunk a szabad királyválasztás, s e jogunkat bármikor

magunk is visszaállíthatjuk.* A vérzivatar és árulás eme éveiben a magyarok saját akaratukból hűek maradtak felkent királyukhoz. De Bécs ebből sem akart semmit sem megérteni. Szörnyű tragédiája ez a magyarnak: vérünkben van a törvény tisztelete, a felebarát szeretete, az adott szó szentsége, a megállapodás minden körülmények között való, becsületes betartása még akkor is, ha látjuk, hogy a többi nép hamisan kártyázik. Egy történelemmel fizettünk érte és mégsem tudunk megváltozni. Sajnos itt nem értenek meg minket a világ népei, s itt nem tudunk mi sem igazodni hozzájuk. Van aki úgy véli, hogy mi nem vagyunk elég "okosak".

A magyar hűség jutalma újabb börtön, s egyre nyomasztóbb nemzetiségi politika. A Szentszövetség béklyóját a magyarra is rátették. Metternich spicilije nem ismertek akadályt. A magyar dacosan felüti fejét. Még nem száradt meg a hóhér pallosán Martinovitsék vére, mikor Wesselényi és Széchenyi vezetésével a magyar ismét szembeszállt Béccsel. Széchenyi kezdetben egyáltalán nem tudott magyarul, később is irodalmi alkotásait magyar nyelvűekkel lektoráltatta. Bécs a dietai beszédek és az irodalmi alkotások, a folyamszabályozás, a hídépítés, a Tudományos Akadémia alapítás formájában jelentkező "rebellió"-val szemben, a drasztikus modern elnyomás minden eszközt bevetette. Wesselényi a börtönből vak, nyomorult öregemberként került elő. Széchenyi - akiről a Habsburgok is állították hogy a "legnagyobb magyar" - bolondokházába zárva pusztult el.

De Kossuth zengő szavára phönix-madárként támadt haló porából ismét harcra a magyar. "Talpra magyar!" harsogta a szinte még gyerek Petőfi, akinek kurta huszonhét esztendő engedett az élethől a zsarnokság, de ez elegendő volt neki ahhoz, hogy a világirodalom egyik legnagyobb lírai költője legyen. A nemzet egységes. A megalakuló kormány elnöke az ország első főura: Batthyány Lajos gróf. A kormány tagja az Esterházy herceg és a birtoktalan köznémes Kossuth. Már a had sem rongyos kurucserég. A honvédség vezetője a kor legkiválóbb katonája: Görgey Arthúr.

Görgey haditetteit a világ legjobb katonai iskoláiban a mai napig oktatják. A német hadsereg tisztjel, az első világháború során, kötelességüknek tartották, ha Magyarországra jöttek Görgey visegrádi házában tiszteletüket leróni.

1848 az európai forradalmak esztendeje volt. Egyetlen forradalom volt, amely az ország egész területét felszabadította a zsarnokság alól: a magyar. De a magyar forradalom tiszta volt, mint minden magyar forradalom. Nincs nemzet, amely több forradalmat hajtott volna végre, mint a magyar. De egyik magyar forradalom sem vezetett oktan vérengzéshez, a legyőzöttek tömeges mészárlásához, deportálásához, tömeges börtönzéshez. Ez alól csak a kommunisták mozgalmal kivételek.

Bécsben is kitört a forradalom, s a bécsiek készen állottak megnyitni a kapukat a forradalmi magyar hadak előtt. Talán egy történelem dőlt el ebben a pillanatban. Hódításról azonban szó sem lehetett. Ez ellenkezett volna a magyar történelmi gondolkodásmóddal. A bécsi forradalom a gyors segítség hiányában elbukott. De a bécsiek tisztességesebbek voltak a császárnál is meg a kancellárnál is. Önkéntes légiójuk végigharcolta az egész magyar szabadságharcot, kapitányuk zokogva törte ketté kardját a világosi fegyverletételnél, s a magyar szabadságot élte, amikor kioltotta életét az osztrák kivégző osztag golyója.

* A nemzet a szabad királyválasztás jogáról a Habsburgok javára önként lemondott, amikor az ország a török alól végleg felszabadult

Johann Strauss, a bécsi keringőkirály, kedves kis művet komponált, s ezt a címet adta neki: "Éljen a magyar!".

A Szentszövetség azonban ekkor még jól működött: amikor a magyar győzelem majdnem teljes volt, Miklós cár kétszázezer orosz a néhány nap alatt dzsidára szúrta a magyar szabadságot. Aki a magyar történelmet nem ismeri, csak e néhány sort olvasta róla, az ebből is kitalálja, hogy ez után mi következett. A vitéz katonákat tömegével vetették börtönbe, vagy üldözték emigrációba. A kormány elnökét, akit az akkor alig néhány év híján ezer éves és érvényes magyar alkotmány nevében, a magyar országgyűlés kérésére, a magyar király nevezett ki, egy pesti laktanya udvarán - kegyelemből agyonlőtték. Az aradi vár északi sáncán 1849 őszén, dicső szabadságharcunk katonai vezetői közül tizenötöt - akiket pedig a király nevében és az érvényes magyar alkotmány alapján neveztek ki - kivégeztek: négyet agyonlőttek, tizenegyet pedig felakasztottak - mintha közönséges bűnözők lettek volna. Százakat, ezreket hurcoltak börtönbe. Egy ország vált siralomházzá. A magyar költők, írók, akik az utóbbi néhány évtized alatt Európa leggazdagabb irodalmát virágoztatták ki, mind elpusztultak, vagy börtönbe kerültek, vagy hosszú hallgatásba burkolóztak. Aki tehette külföldre menekült, Arany János a "Walesi Bárdok"-at* írta, amikor évek múltán a császárt dicsőítő vers írására szólították.

Kossuth útja Angliában és Amerikában valóságos diadalút volt. Az amerikai szenátus 1852. január 5-én hivatalosan fogadta "Magyarország kormányzóját". Kiderült, hogy angol nyelven is hatásos szónok. Tarisznája azonban üres maradt. New York régi városházának látogatására ma is ezzel csalogatják a turistát. : "Kossuth, Garibaldi, Dickens és az úrhajósok voltak nevezetesebb látogatói."

Magyar negyvennyolcas honvédtiszt irányította Garibaldi legveszélyesebb rajtaütéseit, szervezte Istambuli tüzoltóságát, s vezette Észak számos lovasalakulatát.

Az amerikai polgárháborúban a magyarság olyan számarányban vett részt, amelyet az amerikában élő nemzetiségek közül egy sem ért el. Jóllehet az amerikai magyarság száma ezidőben alig volt több négyezernél, mégis mintegy nyolcszáz magyar szolgált az Unió hadseregében, közöttük körülbelül 80-100 tiszt. A résztvevő magyarok vitézségét semmi sem mutatja jobban, minthogy közülük kettő - Asbóth Sándor és Számvald Gyula - altábornagyí, öt tábornoki, 15 ezredesi, 2 alezredesi, 14 őrnagyí és 15 századosi rangban szolgált.

Széchenyi szétugrasztott mérnökkara szervezte meg Európa legtöbb országában a vízszabályozását, a térképészeti munkákat. Amelyik országban ezek a mérnökök nem szervezték meg a fix alappontra való mérnöki mérést, ott ma is hiányzik. A Manhattan Asbóth Sándor tervei alapján épült fel.

A magyar emigráció előzőleg sem volt ismeretlen fogalom, de ezidőtől állandósult. Kossuth turini magányából befolyásolni tudta a magyar politikai életet, később "Kossuth Párt" is alakult Magyarországon. De haza nem tudták csalni. Még látogatóba sem. Haza szerinte is csak ott volt, "hol jog is van".

Az 1848-as forradalom és szabadságharc Magyarországa addigi törté-

* A walesi bárd-ok nemzeti eposz-énekesek Walesben. Amikor első Edward angol király 1284-ben Walest meghódította, maga elé rendelte a leghíresebb bárdokat és követelte, hogy órála szóló dicsőítő éneket énekeljenek. Mikor ezt megtagadták, ötszáz bárdot küldött a halálba. A legenda szerint e bátor költők dalolva mentek a vérpadra, de a szabadságba vetett hitüket nem adták fel és költői becsületüket nem szennyezték be az idegen Tyrannus dicsőítésével

nelmében példátlan, de később tragikusan ismétlődő eseményt hozott: a magyarországi nemzetiségek döntő tömegükben* a magyarság ellen harcoltak, noha Szemere Bertalan nemzetiségi törvénye a maga nemében az első és páratlan volt Európában, csakhogy az eseményekhez képest elkéslett.

A magyarok tulajdonképpen nem is készültek fegyveres harcra. A március 15-i pesti forradalom nem volt más, mint Széchenyi "rebellió"-jának folytatása a nép részéről. Egyetlen lövés sem dördült el, még sebesülés sem történt és győzött a forradalom. A magyarok ennek spontán mesterei. Más népek forradalmi mind véresek. A magyarokéi fegyelmezettek. Ez még az ellenfélre is hat. 1956 októberében a magyar forradalom néhány óra alatt győzött, s nem a népen múlt, hogy véres események követték. A pesti utcákon álló tankok egyetlen lövést sem adtak le. A később bevonuló orosz katonáknak pedig sejtelmük sem volt arról, hogy mit kéne tenniük, s november 4-ig, amikor végülis elhatározták a támadást, állandó bizonytalanságban voltak. Ők másmilyennek tanulták a forradalmat.

A magyarok 1848-ban, csak a forradalom kitörése után hat hónappal nyúltak fegyverhez. A fegyverkezés tisztára önvédelmi volt, s teljesen elkapkodták. Előzőleg senki sem gondolt arra, hogy fegyverkezni kéne. Minek? Két kisebb szlovák támadás érte az országot, majd Jellasics horvát bán támadott. Ez már hatott. "Fegyverbe magyari!" dörögte Kossuth, s a sebtében szervezett honvédcsopatok a pákozdi csatátéren szétverték Bécs fattyúit. De szerbek, románok és a különféle szláv csoportok, tragikusan félreismerték saját helyzetüket: hallgattak a bécsi szirénekre, s akkor is - mint azóta mindig - azokkal szövetkeztek, akik mindannyiunk szabadságának elnyomói. E népek a magyar szabadságnak és egymás szabadságának legdühödtebb ellenségei lettek. Arra még e népek egyetlen fia sem vállalkozott, hogy történelmi komolysággal magyarázatát adja ennek a dühnek, de Balcescutól, Jókaitól Fucikig akadtak nagy gondolkodók, aki ezt a gyűlöletet mélységesen elítélték. A jövő egyetlen reménye Kelet-Európában az, hogy népei egyszer egymásra találjanak. E nélkül azonban mindannyian csak rabok maradunk, de nem is érdemlünk egyebet.

A múlt század közepén már volt sajtó, már volt nemzetközi közvélemény. Ez a közvélemény egyértelműen kedvelte a magyarokat. Az angol kormány több ízben interveniált Bécsben a magyar ügyben. A világsajtó mély felháborodással írt a magyarországi véres megtorlásról.

Bécs ellenakcióba kezdett. A magyar nyelv művelésére gróf Széchenyi István által létesített Magyar Tudományos Akadémia vezetését németek vették át. Zajosan megindult a magyar őstörténet kutatása. Hamar kiderült, hogy a magyar valahonnan a nagyorosz pusztáról jövő, de ázsiai származású horda, rokonai a mai napig gyűjtögetésből elő osztályoknak, voguloknak. Rakoncátlan, fegyelmezetlen, gyűlevész társaság. Sejtelve sincs a kulturált magatartásról. Jámbor utazó, Bécsnél tovább ne merészkedj, mert ott már a pusztá következik gatyás betyárokkal, fokossal, meg méreg erős gulyáslevessel. Ausztria feladata, hogy ezt az ázsai hordát megnevelje - ahogy lehet - s a művelt nyugat előtt szalonképessé tegyen - amennyire lehet. Ha lehet.

Nem nehéz erről az elméletről kimutatni, hogy hazug, s a kor divatos gyarmatosító elméleteinek magyar változata. De a művelő oly sikeres volt, hogy a Művelt Nyugat máig sem tud többet Magyarországról. A mai magyarországi

* A szabadságharcban negyvenezer szlovák, s a rutének zöme a magyarok oldalán harcolt

tudósoknak is kapóra jön a hasznos mese, hogy a magyarok tulajdonképpen a Volga és a Káma vidékéről származnak, s rokonaik máig is azon a vidéken gyűjtögetnek, halásznak meg vadásznak.

Az 1867-es magyar-osztrák kiegyezés - még akkor is, ha sok tekintetben felemás és vitatható - az utolsó, még minden tekintetben magyar alkotás: a nemzeti géniusz utolsó fellobbanása volt. Az ezt követő néhány évtized után a nemzetre gyászos sötétség borul. Igen igen sötét van. E borult égre csak 1956 októberében szökött fel egy ragyogó üstökös, amely tisztavirág élete alatt be-ragyogta az egész földet és az eget, s tüneményes gyorsasággal lezuhanván ismét az örök sötétséget hagyta nemzetünkre.

A nyugati hadszíntéren elszenvedett súlyos katonai vereség után (1859-i osztrák-olasz-francia, 1866-i porosz-osztrák háború) Bécs belátta, hogy hatalmas szomszédjával - a magyarral - ki kell egyezzen. A külső vereség után a monarchia nemzetiségei nagyon "elszemtelenedtek", az árulás számláját többször is benyújtották. A magyarok királytisztelete ismeretlen volt számukra, a föld amelyen laktak még alig melegegett meg alattuk, többnyire vallásilag is máshová kötődtek. Testvéreik többnyire a szomszédos, a török alól nemrég felszabadult területeken laktak, s a velük való egyesülés sokkal inkább indokolt volt számukra, mint a Habsburg monarchia fenntartása, szeretete. Ám Magyarországnak a török uralom után kialakított nemzetiségi területekre való széthullásával, a Habsburg birodalmat a végleges összeomlás veszélye fenyegette volna. A Habsburgok által gyakorolt feldarabolási politika és a felszított széparatista nacionalizmus gyümölcse beérett. Az ördög az árnyék után jelentkezett a lélekért is.

A magyarok tudták, hogy a passzív ellenállás - amelyben 1849 óta éltek - nem lehet egy nemzet életformája. A nemzetiségek elszakadási törekvései pedig számunkra is létkérdés volt: ha bekövetkezik, akkor a nemzetiségek között elő testvéreink milliói kerülnek ellenségeink kezére, az ezer éves magyar állam teste pedig széthullik, amint az Trianon után be is következett.

A kiegyezés eredményeként létrejött az Osztrák-Magyar Monarchia. Ferenc Józsefet, az 1848-as szabadságharcunk vérbefolytóját, 1867 június 8-án, Szent István királyunk Szent Koronájával, fényes külsőségek között, magyar királlyá koronázták a budai vár Nagyboldogasszony templomában, ahol már 1303-ban Károly Róbert királyunkat is koronáztuk. A kor legnagyobb muzsikusa Liszt Ferenc, koronázási misét írt erre az alkalomra (Lisztet a koronázásra elfelejtették meghívni).

Az új állam a két "alapnemzet" szövetségére épült. A külügy, a hadügy és részben a pénzügy közös maradt, de a magyar ügyek intézésére magyar kabinet alakult, amely a magyar országgyűlésnek felelős, de a király nevezte ki. A miniszterelnök, a kiegyezési mű fő alkotója, Andrássy Gyula gróf lett, akit 1851-ben, a főbb bujdosókkal együtt in effige (képletesen) felakasztottak. A mű másik építőmestere, a "haza bölcse", Deák Ferenc szerényen a háttérben maradt. A kiegyezéssel megszűnt az az átmeneti állapot, amely 1849 óta tartott. A maga önálló állami függetlenségét az ország a Habsburgok alatt mindig megtartotta. E tekintetben sem az átmeneti állapot, sem a kiegyezés utáni, sem az ezeket megelőző időszak nem különbözik egymástól.

Az 1867-től, 1914-ig tartó időszak, a magyar történelem egyik leggazdagabb, egyik legeredményesebb, de teljességgel kielemezetlen korszaka. A kor az első világháborúval zárul, mindössze 47 évig tart, oly rövid, hogy történelmileg nem is lenne érzékelhető. Röviden, minden kiegészítés nélkül

összefoglaljuk e kor csupán legfontosabb magyar eseményeit, néha utalva a két világháború közötti időre is, mivel e két korszak szorosan összefügg. Akinek kétsége van aziránt, hogy egy nép képes történelmileg rövid idő alatt egy új országot felépíteni úgy, hogy annak eredményeiből még az építést megkezdőknek is jusson, annak szíves figyelmébe ajánlom ezt a korszakot. Ugyanakkor felhívom azok figyelmét is erre a korszakra, akik nem értik a tulajdonságát, s ezért kerülik a történelmi kompromisszumokat.

Itt kell megemlíteni azt, hogy az első világháború kezdetéig 1.4 millió ember kivándorolt az országból, különösen Amerikába. Az első világháború kezdetéig háromszázezer ember visszavándorolt, s a nyomor csak a világháború utáni kivándorlásnál játszott nagyobb szerepet. A világháború előtt a kivándorlás európai méretű mozgalom volt és elsősorban az Egyesült Államok gazdasági életének gyors fellendülésével, az arról szóló való és mesészerű történetek hatásaira történt.

Tehát: 1867 és 1914 között kiépült hazánkban a világ harmadik, Európa második legsűrűbb vasúthálózata pályaudvarokkal, biztonsági berendezésekkel. A vasúti épületekhez a mai napig nem nyúltak, kivéve amelyeket a világháborúban leromboltak. Megépült az ország úthálózata - a mai napig majdnem csak a burkolat változott, az sem mindenütt. Felépült az ország fővárosa, az egyesült Pest-Buda. Ahol ma az Alsóerdősor utca és a Felsőerdősor utca van, abban az időben még tényleg erdő volt. Ma a város vége onnan még jó egy órai utazás. Budapest 1900-ban Európa hetedik legnagyobb városa volt.

Felépült az ország többi városa is. Aki ma végigjárja ezeket a városokat Pozsonytól Csíkszeredáig, Kassától Fiuméig, az mindenütt egységes és nagyon hasonló városképet kap. Ez a városkép a legutóbbi időig sem változott, s legfeljebb a külterületeken éktelenkednek szörnyű, modern lakónegyedek, amelyekre egyetlen turista sem kíváncsi. Ezekben a városokban elegáns középületek épültek, mégpedig e kor sajátos magyar építészeti formájában.

Budapesten megépült a világ első földalatti vasútja. A Dunán - csak Budapestnél - három híd épült, ezeken a mai napig semmit sem változtattak.

A városrendezés mindenütt nagyvonalú. Bátran lebontották az ódon épületeket, s olyan szellős közutakat nyitottak, amelyek a mai napig minden igényt kielégítenek. A középületek, színházak páratlanul gazdagok, s két világháború után is remekül állnak. Budapestet nem alaptalanul tartják ma is a világ legszebb városának. Az országban nyolc operatársulat működött, állandó kőszínházban, csupán Budapesten kettő. Ismeretes, hogy Wagner is Budapesten szerette volna későbbi bayreuthi álmát megvalósítani.

Eötvös kultuszminiszter Európában elsőként bevezette a kötelező népoktatást és megalkotta Európa első nemzetiségi törvényét (1869. évi XLIV. tc)*. Az oktatási rendszer és az oktatási anyag minősége egyedülálló és a mai napig, bizonyosan a leghatékonyabb a világon. Gondoljuk csak meg: a kor legnagyobb orvosai között több magyar van, festőink világszámok. Bárki kapásból fel tud sorolni legalább tíz-tizenöt olyan művészt, aki a kor legjobbjai közé tartozik Jókaitól Munkácsig, Vaszarytól Bartókiig. Ekkor alkották Európa első sporttörvényét is - Magyarországon.

Eötvös Lőránd feltalálta a torziós ingát, Jédlik Ányos a dinamót, Puskás Tivadar a telefonközpontot. Ganz Ábrahám a kéregöntést szabadalmaztatta - enélkül nincs modern vasút - Kandó Kálmán a villanyvontatást forradalmasított.

* Az 1849-es Szemere Bertalan-féle törvény végrehajtására nem maradt időnk

ta, Asbóth a helikoptert találta fel, s a bécsi kamarilla elutasított iratai között fekszik magyar mérnök javaslata a gázturbinás motorra. Dean Rusk, az Egyesült Államok külügyminisztere 1966-ban egy magyar küldöttség előtt kijelentette: *"Önök nem is tudják, hogy mi mennyire tiszteljük a magyarokat. Az Egyesült Államok tíz első tudósa közül ma is nyolc magyar származású."* Ezek az emberek mind ennek a kornak a "termékei". Vidéki egyetem laboratóriumában folytatott kísérleteiért kapott néhány év múlva Nobel-díjat Szentgyörgyi Albert, s Teller is ennek a kornak a gyermeke.

A magyar mezőgazdaság felzárkózott a világ élvonalához. A századvégi peronoszpóra-járvány elpusztította csaknem az egész szőlőgazdaságot. Direkt jól jött. Felújították az egész szőlőállományt. Kiváló tulajdonságú gabonafajtákat kísérleteztek ki, amelyek keresett cikké váltak az egész világon. A kishozamú, de a magyar viszonyokra kiválóan alkalmas magyar szarvasmarhát, nagyhozamú svájciakkal keresztezték, s kialakult a magyar piros-tarka fajta, amelynek tejhozama nagyobb lett a svájciakénál. Ősi kutyafajtáinkat megmentették a kipusztulástól, hogy még legyen élő példány azokból, amikor pár év múltán szumer feliratokon találkozunk nevükkel a kutató: puli, kuvasz, komondor. Ildi uruki királyleány sírjában megtalálják a puli szobrát. Ilyen pedigréje egyetlen kutyának sincs.

Fejlődött a magyar ipar és a kereskedelem is. Az ősi alapokra épülő iparágak: a textil-, a bőr-, valamint a különböző kézműipari ágak világhírnévéről ismét letörölték a port. Európa legkitűnőbb konzervét gyártották ekkor Csepelen. Járműiparunk ellátta az ország szükségletét. Az ipar össztermelése 1913-ra több mint kétszeresére nőtt a század végéhez képest. Vendéglátóiparunk remekelt. A ma is álló szállodák 60%-a ebben az időben épült (további 20%-a a világháborúban elpusztult, s máig sem épült fel). A svájci sajtkereskedőtől a hindu maharadzsáig, minden ember álma volt, egyszer Pesten egy jó mulatni.

A rendszer politikailag szilárd, a divatos politikai mozgalmak szinte teljesen érintetlenül hagyták. A nemzetiségek is jól érezték magukat. Törvényhozásilag is és gyakorlatilag is egyaránt érvényesült a szentistváni nemzetiségi politika. A nemzetiségek minden megkaptak - ellentétben Európa bármely akkori államával - amit az ország területi széthullásának veszélye nélkül megkaphattak. Ám az izgatás szervezett és egyre erősebb volt. A szomszéd államokban izzott a gyűlölet, s készültek a nagy leszámolásra, a nemzeti egység megteremtésére. Térképek tízezreit nyomtatták, amelyeken Budapest az ő határvárosuk. És ki-tört az első világháború. E háborúban semmi keresnivalónk nem volt. A magyar kormány minden tagja, minden jelentős politikusunk minden alkalommal minden erejét latba vetette, hogy a Monarchiát békére intse. Sajnos a legfontosabb ügyekre nem volt befolyásunk. Ez volt talán az 1867-es kiegyezés legfőbb gyengesége. A bécsiek döntöttek. Mi e háborúban pusztá létünkért küzdöttünk.

Történelmi felelősséggel ki kell mondjuk, hogy nemzetünk e viharban elvétette a helyes utat. Az vesse rá az első követ, aki jobban tudta, hogy mit kellett volna akkor tenni és akaratát akkor keresztül is tudta volna vinni - ám az igazság igazság marad. Az az erő, amely egész történelmünkön át összetartott bennünket, amely a legválságosabb évszázadokon keresztül is a magyart létérdekeinek megfelelő útra térítette - felmondta a szolgálatot. A történelemkutatás feladata lenne megállapítani, hogy mi is történt. Az is bizonyos, hogy körül voltunk véve gyűlölködő ellenséggel, akiknek semmi veszténivalójuk nem volt,

* Igaz, hogy ezen személyek egy részét a zsidóság is maga közül valónak tartja, ám e zsidók is Magyarországon születtek, tanultak és kezdték pályályaikat

akik mind a testünkből követeltek maguknak egy darabot és senki és semmi nem tartotta vissza attól, hogy amit akartak, azt megtegyék.

A magyar nemesség 1914-ben, amelynek joga és kötelessége volt a nemzet vezetése, maga volt az élő anakronizmus. Többségében már régen nem a honfoglaló, szabad magyarok leszármazottja volt. Néhány történelmi családot leszámítva pénzért vették a nemességüket: gazdag pénzemberek, iparosok, kereskedők, szép számmal más nemzetiségűek voltak. A történelmi családok többsége is csak nagy igyekezettel tudott néhány évszázadra való múltat összehozni. Az évszázados harcok során személyében elpusztult, újjászerveződött, de összetételében hátrányára megváltozott az a tömeg, amely egész történelmünkön keresztül, hivatásszerűen a magyar szellemiség hordozója volt, amely mintegy irányítóként mutatta az utat, szinte isteni rendelésként vezetett egy népet. De a nemesség arisztokratizálódott is, pontosabban: elvesztette ősi magyar jellegét és elnyugatiasodott. Először elszakadt a földtől, a föld népétől, azután a Habsburg uralom évszázadai alatt hazájától is. Külföldön élt, anyanyelvét is elfelejtette. A Haza egyre inkább csak birtokot és jövedelmet jelentett a számára, vagy még azt sem, de kiváltságokat azt igen. A Habsburgok elnemzetlenítő politikájának akkor érett be a gyümölcse, amikor a legkevésbé várták, vagy kellett. Most már nem volt aki életét és vérért ajánlja királyának. A valódi magyar nemességet sikerült szétzilálni, tönkretenni, elpusztítani.*

A nemesség szegény rétegeit Werbőczy gyúrta egybe a korábban már szolgává vagy rabbá tett magyar és nem magyar elemmel az 1514-es kereszties felkelés után. A feudális jobbágygá tett szegény szabad magyar az ezt követő századok alatt koldus és jogfosztott lett. Hiába élt benne a haza olthatatlan szeretete, a földhöz való hihetetlen ragaszkodása még akkor is, ha nem volt az övé - a haza ügyéből teljesen ki volt zárva. Többé már nem gyűlhetett össze a Duna jegére, hogy királyt válasszon (Hunyadi-Corvin Mátyás királlyá választása 1458-ban). Ha főlemelte szavát, pallós, deres, kikötés járt érte. Ebbe az állapotba a magyar sohasem szokott bele. A kétszázéves végvári harcokat a török ellen magyar jobbágyok vívták. Az erdélyi fejedelmek legjobb harcosai a szegény, de szabadságukat mindvégig megvédő székelyek és hajduk voltak. A kúrckor azért tarthatott majd száz évig, mert a magyar jobbágyosság e harcok kieméríthetetlen tartaléka volt. Amikor pedig Kossuthék keresztülvitték a jobbágyszabadságot, a honvédezek szinte a földből nőttek ki. Kossuth jelentős toborzó beszédeit az Alföld nagy parasztvárosaiban mondta. Válságos időkben Magyarországon mindenki a parasztsághoz fordult - egészen Nagy Imréig.

A parasztság azonban hosszú századokon át nem jutott szóhoz csak munkához, de ahhoz sem mindig, s fegyverhez, de ahhoz is csak néha. Ha teljesítette "kötelességét", már terelték is vissza az eke mellé. A parasztság szép csendben elszokott attól, hogy beleszóljon az "urak dolgába". Röpke átmeneikkel századokon át aludt. Talán erőt gyűjtött. Megtanulta megvetni a lábát. A vihart az észleli át, aki jól meg tud kapaszkodni.

Amikor kitört az első világháború, ismét parasztokat öltöztettek katonaruhába, s küldtek harcolni a hazáért. De kinek a hazájáért? Amikor kitört a forradalom, a parasztok csendesen hazamentek a falujukba.

* A történelmi igazság kedvéért szükséges azt is lejegyezni, hogy a magyar nemesség a Habsburg uralom három és fél évszázada alatt annyira beleszokott a Habsburgokkal szembeni ellenállás szervezésébe kiváltságai védelme érdekében, hogy a magyar rendi társadalom reformálására irányuló számos bécsi kezdeményezés is ezen az ellenálláson tört meg

A háborút természetesen elvesztettük, csupán néhány szállító gazdagodott meg, s a történelem irányítását átvette a még akkor nemlétező munkásosztály. Először a nagy zűrzavarban kialakítottak valami köztársaságot. A köztársaság elnöke ugyan ki lett volna más, mint egy gróf (Károlyi Mihály). Ez a gróf rögtön meg akarta valósítani a parasztság régi álmát, s földosztásba kezdett. Példamutatóan a saját birtokán kezdte. Ebből a birtokból azonban akkor már talán egyetlen hold sem volt az övé, úgy el volt adósítva. Az utolsó Habsburg király (IV. Károly) a nagy zűrzavar - no meg a pesti, egyre vörösebb mozgalom - láttán sietve lemondott a trónról. Mostanában szentté akarják avatni.

Egész Európában nagy volt a zűrzavar. Csak a magyarországi nemzetiségek nem veszítették el a fejüket. Sietve szövetkeztek határainkon kívül élő testvéreikkel, s azok percig sem késlekedve, az Antant politikusaitól biztatva, rávetették magukat országunkra, s így igyekeztek minél nagyobb területet gyorsan elfoglalni, s azonnal országukhoz csatolni. A románok még Budapestre is bevonultak. A magyar köztársaság pedig néhány kalandor kezébe került.

Nemesség nincs többé, a parasztság érdektelennek hiszi magát, a király gondol egyet és lemond. Csak úgy. Munkásosztály nincs, harmadik rend Magyarországon sohasem volt. A börtönökben őriztek néhány kommunistát, akik eddig semmi szerepet nem játszottak az ország életében. Egy küldöttség ezeket kereste fel, s felajánlotta nekik a hatalmat. Mit tegyen az ember ilyen szorult helyzetben? Hát átvesszi.

Nem találkoztam még olyan emberrel, aki ezt a fordulatot logikusan meg tudta volna magyarázni. A kommunistáknak abban az időben sem múltjuk, sem tömegük nem volt. Lehetőségük is csak arra volt, hogy talán a szomszédban éppen megalakult kommunista állam segít rajtuk. Na de miben? A magyar kommunisták mindent meg is tettek, hogy a nagy szomszédot belekavarják a dologba, de Leninnek több esze volt nekik. Maga mellé állította őket a parádékon, hagyta magát lefényképezni velük, de néhány táviraton kívül semmit sem küldött. Baja neki is volt elég. *

Osztály ugyan nem volt, de az osztályharc megindult, méghozzá teljes erővel. Tömeges kivégzések, deportálások jelezték az igazságos társadalom kezdetét. Egyet azonban a kommunisták javára kell írni: haladéktalanul megszervezték az ország védelmét, s rövid idő alatt a betörő ellenséget az ország egy részéről kiverték. ** Igaz, egyúttal saját hatalmukat is védték, de apostoli király, arisztokrata nemesség páholyból nézte a halálosan sebesült ország vergődését. Most egyikük sem érzett valami történelmi felelősség-félét. A költő két-szöveges víziójában pár évtizeddel ezelőtt felrémlt sír, akkor tényleg meg lett ásva, s a nemzet már benne feküdt. De a költő egyben tévedett: a sírt ugyan tényleg népek vették körül, de az embermilliók szemében nem ült gyászkonny. Helyette vad mohóság csillogott, s még a távollevők is elégedetten csettintettek nyelvükkel. Az 1848-49-ben kialakult nemzetközi szimpátiának addigra még a nyomait is eltüntették az ellenfeleink. Máig azt mondják a művelt nyugatiak,

* Lenin feleslegesnek tartott még egy diplomáciai képviselőt is Budapesten. Kun Béla 1919 augusztus 1-én egy lakonikus táviratban közölte Leninnek, hogy a proletárdiktatúra megbukott. Ennek okául adta: 1. a hadsereg feloszlátása 2. a munkások ellenséges beállítottsága a diktatúrával szemben

** A katonai vezetők többsége a monarchia idején kiképzett, magyar érzelmű kiváló tiszt volt

hogyan ideje volt eltemetni a "sokévszázados Osztrák-Magyar Monarchiát" (Az Osztrák-Magyar Monarchia 1919-ben 51 éves volt.)

Nagybányai Vitéz Horthy Miklós, az Osztrák-Magyar Monarchia flotta-parancsnoka a Szegeden megalakult ellenforradalmi kormány hadügyminisztere, maga köré gyűjtött párszáz katonatisztet, s amint az Antant ezt számára lehetővé tette, rendet teremtett az országban, s az újraválasztott országgyűléssel kormányzóvá választotta magát.

A magyar királyságot - csaknem uralkodói jogokkal - kormányzó vezette mindig, ha nem volt törvényes magyar király. Őt kormányzóknak volt a történelem során: Hunyadi János, Szilágyi Mihály, Kossuth Lajos, József kir. herceg és Horthy Miklós. 1944 őszén, amikor az országot a Wehrmacht tartotta megszállva, s a fasiszta hatalomátvitel csak kis idő kérdése volt* a kormányzó úr őfőméltósága, a Legfőbb Hadúr, a rádióban bejelentette, hogy Magyarország kilépett a háborúból. Őfőméltósága órákon belül az SS foglya volt.

A két világháború között a lehetetlenné tett Magyarországon két döntő fontosságú esemény volt: a trianoni "békekötés" és a második világháború kitörése. A trianoni "békeszerződés" megkötésénél - ahol országunk területének 71.4%-át és lakosságának 63.5%-át egyszerűen elvették - bennünket magyarokat meg sem hallgattak.

A "szerződést" kidolgozó bölcs politikusok - Wilson amerikai elnök, Clémenceau francia miniszterelnök és Lloyd George angol kormányfő - úgy tűnik, nem is tudtak arról, hogy van egy magyar nevű nép és ország. Ők is azt gondolták, hogy volt a sokévszázados Osztrák-Magyar Monarchia és most lesznek majd az utódállamok.

Ha egyszer valaki venné a fáradságot és megkísérelné felderíteni, hogy milyen alapon vonták meg a magyar állam új határait, s ha a gyűlölet tényezőjét elhagyná, akkor semmi magyarizációt nem találna. Történelmi, gazdasági vagy földrajzi szempontok kimutathatatlanok. Talán néprajzi szempontok érvényesültek? Csallóköz a legősibb és ma is színtiszta magyar terület - ráadásul ma is határos Magyarországgal - a csehoké lett. A Romániához csatolt Csíkság és Gyergyóban a székelyek ma is a lakosság döntő többségét alkotják. Jugoszláviában még ma is félmillió ember vallja magát magyarnak. Ha a határok kialakítása néprajzi szempontok szerint történt, akkor ki tudja magyarizációt adni annak, hogy miért alakítottak egy Csehszlovákiát, ahol a lakosságnak mindössze 48.9%-a cseh-morva, de 23%-a német, 15%-a tót és 6%-a magyar? Miért lett Jugoszlávia egy olyan állam, ahol a lakosság 44.7%-a szerb, 23%-a horvát, 8.5%-a szlovén és 4 %-a magyar? Miért teremtettek egy Romániát, ahol a lakosság 66.5%-a román de 12.2%-a magyar, 10%-a egyéb nemzetiségű és 5.3%-a német?

Talán a háború szempontjai döntöttek? Akkor ki tudja megmondani, hogy az Örség, mely okból kerülhetett éppen Ausztriához? Kelet-Ausztriába éppen most nevezett ki a pápa magyar püspököt, mert a legutóbbi zsinat úgy döntött, hogy a püspökök lehetőleg beszéljék a nyáj nyelvét. Miért kapott területet Tölük

* Az idevágó sokszínű magyar és nemmagyar irodalom majdnem egyöntetű megállapításával szemben, a leghatározottabban le kell szögezni, hogy ami a történelemben fasiszmus néven ismeretes, az Magyarországon a nyilas-kereszties párt 1944 október 15-i hatalomátvétele után lett államforma, noha ez a párt önmagát nem tartja fasisztának, a mai szokásos értelemben. Ekkor már az ország egész területe hat hónapja idegen katonai megszállás alatt állott

Lengyelország és Olaszország? Nehéz lenne egyszer ezekre a kérdésekre történelmi komolysággal válaszolni, mint ahogy az államalapításból is nehéz a történelmi tényezőzt kihagyni, s a földrajzi tényezők ellenére is nehéz cselekedni. Megtette ezt Nagy Sándor, Dzsingiszkan, Napóleon, s megtették 1918-ban a Szövetséges és Társult Hatalmak, s megismételték a második világháború után a Szövetségesek is. Alkotásuk csak az érintett népek boldogtalanságára vezetett.

Trianon után gyászolt az egész ország, a megszállott vármegyék követői kiáltvánnyal fordultak az egész világhoz, amelyben esküt tettek, hogy "Magyarország tőlünk elszakított kétharmadát, azt a földet, mely elvitathatatlannul a miénk, vissza fogjuk szerezni és meg fogjuk tartani!" Egyáltalán nem csoda, hogy az ebben a szellemben nevelkedett magyarság kész volt egy újabb háborúra, s csak nehezen jön rá, hogy az élet realitásaival - bármily keserű is legyen - minden vonatkozásban számolni kell.

A második világháború kitörésekor a magyar kormány "kitűnő" kezekben volt. A háború kitörését megelőző napon a kormány még meg volt győződve arról, hogy a háború kitörése lehetetlen. Ők csak tudták, mert - ismételt bizonyítéka az akkori kiváló vezetésünknek - a létező összes hatalmi csoportosulással kapcsolatban álltunk. De mennyire! A börtönben ült kommunistákat - közöttük Rákosi Mátyást és Vas Zoltánt, barátságos magatartásunk példájaként - becseréltük a Szovjetunióban azokért a zászlókért - de nem az összes zászlóért - amelyeket Paskievics herceg, az 1848-as szabadságharcunk leverésekor vitt magával. Hitler vezér és kancellár a magyarokat - különösen 1938-ig - többször is legjobb barátaiaként emlegette (a magyar mezőgazdaság több évi termése vándorolt Németországba. Igyekeztünk. Ott még a háború befejezése után is volt magyar vaj, cukor, liszt, amikor pedig nálunk már egy szemet sem lehetett még nagyítóval sem találni.) Svájcban természetesen titkos tárgyalásokat folytattunk a későbbi szövetségesekkel, különösen az angolokkal. Rém ügyesek voltunk!

A világháborúból természetesen ki sem maradhattunk. Hitler gyors győzelmet ígért, s ezért nem is kellett volna sokat tenni: a kitűnően felszerelt magyar hadseregeknek csak el kellett volna Moszkváig - bicikliznie. Hol volt a magyar királyi ész!? Akinék egy csepp esze volt és rá is nézett a térképre, az azonnal megállapíthatta, hogy a németeknek még esélyük sincs arra, hogy egy háborút a világ ellen megnyerjenek. Tudta ezt a magyar miniszterelnök: gróf Teleki Pál. Miután kivezető utat nem látott, főbe lőtte magát.* Ekkor mondta Churchill az angol alsóházban, hogy a béketárgyalásoknál Teleki Pál részére egy széket üresen kell hagyni. Nem ez volt az egyetlen ígéret, amelyre később senki sem akart emlékezni.

A németek mellett való hadbalépésünk igazolására több elmélet született, de egy sem védhető. Kétségtelen, hogy a németekkel sok évszázada bensőséges kapcsolatot tartottunk. Szent István királyunk bajor fejedelmi leányt vett feleségül (a bambergi Dom-ban áll lovasszobra, a híres "bambergi lovas", ugyanis innen hozta el Gizellát, s amikor megérkezett a városba, az őt fogadó urak az oltárnál álltak, István pedig egészen hozzájuk lovagolt), s a bajorokkal való jó kapcsolat a mai napig sem szakadt meg. Ma már kevesen tudják, de ez oda vezethető vissza, hogy a bajorok velünk rokonságban álló népekből alakultak ki (később német törzsekkel keveredtek és átvették azok nyelvét), s a

* Egyesek szerint megöletett

rokonság tudata az Árpádok alatt még nagyon eleven volt (tessék csak tanulmányozni Neuschwannstein freskóit!).

A Habsburgok négy évszázadon át németesítettek bennünket - az arisztokráciát igyekeztek magukhoz vonni, az országba nagyszámú német telepest hoztak stb. A magyar tisztí kar nagyrésze már a Monarchiában is szolgált. Mindennek meg is lett hatása. A nemzeti-szocializmusnak is sok híve volt Európa minden országában, így nálunk is. Tény, hogy amikor a német csapatok bevonultak hazánkba, nemhogy ellenállás nem volt, hanem sokan szimpatizáltak a németekkel.

E szimpátiának egyébként újabb alapjai is voltak. Trianon óta balsorsunk közös lett a németekével. A német nép tehetséges, nagy nép, s Trianonban ezt a népet is porig alázták és koldussá tették. Hitler soha hatalomra nem került volna, ha ez nem történik (talán ezen a téren mégis tanultak valamit a politikai mestertől?). A magyarokkal is ez történt, s Hitler jó érzékkel, a magyaroknál erre épített. A két bécsi döntés után a magyarok is kaptak egy-egy koncot, s ezért eladták lelküket az ördögnek.

A magyarországi volt nemzetiségek ezt a bécsi komédiát is a magyarok bűnéül róják fel. Az igazság azóta világos, de mindenki hallgat róla. A magyaroknak e döntések meghozatalánál vajmi kis szerepük volt, pontosabban: senki sem magyar érdekeket képviselt általuk, hanem valami mást. Ami akkor történt, végül is nem volt más, mint a nagyhatalmak ismételt játéka. München és Bécs egyetlen tanulsággal szolgált azon népek számára, akikről ott szó volt: válságos helyzetünkben a nagyhatalmaktól semmit sem várhatunk, ami tisztára a mi érdekeinket szolgálhatná.

Sok szó esett és esik a magyarok állítólagos rémtetteiről. Mikor a magyarok bevonultak a Magyarországhoz visszacsatolt területekre, a csapatok mindenütt példás rendben vonultak. A lakosság lelkesen üdvözölte őket, legtöbbjük újra és újra előjük sietett, hogy a következő helységeken újra és újra átélje a visszacsatolás örömét. Persze ahol szervezett vagy szervezetlen ellenállást találtak, azt letörték. Eme letörésről szóló vádak és ellenvádak, érzelemhullámok és indulatok képezik ma a kölcsönös és a továbbéléshez nélkülözhetetlen közeledés és megértés egyik legfőbb akadályát.

A Felvidéken színmagyar területeket csatoltak vissza, ott alig volt mód szlávokhoz nyúlni. E visszacsatolt területtel összesen 869 ezer ember került magyar fennhatóság alá. Ebből 752 ezer volt magyar és 93 ezer szlovák és rutén. A kárpátaljai (ma a Szovjetunióhoz csatolt Kárpát-Ukrajna) területén 63 ezer volt a magyar és 20 ezer a szlovák, de 57 ezer német volt. Erdélyben jelentős román lakosságot érintett a határrendezés. Ezzel a visszacsatolt erdélyi és kelet-magyarországi területtel 2.2 millióval nőtt az ország lakossága. Ebből magyar 1.1 és román 0.9 millió volt.

Más kérdés, hogy a visszacsatolt területeken a magyarok kényurakként, a kölcsönös hecckampány eredményeként kialakult izzó légkörben gyakran megengedhetetlen módon viselkedtek. Nekem egy székely rokonom mesélte, hogy a magyar katonatisztek őt is csak úgy szólították felnőtt, érettségizett, katonatiszt léte, hogy "gyer ide te román".

Elfelejtteni való dolgok főleg a Délvidéken történtek, de ehhez tudni kell, hogy a magyarölés ott maradt a legtovább divatban. Szerb barátaink ezzel hálálták meg egyebek közt azt, hogy a szerbnyelvű könyvkiadás első központja 150 éven át Pesten volt. Sajnos déli szomszédaink a mai napig többször írták

be magukat a történelemben terrorcselekmények révén. A magyar bűnöket azonban ennek ellenére el kell ítélniük, bárhol, bármikor és bármiért is történtek.

Ezekkel a dolgokkal egészen biztosan nem lehet ma sem mást tenni, mint amit Jézus mondott a zsidóknak amikor megkérdezték Tőle, hogy megkövezék-e a házasságtörő asszonyt: "Az vesse rá az első követ, aki bűntelen közületek." (János 8.1.) Ezt a részt szeretik idézni az Evangéliumból, csak hogy meglepődjenek arról, amit Jézus ez után mondott az asszonyoknak: "Én sem ítélek el. Menj, de többé ne vétkezzél!" (János 8.11.)

Az 1941 áprilisában Magyarországhoz visszacsatolt Délvidéken 943 ezer ember élt, ebből 349 ezer volt magyar, 150 ezer szerb és 178 ezer német (legálább tíz népcsoport él ezen a területen).

Sajnos azt sem indokolja semmi, hogy amikor a német csapatok Magyarországra bevonultak, velük szemben, szinte semmi ellenállás nem mutatkozott. (Igaz, hogy a lengyelek ellenálltak, s a hálás Szövetségesek ugyan mivel jutalmazták őket!?) Ellenállásra alkalmas vad hegyek például Hollandiában sincsenek, a hollandok mégis ellenálltak. Sokkal nagyobb baj, hogy az egész nemzet eltévedt, s nem tud önmagára találni. Vezetésre alkalmas osztály, de még személy sem volt. Azóta sincs. Az utolsó négy évszázad során csak egyet tudott a nemzet: éppen csak fennmaradni. De hogyan! Szent István királyunk által alapított hazánk, ma háromszor kisebb mint akkor volt, teljes területe idegen katonai megszállás alatt áll, s népünk szétszóródott az egész világra. Nincs a történelemnek még egy ilyen szerencsétlen népe: a mai magyarság egyharmada - egyesek szerint a fele - az ország határain kívül kell élni. Ehhez csak a zsidók tragédiája hasonlatos, de a zsidóság nem mutatott olyan határozott államalkotó igényt, mint a magyar.

Amikor 1945 tavaszán hazánkat a szovjet csapatok szállták meg, a nemzet történelmi závára tovább folytatódott és még ma is tart. Annak minden esetre mindenki örült, hogy vége lett a háborúnak. Akkor még senki sem tudott azokról a szerződésekről, amelyekben Trianon megismétlődött, sőt még tetőződött is. Az számunkra kevés vigasz, hogy Franciaországot kihagyták az osztozásból, s hogy Churchill - ha igaz - ellenezte. Hamarosan kiderült, hogy még a háborúnak sincs vége. Számunkra nem lett vége csak 1956-ban, de akkor is csak egy rövid időre és nem is teljesen.

Hazánkban 1945-ben először átmenetileg egy polgári-demokratikus színjáték zajlott le. Ekkor derült ki, hogy milyen nagy a mulasztás: senki sem tudta az egész országban, hogy mi is az a kommunizmus? Voltak politikai pártjaink, politikusaink, sőt még arisztokratáink is szép számmal, de senki sem tudta, hogy mi vár ránk. Esterházy Pál herceg azt hitte, hogy ő az ország nádora. Mindszenty József hercegprímás azt hitte, hogy ő az ország első zászlósurája. A Kiszgazda Párt tagjai azt hitték magukról, hogy ők az ország legerősebb pártjának a tagjai. Az értelmiség nagy része, amely elutasította a fasizmust és jól látta, hogy az ország változásokra érett, azt hitte, hogy elérkezett egy igazságos társadalom megvalósításának a pillanata. Hamarosan kiderült, hogy mindannyian tévedtek.

A moszkvai Hotel Lux-ból Budapestre érkezett néhány szovjet állampolgárságú magyar származású zsidó, s minden hatalom ezek kezébe került. A börtönök ismét megteltek, minden ellenállást felszámoltak. Esterházy, Mindszenty, a polgári pártok egész vezérkara börtönbe került, külföldre menekült, vagy a terror áldozata lett. A nyugati határra aknazár, szögesdrót és kutyás őr került. A szó szoros értelmében egy ország került bitóra vagy

börtönbe. Az csak részletkérdés maradt, hogy valaki ahol éli börtönéletét: a váci fegyházban, vagy a Váci utcában.

Ezt az állapotot egy idő után a kommunisták is megelégtették. Ellentmondásos helyzet: kik vannak abban a helyzetben, hogy a kommunizmus ellen fellázadhassanak? Egyedül a kommunisták. A lázadás meg is történik. Nem egy adott pillanatban, ahogy az lenni szokott. Hanem - a nagy elnyomás folytán, továbbá abból kifolyólag, hogy a rendszerellenes lázadás szervezői a rendszer híveiből adódtak - szép lassan, bakugrásokkal, visszakanyarodásokkal, időleges tévesztéssel, de töretlenül, mígnem a nagykönyvben megírt forradalom is kitör 1956 október 23-án. Akkorra már tulajdonképpen minden készen is volt. Csak aratni kellett. Mégis tulajdonképpen mindenki meglepődött.

A rendszer néhány óra alatt összedőlt. Egy nép felujjongott: végre itt a rég-en várt, sokat emlegetett szabadság! S a tragédia most jött: amikor Jean Valjean megvette a babát a kis Cosette-nek, a gyermek csak szorította a babát magához. A szökött fegyenc egyre biztatta: "Játszál!" De a gyermek csak szorított a babát magához és átszellemülten, egyre csak azt suttogta: "Játszok uram, játszok."* Mi is így szorítottuk magunkhoz a szabadságot, s azt hittük, hogy élünk is vele. Vagy talán nem is hittük? Teljes tíz napon át szabadok voltunk, s nem tudtunk vele mit kezdeni. A sors ismét nem mosolygott, hanem fintorított ránk: dicső szabadságharcunk eszmei majd gyakorlati vezére egy öreg kommunista volt, aki bámulatosan módon tudott leszámolni önmaga korlátaival, s emberi fejlődésének gyorsasága csodálatos volt, mégis ezekben a napokban egy teljes nappal köste le minden nap a történelmet. Aki fejlődését nyomon követi, az mély megrendüléssel kell meghajoljon nagysága előtt: csak egy nagyszerű ember tudja így megérteni népét, teljesítménye csak a legnagyobbjainkéval mérhető, s ha egyszer szabadon írhatjuk történelmünket, akkor az ő életének a lapjait a legfényesebbek mellé kell telyük. De az ő egyéni tragédiája - szerencsétlenségünkre - egy nemzet, a mi nemzetünk tragédiájává lett.

A szabadságharcot ismét az orosz dzsidások verték le. Száz év alatt immár másodszor. Utána egy ideig úgy tűnt, hogy talán valami változni fog, de sajnos csak remény marad ez is: a rendszer csak tökéletesedett. Az ami ma van, rosszabb mint ami régen volt, mert ez veszélyesebb: a rendszer ad valamit a látszaatra is, s ezzel sokakat sikerült megtévesztenie - az ország határain kívül és belül. Ad valamit az életszínvonalra is, s ezáltal két eredményt is elér: egyfelől az emberek szájában elhúzza a mézesmadzagot, s így a tömeg napi célokért - hűtőgép, nyaraló stb. - küzd, s nem látja már világosan, hogy valami "ellen" és valami "többért" is kellene valamit tegyen; másrészt pedig a tettek veszélyét sokkal kevésbé vállalja akárki is, mert már nem hajlja annyira az éhség. Néha hagyják jóllakni.

Mikor 56 ottan hosszú éjszakákon át magányosan sétáltam Pest vagy Buda utcáin, egyre csak azon járt az eszem, hogy nekünk magyaroknak azért "nincs szerencsénk" mert igazából nem is tudjuk, hogy mit akarunk, s ahányan vagyunk annyiféle képpen gondolkodunk. Ha Isten ismét kezünkbe adná szabadságunkat, akkor megint csak nem tudnánk, hogy mit kezdjünk vele. Annyira elszoktunk tőle. Várjuk, de teljesen váratlanul érne. S így van ezzel a közép-európai népek többsége.

* Victor Hugo: Nyomorultak

Nálunk annyi minden történt. Ezt már nem felejtí el senki. A múltat megmászítani nem lehet. Ami ezután jöhet, az a múlttal összhangba kényszerül.

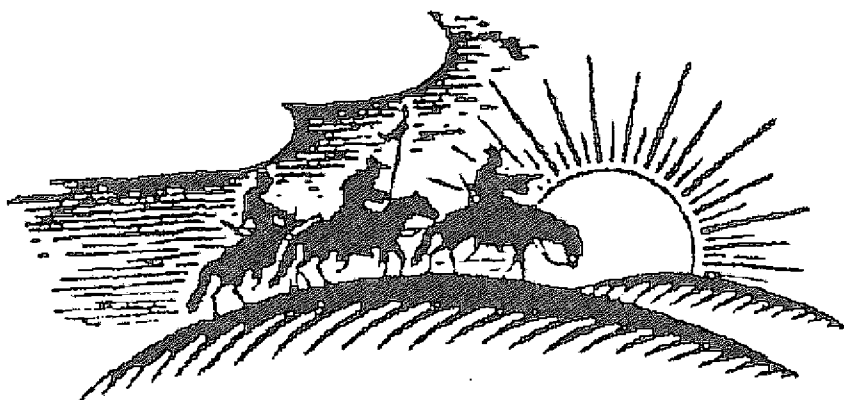
De hát mi is történt? Mit, és hogyan kell csinálni? Nem adok csallhatatlan elméletet, de amit erről mondok, azt jól meggondoltam.

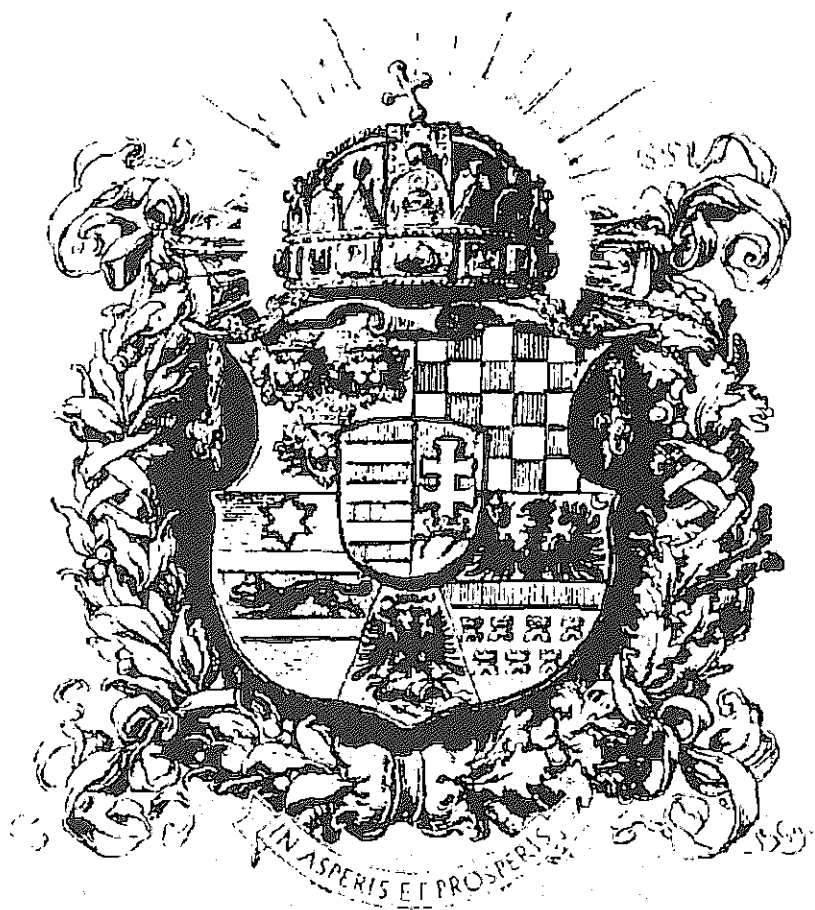
A régi könyvnek csak az elején, a magyar őstörténettel összefüggő részt kellett javítani. Az újabb családásunkról most nem beszélünk. Az majd - talán - egy harmadik könyv tárgya lehet.

A történelemhez kiegészítőül ajánlom további két kis könyvemet:

A magyar parlamentarizmus ezer éve. Bp. 1990. ISBN 9630289253

Beszélgetés népemmel a hazánkról. Bp.-Zürich 1995. ISBN 9638527455

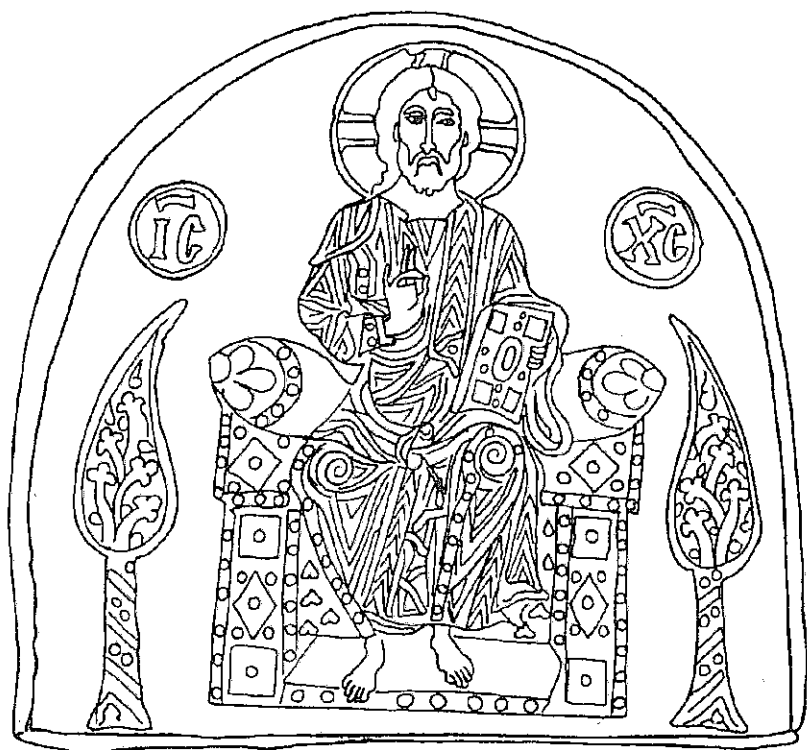
Vor dreissig Jahren:

Wir haben nicht gesiegt, aber gekämpft.
Wir haben die Tyrannei nicht gebrochen, aber ihren
Lauf aufgehalten.
Wir haben unser Land nicht gerettet, aber verteidigt.
Wenn einst unsere Geschichte geschrieben wird,
werden wir sagen können, dass wir Widerstand geleistet
haben.

Mene, tekel, ufarszin

ÉLMÉNY

Ennek a fejezetnek inkább csak "lírai" jelentőséget tulajdonítok. Több jól-rosszul sikerült munka után, én is kiragadok néhány példát a hazai életből annak bizonyosságául, hogy az egyes közép-európai országokban bevezetett szocialista kísérlet, társadalmunkban sajnos olyan torzulásokat eredményezett, hogy ez már a szocialista országok vezetőinek is feltűnt, s ez a körülmény őket is a modellt korszerűsítésére serkenti. Senki ne higgye, hogy erről odahaza egyáltalán nem, vagy csak titokban lehet beszélni. Ezen fejezetben kifejtett gondolataimat odahaza többször is leírtam, egy részük hivatalos (tehát nem nyilvános) publikációkban meg is jelent, széleskörű szimpátiára lelt - s végül emigrálásomhoz vezetett.

De még ez sem jelenti azt, hogy az enyémnél nagyobb politikai megfontoltsággal, ne lehetne ezekkel a gondolatokkal odahaza foglalkozni, vagy hogy ezek odahaza ismeretlen fogalmak lennének. Gondoljunk csak az otthon élő, vagy a kiutasított reformerek nagy számára, szinte valamennyi szocialista országban.

Tudott dolog, hogy Kelet-Európa történelmét évszázadok óta azok csinálják, akik ott soha nem éltek, akiknek ott csak hatalmi érdekeik vannak.

Európában ma is több szó esik a "blokkok"-ról, "NATO"-ról és a "Varsói Szerződésről", "ideológiai különbségekről", "különböző társadalmi rendszerű államokról" és így tovább, mint arról, hogy a vasfüggöny mögött is emberek élnek, hogy a kelet-európai emberek is emberek, s hogy még életükben szeretnének szabad, boldog emberként élni. Az "európaiak" tudatában a sokat hangoztatott "új Európa" sem igen terjed Ausztria keleti határán túl. A "szabad világ"-ban élő emberek azt hiszik, hogy a "vasfüggöny mögött" alacsonyabbrendű emberek élnek, mert ott viszonylag kevesebb az autók száma. Azt hiszik, hogy ott mindenki kommunista, tehát szörnyen rossz, vagy éppenséggel nagyon jó, hogy az emberek valami kolhozban élnek, s ha kikerülnek "nyugatra", akkor először is meg kell őket tanítani késsel és villával enni. A rövid magyar történelmi áttekintést is - egyebek közt - azért helyeztem el a munka keretébe, hogy némi tájékoztatást adjak azoknak, akik a színes televíziótól nem látják a valóságot.

Több jószándékú erőlködés ellenére, ez a tudás-színvonal, a legtöbb vezető politikus tudatában sem áll sokkal magasabban. Pedig bármely pillanatban történhet valami, s akkor a tudatlanság, a felkészületlenség, az improvizálás halálos lehet azokra is, akik ma csak a whiskyvel törődnek. Akkor azután ihatnak majd vodkát. Amennyit csak kapnak.

Jó lenne, ha legalább bennünket magyarokat - és általában európaiakat - nem érme már több meglepetés.

A kommunizmus Magyarországon 1945 óta

Hihetetlenül nehéz írni erről a témáról. Az eseményeket viszonylag könnyű összefoglalni, ez többször is megtörtént, különféle szempontok szerint is. Ezért én nem is kívánok ezzel foglalkozni. A történelmi áttekintő fejezetben is csak egészen röviden érintettem, miután az események annyira közeliak. De hogy mi történt az emberekkel ez alatt az idő alatt, azt még senki sem dolgozta fel. Ez még a történelemtírási és az irodalom nagy feladata.

Legjobb íróink kínlódnak a témával, de munkájuk vagy célirányos és ezért megbízhatatlan, vagy túlzottan szubjektív. Igazi megoldásról nem tudok, Solohov "Csendes Don"-ja, Paszternák "Doktor Zsivagó"-ja, Szolzsenyicin "Augusztus 14"-e - mindegyik Nobel-díjas alkotás - megáll az ügy elejénél. Az újabb eseményeket Déry Tibor dolgozta föl "Felelet" és "Nincs Ítélet" c. művében - valódi irodalmi mélységgel. Ezek a művek azonban félmegoldások. A valódi problémák ha fel is vannak vetve, megoldásuk hiányzik. Ezek pedig a jobb és ismertebb művek. A rendszert védő irodalmi alkotások milliói között egyről sem tudunk, amely komoly irodalmi és történelmi értékkel bírna. Némelyikről még az is kiderült, hogy hazugságot tartalmaz.

Az alábbiakban kísérletet teszek arra, hogy összefoglaljam a Kelet-Európában lévő kommunista vezetésű államok - ezen belül különösen Magyarország - népeinek állapotát leginkább jellemző tényezőket.

1. Erkölcs, értelmiség*

A kommunizmus mindenek előtt lerombolni igyekszik a fennálló erkölcsöket, de sikerei félsikerek. Azzal kezdi, hogy támadást indít a magántulajdon ellen. Először államosítja, majd felosztja és a kollektivizálás révén újraállamosítja a földet. Ezáltal a parasztságnak azt az illúziót igyekszik nyújtani, hogy tulajdonképpen földosztás történt, s ezzel sokévszázados álma valósult meg. Magyarországon Nagy Imre népszerűségét nem kis mértékben annak köszönhette, hogy mint a háború utáni első kormány földművelésügyi minisztere, az ő feladata volt a földreform gyakorlati lebonyolítása. Nagy Imre ezután jó érzékkel állandóan mezőgazdasági problémákkal foglalkozott. Tudta, hogy Magyarországon a mezőgazdaság legalább olyan fontos szektor, mint az ipar.

Amikor Trianonban a történelmi Magyarországot földarabolták, akkor az összes bányavidéket az országról leválasztották, erdeinket elvették. Az ipari nyersanyag nélkül maradt ország, még iparát is a mezőgazdaságra kell építse. De ezt a mezőgazdaságot a kollektivizálás tönkretette, s miután a beruházásokból évtizedeken át alig kap pár százalékot, a termelékenység a mai napig alig haladja meg a háború előtti utolsó békeév színvonalát. A terméshozamok a két világháború közötti színvonalon mozognak. A nyolcvanas években javult a helyzet.

Nagy Imre 1953-ban - mint kommunista miniszterelnök - a kisparaszti gazdaság védelmébe fogott, s ezt tette politikája tengelyébe. Helyesen. Magyarországon még ma is a lakosságnak csak 45%-a él a városokban, s

* Szélnyi Iván - Konrád György (Magyarországról kitalált marxista szociológusok) „Az értelmiség útja a hatalomhoz” c. nemrég nyugaton megjelent könyve azt igyekszik bizonyítani, hogy a proletárdiktatúrákban a hatalom valódi tulajdonosa az értelmiség

területe kiválóan alkalmas mezőgazdasági termelésre. Kiváló mezőgazdasági szakemberekkel rendelkezünk. Az ország szántóterületének 83 %-a tartozik a szövetkezetekhez és az állami gazdaságokhoz, de az értékeőbb állattenyésztési termékek 50-60 %-ban az egyéni tulajdonban lévő területekről származnak. Az ország egyetlen igazi export-ágazata a mezőgazdaság. A fizetési mérleg egyensúlya, vagy a deficit nagysága mindig az adott mezőgazdasági év sikerén és a mezőgazdaság exportképességén múlik.

A kommunisták azáltal, hogy a kollektivizálással a parasztságtól ismét elvették a földet, Magyarországot megfosztották a felemelkedés legfontosabb mozgatóerejétől. A parasztságot demoralizálták, s ezáltal az ország egyetlen történelmi rétegét - amely épen megmaradt - ismét kizárták a játékból. A munkás-paraszti szövetség hangoztatása csak taktikai célokat szolgál. Az ország egyetlen vezető posztján (miniszter stb.) sem áll magyar paraszt. Csak népszínművi parasztfigurák, akiket először leküldtek falura, mondjuk szövetkezeti elnöknek, s utána kis idővel mint "parasztt vezető" tűnt fel a politikai színpaduk porondján. Semmiféle valódi földművesszervezet nincs, ahol a parasztságnak vezetői lehetnének, s ahol vezetőket nevelhetne, ahol bármibe beleszólhatna. A parasztság sem az országot, sem a földet, sem a szövetkezetet nem érzi a magáénak. A falvakból a fiatalok elmenekülnek - a falvak elöregednek. A magyar föld, amely évszázadokon keresztül mindenkinek kellett - magyarnak és nem-magyarnak egyaránt - egyes években már nem termi meg, még az ország kenyérét sem. Igaz, kitűnő, nemzeti gabonafajtáinkat nem nemesítették tovább, hanem fokozatosan felcserélték mindenféle szovjet fajtákkal. A magyar szarvasmarha állomány a háború alatt és után szinte teljes egészében TBC-s lett. Egyedül a kutyatenyésztés megy. Még fel is lendül. Kell a kutya a sok parvenűnek.

A kommunisták a föld szocializálása után, államosították először a nagyüzemeket, azután a bankokat, végül a virágárusleányt, a lelkeket és az egyházakat is.

A nagyüzemek, a nagybankok államosítását a tömegek nem vették nagyon a szívükre. Tulajdonosaik többnyire idegenek voltak. A magyar arisztokrácia "nem alacsonyodott oda le", hogy "holmi piszkos kis pénzügyekkel" foglalkozzék. Pénze, tekintélye, befolyása pedig másnak nem volt. Komoly polgári osztály Magyarországon soha nem létezett. A mindenféle külföldi érdekeltségek, vagy elsőgenerációs magyarok, kis pénzzel nagy üzletet csaptak. Ügyeltek arra, hogy a zászló piros-fehér-zöld legyen - ez ugye nem kerül semmibe, csak néhány elszegényedett nemesurat kellett a tedd-ide - tedd-oda székekbe, tanácsokba, stb. ültetni - s utána ment is minden, mint a karikacsapás. A likőr Gschwindt volt, a híres magyar szalámi Herz és Pick, a textil Goldberger, Salzmann, a nehézipar Weiss Manfred, Röhzemann-Harmatta-Epp és Fekete, a sör Dreher, az elektromos ipar Philips, Tungsram, a vasúti járműgyártás Ganz, a köolajtermelés Magyar-Amerikai Olaj Rt. és a bank Osztrák-Magyar, Angol-Magyar... (Vigyázat! Nem Magyar-Osztrák, nem Magyar-Angol!) és így tovább, és így tovább.

Amikor azonban a kisexisztenciákra került a sor - ismét szűkek lettek a börtönök. Ez már tömegeket érintett, a felháborodás magasra csapott. Egyébként azért is, mert hamarosan kiderült, hogy kisüzemet nem lehet államilag szervezni. Rögtön romlott az ellátás. Amikor a budapesti vendéglősök szövetségében bejelentették a vendéglők államosítását, a legjelentősebb vendéglőtulajdonos (Gundel) azt mondta: "Uraim, a vendéglátó szakma felett

meghúzták a lélekharangot." Így is történt. A messze földön híres magyar vendéglátóipar teljesen lezüllött. Ha ma valaki egy rendesebb éttermet talál Magyarországon, látatlanban kimondhatja, hogy ott egy régi, már alig élő, volt vendéglős a főnök. De ilyen is már csak elvétve akad.

Az államosítás célja az, hogy a magántulajdon megszűntével megszűn-
tessék a magántulajdonost is, szóval a kizsákmányolást és a kizsákmányolót. A
vagyon "fölemelik az össznépi tulajdon színvonalára". A termelési eszközökkel
ezentúl az állam rendelkezik. Miután az állam kollektív intézmény, így
megszűnik az embernek ember által való kizsákmányolása. E helyzetből követ-
kezően a termelés eredménye is az államé. Az állam ebből leveszi a fenn-
tartásához szükséges részt, s a többit felosztja a társadalom tagjai között, a
végzett munka mennyisége és minősége arányában. Miután munkakényszer
van - ha tetszik, ha nem, minden nagykorú állampolgárnak dolgoznia kell - ezért
nem létezhet az, hogy valaki munkanélkülivé lesz, vagy éhenhal. A jó öreg tár-
sadalombácsi mindenkiről gondoskodik.

Csakhogy: a tulajdonos megszűntével megszűnt az az egyetlen olyan em-
ber is, aki ott valamit magáénak tekintett. Pontosabban, ezután mindenki min-
dent magáénak tekint, de úgy, hogy az az enyém, amit hazaviszek, s így a
munkaerkölcs is lezüllött, de az egyén erkölce is. A lopás nem bűn. Az egysze-
rű ember így okoskodik: ezek elvettek mindent a tulajdonostól, s azt mondják,
hogy most minden az államé. No de az állam én vagyok, tehát itt minden az
enyém. Miért ne vihetném haza ami az enyém? Ez a gondolkodásmód annyira
általános, hogy Magyarországon nincs ember, aki ne hinné komolyan, hogy
minden építészvezetőnek háza és nyaralója van. Ha van háza meg nyaralója,
akkor természetes, hogy nem a fizetéséből. S a példa ragadós. Különösen, ha
igaz, s ha a legexponáltabb emberek mutatják. Amikor Budapest külterületein
igen értékes területeket parcelláztak, ki tudott erről először: a fővárosi
tiszviselő. Természetes, hogy a legjobb telkeket ő vette meg. Amikor a Balaton
körül az Országos Takarékpénztár részletakcióban jó telkeket értékesít, ki tud
erről: a Pénztár, meg a tanácsi apparátus. Nem is jut már telek senki emberfiá-
nak - az ott dolgozókon kívül.

A kerületi tanácsok minden évben nagy gonddal dolgozzák ki a költ-
ségvetésüket. Szerény összegekkel rendelkeznek, az államosított és most
kezelésükben álló házak tatarozására. Hogy e tevékenységük mily hatásos,
csak be kell menni bármely városunk egyik mellékutcájába és... Hogy egy ház-
ba is be menjen az ember - azt már nem ajánlom. Történt pedig, hogy az egyik
miniszter rózsadombi luxusvilláját - amely szintén tanácsi tulajdon volt - a
kerület teljes évi tatarozási kerete erejéig, a tanács kitararoztatta. Mikor a ta-
nácstagok felzúdulnak emiatt, akik ugye állandó kapcsolatban vannak a
lakókkal, s hónapokon át mindenféle bizottságban eldöntik, hogy melyik köves
mosókonyhát padlóztassák le, mert a benne lakó ötgyermekes család két tagja
már TBC fertőzött stb., egyszeribe kiderült, hogy mi a helyzet: az illető miniszter
elvtárs a napokban vette meg a házat 35 ezer forintért. Természetesen részlet-
fizetésre. Erre a három házzal arrébb lakó másik miniszter, a vadonat újonnan
épített villáját 2 millióért renováltatta és utána potom pénzért megvette. Aki nem
hiszi, csak fel kell menjen a Rózsadombra, s az első embert meg kell kérdezze,
hogy hol vannak ezek a házak. A környéken mindenki hónapokon át odajárt
nézni, hogyan halad az építkezés.

Az újságok szinte naponta számolnak be vezetőik milliós sikkasztásairól.
Tessék csak elképzelni, hogy mi lehet a helyzet, ha egy olyan országban, ahol

a sajtó kizárólag a fennálló rendszert védi, mégis kénytelen ilyen ügyeket szel-
lőztetni. Egész vállalati vezetőségek ülnek a vádlottak padján, sokszor egy
egész járás vezetősége. De ezek csak a nyilvános botrányok, amelyeket már
vagy nem lehet leplezni, vagypedig elrettentésül kellene szolgáljanak. A nagy
mű befejeződött: ma már jelentős tömegek vannak, akik nem tudnak különb-
séget tenni "enyém" és "másé" között. Ez sikerült.

Az erkölcsi romlás azonban nem szorítkozik csak a tulajdon területére.
Magyarországon nincsenek látványos bankrablások, de a betöréses lopások és
a gyilkosságok száma jóval a nemzetközi átlag felett van. Már egy táskarádó is
ok lehet az ölésre. A polgári bűnözés állandóan újabb és újabb rekordot állít fel,
s a rendszer állandó dilemmával küzd: a tulajdonképpen politikai terrort szol-
gáló, rendkívül felduzzasztott rendőrségen belül állandó az elégedetlenség,
mert az apparátus állandóan túlterhelt, ugyanis nem győzik a bűnözés elleni
harcot.

Módszeresen züllesztik a családot és ezzel együtt a családi erkölcsöt is.
Magyarországon 1945 után a női egyenjogúsítás terén sok lényeges tennivaló
nem volt. Ez történelmi tény. A magyar nő nyeregben ülve harcolt férjével
együtt, részt vett a vezérek tanácskozásain, s még a középkorban is hadakat
vezetett, várakat védett, s ha a sors úgy hozta, hogy férje elesett a csatában,
akkor magára öltötte annak fegyverzetét, s néha még saját katonái sem vették
észre, hogy úruk helyett úrnőjük viszi őket a harcba. Nyugati példát követve, a
középkorban a magyar nőt is megpróbálták fokozatosan elnyomni, de ez sem
közjogi sem társadalmi vonatkozásban nem sikerült úgy, mint nyugaton, egy-
szerűen azért, mert teljesen más volt a történelmi háttér.

Persze Magyarország újszülött politikusai a kiképzésüket Moszkvában sze-
rezték, s erről is csak keveset tudtak. A női egyenjogúsítás nagyhangú bajnokai
tettek 1945 után. Ez lényegében azt jelenti, hogy ezentúl a nőknek is szabad
gyárakban, három műszakban dolgozniuk, gyermekeik nevelését pedig bízzák
csak szépen az állami gondviselésre.

Meg kell őszintén mondani, hogy a kommunistáknak - különösen kezdetben
- volt tömegbefolyásuk, mert ilyen és hasonló nézetekkel hatásosan tudtak ope-
rálni. Sok nő még ma is azt hiszi, hogy őt a kommunisták tették szabaddá és
egyenlővé, s hogy gyárban dolgozni, az valamiféle emancipált dolog, s a gyer-
meknevelés lealacsonyít. Az anyaság eszméje - amely a legszebb művészeti
alkotások sorának ihletője, de minden nemzet fennmaradásának egyetlen igazi,
mindenek felett álló biztosítéka is, s mint ilyen nemcsak szent kötelesség, de
magasztos, számtalan örömmel teli életcél is - teljesen le van járátva. Ma már
nem az "egyke" divik, hanem az egyse. 1973-ban a családok 34,1 %-a volt
gyermektelen és 35,8 %-ban egy-gyermekes. Húsz éven keresztül a világ
legalacsonyabb szaporulati arányszámát "produkáljuk": egy-másfél ezreléket
évente. Ez legkevesebb évi hetvenezer embervesztés. Húsz év alatt egymil-
liónégyszázezer újszülöttel kevesebb. Ez ötvennyolcszorosa a mohácsi
vesztésnek. Évi három mohácsi vész. Ha ért bennünket csapás a történelem
alatt, akkor ez az. És senki sem tudja a végét...

Mindezt természetesen elősegítette a kor leglazább abortusztörvénye,*
amelyet csak igen felületes felvilágosító munka kísért. A szüléseteken még a
folyosón is minden hely elkelt - ahol fiatalok abortáltak fekszenek. A magyar
nők nagy többsége úgy megy a házasságba, hogy igazában fogalma sincs ar-

* Mostanában hoztak egy szigorúbb törvényt

ról, hogy mi történik majd vele. Ismerek többgyermekes anyákat, akiknek a fogamzásról rendkívül laza ismereteik vannak.

Ismeretes, hogy a válások terén az úgynevezett szocialista országok messze földön az elsők. A válás - hivatali aktus, gyakorlatilag nincs semmi akadály. Vezető káderek részére külön bíróságok bonyolítják az ügyet, anélkül hogy bárkinek meg kellene ott jelennie. Feleségük legtöbbször csak a postástól tudja meg, hogy már el is választották a férjétől.

Őszintén szólva a családi élet nem sok örömet nyújt. A feleség is meg a férj is reggeltől estig dolgozni kénytelen. A női emancipáció nemcsak a munkához való jogot jelenti, hanem - hogy a jog érvényesüljön is - azt, hogy a családfő képtelen annyit keresni, hogy akárcsak két ember tisztességesen megélhessen belőle. Ez a megállapítás nem tévesztendő össze a nyugaton is gyakran hallható eféle panaszokkal. Nyugaton elsősorban az igények hajtják az asszonyt munkába: új színes TV kell, nagyobb autó kell és így tovább.

Magyarországon a létminimum ma havi ezeröttszáz forint, az átlagbér kétezre-háromszáz. Tehát, ha valaki éppen az átlagot keresi, akkor ez két személy részére a létminimumot jelenti. Ebbe egy gyermek vagy egy szülő már nem fér. Az átlagnak azonban éppen az a lényege, hogy átlag, tehát vannak akik átlag alatti jövedelemmel rendelkeznek. Hogy hányan? Ahhoz tessék figyelembe venni, hogy az igen tekintélyes bürokrata réteg, jóval az átlag felett keres. A húszszoros sem ritkaság.

Az asszonyok tehát kénytelenek dolgozni. Ez a kényszer talán csak pár ezerre nem vonatkoztatható, ám ezek szinte kivétel nélkül állásban vannak, mert ezt a klikk-rendszer megkivánja: "Eltárs, te ezen a poszton állsz, feleségedet pedig oda helyezzzük." Így van aztán az, hogy a vezető elvtársak felesége egytől-egyig "született vezető". Probléma csak akkor van, ha az elvtárs a titkárnőjét minden áron el akarja venni feleségül. Sebaj, belőle is jó vezető lesz. Én például, véletlenül két alkalommal is dolgoztam, ugyanannak az elvtársnak a két volt felesége által irányított intézménynél. Nevezett elvtárs állítólag kiváló érdemeket szerzett a spanyol polgárháborúban. Jelenleg éppen a negyedik feleségével él, de ez a kettő, akihez szerencsém volt, szinten kiváló "spanyolos" elvtárs, s mint ilyenek több kitüntetést is kaptak - otthon. Spanyolul a dél-amerikai emigrációjuk alatt tanultak meg a világháború alatt.

Ha az asszony nem ilyen szerencsés, sőt még gyermeket is szül, akkor megismeri az államot, gyermeknevelő szerepében. A gyereket bölcsődébe, majd óvodába kellene vinni. De ott nincs hely, sokszor éveket kéne várni a felvételre. Ilyenkor jól jön a nagymama. Persze ahol nagymama van, ott a nagymamát nem is lehet a fiataloktól különválasztani. Többször semmikor, mert nem olyan a lakás. A rendszer évente 40-60 ezer új lakást épít. Születtek már tervek százezer körüli lakásépítésre is, de ezek sohasem teljesültek. Ha figyelembe vesszük, hogy a második világháború alatt a lakások 40-50 %-a teljesen elpusztult, hogy a városok a múlt század végén épültek, s így évi többtízezer lakást kell vagy kéne kiselejtezni, hogy a lakások több mint 50 %-a elnéptelenedő falvakban van, hogy az új lakásoknak több mint a fele saját erőből épül (ez a létező legdrágább építési mód), tehát nem abszolút lakásgyarapodás, hanem az esetek többségében csak az egészségtelenül felduzzadt család valami kirajzását teszi lehetővé, akkor nagyjából előttünk állanak a magyarországi lakásviszonyok. Ezt leírni nincs elég drámai erő. Ezt csak átszenvedni lehet. Fiatal anyák gyermeküket magukhoz szorítva ugranak ki a negyedik emeletről a köves udvarra, mert már nem bírják az anyóست. Az ország szeretetházai dugig

vannak öregekkel, akiket soha senki nem látogat. Öreg gyűlöli a fiatalt, mert tudja, hogy legszívesebben elevenen temetnék el őt, mert kell a lakás. A fiatalok legtöbbször nem is tudnak idejében tisztességesen megházasodni, mert nincs lakás. A lakáshivatalokban 8-10 év múlva határidőre fogadnak el jelentkezéseket. A lakáspanamákról szóló híreket az ember már el sem olvassa az újságban.

A rendszer újabban kitalálta, hogy eladja az új lakásokat. Így csinál üzletet a nyomorból. Pénzért kétféle lakás van: drága és méregdrága. A drága lakást csak nagy protekcióval lehet szerezni (nem venni). Ehhez kb. 30-45 ezer forint kell, tehát 10-15 havi fizetés. Ez az előleg. A méregdrága lakáshoz legalább 150-200 ezer forint kell - kezdetben. Hogy ezek "a lakásarak" hogy jönnek ki, az egy talány. Ma már a közönséges régi bérlakásokért is fizetni kell (a béren kívül). Sokszor azért is, *amiben az ember már benne lakik. A rendszer ilyenkor nagyon találékony.*

Ha már van lakás is és nagymama is, akkor sem arany az élet, arról nem is beszélve, hogy ugye egyik sincs. De tessék még azt is számításba venni, hogyha a *gyermeket sikerül valami megőrző helyre vinni*, akkor minden nap oly korán kell oda vinni, amikor az ember dolgozni megy. Ez lehet reggel öt óra is. Magyarországon milliók nőnek fel a reggeli alvás öröme nélkül. De a reggeli alvás, az nemcsak öröm. Magyarországon a hat-tíz éves gyermekek általában rossz idegzetűek. Sok közöttük a vérszegény, a rosszul fejlett, az egészségtelenül táplált. Egy kedves ismerősöm gyerekkönyvtáros Budapesten. Minden nap egy kétkilós kenyérral megy a könyvtárba. Sok gyermek azért a szelet kenyérért jár a könyvtárba, amit a könyvtárosnénitől kap.

Ez az élet azonban nemcsak a gyermekek egészségét teszi tönkre, hanem a felnőttekét is. Ha valamely területen hozott fejlődést az utóbbi huszonöt esztendő, akkor az a betegellátás. Ma Magyarországon tízezer lakosra jut annyi orvos, mint a világ bármely országában. A társadalombiztosítás kiterjed a lakosság több mint kilencven százalékára. Szinte teljesen ingyenes. Épült néhány modern, új kórház, de igen sok kitűnően felszerelt rendelőintézet is. A magyar orvosképzés a világ élvonalába tartozik. Kutatógárdánk, operátoraink terápiái módszereink és lehetőségeink bármely ország dicsőségére válnának. De mit tegyenek az orvosok, ha a TBC ismét népbetegséggé lett, ha gyermekek tömegét kell rákos betegségekkel operálni, ha a rendelőintézetekben a rendelési idő lejártával is legalább 20-30 beteg vár kezelésre, ha a kórházak összes pótágya állandóan foglalt, ha a legjobb gyógyszerek sem segítenek, mert a legkülönbözőbb betegségeknél kell megállapítani, hogy tisztára ideg alapon van - s ha végül, de egyáltalán nem utolsó sorban - a magyar önmagát gyilkolja. Mert a két világháború között is Magyarországon volt a legnagyobb az öngyilkosságok aránya, s ez a szomorú dicsőségünk azóta is töretlenül megvan.

A rendszer bomlasztja a családot. A gyermeknevelést *igyekszik állami kezelésbe venni*, hogy ezúton biztosítson magának híveket. A történelem minden zsarnoka és hódítója igyekezett a gyermeknevelés révén híveket szerezni. Az eredmények ezen a téren is megmutatkoznak. Szép számmal tudunk esetekről, amikor a *gyerek jelenti fel szüleit. De a rendszer itt is elkövette azt a hibát*, hogy nem számolt a következményekkel: az erkölcsi alapok kidöntése nemcsak egy bizonyos, meghozzá előre programozható eredményt hoz, hanem totálisan érvényesül. Ha egy embernek nincsenek erkölcsi alapjai, akkor egész élete *erkölcstelen lesz. Ha egy embert arra nevelnek, hogy tagadja meg*

szüleit, akkor ő a PÁRT-ot is meg fogja tagadni. Ha egy embert arra nevelnek, hogy az ellenséget gyűlölni kell, akkor azt soha nem lehet kiszámítani, hogy az az ember legközelebb kit fog gyűlölni. Ha egy ember elé, azt a példát állítják, hogy vannak emberek, akikről szabad mindent elvenni, akkor az az ember soha semmit nem fog tisztelni, önző lesz, de ugyanakkor bizonytalan is, mert soha nem fogja tudni, hogy mikor kerül a sor öreá. Ha egy embert arra tanítanak, hogy zárt helyen, gumibottal, kényére-kedvére verhet embereket, akkor az az ember szadista lesz. Sajnos a tömeg nagyrészt ezekből a típusokból adódik, míg a többi vagy elfásult, vagy eleve közönyös.

Semmiféle komoly ellenállásnak sincs még csak híre sem. A rendszer régóta még kirakatpereket sem csinál. Nincs rá szüksége.

Helyzetéből adódóan ellenállásra hivatott vagy képes a pedagógus és az orvostársadalom, továbbá az egyházak és a rendszer hívei. Tárgyilagosan meg kell mondani, hogy a rendszernek a legtöbb bajt saját hívei okozzák. És a fiatalok.

Mindenki mondhat és tehet amit akar, a jövő mindenkor a pedagógusok kezében van. Ők kapják, szinte érintetlenül a nemzedékeket, s másokon mint a pedagógusokon alig múlik az, hogy mi lesz belőlük. A magyar pedagógusok a vizsgán csúfosan megbuktak. A magyar pedagógus pártón kívüli és a rendszer leghívebb kiszolgálója. Buzgón lebeszéli a szülőket arról, hogy gyermekeiket hittanra járassák, kaján élvezettel vág el emberi sorsokat.

Itt meg kell egy pillanatra állni. Igaz, hogy sok iskola épült, sőt az utóbbi időben, mikor a nemzetpusztulás éveit bekövetkeztek, az iskolák még ki is ürültek, tehát az iskolákban van elég hely. Azonban a különböző etemi és a különböző középiskolák színvonala között néha, igen nagy különbség is van. Tehát már az óvodában keresik a szülők a pedagógus kegyeit, hogy jó véleményt adjon róluk a felettes hatóságnak, mert csak így biztosítható, hogy egy olyan elemi iskolába kerüljön a gyerek, ahonnan nagyobb a lehetősége arra, hogy jobb középiskolába mehessen. A jobb középiskola ugyanis az egyetlen remény arra, hogy az ember nem lesz teljesen kiszolgáltatva a rendszernek. Ugyanis, ha a középiskolát sikeresen elvégzi a tanuló és a középiskola egyáltalán javasolja, akkor megnyílik az út az egyetem felé.

A magyar mostanában soha-nemlátott módon igyekszik egyetemre kerülni. Ezelőtt 25 évvel, még agitálták a fiatalokat, hogy menjenek egyetemre. Ma már a legfőbb káderek gyermekeivel is megesik, hogy nem tudnak továbbtanulni, mert nem jutnak be az egyetemre.

Miért e nagy tolongás? Mert a tudás nemcsak hatalom, hanem az egyetlen hatalom, amely megment a nélkülözésektől és ami lehetővé teszi, hogy aránylag kedvező életkörülményeket lehessen biztosítani - vagy, hogy aránylag kevesebb erkölcstelenség árán magasabb pozícióba lehessen kerülni és megmaradni. Végül is minden embernek vannak ambíciói, s ha saját életében nem is tudja kiélni azokat, megkísérlí gyermekei révén.

A pedagógusok pedig, akik az előző rendszerben is kegyeltek voltak, ezt a kedvező helyzetet alaposan kiaknázzák. A gyermekeket terrorizálják. Első osztályos gyermekek nem tudnak éjjel aludni az izgalomtól, mert holnap okvetlenül jól kell feleljenek, mert a szülei is beléjük szuggerálják ezt az érzést. A legtöbb pedagógus nem tanít, hanem ítélkezik. S meghozzá nem a tudás szerint, hanem aszerint, hogy kinek mi a szülője. Szóval, hogy kitől milyen protekciót vagy ajándékot, legtöbbször mindkettőt, várhat. Tizenöt-húsz fős osztályok tízezer forintos keleti perzsákat vesznek az osztályfőnöknek nevenapjára. Az

igazgatók szemlesütve tesznek zsebre ötvenezer forintos betétkönyveket. S aki nem bírja a versenyt, azt kiközösítik, a gyermeket kiüldözik az osztályból, mehet másik, szegényebb iskolába, ahol persze csak még jobban kínozzák, mert a pedagógusok büntetésnek veszik, hogy olyan tanulókat kell tanítsanak, akiktől a fenti ajándékokat nem remélhetik. Persze mindent megtesznek, hogy a rendszer kegyét kiérdemelve eljussanak egy olyan iskolába, ahol a bőség szarujában könyékig vájkálhatnak.

Az iskolában nevelés nincs, csak oktatás. Lélekformálásról szó sem lehet, hiszen a kommunisták szerint az embernek nincs is lelke.

A tanulók között is dívik a rivalizálás. Persze nem abban, hogy ki hogyan tanul. Például előírhatja az iskola a köpeny viselését. Akinek a papája nyugatra jár, annak mondjuk nyugat-német köpenye van. De persze a szoknya, a nylon-harisnya, a cipő, a mindenféle kozmetikai cikk, meg a hajfesték már nem fér a köpeny alá. Ez a verseny a papákra is átragad. Természetes, hogy a kádergyerekeket a sofőr viszi iskolába, s megint az számít, hogy ki jön Mercedesen, ki Volvon, és ki csak Csajkán vagy Volgán. A többiek pedig a papa maga szeretné vinni autón az iskolába, lehetőleg Fiaton, vagy Volkswagenen, de legalább Trabanton. Aki gyalog jön az iskolába, az már nem is ember, de mindenesetre le tehet arról, hogy egyetemre kerül, mert a pedagógus nem javasolja. (Nincs ajándék.)

Kivételek persze vannak. Százszámra vannak például vidéki pedagógusok, akik egyetlen tanteremben nyolc osztályt kell tanítsanak, akiknek lakásuk sincs, vagy ha van, akkor petróleumlámpa fényénél olvassák Balsacot, Tolsztojt vagy Petőfit. De előbb-utóbb ezek is menekülni kényszerülnek, mert nem bírják a mostoha viszonyokat. Nem véletlen, hogy a sorozásra kerülő fiataloknak még ma is közel húsz százaléka analfabéta. Nyilvános adatok szerint Magyarországon analfabétizmus nincs. Én pedig azt mondom, hogy annak az embernek a számára, aki maga analfabéta - mégha egyetlen is - az analfabétizmus százszázalékos.

A magyar orvosok pedig a beteg társadalom vámszedői. Rengeteg orvos van, de mégis százszámra vannak betöltetlen vidéki orvosi állások. Nincs róla statisztika, de a példásan kiépített mentőhálózat dacára - amelyet még a múlt század végén szerveztek - még ma is ezerszámra szülnék anyák orvos nélkül. Magyarországon még mindig vannak olyan falvak - a kilencszázezer tanyasi lakósról nem is beszélve - ahová nem jut el a telefonvezeték, s ha egy nagyobb hó leesik, akkor teljesen el vannak vágva a külvilágtól.

Az orvosok megszállták a városokat és a gazdag falvakat, s mesés vagyonekat harácsolnak. Az orvosi ellátás minden formája csaknem ingyenes - papíron. Azonban, ha egy szegény nyugdíjas özvegyasszony egy jobb gyógyszerhez akar jutni, akkor kénytelen legalább ötven-ötven forintot adni a kezelőorvosnak vizitenként. Egy szülés háromezer forint. Egy egyszerűbb operáció kétezer. Egy kórházba való bejutás egyezer. Ha már az ember bent van a kórházban, akkor azonnal kell legalább egy-egy százast adni minden ápolónak, ha nem akar egy pohár víz nélkül kintlódni egy egész éjszakán át, vagy nem akarja kockáztatni, hogy az intravénás injekciót a létező legvastagabb tűvel kapja, vagy esetleg éppenséggel meghaljon segítség hiányában. Egy betegnek legfontosabb az akaraterő és az önbizalom. Ismerek egy embert aki a klinikai halál állapotába került, mert meghallotta, hogy az egyik ápolónő azt mondta a másiknak, hogy "mit vacakolsz annyit vele, úgysem éri meg a reggelt". Az orvos természetesen a mai napig doktor UR. Még a kommunista orvosokat is így kell

szólítani, noha ez teljesen szokatlan, mert mindenki elvtárs, esetleg szaktárs. Én senkinek sem ajánlom, hogy egy orvost szólítson, ha kedves az élete!

Egy államban, ahol mindenki beteg, az orvosok számára a lehetőségek korlátlanok. Tudja is ezt mindenki. Az orvosi egyetemre tízenöttszörös a túljelentkezés. Tessék elképzelni a túlekedést - és a professzorok körüli hajbókolást. Igazi feudális kéjuraak lettek, akikhez közönséges földi halandó fel nem érhet. E körökben újra dívik a vörösfrakkos rókavadászat, a nemesi kutyabőr mutogatás, tanyák szerzése és mértéktelen italozás.

De kivételek itt is vannak. Időnként olvassa az ember az újságban, hogy meghalt egy körorvos, s beszámolnak arról, hogy temetésén ezek vettek részt. Ezek az emberek nem a pénzükért mentek oda. Magam is ismerem nem egy orvost, akinek egy életen át nincs se családi élete, se magánélete, csak a hivatása. Mert nekik orvosnak lenni nem pénzkereseti lehetőség, hanem hivatás.

A tárgyilagosság kedvéért a képet ki kell azzal egészíteni, hogy Magyarországon az orvosi egyetem hét év, egy kezdő orvos fizetése ezerkilencszáz forint, a beteg és a munka rengeteg. A kezdő orvos is ember. Még hozzá igen magas fokozatú képzettségű ember és már nem is gyerek: 25 éves. Magánpraxisba kezdeni hallatlanul nehéz dolog. A példa, amit a kezdő orvos maga körül lát, az sem arra serkenti, hogy hivatásának élő, becsületes magyar legyen. Többnyire hiányos az erkölcsi alapjuk, s a körülmények is ellenük dolgoznak.

A pedagógusok és az orvosok erkölcsi bukását némi megértéssel lehet szemlélni. De mi a helyzet az egyházakkal? A kommunista rendszer céljában, elméletében és gyakorlatában nyíltan egyház- és vallásellenes. Az egyházak Isten igéjének hirdetői, a nyáj pásztorai, személyükben, rendeltetésükben és céljukban a kommunizmussal teljesen ellentétesek. Mégis egy-két tekintélyes gondolkodó kivételével - az egyházak az állammal "békésen egymás mellett élnek". Mit jelent ez a gyakorlatban?

A protestáns egyházak, amelyek néhány száz évvel ezelőtt még egész Európát lángbaborították, most teljesen behódoltak. Az előző magyar külügyminiszter - református püspök volt. A kormányzat legkenetlevesebb szószólói protestáns papok. Az izraelita egyház cinkos szövetségben él a rendszerrel. A Szent Koronának a közelmúltban történt visszaadására az egyik indok az volt, hogy az izraelita egyház és a nemzetközi zsidóság meg van elégedve a magyar kommunista vezetés magatartásával a zsidósággal szemben.

De mindez nem sokat számítana, ha a katolikus egyház is nem hódolt volna be. A magyarság döntő tömegében katolikus, s a legkedvezőbb pozíciója az ellenállásra a katolikus egyháznak van. A mai napig számtalan intézmény felett rendelkezik, közöttük több iskolával. A szerzetes rendek igen erősek voltak az országban, s viszonylag nagy létszámuk volt. Volt kifejezetten magyar rend is. Számos kórház még ma is döntően az egyik vagy a másik rend kezében van, mert a legfontosabb kórházi pozíciókban a régi rendtagok vannak, s legfontosabb ápolói vagy asszisztensi poszton volt apácák állnak. A papság a nép körében ma is erős befolyással bír. Hogy-hogynem, számos vezető kommunista is igyekszik jó kapcsolatot tartani papokkal. Talán így remélik lelkük megmentését? Ki tudja? Tény, hogy sokan még ma is a papokhoz fordulnak, ha valamit el akarnak intézni - itt e földön. Hamarább sikerül, mintha bármely kormányhivatalhoz mennének.

No és mit tesznek a papok? Élnek, mint a többi ember. Járnak dolgozni, csak nem mindig - mondjuk - a gyárba, hanem a templomba. Várják a hó végén

a fizetést az államtól és a stólat az eklézsiától. Igyekeznek minél több esküvőt, temetést és keresztlőt szerezni maguknak, mert így egy kis borralalóhoz jutnak, no meg ismeretséghez. Ez igen fontos. Továbbá igyekeznek megfúrni azokat a papokat, akik jobb plébániákban ülnek, hogy majd ők kerüljenek a helyükre. Így azután napirenden vannak a torzsalkodások, a följelentgetések, a besúgás. A jutalom azután nem is marad el: az Állami Egyházügyi Hivatal kinevezi őket valamivé. A püspök természetesen jóváhagyja a kinevezést, mert - tisztelet a kivételnek - maga is ezen az úton jutott a hivatalához. A papok magasabb szempontokat követve, természetesen áldásukat adják erre az egész emberi komédiára. Pedig az ellenállás az ő esetükben Isten parancsa! No és az ellenállókat ma már nem is vetik a vadállatok ketrecébe. Hát ki kell küzdjön a nyájért, a lelkekért?!

Persze itt sem szabad az okokat kizárólag a határon kívül keresni. Amikor III. Béla királyunkat, a későbbi nagy magyar birodalom megszervezőjét hazahívták és trónra ültették, nem akadt magyar főpap aki a koronát a fejére tegye. De akkor Esztergom érseke egy szál daróc csuhában, mezítláb ment a király tanácsába. Egyetlen szava elég lett volna, hogy a királyt ledöntse a trónusról. De hol vannak ma már az ilyen magyar papok!?

Mindszenty bíborost kevesen értették meg a világon. Én igen. Talán az utolsó volt a nagy magyar papok sorában. Példája nem nagyon ragadós. Mikor a fasiszták a zsidókat hurcolták el és egész Európa a barnaingesek lábainál hevert, akkor felemelte főpásztori szavát a deportálások ellen. Börtönbe is került miatta. Amikor a kommunisták kezdték meg Magyarország tönkretételét, ő volt az egyetlen ember, aki nyíltan felemelte szavát ellene, s a nemzet élére állt. Isten oltárától hurcolták el a pribékek. Őbenne még élt az az erő, amely a magyart egy történelmen át megmentette nemcsak a fizikai de az erkölcsi pusztulástól is. Mindszenty, Erdélyben Márton Áron, Lengyelországban Wisinszkij az az ember, akinek a kezében még van valami. Kérdés, hogy hogyan használják. Talán még vannak mások is, de nemigen tudunk róluk.

Szükségesnek tartom, hogy itt néhány szót ejtsek egy másik rétegről, a jogászokról. Ehhez tudni kell azt, hogy különböző okokból, a rendszer kegyeltjei a sportolók, a művészek, az orvosok, a mérnökök és a jogászok. Ezeknél alig számít, hogy párttagok-e.

A sportolók és a művészek a rendszer magasabbrendűségét hivatottak bizonyítani. Olimpiákon, filmfesztiválokon be kell bizonyítani ország-világ előtt, hogy a szocializmus magasabb rendű a kapitalizmusnál. Ha egy labdarúgó csapat győz, akkor a tétel igazolva van.

Az orvosokkal nem lehet mit kezdeni. Állandóan mindenki beteg, tehát hagyni kell őket hadd zsaroljanak; a mérnökök a technokrata vezetés nélkülözhetetlen káderei (Koszigin és Carter is mérnök). Miután napjainkban a technokrata vezetés rendszere osztatlan a világon, így a technokraták helyzete a szocialista országokban sem más mint egyebütt.

A jogászok helyzete azonban különleges. Ez következik abból a tényhelyzetből, hogy a szocialista jogrendszer jellemzője az, hogy "ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes". A kommunisták az utóbbi időben egyre kínosabban ügyelnek arra, hogy tetteiket saját jogrendjükkel összhangba hozzák. Ez ugyanis régebben még látszólag sem volt követelmény. Ahhoz, hogy a jogrend és a tettek összhangba kerüljenek, a jogrendet is, meg a tetteket is egy kicsit meg kell változtatni. A mai magyar jogászok nem remekelnek.

A jogrendszer teljesen kúszált. Senkinek sincs fogalma arról, hogy melyik jogszabály van életben és melyik hogyan van megváltoztatva. Ez egyébként nemcsak eredmény, hanem cél is. Ugyanis minden helyzetben lehet egy törvényt előkotorni, s annak alapján bárki ellen eljárni. A szocialista bírának ugyanis nem kötelességük a törvény betűje szerint eljárni, hanem "szabad mérlegelési joguk" van. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy bármely törvényt elővehetik, és bármelyiket figyelmen kívül hagyhatják. A cél a szocialista törvényesség védelme. Hogy ez mi, azt senki sem tudja. Gyanítom, hogy nem más, mint lehetőség arra, hogy bárkit bármikor le lehessen csukni, de ugyanakkor bárkit bármikor tisztára is lehessen mosni - a legtörvényesebb keretek között. A rendszer egyre ravaszabb és álszentebb lesz. Ez pedig kell az ámitáshoz kifelé és befelé egyaránt.

Az erkölcsi vizsgán a jogászok is megbuktak. A rendszer e kegyeltjei magániródát tarthatnak fenn, csupán formálisan működő közösségek keretében. Az csak természetes ebben a helyzetben, hogy ezek az irodák állandóan zsúfoltak, s az ügyvéd urak vagyonokat harácsolnak. Ám korrekt jogi tanácsra vajmi kevés ember számíthat. Arra ellenben igen, hogy ügyéről másnap jelentést tesznek a belügyi szerveknek. Persze a jutalom sem marad el: a legvéresebb kezű bírák a börtönudvarokon saját volt elítélteikkel ma együtt sétálnak, s csak az menti meg őket attól, hogy a többi elítélt megölje őket, hogy külföldre kapnak. Az ügyvéd urak pedig mesés vagyonokat harácsolnak, nemegyszer gyanús ügyletekkel. Régebben a lakás volt a jó árú. Ma például verseny lovakat is árulnak külföldre és belföldre egyaránt.

Mondottam, a rendszernek a legtöbb bajt, saját hívei okozzák: a "Charta 77" aláírói Csehszlovákiában, vagy a "repülő egyetem" szervezői Lengyelországban stb. A folyamat érdekes, izgalmas lenne elnézegetni - ha nem vérre menne.

Egy volt egyetemi kollegám - aki mint munkáskáder, érettségi nélkül, negyven éves korában került feleségével együtt a közgazdasági egyetemre - mesélte nekem, hogy gyermekét nem vették fel az egyetemre, mert az ő gyermeke ugye már értelmiségi származású. A helyzet tényleg pajzán, de így van. A párt állandóan újabb és újabb határozatokat hoz a munkásszótály helyzetének megszilárdítására. Ennek értelmében állandóan emelni kell az egyetemi felvételnél a munkásszármazású tanulók arányszámát, növelni kell a pártban a munkások arányát és így tovább. Ebből aztán az sül ki, hogy akit mondjuk 1945 után mint burzsujt degradáltak és most mondjuk véletlenül munkás, akkor az ő fia munkásszármazásának minősül és nagyobb eshetőséggel indul az egyetemi felvételnél, mint a valódi munkáskollegám fia, aki már gyanús értelmiség!

Ez a folyamat állandóan ismétlődik. Nincs az a határozat, ami ellene tehetne. Arról nem is beszélve, hogy valódi munkás kollégám már igazából régen nem munkás, hiszen már mondjuk huszonöt éve nem éli a munkások életét. Ez pedig több szempontból érdekes. Először is már nem üres a gyomra, s ezért veszített harci kedvéből. Kitárult számára is a világ, s rájött arra, hogy nemcsak szemináriumi brossúra van a világon. Ha még utazott is a világban, akkor megtanulta, hogy a kapitalizmus nem csupán csak rossz és hogy egyáltalán nem pusztul. Itt már valódi ellentétet fedezett fel tanítómesterei állítása és a világ között. Ez egyébként lehetetlen volna, mert a marxisták tévedhetetlenek, de ha valaki rájön, hogy mégis tévedtek, akkor azt nem szabad megmondani, mert betörnek a fejedet, azaz oda a jó állásod, a gyermekedet még a középiskolában elvágják, a feleséged pedig a vezető pozícióból mehet vissza a gyárba, három műszakban szőni a selymet.

A bűvös kör bezárult, a különbség csak az, hogy a munkás a kör végén már nem ugyanaz az ember, mint aki az elején volt. És ez megint több szempontból érdekes. A gondolkodó ember minden diktatúra legfőbb veszélye. Az új magyar értelmiség alapvetően három rétegből tevődik: elsősorban a régi értelmiségből és gyerekeiből, másodsorban a paraszti káderekből, harmadsorban a munkáskáderekből. A párt azokat a határozatait hiába hozza, hogy az egyetemi felvételeknél minél nagyobb arányban kell munkás származású diákokat felvenni, mert a végzett diákok között már az értelmiségi származásúak aránya van nyolcvan százalék felett. Hiába tesznek meg minden lehetőt és nem lehetőt a munkás származásúak védelmére, ők tömegesen kidőlnek, az értelmiségiek pedig végigfutják a távot.

Az értelmiségi származású értelmiségiek nem sokban különböznek atyjuktól: alapos, jó szakemberek, a rendszer nélkülözhetetlen támaszai. Jó felkészültségüket, az értelmiséggel való jó kapcsolatukat, saját karrierjük érdekében használják. Anyagi nehézségeik nemigen vannak, minthogy már otthonról tömött tarisznyával indulnak. Nincs is más céljuk az életben, minthogy igyekeznek jól élni és kész. Kigúnyolják a rendszert, lopnak ahol tudnak, megragadnak minden lehetőséget a pénzszerzésre. A legveszélyesebb kommunisták ebből a rétegből kerülnek ki. Mindenfajta meggyőződés hiányzik a legtöbbször.

A paraszti értelmiségiek már csak azért is nagy számban találhatók - különösen a földművelésügy és a vidéki apparátusok vonalán - mert a parasztság nálunk nagy tömeget képvisel, továbbá állítólagos uralkodó szerepét azzal is igyekeznek kidomborítani, hogy minél több tájszólással beszélő kádert ültetnek valami látható helyre. Direkt nevetséges, hogy az egyébként egyáltalán nem paraszti származású Kádár, mindig igyekszik valami műtájszólással beszélni. Talán ebben is Rákosi példáját igyekszik követni, aki valami torz palóc tájszólásban mondta beszédeit, noha palócországban, talán soha életében nem járt. Ez a paraszti értelmiség ráüti bélyegét az egész magyar értelmiségre. Pozíciója aránylag szilárd - szemben az értelmiségi származásúakkal, akik örök bizonytalanságban élnek. Az oroszok is ezt a paraszti típust kedvelik a leginkább, mert ez tud a legjobban inni, s még ennél a típusnál áll fenn a legkevésbé az a veszély, hogy zsidó. Ez a típus bőbeszédű, szabadszájú, éleseszű és nem tisztel semmiféle tekintélyt. Bátran támad minden teóriát, minden személyt. Teheti, mert jó kapcsolata van az oroszokkal, a káderlapja makulátlan, s különben is mindig hazamehet. A paraszti élet nem idegen számára, generációkon át megszokta. Az is akárhányszor megesett, hogy valaki a faluból felemelkedett, s visszatért oda. A falusi bölcsesség ezeket mindig visszafogadta.

Más a helyzet a proletár értelmiséggel. Először is ezek között sok zsidó van - ezek többnyire csak úgy gyártották a munkás múltjukat - s ezekkel szemben az oroszok mindig idegenkednek. Ezeknek többnyire nincs hová visszamenni, s ezért rendkívül ragaszkodnak a pozíciójukhoz. Ezek többnyire buták, s szemben a paraszti káderekkel - nem bírják azok humorát. Így többnyire mindenféle álszent, puritán allűröket vesznek fel, s meg vannak győződve arról, hogy ők a proletár hatalom öklei. Szánalmas látvány, amikor ezek mint munkásörök végigparádéznak a városok utcáin. A sok trottyos csizmáskandúr, állig kék overálban, özvínzelőtti fegyverekkel, komoly képpel vonulgat. Az emberek harsányan kacagnak. De ezek az emberek, ha leveszik az overált, sajnos, bár-

sonyszékbe ülnek, s akkor az utca népe legszívesebben sírna, de inkább csak a fogát csikorgatja.

Az értelmiségnek ez az álproletár rétege tartja megszállva a kormányhivatalok nagy részét, a központi pártapparátust és az ipari, pénzügyi, valamint a kereskedelmi vezető posztokat, továbbá ezek a kulturális, az egészségügyi és a sportélet, a sajtó, a rádió és az államhatalmi apparátus vezető tisztségviselői. Jó kapcsolatuk csak egymással van - no meg a hasonló orosz körökkel. Némelyek a parasztiakkal is összejönnek, de csak inni. Gyűlölik az értelmiséget - elsősorban azért, mert azok nem fogadják be maguk közé őket - önzők, s mindent eladnak a hatalomért. A bűvös kör tehát újra lezárult, de a végén egy polarizált értelmiség van. Ez már nem is értelmiség, hanem az úgynevezett "új osztály".

Az új osztály Magyarországon legalább ennyire heterogén képet mutat. Ez pedig a különböző klikkek kialakulására vezet, s miután ennek legális intézményei nincsenek, valamiféle legális illegalitásban él. Ezek a kopjás csoportok állandó harcban állnak egymással. Céljuk, eszközeik messze esnek a nemzeti vagy a szocialista céloktól. Ezek lényegében - különböző módon motivált - hatalmi célok. A hatalom érdekében pedig szövetkeznek az ördöggel is.

Miután a Szovjetunióban is mindenféle csoportok küzdenek a hatalomért, s az ország minden tekintetben a Szovjetuniótól függ, természetes dolog, hogy ezek a csoportok a különböző szovjet csoportokkal keresik a kapcsolatot, illetve azok bizalmát igyekeznek megnyerni. Sok esetben ezek, a különböző szovjet csoportoknak valamiféle magyarországi nyúlványai. Nevetséges ügy, de amikor évekkel ezelőtt a magyarok Bonnal fel akarták venni a diplomáciai kapcsolatot, akkor az előkészítést az oroszok elől igyekeztek elhallgatni. Az egyik miniszter sürgősen Moszkvába utazott és ott "véletlenül" kikotyogta. Az egészből nem lett akkor semmi (a diplomáciai kapcsolatot csak egy pár évvel később vettük fel), a miniszter pedig szerzett magának egy jó pontot Moszkvában. Az persze fel sem merült, hogy valaki felelősségre vonja.

Ez a hatalomért való versengés, az értelmiség körében fura ügyeket terem. A magyar 1956, nem kis mértékben ennek a hatalmi versengésnek köszönheti sikerét. A lázadást Sztálin-díjas írók, Kossuth-díjas művészek és vezető párttisztviselők szervezték* - és nem a nyugati imperialisták. Ezt azóta mindenki tudja. Akkor, amikor a fordulat szaga már a levegőben volt, mindenki helyezkedett - már aki tudott. Szegény kis Rákosi igazán nem tehetett mást, mint maradt azon az oldalon, ahol volt. A többiek mind átszaladtak a túloldalra. Hiszen akkor ott ígérkezett a nagyobb lehetőség. Még Moszkva is ezt a másik oldalt támogatta. Mikor a forradalom napjaiban bementem az egyetemre, a legnagyobb megrökönyödésemre egy ismert sztálinista tanár igazoltatott a kapuban. Az csak természetes, hogy nemzetiszín kokárdába volt felöltözve tetőtől talpig. No meg géppisztoly volt a vállán. November 4-én délután harmadmagával szervezte meg az MSZMP-t** az egyetemen, s az én káderembe is olyat írt, hogy attól kódultam. Itt a magyarázata annak, hogy novemberben még mindenki azt mondta, hogy a Kádár-rezsim soha nem fog megszilárdulni, mert nem lesz többé Magyarországon annyi aljas ember, mint amennyi ehhez kell. Nem kellett, hogy legyen (jövő idő), mert már volt (múlt idő). Nem folytatom. De a cseheknél is ez történt. Meg a lengyeleknél is. Nem is egyszerű.

* Ez persze - főleg kezdetben - nem tekinthető helyezkedésnek

** Magyar Szocialista Munkáspárt. Kádárék kommunista pártja

A rendszer valódi ellensége, a minden nemzet jövőjét hordozó fiatalság. Azok a fiatalok, akiket mindenki csak leszól, hogy "ezek a fiatalok". Azok a fiatalok, akiket szülei nem akartak megszülni, s ha már a világra jöttek, csak útba vannak, mert így később lesz balatoni telek, fridzsider, autó. Azok a fiatalok, akiket szülei eladnak a hatalomnak, a zsarnokságnak, saját és gyermekeik vélt karriere érdekében. Azok a fiatalok, akiket szülei óvatosan, pedagógusai pedig határozottan félrenevelnek, az orvosok nem gyógyítanak, akiknek nincs lelki atyjuk. Azok a fiatalok, akik az utcán nőnek fel, mert otthon nincs hely a számukra, de többnyire otthonuk sincs. Nincsenek klubjaik, ahol összejöhetnek, akiknek már a parkokban sem szabad csókolózniuk, mert az nem illik össze az erkölccsel, mert ilyenkor aztán előkerül a régi erkölcs is, a pap is, meg mindenki.

Azok a fiatalok, akik 1956-ban tízezerszám adták életüket a magyar szabadságért - és fogalmuk sem volt hatalomról csak mint elnyomóról. Azok a fiatalok, akik a minden képzelelet felülmúló terror ellenére tűntetnek március 15-én. Ugyan honnan tudják, hogy mi is az a március 15-e, mikor mindenki csak elfelejtetni igyekszik velük, ha véletlenül valamit tudnak is róla, hogy valaha volt egy nép a Duna völgyében, amely szabad volt, amely büszke volt, amely nem ismert rabságot, amely a hozzá védelemért forduló népeket keblére ölelte, saját testéből adott nekik életet és testvéreinek szolgáltatta őket. Azok a fiatalok, akik nyugati hippik módjára hatalmas keresztet hordanak a nyakukban - de ez tüntetés a rendszer ellen és nem öncél.

Azok a fiatalok, akik a kommunisták rendszerében születtek, nőttek fel, de a természet ösztönével utasítják el azt, amit ma Magyarországon szocializmusnak neveznek. Ennek a szocializmusnak nincs jövője.

A kommunizmus - miként a nyugati világ is - a régi erkölcs helyébe új erkölcsöt igyekszik helyezni. Ez az új erkölcs azonban még nem alakult ki sem nyugaton, sem keleten. Amiről pedig azt hirdetik, hogy kialakult, azt az ember természete nem fogadta be. Így írt erről halála előtt Nehru is, az emberiség egyik legnagyobb gondolkodója.

A kommunista rítus nélkülözhetetlen eleme a személyi kultusz. Ezt különösen Sztálin személyével hozzák összefüggésbe, s amióta Hruscsov lerántotta róla a leplet, egyesek teljesen elintézettnak tartják. Szó sincs róla. Személyi kultusz nélkül nincs kommunizmus. A nagy Mao a kínai császárok létesítményeit lakta, s minden isteni cselekedetét utánozta. A szocialista táborban a templomok kompromisszumból vannak nyitva. A leghíresebb moszkvai templomokban istentiszteletet nem is tartanak. Am nincs olyan hivatal, ahol ne lennének kis Lenin vagy Kádár stb. ikonok, mellszobrok, esetleg valamiféle őrség is. A templomokat ezek kellene helyettesítsék. Minden év május elsején, s azon kívül országunként még legalább egy alkalommal, a párt hatalmas körmeneteket rendez. A nép "határtalan lelkesedéssel" vesz ezeken részt. Főleg vörös lobogókat cipel, azonkívül a nemzeti és a nemzetközi kommunista mozgalom aktuális hírességeinek hatalmas képeit. Gyerekkoromban ez még úgy volt (azóta valamit szelídült a helyzet), hogy ilyenkor mindenkinek kötelező volt kivonulnia. Reggel öt-hat órakor volt a gyülekezés és este ötfelé kerültünk haza. Az elindulástól a megérkezésig az egész útvonalat fegyveres ÁVH-s* alakulatok tarották megszállva, s a mellékutakat teherautókkal eltörölték, s az útvonalat kötélkordonnal lezárták, nehogy megszökhessen valaki.

* Államvédelmi Hatóság (politikai rendőrség)

Szökésre egyébként sem gondolt senki, mert a közöttünk élő nagyszámú spiclik egyike biztosan bejelentette volna.

Egész úton énekelni vagy zakatolni kellett. Minden népnek sok dala van, szinte minden alkalomra. A magyarnak is. Ilyen alkalomra persze nem volt dalunk, de dalos fajta vagyunk, hát talán énekeltünk is volna valamit, ha muszáj. Csakhogy erre a célra a dalokat külön importálták, s kizárólag azokat kellett énekelni. Fogalmam sincs róla, hogy a zakatolás honnan való. Egy rövid, buta dalocska*, s közben körbe kell ugrálni. Ez a zakatolás. Mi betegre nevettük magunkat, amikor tisztas, élemedett urakat és hölgyeket láttunk az utca közepén, fényes nappal, bakkecske módjára, fogpaszta reklám vigyorral körbeszökdécselni. Mi remekül szórakoztunk. De amikor a Békekölcsön (államkölcsön) jegyzésére került a sor, s mindenki tudta, hogy egyhavi fizetést kell érték-telen állampapírokba fektetni (visszafizetésük határideje már régen lejárt, de a kormány évek múlva sem közölte, hogy mikor fizeti vissza pedig névértékük akkor már a fele sem volt**), s a hivatalban kellett jegyzés közben a rituális "zakatolást" ellejteni, akkor már mindenki legszívesebben sírt volna.

Felvonulás közben, ha nem daloltunk, akkor harsány üvöltéssel kellett az éppen aktuális és még le nem döntött vezéreinket éltetnünk, s a gaz imperialistákat szidnunk. Ezt nagy élvezettel tettük. Először is azért, mert az utcán össze-vissza ordítózni jó móka. Egy barátommal például arra szakosítottuk magunkat, hogy értelmetlen zagyaságokat üvöltöttünk. A fene sem vette észre, s mi rettentő jól szórakoztunk. Vezetőket éltetni azért volt jó szórakozás, mert tudtuk, hogy esetleg néhány nap múlva a nevüket még szultogni sem lesz szabad. Az imperialisták szidása pedig külön szám. Mi például mindig az orosz imperialistákat szidtuk. Csak nem tettük hozzá - hangosan. Azt ugyanis csak az újságokból tudtuk, hogy most éppen melyik imperialistákat kell szidni. Ha a japánok voltak soron, akkor a japán imperialistákat, ha a németek, akkor a nyugatnémet imperialistákat és így tovább.

Legbiztosabban az amerikai imperialistákat lehetett szidni. Az mindig aktuális volt. Azaz, hogy nem, mert ha például az ismert amerikai szimpatizáns-milliomos Cyrus Eton volt Budapesten, akkor ki volt adva, hogy most szidjunk mást. Fentemlített barátommal ilyenkor mindenkit túlkiabálva - no és lehetőleg a csendesebb pillanatokban - igen buzgón szidni kezdtük az amerikaiakat. Igazán nem vehette tőlünk senki rossz néven! Így a személyi kultusz is, mint annyi más dolog, rendkívül ingatag. Az emberek ma még hosszú sorban állnak, hogy talán estére bejussanak a Lenin-Sztálin mauzóleumba, holnap pedig már viszik is Sztálin hulláját ki onnan. Azt pedig sohasem lehet tudni, hogy mikor viszik viszsza, vagy kiét helyezik az üres szarkofágra. Mindig akad egy-két kiadó szarkofág, s mindig akad önjelölt is elég.

A személyi kultusz azonban nemcsak a legfőbb vezetőkre vonatkozik. Talán furcsán hangzik, de ez is olyan, hogy nem lehet megállást parancsolni neki, ha egyszer az ember kieresztette a palackból. Személyi kultuszt épít ki maga körül a portás, a takarítónő, a buszsofőr, a postás. No, és természetesen minden

* Hegyek között, völgyek között zakatol a vonat, / én a legszebb lányok közül téged választalak. / Egy a jelszónk: tartós béke! / Állj közénk és harcolj érte! / Hegyek között ... stb.

** Az Esti Hírlap 1976 december 31-i híre szerint a nyerevénykötvények utolsó sorsolását 1974-ben tartották, 1976-ban 10 millió forint összegű kötvényt váltottak pénzre, „de még több tízmillió forint értékű beváltatlan kötvény van.”

főnök. Főnök pedig sok van mert mindenki azon igyekszik, hogy egy kis szemétdombot kotorjon maga alá. Ha az megvan, akkor még a kappanból is kakas lesz. Egyik neves írónk ezt "szemétdomb-betegség"-nek nevezte, és ezt tartja a társadalom legelterjedtebb betegségének ma nálunk.

Határozottan kialakult ritusa van annak, ahogyan egy főnök érintkezik a beosztottal. Mert ők nem beszélnek, vagy sétálnak, esznek, vagy isznak másokkal, hanem "érintkeznek". A beosztott azt mondja, hogy "Mikulka" - és alázatosan hozzáteszi, hogy "elvtárs". A főnök azt mondja, hogy "nézze Tóth", esetleg "nézze Tóth barátom". Amikor Rákosit Moszkvába rendelték letolásra, akkor neki is azt mondták, hogy "nézze Rákosi". Volt egy főnököm, aki, ha azt mondta nekünk, hogy "elvtárs", akkor tudtuk, hogy ma rossz kedvében van.

A személyi kultuszban csak a személyek cserélődnek, méghozzá szaporán. A kultusz marad. Most tessék akkor szilárd erkölcsű embereket nevelni.

Egyébként az a véleményem, hogy a személyi kultusz azért lényeges része a kommunista gyakorlatnak, mert olyan világban alakult ki, ahol az emberek rendkívül fogékonyak az efajta hókusz-pókusz iránt. Talán nem is lehet ott őket másként kormányozni. Kell misztérium, drapéria, fáklya, földi hatalmak isteni eredete. Ez felel meg a leki világuknak.

A kommunista teória legkuszáltabb része a szocialista hazafiság. Meg sem lehet fogalmazni, annyira zavaros az egész. Különböző időben már többen megfogalmazták, hogy mit értenek alatta, de ha az e tárgyban született valamennyi párthatározatot egymás után felíránk, akkor csak azt lehetne megállapítani, hogy ilyen nincs.

Az igazi kommunista szereti hazáját, de gyűlöli az ellenséget, tehát a saját nemzeti burzsoáziát, arisztokráciát, ennek hiányában mindenkit, akit a párt az adott pillanatban ellenségnek minősít. Igazi testvérei a világ proletárai - akiről úgy egyébként soha sem lehet biztosat tudni, mert ha sztrájkolnak, akkor ők azok akiket szeretünk, de ha kiegyeznek a munkáltatóval akkor árulók, s ha teszem azt kínaiakról van szó, akkor inkább hagyjuk az egészet. Nekünk honvédelmi oktatás keretében feldolgozták ezt a témát kérdés-felelet formájában. Mi is csináltunk egy ilyet: "Ki lehet loápoló a honvédségnél? Aki szereti a lovat és gyűlöli az ellenséget!"

Az igaz hazafiság mércéje a Szovjetunióhoz van hűség. Ez nem zagyaság kérem, hanem minden tananyagban benne van. Na most tessék hazafiakat nevelni.

Családi erkölcs egyszerűen nincs. A házastársak viszonyát néhány jogszabály szabályozza, de ezek nem erkölcsi normák. A házasságban élők szerelmi kalandozását senki nem ítéli el. Természetes dolog, hogy az ember egész nap a kollégáival van együtt és nem a házastársával. Így tehát a kollégái közül választ partnert. Általában minden munkahelyen előbb-utóbb kiderül, hogy ki kivel és hogyan... Természetes dolog. A gyermek e tekintetben nem gond. A rendszer szívesen átvesz minden gyermeket felnevelésre. Ezelőtt ötven évvel a megejtett leányok kútba ugrottak szegényükbe. Huszonöt évvel ezelőtt minden kórház szülészeti osztályán hatalmas táblák hirdették: "Asszonyoknak szülni kötelesség, leánynak szülni dicsőség!"

Ezek a plakátok azóta lekerültek a falakról, de csak azért, mert a rendszer ezeket a látványosságokat azóta csökkentette - elsősorban azért, mert rengeteg pénzbe kerül. De gyermekeink ezt látják, ezt tanulják, nap mint nap. Ellenhatás nincs. Nyíltan hirdetik a szabad szerelmet, de pontosan azért senki sem

mondja meg, hogy mit ért alatta, és hogy az milyen veszélyekkel jár. Direkt jó, hogy kevés a lakás...

Es most tessék tiszttaerkölcsű ifjúságot nevelni. Most tessék papnak lenni, és szent Imre herceg tisztaságával érvelni. Most tessék pedagógus lenni és nevelni. Még a földrajz könyvet is évente újra írják. A történelem és a magyar könyvről jobb nem is beszélni. Minden tanár inkább éneket és tornát szeretne tanítani. Már a matematika és a fizika sem elég tiszta dolog. Vigyázni kell például avval, hogy valamit ki talált fel, vagy valamely képletet kirofól neveztek el. Mert ugyebár szinte naponta derül ki, hogy egy ismeretlen orosz, már a múlt században felfedezte azt, amit ebben a században találtak fel valahol Németországban, Angliában, vagy más eféle gyanús helyen.

Es most tessék a fiatalok szemébe nézni. Ezek a szemek ragyogó tiszták, a tudás vágyával tapadnak a felnőttekre, a szülőkre, a pedagógusokra. Megértést kérnek apró problémáikra, magyarázatot kérdéseikre, útmutatást várnak tévelygéseikre. S mit kapnak a felnőttektől?

Az egyetemen egy professzor elvtárs több előadás keretében ismertette nekünk Nagy Imre elméletét a kisparaszti gazdaság rentabilitásáról. Ezek az előadások minden héten szombaton voltak reggel nyolctól tízig. Az egyik hét elején Nagy Imre lebukott a kormány éléről. Szombaton a professzor elvtárs úgy tett, mintha ő mindig azt tanította volna nekünk, hogy a kisparaszti gazdaság nem lehet rentábilis (Nagy Imre szerint lehet). Kis cédulán kérdéseket lehetett leküldeni az előadónak. Valaki megkérdezte, hogy most mi a helyzet? Egy ilyen előadáson öt-hatszázán vettünk részt akkoriban. Szemrebbenés nélkül kijelentette, hogy ő soha olyat nem tanított, hogy a kisparaszti gazdaság rentábilis lehetne. Es most tessék ezt a példát az élet minden területére, minden felmerülő kérdésre alkalmazni, s akkor mindenki el tudja képzelni az erkölcsi viszonyokat fent és lent. De az életet is. Ezért van az, hogy a vezetők állandóan isznak. Ezt a mélységes erkölcstelenséget, ezt a végnélküli gerinctelenkedést, ezt az állandó bujkálást a saját lelkiismeret elől, nem lehet elviselni, csak a delirium tremens állapotában. Nincs kiút, hacsak nem a disszidálás, no és az ivás. A magyar televízió első helyszíni közvetítése alkalmából (1958. május 1) mindenki láthatta a televízió képernyőjén, hogy Marosán államminiszter, a disztibünön húzott egy jót - a demizsonból.

A legnagyobb baj a munkaerkölccsel van. Ma már rendre vásárolnak nyugati berendezéseket, komplett technológiával. A bolgárok például egész gyümölcsfeldolgozó iparukat így építették fel. Ebbe persze behelyettesítik a szocialista begyűjtési rendszert és a munkaversenyt, s a kijövő konzerv a kutyának sem kell. Még olcsó pénzért sem. A keleten épült nyugati autógyárak autóit nyugaton nem lehet eladni. Ki vesz olyan autót, amelynek alkatrészeit állandóan cserélni kell, de egy alkatrésze esetleg hónapokig kell várni? És ki vesz egy olyan országtól ipari terméket, amely, ha egy lezuhan repülőgépet nyugati bizottság vizsgálja, akkor megtagadja a műszaki információk nyújtását? Direkt kétségbe esem, amikor hallok, hogy ismét nagyszögű külföldi kölcsönt vetünk fel, mert tudom, hogy kidobott pénz, csak az adósságunk lesz nagyobb.

Mindenki előtt ismeretes, hogy a keleti tömb országai állandó gazdasági nehézségekkel küzdenek, különösen nyugati exportjuk nem megy, s az adósságuk a nyugattal szemben ma már eléri a 60 milliárd US dollárt. Kétségtelen, hogy a nyugati országok részéről érvényesül diszkrimináció, és nyugati emberek részéről averzió. Ez azonban önmagában nem teljes indok. Ugyanez érvényesül akárhány más országgal szemben is. Gyakran hallani olyan kifogást

is, hogy a magyar ipar a szocialista, elsősorban szovjet nyersanyagra épül és ez a nyersanyag nem olyan jó minőségű. Ez részben igaz lehet, de ez sem abszolútizálható. Valuta a szovjet nyersanyag az egész világon.

Sokan a technikai színvonal elmaradottságán siránkoznak. Láttam az NDK-ban századelejei gépeken világszínvonalon álló termékeket termelni. Tehát az okokat máshol kell keresni.

Magyarázat csak egy van, amely minden kritikát kiáll: a munkaerőkölcs lezülése minden vonalon. Ez az igazi ok.

A rendszer demoralizál, mert így célokat kíván elérni. De az amoralizmus nem áll meg a kitűzött célnál. Az istentelen ember nemcsak az Istent nem, hanem az Istent se tiszteli. Ha a bűnt még csak meg sem kell győnni, akkor nyugodtan el is lehet követni. Az ember nem áll azon a fokon, hogy egyszerűen öntudatból ne bűnözzön. Kell az a kis szorongás a gyónás előtt, mert egyelőre nincs jobb - ha már másért nem. Már kétezer éve. És kell félni Istentől, mert különben lehet úgy bűnözni, hogy esetleg senki sem jön rá.

Ha Isten nem lenne, tényleg ki kellene találni. Az öntudatra hivatkozás kommunista módszere nem helyettesíti az Istent. És az ember lelke is üres marad. Szovjet katonák mesélték, hogy a második világháború alatt, amikor feküdtek a lövészárkokban, s a német stukák vijjogtak a fejük felett, még az is megtanult imádkozni, aki azelőtt sohasem akart tudni Istenről. (Ilyen pedig kevés volt, mert az orosz nép is mélyen vallásos.)

A munkaerőkölcs lezüllesztését eredményezi az is, hogy a rendszer az ön-maga által felállított normáit is semmibe veszi. A rendszer sarkalatos tézise, hogy az állam a termelt javakat a végzett munka mennyisége és minősége arányában osztja fel az állam polgárai között. Az egész államosítási és kizsákmányolás ellenes mese ezen sarkköve - nemcsak hazugság, hanem egy olyan tétel, amelyet a rendszernek eszeágában sincs betartani. Ismeretes, hogy a gyűlölt normarendszert a munkásság 1956-ban elsöpörte. Az azóta bevezetett rendszerek már nem olyan vadak. A normák nagy részét egyszerűen alig lehetett teljesíteni és még állandóan emelték is. Mégis voltak úgynevezett "sztahanovisták", akik nemegyszer többezer százalékot teljesítettek. Az újságok állandóan tele voltak olyan hírekkel, hogy X Y már májusban, augusztusban stb. teljesítette évi tervét. Persze senki sem hitte el. Legkevesébe X Y. Erről többször személyesen meggyőződtem. Az efféle kitüntetések azonban ismétlődnek azóta is, s nem mások üres reklámfogásnál. A rendszer gyártja a saját szentjeit. A baj csak az, hogy egyszer aztán jön egy politikus, aki abból akar magának politikai tőkét kovácsolni, hogy lerántja a leplet ezekről a szentekről. Ilyen volt például Hruscsov. Ilyenkor nemcsak a rendszer maradék hitele omlik mindig összebb, hanem az egyeni tragédiák sora is követi: vagy mert egyes hívők lélekben összeroppannak, vagy mert esetleg egyes vezetők ebbe a játékba túlságosan belemelegedtek, s e játék mellett nagyon elkötelezték magukat, hát egyszerűen kivégzik őket, munkatársaikat börtönbe csukják, száműzik, családjukat egy életre megbélyegzik. Egyeseket aztán rehabilitálnak, s minden megy tovább. Így aztán előttünk áll a világ legostobább rendszere: nem tudok még egy olyan rendszerről, amely a saját híveivel szemben oly kíméletlenül járna el, mint a kommunista rendszer, amely saját tegnapi vezetőit oly kíméletlenül gyilkolná le, legodaadóbb híveit úgy állítaná egyik percről a másikra börtönbe vagy csak a sarokba.

Tudom, hogy ezeket a gondolatmeneteket ezeken a csavaros utakon elég nehéz követni, de a dolgok mégis így függnek össze. Évek óta tartja magát ez a

pesti vicc: "Ki az abszolút kommunista? Aki ingadozás nélkül követi a párt ingatag politikáját." A kommunista logika egészen más, mint az ember logikája. Aki logikusan gondolkodik, az a kommunistákat megérteni soha nem fogja, az cselekedeteiket előre kiszámítani soha nem tudja. Ezt a "logikát" kiismerni sem lehet, mert nincs is. Egyedül azt lehet csinálni, hogy az események mozgatórugóit kell megismerni - ezek állandóan változnak - s lehetőleg többféle variációval kell számolni. Aki pedig el akar érni valamit velük, annak állandóan hozzájuk kell igazítania taktikáját.

A szocialista elosztás elvének tudatos megsértése az is, hogy azokba a tisztségekbe, ahol eleve nagyobb rész jár, legritkább esetben kerül odavaló ember. A rendszer szinte öngyilkos következetességgel tesz megfelelőtlen embert a megfelelőtlen helyre. Azt már nem nehéz kitalálni, hogy ebből mi minden következik. A józan ész azt követeli, hogy mindenkit azon a helyen alkalmazzanak, ahol a leghatékonyabb. De erről szó sem lehet. A hatalom, a protekciózás, a különféle szovjet csoportokkal való ilyen-olyan kapcsolat, s a véletlen folytán senki sem ül biztosan a helyén, senki sem tudja, hogy holnap miniszterelnök lesz-e, vagy ólombányában rab. Persze a két véglet között minden lehetséges. Orvosból főmérnök lesz valamelyik bányában, esztorgályosból kórházigazgató, könyvgyűnőkből nagykövet, nagykövetből segédmunkás, párttitkárból színiigazgató*. Itt tényleg mindenki a tarsolyában hordja a marsallbotot. Meg a börtönruhát. Hruscsov mondta a huszadik kongresszuson, hogy ukrainai pártelsőtítikár korában, ha Sztálin hívatta, akkor mindig elbúcsúzott a családjától. Ez ma is így van, csak Sztálint nem Sztálinnak és Hruscsovot nem Hruscsovnak hívják.

A jó munkának nincs értéke semmilyen szinten, hiszen csak az számít, hogy kinek milyen kártya- vagy ivópartnere van, hogy kinek milyen kapcsolata van a kerületi, a járási vagy kitudja melyik pártbizottságon, vagy Moszkvában. Jó munkával, tehetséggel, vagy értelemmel azért lehet ideig-óráig érvényesülni. Minden főnök bizonytalan, mert vagy átmenetinek érzi helyzetét - mert nem odavaló, vagy mert magasabb mennyországba pályázik - vagy mert szakmailag gyenge. Ezért néha kedvébe jár azoknak, akik helyette is dolgoznak, akik egyáltalán dolgozni tudnak. Persze az sem jó, ha az ember nagyon ügyes, vagy nagyon tehetséges, vagy sokat tud - szakmailag vagy egyébként. Ez az ember egyszeribe veszélyes lesz, mielőbb el kell távolítani. Mindegy hogy hová, csak el innen. Így lesz a legjobb munkatársból egyszeriben összeférhetetlen, a jó szakember egyszeriben mindent rosszul csinál, szóval sürgősen el kell távolítani, hogy a kollektíva jó hangulata és a normális munkaviszonyok helyreálljanak. Ő kell elmenjen, aki jól dolgozik, ő lóg ki a sorból! A szolgálhad pedig kellemesen asszisztál. Egyre-másra jelentkeznek azok, akik már nem tudnak az illetővel kijönni, akik nem tudnak dolgozni vele, mert az illető mindent csak elront, szóval már az egész kollektíva lázadozik. Ez pedig nagy szó. A tetteket már nem lehet tovább halogatni. Az csak természetes, hogy az áldozat az ilyen légkörben esetleg még hibát is elkövet. Ha jók az összeköttetései, akkor nagykövet, ha rosszak, bukott ember lesz. Persze ha valódi hibák miatt kell valakit vezetőállásból eltávolítani, akkor biztos lehet, hogy legalább olyan jó állásba kerül, mint amilyen addig volt neki, s minden megváltoztatlanul tovább.

Így aztán a rendszer a középtehetségűek rendszere. A főnök eleve másod-

* A új gazdaságirányítási rendszer bevezetése óta a szakképzettség - főleg műszaki természetű állások betöltésénél - ismét nagyobb szerepet játszik

rangú emberekkel veszi körül magát, mert azokat kevésbé tartja veszélyesnek saját helyzete szempontjából. Miután főnöki tisztségbe is elsősorban ilyen alapon kerülnek az emberek, ezért a főnökök is maximum közepes színvonalú emberek - az előbbi megfontolás alapján, minthogy főnöke mindenkinek van.

Minthogy a rendszer kizárja az ellenzék létezését, ezért lényeges kérdésekben nyilvános kritika nincs. Arról, hogy egy másik párt kerüljön hatalomra, szó sem lehet. Ezért a rendszer képtelen a megújódásra: állandóan hordozni kényszerül saját terhét, még ha látja is, hogy az lefelé húzza. Azokban a rendszerekben, ahol több párt van, a hatalmon lévő párt elvesztheti a többségét, s ha újra hatalomra kerül, még saját kebeléből is esetleg teljesen új kormányt állít. Ez a kommunista típusú államokban teljes lehetetlenség. Hiába pusztítják ki önmaguk közül saját elvtársaikat. Az utánuk következők ott folytatják, ahol az elődök abbahagyták. Képtelenek a változásra. A dialektikát saját magántulajdonuknak tekintik, de Isten óvjon attól, hogy megkísérelje rájuk is alkalmazni!

Ha a munka szerinti elosztás elve valóság lenne, akkor, ha jól meggondoljuk, a nyugdíjasok kellene, hogy a legjobban keressenek, hiszen ők dolgoztak a legtöbbet. Ezzel szemben az a helyzet, hogy a kormány újabb és újabb határozatokat hoz az alacsony nyugdíjak emelésére. Ma a legkisebb nyugdíj kilencszáz forint. A létszám pedig ezerötyszáz. Igaz, hogy aki ezeket a számításokat végzi, arról elterjedt annak idején az a történet, hogy a tikárnője egyszer véletlenül, kihúzott egy fiókot az íróasztalából, s ijedten vette észre, hogy az illető sokhavi fizetése van benne, úgy egymásra dobálva. Hónapok óta elfelejtette hazavinni a fizetését.

Aki ezeket a lapokat olvassa és jól utána gondol, meg kell állapítsa, hogy az ember a nyugati világban sem más. Nehru halála előtt megjelent utolsó írásában megállapította, hogy a XX. század embere szétrombolja az erkölcsi normákat anélkül azonban, hogy újakat tudna a helyükbe állítani. Ez nemcsak a kommunizmusra vonatkozik, s a haladás ezen a téren is rohamos. Az embernevelés dolga nyugaton sem áll jobban, mint állna a keleti tömb országaiban, ha arra kerülne a sor. Tisztelt, szabad világban élő emberek, gondolkodjatok csak el egy kicsit előőtl! Vajon a minden szinten folyó harácsolás, nem kommunisztikus gondolatokat szül-e? Vajon nem azok a személyek ássák-e meg a világ sírját, akik a legjobban vannak meggyőződve a nyugati világ magasabbrendűségéről? Vajon nem éppen ők kergetnek-e tájékozatlan, nevelésre szoruló, de jószándékú tömegeket a nagy többség számára ismeretlen kommunizmus karjaiba? Vajon kik tesznek többet azért, hogy a kommunizmus állandóan nagyobb teret hódítson a világban: a kommunista pártok, vagy azok az emberek, akik a nyugati világ különböző szintű vezető pozícióiban nap mint nap kiábrándítják az embereket? Vajon az itt leírt tünetek csak Magyarországra, vagy csak a kommunista államokra jellemzőek?

A második könyv írásakor nem gondoltam, hogy ide kiegészítés kellene...

2. Zsidók

A kommunizmus kiélezte a zsidókérdést Magyarországon. A magyarországi zsidókérdés kitűnő elemzése található Bibó István "Harmadik út" c. munkájában, s azután én már nem merek egy újabb elemzésre vállalkozni. Itt csak a dolgok fontosabb részére szorítkozom.

A zsidóság - miként a többi nem magyar etnikum - mindenkor rendezett, törvényes keretek között élt Magyarországon. A magyarság befogadta őket, sza-

badon gyakorolhatták vallásukat, nemzeti szokásaikat, csak az ország törvényeit kellett tiszteletben tartaniuk, de az soha nem volt rájuk nézve sértő, de ha igen, törvényes keretek között az mindig rendeződött. Magyarországon zsidóüldözés soha nem volt*, de még antiszemitizmus is alig. Aki ma végigjárja a történelmi Magyarország városait, mindenütt fő helyen találja díszes kivitelű, gazdag zsinagógáikat. A zsidóság a történelem során igen kedvező körülmények között élhette ki kereskedői, pénzemberi, iparszervezői hajlamait, minthogy a magyarok ezt a területet teljesen kiengedték a kezükből. Ki is alakult a magas homloktű, arisztokrata külsejű, raccsoló magyar zsidó típusa, akik közül többen még kutyabőrt is vásároltak, s arisztokratákká lettek. A magyar keresztény papság körében is a mai napig sok zsidó van. Előző külügyminiszterünk református püspök, őt megelőző külügyminiszterünk pedig egy kilépett jezsuita volt. Mindketten zsidó származásúak.

A zsidóság és a magyarság mindig jól megfért egymással. A környező államokban mindenhol divat volt a zsidóüldözés. Magyarországon egyetlen komolyabb atrocitásról sem tudunk az egész történelem során. A jogrendezés mindig korrekt volt - hivatkozom ismét a Corpus Jurisra. A magyar zsidó a történelem során magyarrá lett. Akkor, amikor Hitler követelésére Horthy - akinek feleségéről egyesek azt állították, hogy zsidószármazású volt - bevezette az egyetemeken a numerus clausus a zsidókra, az első világháborúban szerzett érdemeiért annyi zsidó szülő gyermekével kellett kivételt tenni, hogy a törvény tulajdonképpen hatástalan maradt. Családunk egyik kedves zsidó barátja nagy szeretettel őrizte édesapja festett képét szobájában, amelyet abból az alkalomból festettek róla, hogy megkapta az akkori legmagasabb kitüntetést azért, mert 1919-ben, amikor az ország teljes reguláris hadereje dezorganizálódott, sértetlenül vezette be századát a laktanyába. Huszárkapitány volt az öreg.

Történelmi tény, hogy miután a magyar kormány hiteltérdemlő tájékoztatást kapott a deportálásokról valódi jellegéről, Hitler parancsát megakadályozandó, Horthy az 1. magyar páncélos hadosztályt Esztergomból Budapestre vezényelte Koszorús Ferenc parancsnoksága alatt, s megakadályozta a budapesti gettó tagjainak Németországba való deportálását. Sokan tanúsítják, hogy ahol az emberek gettóba való elhurcolását a magyar rendőrök hajtották végre, ott ez emberséges (?) körülmények között zajlott. Édesanyám együtt zokogott velünk gyerekekkel, amikor házuk kapujában álltunk, s az utcában kihajtották a deportálásra indított zsidókat. Az utcában mindenki kinnt állt a kapuban és még a férfiak is sírtak. Amikor 1945 után újra megkezdődtek a deportálásokról én senkit sem láttam az utcán szimpátiából sírni.

Számos zsidó mikor hazajött, vagyonát újra megtalálta, mert igen sokan voltak olyanok is, akik a sajátjuk mellett a gondozásukra bízott zsidó vagyont is mentették. A különböző személyek, szervezetek, szerzetesrendek százával bújítottak zsidókat. Az emberirtás soha nem volt a magyar kenyere.

Az igazság kedvéért mégis meg kell mondani, hogy zsidókérdés volt és van Magyarországon. Hogy miért, annak több oka van. Ezt azonban igen nehéz tárgyalni. Ha nem zsidó foglalkozik a témával, akkor állandóan a feje felett lebeg az antiszemitizmus vádja, ha pedig zsidó az illető, akkor könnyen elmarasztalhatják mint cionistát. Arra a zsidóság körében kellene teremjenek bátor és okos emberek, akik egyszer már tárgyilagosan kielemeznék: miért van az, hogy ahol

* Az 1944-45-ös időszakban Magyarország a hitleri Németország katonai megszállása alatt állott

zsidó jelenik meg, ott előbb vagy utóbb felüti a fejét az antiszemitizmus? Hogy lehet az, hogy York óta, vagy még sokkal régebb óta, az orosz cárokon keresztül a pánarab mozgalomig - mindig akadtak emberek vagy mozgalmak, akik vagy amelyek célja a zsidóság irtása volt? Miért pont a zsidóságe? S ha már az úgy kellően ki volna elemezve, akkor a zsidóságon lenne a sor, hogy a következtetést levonja. De nem úgy, hogy "mi majd megmutatjuk", mert írva vagyon, hogy "aki kardot emel az kard által pusztul el".

A magyarországi zsidókérdés egyik leglényegesebb tényezője az, hogy Magyarországon aránylag sok zsidó él. Budapesten 1900-ban a lakosság 23,6 %-a volt zsidó. A zsidók régebben is, de a kommunizmus ideje alatt is aránylag nagy tömegben húzódtak Magyarországra. Ugye Sztálin állítólag egy kört rajzolt a térkép fehér részére, s kijelentette, hogy a szovjet zsidóknak ott kell élniük. Kifejezett antiszemita mozgalomról az, egész "béketáborban" csak Csehszlovákiából nincs hír, de ott aránylag kevés zsidó él.

A zsidókérdés azért élesedett ki a kommunizmus ideje alatt Magyarországon, mert a magyarországi - aránylag nagylétszámú - zsidóság a kommunisták hatalomátvétele után exponált helyzetbe került. Egyesek szerint 1945-ben nem is az oroszok szállták meg az országot, hanem az addig Moszkvában élt, néhány magyarszármazású zsidó. Az érvelés bizony nem alaptalan. Minden hatalom élére Rákosi Mátyás került. A gazdasági hatalom pártvonalon Gerő Ernő, állami vonalon Vas Zoltán kezébe került. A fegyveres erők élén Farkas Mihályt, a titkosrendőrség élén Péter Gábort találjuk. Az ideológiai irányítás és a kulturális élet koronázatlan királya, Révai József. 1956 októberéig némi variációval, minden hatalom, élet és halál ezeknek az embereknek a kezében volt.* Ezek mind zsidó származású emberek, s tekintsük azt pillanatnyilag csak másodlagos dolognak, hogy szovjet állampolgárok, még a gyermekeik is. Természetes dolog, hogy ezek az emberek többségében zsidókkal vették körül magukat, s így a hatalom és a kormányzás másod és harmadrendű polcaira is nagy tömegben kerültek zsidók.

Azt mondom "természetes dolog", s itt egy kicsit ismét meg kell állni: nem a szokásos "zsidó összetartásra" hivatkozom. Ez hamis állítás lenne. A mai rendszer mártírjai között a zsidóság aránya egyáltalán nem csekély. Arról van szó, hogy miután a zsidóság a fasiszmusnak kollektív áldozata volt, ezért a magyar kommunista rendszer úgy okoskodott, hogy az egyenes következmény, hogy a zsidók, a fasiszmus ellen harcolt kommunistáknak természetes szövetségeseik. Így - főleg a kezdeti időben, amikor a kommunisták állandó káderhiánnyal küzdöttek - a zsidó származás jó ajánlólevél volt, s általa könnyen lehetett gyors karriert csinálni. Ezzel magyarázható - egyebek mellett - az a körülmény is, hogy 1956 előkészítésében számos zsidó származású személyiség jelentős szerepet játszott.

Csak azután, amikor a kommunisták hatalma megszilárdult, már kényelmetlen is lett volna otthagyni a jó zsíros állást, meg nem is nagyon lehetett. Hát inkább belépett az ember a pártba, s ha már szövekeztünk az ördöggel, akkor csak arra kell vigyázni, hogy el ne vigyen. Ez ellen pedig az a legjobb védekezés, ha azon igyekszünk, hogy minél többen legyünk. Így aztán egész család-

* Lényeges változás ebben a tekintetben a mai napig nincs. Az ország legfőbb vezető testületében, a párt Politikai Bizottságában az 1975-ben, majd 1980-ban választott 13 személy közül legfeljebb hárman nem zsidó származásúak. Ez az arány valamennyi országos vezető testületben kimutatható. Minden következményével

dok kollektíven tagjai lettek a pártnak, rokonostul, udvarlóstul, vőlegényestül meg menyasszonyostul, újszülött unokástul és így tovább. Amikor aztán megindult a klikkek között a harc, jól jött, hogy nagy a család... Így azután az ember akár merre fordítja kalapját, mindenfelé zsidókat lát.

Amíg régebben a zsidók fontos ipari, kereskedelmi vagy bankhivatalokban ültek, vagy jólmenő üzleteiket vezették, addig nem annyira szűrtak szemet mint ma. De ha ma az újságban megjelenik a képes beszámoló az országgyűlés üléséről, senki nem azt olvassa, hogy mit mondott, hanem a képet nézegeti, s igyekszik megállapítani, hogy zsidó-e a felszólaló? Ha betöltenek egy akármilyen állást, akkor zsidó nemzsidó egyaránt azt latolgatja, hogy zsidó-e az illető. Ez már odáig fajult, hogy például az én szigorúan bizalmas káderanyagomra, - amelyet csak egy igen szűk kör olvashat el, s ha elolvas, akkor kívül rá kell írja a nevét - keresztbe ráírta valaki nagy betűkkel: "Kár, hogy nem zsidó".

Igen figyelemre méltó, és eddig kellően sehol méltatott jelenség, hogy 1956 októbere úgy zajlott le, hogy zsidóellenes incidens Magyarországon nem történt. Az ilyen alkalmak mindig kiválóan alkalmasak egy kis zsidóverésre. Mindig akadnak elemek, amelyek ebben kedvtelésüket lelik. De az a csodálatos forradalom még etekintetben is tiszta maradt. Magyarországon a komoly antiszemitizmusnak, se gyökere se történelmi múltja nincs. Csak a mai magyar zsidóság el ne rontsa végképp a helyzetet. Egy kedves pesti zsidó barátom mondta egy alkalommal, hogy őt csak az keseríti el, hogy egyszer majd talán őt is arra az oldalra fogják kényszeríteni, ahová nem tartozik.

A zűrzavarban sajnos a magyarországi zsidóság is eltévedt. Magyar huszárkapitány ma már kevés magyarországi zsidóból lenne. Száz magyarországi zsidó közül talán kettő ha akadna, aki a fenti leírással és érveléssel egyetértene, s képes lenne arra, hogy a jelenről és jövőről tárgyilagosan ítéljen. A történeteket indokoltnak tartják, mert ők a "fasizmus áldozatai". Azt pedig egyenesen tagadják, hogy a rendszer valahogy is kedvezne nekik. Nem állítom, hogy teljesen azonos dolgokról van szó, de megfedkezni sem szabad arról, hogy például a második magyar hadsereg pusztulása a Don-kanyarban, vagy az amerikaiak szőnyegbombázása, vagy az orosz megszállás sem volt éppenséggel hegyen-völgyön lakodalom, s ami ezután következett az sem.

A különbség Bibó írása óta az, hogy a németek a háború után a zsidóságnak jóvátétel(?) céljából rengeteg pénzt fizettek, de a magyar hősi halott katoná felesége nem a hős özvegye, hanem az új rendszer kapcsája lett. Ismerek magyarokat, akik 1952-ben jöttek haza szovjet hadifogságból. Tudok emberekről, akik a második világháborúban eltűntek, s hozzátartozóik máig sem tudnak biztosat felőlük, de volt fogolytársaik időközben jelentkeztek. Hát ez mi? Miért sajátíthatja ki magának bárki, vagy bármely embercsoport a "második világháború mártíromságát"?

Magyarország abban a kedvező helyzetben van, hogy miután az első, majd a második világháború után alaposan megcsonkították, az elvett területekkel és népességgel a nemzetiégi problémát is mások vették át tőlünk (persze szó sincs arról, hogy e problémát a boldog utódok oly kitűnően oldották volna meg, mint ahogyan ezt annak idején a magyaroktól számonkérték!). Így egész Közép- és Kelet-Európában a miénk az egyetlen ország, ahol sem nemzetiégi probléma, sem határvita nincs senkivel. Ha a zsidóság akarja - és miért ne akarná? - akkor ezt az egyetlen nemzetiégi kérdést könnyen meg lehetne oldani, annál is inkább, mert ez határkérdéssel nem kombinálódik. A magyar

zsidóság lett annyira magyarrá, a magyar pedig tanult annyit, hogy lehetetlennek tartom, hogy ne találánánk meg a helyes, közös utat.

A csillagászok már régóta megállapították a magyarság és a zsidóság bizonyos sorsközösségét. Ezt a sorsközösséget a történelem is igazolja Mezopotámia óta, ahol a történelmi keveredés, minden írott történelmi forrás egybehangzó tanúsága szerint, megtörtént. Nem véletlen, hogy a történelem legnagyobb alakjait mindkét nép - néha titkon - saját fiának tekintti. A beduinok az új izraeli állam legjobb katonái.

A naprendszer két szomszédos csillaga a Jupiter (Jó Atya), amely a naprendszer legnagyobb bolygója és a Szaturnusz, a magyarság illetve a zsidóság csillaga. Mikor egyenes állásba kerülnek, akkor sorsunkban jelentős eseményt jeleznek (Jézus születése, Szent István megkoronázása). Ilyen egyenes állás várható 1981-re, mépedig Jézus születése óta éppen századszor. Azt is jóslják, hogy a napjainkban bekövetkező fordulat után, a zsidóságon belül végleg felülkerekednek a farkaslelkűekkel szemben a tisztalelkűek.

Az mindenestre ma már tudományosan igazolt tény, hogy az emberiség nem fekete része valamennyi kontinensen és szigeten vagy turáni (hun) nép, vagy semita nép, vagy e kettő keveréke. A felismerés persze nem új, mert ez áll a Bibliában is - a semiták - és az Arvisurákban is - a hunok - történelem-könyvében. Az összekötő kapocs, a szeretet hitét meghirdető, s valamennyi emberért életét feláldozó Jézus, akit ugyancsak mindkét nép a saját véréből valónak tart, az említett két könyv tanúsága szerint is.

Miért ne lehetne, hogy a Kárpátok medencéjében - ezúttal tehát nem a Tigris és az Eufrátesz, hanem a Duna és a Tisza völgyében - Jézus nevében és az Ő tanítása szerint, az egész emberiség boldogabb jövője szülessék?

Csak meg kell fogjuk egymás kezét. De persze nem úgy, hogy lehetőleg a másikat könnyen az árokba ránthassuk...*

3. Cigányok

Főleg az utóbbi időben egyre több szó esik a Trianon utáni Magyarország második legnagyobb nemzetiségéről, a cigányról.

Tudomásul kell venni, hogy a legtöbb cigány megőrizte ősi kultúráját és a szerint akar élni. Igen tiszteletre méltó igyekezet, csak az a baj, hogy az európai környezet ezt ma már nem hajlandó tudomásul venni.

Nem tudjuk, hogy a Kárpát-medencében mióta élnek cigányok, de van írásos adat arra, hogy valamelyi hadjáratunk során cigányok csatlakoztak eleinkhez és velük a Kárpát-medencébe jöttek. Tehát, a cigányok igen régen velünk élnek, de máig alig keveredtek velünk. Ne keressük most ennek okait. Ne kövessük, a néhol szenvedéllyel telített vitákat se. Vegyünk elő egy néhány tény.

A zeneművészek elismerőleg nyilatkoznak a cigányok zenei képességéről. A cigány az egyetlen nem-magyar etnikum a Kárpát-medencében, amelyik ezer év alatt sohasem fordult a magyar ellen. Arany János igen szépen ír a nagydai

* 1990. márciusában a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen két-napos tanácskozást tartottak "Zsidóság és magyarság" címmel. A "Múlt és jövő" c. zsidó kulturális folyóirat 1990. évi tavaszi számában közölte az előadásokat és a Magyar Nemzet március 3-i számában beszámolt. Az elemzések eredménye megegyezik azzal, amit itt kifejtettem

cigányokról. A Felvidék mai magyar politikusi állítják, hogy ahol a magyarokkal népes cigány település van ott mindég lesz magyar képviselő, mert a cigányok a magyarra szavaznak.

Nemrégiben történt Marosvásárhelyen. A környék településeiről a városba szállítottak lerészegített románokat, akik magyarverésbe kezdtek. Sütő András szeme már kifolyt, egy kis csapat magyar "Most vagy soha!" ütemes kiáltással állta a részeket támadását, amikor egyszer csak felharsant, szintén egy ütemes kiáltás: "Ne féljete magyarak, megjöttek a cigányaki!" - és a környékről bese-reglett cigányok a városból kiverték a szerencsétlen, lerészegített, félrevezetett románokat.

Aki tud még más történetet, az írja le.

A zsidó- és a cigány-kérdés (ha van ilyen), egyszerűen megoldható, hiszen határkérdést nem vet fel. Csak kölcsönös jóakarat kell hozzá.

4. Parasztok

A parasztságot a kommunisták 1945-ben megajándékozták (földreform), azután 1949-50-ben meglopták (erőszakos kollektívizálás), s amikor 1951-52-ben tiltakozott ez ellen, akkor gumibottal jól megverték. Újabban - 1963-64 óta - magukhoz édesgetni igyekeznek

Az 1945-ös földreformmal a parasztság régi álma valósult meg. Kossuthék is csak felszabadították a jobbágyot, de földet tisztességgel a népnek senki sem adott, csak ígért. A Horthy-Magyarországot a hárommillió koldus országának nevezték. Ez a hárommillió, szinte tisztára a falvak népe volt. A viszonylag kedvező körülmények ellenére, már a múlt század végén megindult a magyar parasztság kivándorlása a világ minden tája felé, különösen Amerikába, s ez a két világháború közötti időben, de különösen a nagy világgazdasági válság idején, a tetőpontra hágott. Kisebb-nagyobb rajokban ebben az időben közel hárommillió ember hagyta el az országot, s ment szerencsét próbálni idegenbe.

Az 1945-ös földosztáskor minden igénylő kaphatott földet, s egyáltalán nem csodálni való, hogy paraszti és népi politikusaink nagy része ennek hatása alatt, egy évtizedig a rendszer híve volt. De az sem véletlen, hogy egyik legjelentősebb paraszti-író-politikusunk ezek közül, néhány évvel ezelőtt, a halálos ágyán így bucsúzott feleségétől: "Csak téged sajnállak Juliskám, meg szegény, szegény hazám. . ." (Veres Péter).

A kapott föld ingyen volt. A tökehiány már ekkor is jelentős volt, de a háború utáni kezdetleges állapotok között nem volt ez olyan nagy baj. De az ingyen eszem-iszom nem tartott sokáig. A falvakat ellepték az agitátorok, akik a föld új és régi kisbirtokosait a termelősövetkezetekbe (TSZ) szervezték. Lassanként az is kitudódott, hogy nem lehet ellentállni. Aki ma az agitátorokra nem hallgatott, azt holnap hívták a tanácsházára. Aki nem jött, azt vitték. Ott már gumibotos legények várták, s nem volt vita... Legfeljebb verés.

A kötelező beszolgáltatást - mint a mezőgazdaság szocialista átszervezését általában - szovjet rendszerben szervezték. A kötelező beszolgáltatás rendszere azt jelentette, hogy minden gazdálkodóra kivetettek egy bizonyos termékmennyiséget, amit kötelezően be kellett szolgáltatasson, szabott áron. Ez az ár a piaci árak egy töredéke volt. Ha valaki a beszolgáltatási kötelezettségének nem tudott eleget tenni, akkor is elvitték amit termelt, néha a gazdát is. Érthető, hogy ilyen körülmények között a gazdálkodó ember, milyen nagy kedvel dolgozott. A beszolgáltatási kötelezettséget is állandóan emélték, mint a normát az

iparban. 1956 után a kormány ezt a rendszert a felvásárlás rendszerével helyettesítette, s már az első évben a kormány több termékhez jutott a mezőgazdaságból, mint a legbuzgóbb keretlegények korában.

Most aztán volt TSZ, de hát ki vezesse? Természetesen a munkásosztály, hiszen a proletárdiktatúrában övé a vezető szerep. "A proletár diktatúra a dolgozó parasztsággal szövetséges munkásosztály államhatalma azzal a föltétellel, hogy a szövetségen belül a vezető szerep a munkásosztályé"- mondja az ideológia. Nosza elárasztották a kiváló munkáskáderek a falvakat és megmondták a földműveseknek, hogy hol, mit és hogyan kell termelni. A parasztság alázatosan végrehajtotta a parancsot. Soha ilyen katasztrófa a magyar mezőgazdaságot nem érte! Még kenyérgabonából is éveken keresztül többet kellett importálni, mint amennyit az előző években exportáltunk. Pedig a gabona nem is a legkényesebb mezőgazdasági kultúra.

Az osztályharc persze a falun is dúlt. Amely parasztnak úgy körülbelül 10-15 hold földje volt, azt már kuláknak nyilvánították. A kulák orosz szó, öklöt jelent. nagy Szovjetunióban is ezt a szót használják erre a fogalomra. Nos, a kuláknak nem volt maradása. Állandóan a létező és nem létező minden dologgal zaklatlak, a szalmakazlában fegyvert találtak, néha kémkedésen is csíptek és megölték. Aki tudja, hogy mit kérked egy falusi tizenötholdas gazda, vagy honnan szerzett akkoriban fegyvert, az jelentkezzen nálam, kap egy tajtékipipát.

A kulák fiát kitétték minden iskolából, s ha elérte a katonaköteles kort, akkor bevonultatták - különleges munkaszázadba. Fegyvert persze hogy nem kaphatott. Mivel ezek az úgynevezett "öklök" voltak mindenhol a jobb gazdák, a rendszer ma külön kegyként már nem üldözi őket, sőt több helyen ők a TSZ-el-nőkők. Mert van ám változás is kérem, a magyar olyan, hogy bárhogyan megbántották, ha munka kerül a kezébe, azt csak jól tudja elvégezni. Nem tehet róla. Ilyen a vére.

Az történt ugyanis, hogy mire sikerült a falu szocializálásának nagy művét úgy-ahogy tető alá hozni, addigra az amúgy is erősen leromlott mezőgazdaságot sikerült teljesen tönkre juttatni. Egy világháború nem játék. Azt a néhány traktort ami volt elvitték ágyút vontatni. A lovakat elhajtotta a katonaság, a többi állatot levágta és megette a sok éhes ember. A jövő évi vetőmaggal, ugyan ki törődött? A paraszt alatt pedig, alighogy megmelegedett az új föld, már ki is húzták alóla. Az ötvenes évek elején, a háború után öt-hat évvel, ismét be kellett vezetni az élelmiszerekre a jegyrendszert. Nem újság, a Szovjetunió egyes területein éppen néhány éve vezettek be újra. A nagy kollektivizálás idején Ukrajnában is halomra pusztultak éhen a munkások szövetségesei a hatalomban.

A parasztok nem dolgoztak, ha teheték elszökdöstek a faluról. Ezidőben sokszor eszembe jutott a történelemtöredékünk egyik apróbetűs bekezdése, ahol tudj' Isten honnan idézték egy jobbágy számvetését arról, hogyan dolgozott le egy napi robotot a földesúr földjén. Valahogy így írták: "Kiballagtam, két óra. Früstökölttem egy óra. Szerszámot igazítottam, egy óra. Pipára gyújtottam, fél óra. Ebédeltem, másfél óra. Nagydolgomat intéztem, félóra. Kisdolgomat intéztem, félóra. Rosszul dolgoztam, három óra. Hazaballagtam, két óra. Összesen tizenkét óra."

Az 1968 január elsején bevezetett "új mechanizmusban" azután a parasztságnak némileg kedvezőbb helyzetet teremtettek. A TSZ-eknek sok minden szabad, s szervezetük rugalmasabb lévén mint az állami szektoré, jobban tudnak érvényesülni. Időközben vezetőik is cserélődtek. Csak hagyni kell a magyart, dolgozik az, meg tudja is, hogy mit kell csinálni!

Ma a mezőgazdaság minden szervezés ellenére az ország egyetlen biztos megélhetési forrása. Az egyetlen ágazat, amely biztosan termel kemény valutát. Ez csak egyetlen egy dolgot bizonyít: a magyar földműves hihetetlenül szorgalmas, tehetséges, dolgoz. Csak békében kell hagyni!

Az egyetemen rengeteget vitakoztunk azon, hogy kik élnek jobban Magyarországon: a földművesek, vagy a bérből és fizetésből élők. A vita eldöntetlen maradt. A hivatalos statisztikák azt mutatják azóta is, hogy a paraszti jövedelmek alatta vannak a bérből és fizetésből élők jövedelmének. Szemre mégis úgy látszik, hogy a földművesek jobban élnek. A sokszor tényérnyire összeszűkített, saját tulajdonban maradt háztáji földön a magyar földműves csodát művel. Mert az övé.

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy vannak igen jólmenő TSZ-ek is. Nem számolva azt a néhányat, amelyet a rendszer kiállításra tart, a jólmenő téeszek kizárólag az ország szőlő- bor- és gyümölcsstermelő vidékein működnek. A jömenetel oka kettős: ezeken a területeken téeszek nélkül is gazdag paraszt-ság él. Nem véletlen, hogy gyenge földön egy kirakat téesz sincs. A másik ok, hogy ezeken a területeken a közös gazdalkodás különböző elemei már régebben is megvoltak, s a kollektivizálást itt a rendszer sem nagyon erőltette, mert valahogy azért tiszteletben tarotta azt a körülményt, hogy ha a szőlőt tönkreteszik, akkor tíz év kell ahhoz, hogy az ember rendbetegye.

A magyar paraszt a kommunizmus éveiben tűr és dolgozik. Sajnos komoly tömegben hagyja el a falvakat, ahol a kulturális színvonal igen alacsony és hosszú évek óta lényegében semmit sem emelkedik. Nem volt a paraszt azért mindig ennyire passzív mint ma. E század igen erőteljes paraszti megmozdulásokat ért már meg. De a paraszt nem lát célt maga előtt.

Amikor 1956-ban kitört a forradalom, a parasztok szépen elballagtak a téesz istállójába, mindenki kifogta onnan a maga Riskáját és Ráróját, szép csendben hazavitte a régi istállóba, bekötötte a jászolyhoz, vetett neki egy kis szénát a háztájiból és szép komótosan rágyújtott egy pipára. Részéről a forradalom készen is volt. No meg felküldött a téesz teherautójával egy kis krumplit, káposztát, sódart, meg ezt-azt a szegény pestieknek. Számára ami a városban történt, az a nadrágos emberek ügye maradt.

Ma már persze más a helyzet. A legtöbb téeszben nincs már ott a Riska, meg a Ráró, még a tehenészet sem, hanem "melléküzemág" van, ahol mondjuk pálinkát főznek, meg tormát reszelnek, meg az ég tudja mi mindent csinálnak. És a parasztházak körül is egyre fogy az istálló. Az új lakások - már húsz éve - mintegy 40-60 %-ban a városokon kívüli területeken épülnek. Ezekhez már senki sem épít istállót....

5. Munkások

Na, és mi a helyzet, a hatalmat állítólag birtokló munkásosztállyal? A magam részéről a magyar parasztságot sem tartom osztálynak, de azt már határozottan állítom, hogy Magyarországon munkásosztály nincs.* Az osztállyá szerveződés történelmi folyamat, feltételei, eredményei, egy osztálynak pedig nézetei, esetleg pártjai vannak. A magyar ipar az első világháború előtti néhány

* A magyar párt a közelmúltban kizárt tagjai sorából három szociológust - köztük Hegedűs Andrást, Rákosi volt miniszterelnökét, mert munkáikban - egyebek között - az a nézet jut kifejezésre, hogy Magyarországon nincs munkásosztály

évtized alatt született, a világháború és az azt követő zűrzavar éveiben pedig teljesen megszűnt. Alighogy újjászületett, az 1929-1933-as világgazdasági válság ismét porba döntötte, a második világháborúban lebombázták, leszerelték és Németországba, vagy a Szovjetunióba vitték. Utána újraszervezték. Ez a pár sor a magyar munkásság története is. A kormány a mai napig küzd az ügyn-evezett kétlakóság ellen: ha a mezőgazdaságban bekövetkezik valami nagyobb munka ideje, akkor a gyárakban egyszerűbe mindenki beteg lesz, szabadságra megy, vagy egyszerűen igazolatlanul hiányzik. Ha nem tetszik, akkor a munkás azonnal kilép. Az építőipar ezekben az időszakokban teljesen elhértelenedik. Télen nem győzik elzavarni a munkára jelentkezőket, nyáron viszont az építőiparban egy munkásnak havi 6-7 ezer forintot is kell fizeti csak hogy maradjon. Az iparban akkora a munkásfluktuáció, hogy ezt tekintik a munkatermelékenység csökkenése legfőbb okának.

A magyar munkásnak nincs pártja, soha nem is volt, szakszervezete pedig - néhány szakma kivételével mint a bőrös, vagy a nyomdász, amely egyébként egyik sem igazi nagyipari szakma, nagylétszámú munkásszervezet, - soha sem volt.

A kommunista pártnak soha nem volt tömegbázisa, mióta hatalmon van egyszerűen a karrierizmus tartja fenn - a szovjet katonai erején túl. A szociáldemokrata pártnak van egyedül múltja mint munkáspártnak, de e pártról is elmondható az ami a szakszervezetekről, azzal a kiegészítéssel azonban, hogy miként Európa többi szociáldemokrata pártja sem, úgy a magyar sem tekinthető tisztán munkáspártnak.

Munkástömeg Magyarországon csak az utóbbi két évtizedben alakult, de a többség még ma is részben földművelő. Valódi tömegszervezetük még soha sem volt, arról pedig szó sem lehet, hogy saját ideológiát dolgozzanak ki és tegyenek magukévá. Mindent készen kapnak hol nyugatról, hol meg keletről, s természetes, hogy nem érzik sajátjuknak. A munkaszervező pártja valamennyi szocialista országban naponta hozza határozatát, hogy a "pártnak növelni kell a munkások arányát". Ma Magyarországon körülbelül egymillió ember dolgozik az iparban munkásként. A pártnak hétszáz ezer tagja van. Hát ugyan miért nem tolong az az egymillió munkás, hogy a létező egyetlen, és meghozzá hatalmon lévő saját pártjába belépjen? Megmondom: mert munkás akárci lehet, de jobb tisztviselő csak párttag. Miért van az, hogy pártnak mégis mindegy ötven százezlék, tehát legalább háromszázötvenezer munkás tagja van? Azt is megmondom: mert kitalálták, hogy az embereket, akarom mondani a párttagokat, "eredeti foglalkozásuk" szerint is lehet csoportosítani. Így azután rögtön találtak egy csomó munkást a pártnak. Na már most mit kell tenni? Emelni kell ezek arányát. Hogyan? Hát úgy, hogy fel kell venni egy pár olyan embert is, akinek nemcsak az "eredeti foglalkozása" munkás. No most már ugye érthető, hogy miért kell állandóan erre határozatot hozni? Mert akinek az "eredeti foglalkozása" munkás, azt úgyis a fené eszi meg, hogy párttag lehessen, s a klikkeknek is kell az állandó újabb erősítés. Viszont néhány valódi munkást is be kell bővíteni, mert azt ugyebár mégsem lehet a cégtáblára írni, hogy "Magyar Szocialista Eredetileg Munkáspárt".

Az imént azért javítottam ki magamat "emberek"-ről "párttagok"-ra, mert tudvalévő, hogy a párttagok nem egyszerűen csak emberek. Igaz, hogy Sztálin mondta, de azért máig mindenki ahhoz tartja magát, hogy "Mi kommunisták különös emberek vagyunk. Különös anyagból vagyunk gyúrva. Tessék csak elképzelni: ők különös anyagból vannak ám gyúrva!" Vigyázat, ezt még azok is

hiszik, akik képesek a kommunizmust kritikus szemmel nézni. Ők ugyanis még különösebb anyagból vannak gyúrva - mivel a kritika nemcsak tilos, de veszélyes is, tehát tucatemberek nem gyakorolják.

De nyugalom: ehhez a párthoz a magyar munkásoknak semmi közük, még csak be sem lépnek oda, s ha valamelyiket mégis sikerül bebóvílni, akkor a korcsmában azzal szórakoztatja a többieket, hogy a párttagsági könyvét annak adja, aki több fröccsöt fizet érte. Egyáltalán nem aggódik, hogy az ilyen kijelentésért kizárják a pártból. Erre soha sem kerül sor. Akinek kedve van végignézni, hogy kiket zártak ki ezekből a partokból, az megállapíthatja, hogy egytől-egyig "eredetileg-munkásokat" vagy értelmiségieket. Igazi munkást csak a két munkáspárt egyesülésekor zártak ki e "munkáspárt"-ból.

A munkások élete abban különbözik lényegesen a parasztokétól, hogy nekik nincs háztájiuk. Ezért a munkások fusiznak. Ez azt jelenti, hogy a munkások szakmájuknak megfelelő különmunkát vállalnak munkaidőn kívül (de gyakori, hogy munkaidő alatt is!). A hozzávaló szerszámot maguk csinálják, vagy egyszerűen ellopják a gyárból, az anyagot is. A rendesebbek - egyesek szerint a hülyék - kölcsönkérik a gyártól, vagy fizetnek érte. Újabban iparigazolványt is kaphatnak. A munkát aztán elvégzik hétvégén, este, vagy szabadságot vesznek. Minthogy kisipar a legutóbbi időig gyakorlatilag nem volt, tehát senki nem akadt aki a rosszul gyártott, állandóan meghibásodott mindenfelét kijavítsa, így egyesek szerint ez a fusi-üzemág megy a legjobban Magyarországon. Szorgalmas, rendes munkás a havi bére többszörösét is megkeresi, így fusiban. No de mit fusizzon egy kazánkovács? Kinek van odahaza kovácsolni való kazánja?

Most kell korrigáljam előbbi megállapításomat, amely szerint nincs kialakult munkáosztály. Osztály talán nincs is, de osztályöntudat az van. A fusi osztállyá kovácsol. Elmagyarázom. Nagyobb munkához segítőtársakra van szükség. A közvetlen kollégák mind agyondolgozzák magukat - esténként. Mit tesz a munkás: munkátestvéréhez fordul segítségért - aki lehetőleg olyan üzemszabványban dolgozik, ahol rendelkezésre állnak azok a szerszámok, amelyek még hiányoznak, vagy ahol olyan munkapad van, amin egy fontos és még hiányzó művelet elvégezhető stb. Az osztályöntudat ilyenkor nem ismer akadályokat. A vízvezetékcsere, amit a világon egy vállalat sem akar elvállani csak legfeljebb két év múlva, az fusiban egy hét alatt elkészül. Jöhet a következő.

Persze az egymillió között akad olyan munkás is, aki a munkaidőben az előírt munkát végzi, de mindenki tudja, hogy nem ő tartja el a nemzetet, hanem az aki fusizik. Mert az legalább csinál valamit. A másik csak pocskékol.

Ugyanis: miután a kommunista párt egy munkáspárt, ezért munkásokra, méghozzá valódi munkásokra van szüksége. Hol találhatók a munkások: a gyárakban. Ha történetesen az országban nincsenek gyárak, mi a teendő: gyárakat kell építeni. Akik ott dolgoznak, azok ugyebár munkások. Ezek pedig a párt alanyai. Egyszerű ez nem?

Ha már gyáraink vannak, mit csinálunk ott? Ipari termékeket gyártunk. Miből? Nyersanyagból. Ha nincs nyersanyagunk akkor honnan vesszük? Külföldről. Miért vesszük a nyersanyagot külföldről? Mert nekünk nincs, de gyárunk van amibe rengeteg pénzünk, meg a munkás fekszik. Ide egyszerűen kell a nyersanyag! Miből fizetjük ki ezt a nyersanyagot? Hát ezt nem tudja senki. Az egymilliárdos béketáborban senki. Mert amit ezekben a gyárakban termelnek, az senkinek sem kell. Még ingyen sem. Még az ugynevezett "gyengénfejlett országoknak" sem. Ne tessék senkinek elárulni a nagy titkot: még a szocialista országok egymástól sem veszik meg. Ez a magyarázata annak, hogy a

szocialista országokban az ipari termelés növekedése állandóan csodálatosan nagy, mégis állandóan minden nyugatról kell behozni, ám soha nem lehet tudni, hogy miből fogunk fizetni. Hát ezért jobb ha a munkás nem dolgozik egész nap, hanem gyűjti erejét az esti fusihoz! Egy vicc a KGST külkereskedelemről: "Kóhn megy az utcán, visz egy rühös kutyát. Arra jön Grün, s megkérdezi, hogy hova viszi a kutyát? Pszt, eladom a KGST piacon. Ezt a dögöt? Ezt. És mit kér érte? Tízezer dollárt. Maga bolond. Legközelebb mikor találkozunk Grün megkérdezi, hogy sikerült-e az üzlet? Méghozzá remekül! - válaszolja Kóhn. Hogyhogy? Kaptam a rühös kutyáért két rühös macskát a ötezer dollár."

Őszintén meg kell mondani, hogy a magyar munkás semmit nem tehet arról, hogy a század elején a világszínvonal közelébe jutott magyar ipar, ma már alig képes valami használhatót produkálni. A tehetségtelen vezetők, a rossz szervezés, az elavult technika ellen semmit sem tehet. Neki nincs háztája, ahol megtermelheti az ország exportjának harmadát. Napirenden van a magyar iparban, hogy megvásárolják a legújabb technikát, de nem vesznek hozzá gyártási licencet. Az új gépek üzembehelyezési ideje a magyar iparban átlagosan hat hónap, tehát az új gépek átlagosan hat hónapon át, valahol a gyárudvarok sarkában roszdásodnak. Nemegyszer kifelejtik a beruházásból a legfontosabb elemet, s csak amikor készen van minden, akkor kapkodnak fűhöz-fához. Ha már minden van, akkor biztosan nem a hozzávaló nyersanyagot, vagy félkész-terméket vettek meg, vagy hiányzik a megfelelő szakember. Az is mindennapi jelenség, hogy egész üzemet építenek fel, de mire az elkészül, addigra a gyártmánya teljesen elavul.

Arról már kár is beszélni, hogy a befejezetlen beruházások állománya - a kormányzat minden drasztikus intézkedése dacára - állandóan nő. A beruházási piac ilyen értelmű feszültsége az egész keleti blokk állandó betegsége. Arról van szó, hogy millió beruházásba kezdenek, de amikor már egy pár milliárdoska benne fekszik, akkor derül ki, hogy át kell tervezni, meg hogy nincs építőipari kapacitás a folytatáshoz, nincs valutakeret a szükséges berendezések behozatalához, különben is tervezési, kivitelezési és az ég tudja még miféle hibatól, a falak süllyednek, a főbejárat a folyóra néz, a szennyvízelvezető a főútvonalhoz megy, a géphez kicsi a csarnok, az irodaépületben három minisztérium elférne, de egy lépcsőháza és egyetlen WC-je sincs, az egész még félig sincs kész, de már az előirányzott összeg másfélszeresét költötték rá, ha elkészül is néhány éven belül technikailag már teljesen elavult lesz, az építésvezetőt le kell csukni mert olyan szemtellenül lopott, az illetékes tervhivatali főfőnököt pedig a legmagasabb kormánykitüntetésben kell részesíteni, mert ő a soros. Aki azt hiszi, hogy ez mese, annak készséggel megnevezem a gyárat, megadom pontos címet, hogy személyesen meggyőződhesen a valóságról. És ez még nem is minden és nem is az egyetlen.

Egyébként a beruházás megkezdése is protekció kérdése. Ha az illetékes meg tudja nyerni a másik illetékeket az ügyhöz, akkor a dolog megindul. A sok "szakember" észre sem veszi, mert mind a saját hasonló ügyével van elfoglalva, vagy, ha észre is veszi, fogalma sincs róla, hogy mi is történik. Ha azonban a patrónust kilövik az ellenfelek, akkor egyebek közt mi történik? Válasz: nő a befejezetlen beruházások száma, mert nincs aki tovább támogassa, aki a panamázt és a panamázókat tekintélye palástjával elfedje, védelmezze.

A "munkásosztály"-nak ehhez sincs semmi köze. Még csak bele sem szólhat sehol az ügyek vitelébe. A munkásosztály a magyar történelem színpadán a

második világháború óta egyszer jelent meg: 1956 novemberében. Nem tévedés ez: októberben még nem volt munkásosztályunk. A munkások az októberi budapesti tüntetésekben nagy tömegben vettek részt, s amikor barrikádokat kellett építeni, akkor is az elsők között voltak. Vörös Csepel munkásai már az első teherautókról durungokkal, szerszámokkal szálltak le. Akkor még nem is volt semmi. Ők csak úgy, megszokásból hozták magukkal. Jó ha kéznél van. Hamar szükség lett rá.

A munkásság mint osztály akkor lépett a színre, amikor a harc a barrikádokon lezárult. Egyszeriben öntudatra ébredt, s tiszteletére méltóan viselkedett. Ne tessék elfelejteni: magyar munkásosztály, mint politikailag szervezett társadalmi kategória, soha sem létezett. Ez nem angol, német vagy francia munkásság. De a sztrájk országos volt. A magyar munkások megvédték a gyárakat a rendbontóktól is meg az oroszoktól is. S amikor a nyakunkra léptek, s azt hittük, hogy nem marad lélek bennünk, akkor tört ki az országos sztrájk, a magyar történelemben először.* Az üzemekben nem állt helyre a "rend" még hat hónap múlva sem. Egy ismerősöm, aki megjárta az akkori idők majd minden börtönét, azt mondta, hogy szinte kizárólag munkásfiatalok voltak börtöntársai.

A munkások, akiknek nem voltak soha szervezeteik, akiknek nem volt ideológiai felkészültségük, példátlan eredményeket produkáltak: napok alatt nemcsak munkásszervezeteket hoztak létre, hanem a termelés irányítását is megszervezték, méghozzá kitűnően. Akkori nyilatkozataikat olvasva szinte elámul ember, hogy honnan vették ezek a többségükben egyszerű emberek azt a mérsékletességet, politikai bölcsességet, józan gyakorlatiasságot, amelyet kiáltványaik megtestesítenek. Ezekről aránylag kevés szó esik, mert ezeket nem készítették elő sem a Petőfi körben, sem az írók szövetségében, s nyugatra került elemeik nem írók, akik fényes piederstára állíthatnák önmagukat, mint például Sztálin-díjas íróink.

Ezek a munkások voltak Maléter Pál legjobb katonái, nem az írók vagy a diákok. Én kevés szófaragóról tudok, aki fegyvert fogott, s végigharcolta az 1956-os szabadságharcot. Azokban a napokban a pesti utcaköveken csak nagyon keves, úgynevezett, "intelligens külsejű" ember hulláját láttam.

Célt azonban a munkások sem láttak maguk előtt. A küzdelem, az ellenállás hiábavaló volt. Az íróktól kezdve, az Egyesült Nemzetek Szervezetéig mindenki elárulta őket és a győzők pártjára állott. "El vagyunk adva. Minden hiába." Ezt mondogatták. Azóta aztán újra nincs munkásosztály. Inkább fusznak, "Fusiban felépítenénk még a szocializmust is - ha jól megfizetnék." Ez is egy vicc.

Akkoriban jöttem rá, hogy a rendszer miért fektet arra nagy súlyt, hogy az még fel se merüljön, hogy van-e munkásosztály? Egyszerűen de facto van, sőt még miltja is van, még intézet is van, amely ezt a múltat kutatja és kész. Ha ugyanis valóban kialakulna egy munkásosztály, akkor a rendszer legfőbb potenciális ellenfele lenne. Egyebek mellett ez 56 tanulsága. Vigyázni kell, hogy ki ne tudódjon...

Ugye kedves olvasó, nem kell második könyvet írjak. Aki a mai magyarországi helyzetet ismeri, annak ez elég.

* Ugyanezt tapasztalhattuk Lengyelországban is 1956-ban, 1970-ben, 1976-ban, s 1980-ban is

6. Gazdasági helyzet

A szocialista gazdaságokon négy legyőzhetetlen démon ül: a függőség, a káderpolitika, a tőkehiány és a terv. De van a szocialista gazdaságnak egy előnye is minden más rendszerrel szemben: soha sem megy tönkre. Hadd fejtsem ki ezeket. *(Tényleg: máig nem ment tönkre!)*

Gyakorlatilag minden függ mindentől, és mindenki sokaktól. A Szovjetunió függ elsősorban saját víziójától: ő az egy, pásztor az egy akolban. Ez egy rendkívül fáradtságos és költséges vízió. Tessék elképzelni: el kell tartani közel száz olyan pártot, amelynek nincs tagsága. Szakadatlan harcot kell vívni a világ minden pontján az ellenséggel, és az összes pásztor-önjelölttel, valamint az összes szövetségessel. A cél érdekében fenn kell tartani a világ legnagyobb hadseregét - mert ugye az ellenség bármikor támadhat, s akkor oda az egész pásztorság.

A szövetségeseket nemcsak kordában, de fenn is kell tartani. Nyugodtan állíthatom - minden ellenkező híresztelés dacára - hogy a Szovjetunió segítségével nélkül ma már egyetlen szocialista állam sem létezne. Ez nem csak az afféle "baráti megsegítésre" vonatkozik, mint az 1968-as csehszlovákiai, hanem a gazdasági segítségre is. Magyarország helyett és Magyarországnak a Szovjetunió 1957-ben annyit fizetett, mint amennyit addig összesen elvett a magyaroktól. A szovjet nyersanyagszállítások és hitelek nélkül egyetlen szocialista állam sem tudna akárcsak egyetlen évig fennállni. Ez alól talán csak Kína kivétel, de az is csak az utóbbi húsz évben. Keres is sürgősen másik társakat.

A Szovjetunió szövetségesei függnek a Szovjetuniótól és egymástól, no meg mindegyik saját ideológiai korlátjától. A Szovjetunióhoz fűződő köldökzsinór nem szakítható el, mert akkor kire támaszkodnék a rendszer? Tito megpróbál kótélen táncolni a szakadék felett, de ő is afféle csárdást jár: kettőt balra, kettőt jobbra. Próbálkozása érdekes, de neki is "át kell mennie az alvilág folyóján" - ahogy szumér őseink mondták - s akkor majd meglátjuk, hogy mi lesz. *(Megláttuk.)*

A függőség rendszere behálózza az egész életét. A nagyhatalmi politika sok pénzbe kerül, így hát nem növelhető Szovjetunióban az életszínvonal. Ez még a többi országra is kihat, mert az mégiscsak lehetetlen, hogy a többi ország gyorsabban fejlődjék, mint a példakép, és hogy életük jobb legyen, mint azé az országé amelyben már megvalósult a szocializmus. Pedig a helyzet mégis az, hogy a gazdaság fejlődése és az életszínvonal növekedése és szintje is mindegyik kommunista kelet európai államban magasabb mint a Szovjetunióban. De hát ha már így van, akkor ezt fékezni és tagadni kell. A szovjet egyre kevésbé elégti ki a nyersanyag- követeléseket és egyre inkább elutasítja a "rühös kutyák" átvételét. Ez pedig állandó feszültségek forrása a gazdaságban is és a politikában is. No meg újabban a kapcsolatokban is.

A szocialista társadalom démona a káderpolitika. A felsőiskolákra és a különböző képző intézetekbe a tervben előírt létszámot beiskolázzák. Nem felveszik, toborozzák stb. beiskolázzák. Ennek lenni kell, se többnek, se kevesebbnek. Ezután eltelik 3-4-5 év. Közben a terv is változik meg az élet is - néha az iskola is. A terv szerint kiképzett egyedek előállnak. A betöltendő állások száma mindig több mint a jelentkezőké. Nem tudom miért, de így van. Nomármost jön a protekció, a lakáshelyzet, a millió párthatározat, s a belkereskedelmi szakos kerül a külkereskedelembé, a külkereskedelmi szakos az iparba, a lakatos állásba marós, a marós állásba tornatanár, a temetkezési vállalathoz a színész, a

pékségbe a cipész és így tovább. Akinek fantáziája van folytassa a felsorolást, ígérem nem fog tévedni. Mindezen folyamat eredményes lebonyolítására természetesen az államigazgató minden szintjén munkaerőgazdálkodási hivatalok vannak, minden valamire való vállalatnál munkaügyi főosztály, a pártapparátusban munkaügyi szakelőadók, a pártközpontban egy egész osztály, s mindezek tetejében - vagy hol - egy Munkaügyi Minisztérium. Ja, és az országgyűlésnek is van egy munkaügyi bizottsága - és bocsánatot kérek, ha még lefelejtettem volna a listáról vagy száz hivatalt és bizottságot. A cél persze az, hogy a megfelelő ember a megfelelő helyre kerüljön, ami alatt azt kell érteni, hogy a jó káderek jó pozícióban legyenek - s közben egy hatalmas apparátus - még úgy mellékesen - megéljen ebből. Ha teszem azt, egy igazgatót le kell váltani, akkor senkinek egyet sem fáj a feje. Mozgásba jön az apparátus, s az igazgató elvtárs néhány nap múlva már be is mutatkozik az új helyen a gárdának, természetesen legalább mint igazgató, körülbelül így: "Elvtársak, engem a párt állított erre a posztra ezért meg ezért. Az itt folyó ügyekhez nem nagyon értek, de az elvtársak segítségével remélem hamarosan belejövök. Szervezési területen azonban igen erős vagyok" (és most itt jönnek a Szovjetunióban töltött évek, vagy a spanyol polgárháború meg effélék, s azonnal bejelenti, hogy a vállalatot, irodát, gyárat hogyan kívánja átszervezni. Mert a kommunisták mániákusan átszerveznek. Az egyik évben minden vállalatot trösztrendszerbe szerveznek, tröszt, ágazati, területi és így tovább igazgatóságokkal az élen. A következő évben minden vissza, megszűnik a millió igazgatóság, sőt a régi vállalatok is szétválnak több vállalatra. Egyesek szerint ez kizárólag azért van, mert így mindig mód nyílik az ellenfelek elbocsátására és a családtagok igazgatói állásba való helyezésére. Ez még a legelfogadhatóbb magyarázat amit erre hallottam. Szóval ennyit a káderpolitikáról. Ez persze elképzelhetetlen bürokráciát tételez fel és szül, annak minden csínnyel.

A tőkehiány már nem ilyen vicces. A tőkével nem az a baj - amint azt a kommunisták állítják - hogy van, hanem az, hogy nincs. És a tőkének megvan az a rossz tulajdonsága, hogy megdönteni néha könnyebb, mint megszerezni.

Nem állítom, hogy minden, de a szocialista gazdaságok sok problémája megoldódna, ha nem volna állandó a tőkehiány. (E probléma megoldásában segítenek újabban az okos tőkések.) Kezdetben ugye a szocialista közgazdák azon vitakoztak, hogy a szocializmusban van-e pénz és hogy van-e áru? Azóta rájöttek, hogy van, de mindjárt arra is hogy kevés. Az állandó tőkehiány állandó fizetési mérleg problémákat okoz, s ennek következményeit ma már az óvodások is tudják. E tekintetben a világon semmi különbség sincs szocializmus és kapitalizmus között.

A beruházási piac feszültsége, a rossz áruellátás, az egyes cikkek tekintetében fellépő katasztrófális hiány, az állandó anyagellátási zavarok, a rosszminőségű szocialista importárúk tömege, de, az állandóan romló orvosi ellátás és a tragikusan ismétlődő repülőgép katasztrófák is, mind mind a tőkehiány következményei. *(Ugye ezt mind, ma már jól tetszenek tudni!)*

De nemcsak a pénz hiányzik, hanem a szakember is, aki pénzgazdálkodni tud. Amikor a KGST államok elhatározták, hogy közös bankot csinálnak, a legnagyobb baj az volt, hogy hetedhétországban sem volt annyi jó bankszakember - a káderpolitikai démonról ne tessék elfelejtkezni! - hogy velük egyetlen valamire való bankot el tudnának látni. Ne tessék aggódni, a probléma megoldódott. Ilyen helyre mindenki a legrosszabb kádereit küldi, mert meg van róla

győződve, hogy ott úgysem használhatja őket semmire, no meg azokat a kádereket, akiket legszívesebben minél messzebb tud az ember.

Jó pénzszakemberek csak a szovjeteknek meg a magyaroknak vannak. Ezek azonban kizárólag nyugati pénzügyekkel foglalkoznak, az pedig szóba sem jöhet, hogy az ország pénzügyeibe beleszólhassanak. Ezekre a pozíciókra mások hivatalosak. Így aztán természetes, hogy amikor a magyar pénzügyminiszter azt mondja szovjet kollégájának, hogy adjon neki egy kis aranyat - mert ugye ott fekszik a Goszbank pincéjében, jól elzárva, de nem is kell azt onnan kivenni, csak egy kis papírocská kéne arról, hogy nem is Moszkvában van az az aranyocská, hanem Pesten, nem is kell hogy igaz legyen, csak a papíron kell ez álljon, s a magyarok nem jönnek többé Moszkvába kérni se gépet, se anyagot, se kölcsönt, megélünk mi abból a darab papírból, - akkor egyszerűen barátságosan hátbaveregetik és jót nevetnek a tréfáján. Pedig az illető halálosan komolyan mondta. Nem is egyszer. De pénz az nincs, csak butaság. De abból aztán feles mennyiségben és mindenhol. *(Aztán kértünk pénzt a nagybácsitól, adott - a következményét ugye tetszik tudni.)*

A terv pedig maga az Isten. Kezdetől van, örökké lesz és hatalma végtelen. Földi halandó nem tehet mást, mint rendíthetetlenül hisz benne, s leborulva imádja. A terv isteni jellegét az is kidomborítja, hogy mindenütt jelen van, de soha, senki sem látta. Tessék nyugodtan hinni - kedves olvasó, hisz istenségről van szó. Minden szó igaz amit leírtam!

A terv kezdetől van - amióta szovjethatalom létezik. Valószínűleg Lenin találta ki ebben a formájában, s azóta állandóan van. Hatalma mindenre kiterjed: az természetes, hogy minden vállalat minden egységére lebontják, s pontosan megmondja, hogy XY mennyit kell termeljen, miből mennyi anyagot szabad felhasználnon, mennyi munkaidőt tölthet el vele és ezért mennyi bért kaphat és így tovább és így tovább. Hanem a tervben az is benne van, hogy egy év alatt mennyi újszülött kell hogy a világra jöjjön, csak az maradt ki a tervből, hogy ezek az újszülöttek nem negyvennégyes cipőben járnak. A tervben az is benne van, hogy hányan fognak meghalni, csak az nincs benne, hogy az élők is emberek. Vicc: "Miért van nálunk mindig kevés WC papír? (Tényleg mindig kevés van!) Mert a tervhivatalban az egy főre jutó papírfogyasztást tervezik, nálunk pedig kevesebb fej van, mint ...írás."

Persze ahol így meg van minden tervezve, ott óriási bürokrácia kell legyen. A merev tervutasítási rendszer és a hatalmas bürokrácia pedig melegágya a korrupciónak. Egyes államok mindig híresek voltak belső korruptségükről. Magyarországon a korrupció soha sem volt nagyobb mint akárhon másutt. Ma mindenhova, mindenütt behatól mint a ciángáz. Csak ez nem őli, hanem tenyészt a férgek.

A tervet csak imádni lehet. Nem lehet vele, semmit sem csinálni - különösen nem teljesíteni. Ezt bizonyítja az is, hogy az ember akárhova megy, hogy valamit elintézzzen, azt a választ kapja, hogy sajnos a tervben nem szerepel, vagy hogy a tervben mi, szerepel, s mindkettő azt jelenti, hogy senkinek sincs hatalma mást tenni.

S hogy a terv nem látható, az nemcsak azt jelenti, hogy állandóan páncél-szekerényben elzárva tartják, hanem ... szabad legyen elmondani a következőt. A tervteljesítés mérése igen bonyolult közgazdasági feladat. Ehhez először is meg kell állapítani, hogy mi a terv, miután a tényadatok megállapítására már vannak kialakult módszerek. Nálunk az a megállapodás született, hogy a terv az, amit terv gyanánt az országgyűlés jóváhagyott és azok a módosítások,

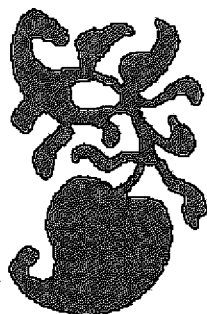
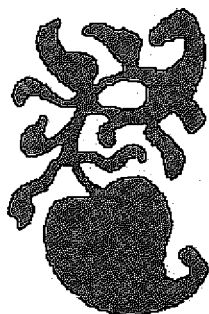
amelyeket halaszthatatlan okból az ország két legfontosabb gazdasági irányító szerve a terven eszközölt. Nos ilyen módosítás egy év alatt közel ezer született, tehát naponta több mint három. Az is jelentkezhethet az obligát tájékoztatóért, aki ezt a tervet már látta!

Amikor a magyarok a gazdasági irányítás új mechanizmusát 1968-ban bevezették, a tervet letaszították a bálványok közül. Az oroszok azonnal felsziszszentek, mint akit vipera mart meg. Azonnal árulást szimatoltak. Meg is tesznek mindent, hogy a hatalmas démont visszaültsék az őt megillető helyre. A szegény magyarok meg izzadnak. Összehordanak hetet-havat: hogy ők a tervet szintetizálják a piaccal. Jó kis móka. Tessék csak utána nézni, hogy mi történt azóta...

És most már megmondom a nagy titkot, hogy ez a gazdaság miért nem mehet tönkre: mert a munka szerinti elosztás elve a csőd elosztásában valóban érvényesül. Aki öböt dolgozik, az többet vesz magára a csődből. *(Ugye megmondtam!)* Így hát igen sokfelé oszlik nem is kell aggódni. Már csak azért sem, mert akik elosztják, azok azért gondoskodnak magukról: a vezető kádereknek külön kórházuk van Budán, külön üzletük van ahol vásárolhatnak - mégpedig természetesen olyan árukat, amelyekről a hatalom "igazi" birtokosai még csak nem is álmodhatnak - és természetesen messze áron alul.

Ámbár lehetséges, hogy itt egy kicsit tévedek. A moszkvai mindenféle szerveknél dolgozó tisztviselőinknek még lisztet és cukrot is Pestről kell küldeni. Ott talán ez nem így megy. Nem tudom. Ott is van ilyen bolt, de sokszor hónapokat késnek a rendelés szállításával. Ilyenkor aztán Pestről kének segítséget. Mármint az ott dolgozó tisztviselőink.

Rákosi elvtárs, amikor pánikszerűen elmenekült az ország süllyedő hajójáról 1956-ban, elfelejtette a párttagsági könyvét magával vinni - pedig tudva levő, hogy azt a szervezeti szabályzat szerint, az ember mindig magánál kell hordja, különben elveszíti tagságát. Nos, Rákosi elvtárs tagkönyve így lett a tömegeké, s a hálátlanok még azt is felfedezték, hogy Sztálin elvtárs legjobb magyar tanítványa annyi tagdíjat fizetett, mint egy munkás (270 forintot havonta). Többre nyilván nem tellett neki. De a tagkönyvében a sorszám helyén "egy" állt.

Kommunisták Kelet-Európában

Ezt a fejezetet azzal kell kezdenem, hogy az emberek általában a földrajzot sem ismerik. Nem csoda, hiszen annyi ellentmondó tanítás forog közkézen. De Gaulle szerint Európa az Atlanti Óceántól az Urálig terjed. Tehát például Anglia nem tartozik bele. Az angolok szerint Európa két részből áll, úgymint Angliából és a Kontinensből. Lehet, hogy ez a nézetük most utóbb már változott. A NATO politikusi szerint Európa Nyugat-Európából, az USA-ból, Kanadából és újabban Japánból áll. Az EGK politikusok szerint viszont Európa az EGK-tagokból, az idecsatlakozó valamilyen társakból - mint pl. Görögország, néha Törökország és egyes afrikai államokból, stb. - és azokból az EFTA-tagokból áll, amelyek az EGK-hoz kívánnak csatlakozni. Az EFTA politikusi szerint Európa az EFTA-ból és - aszerint, hogy az illető politikus azon EFTA országhoz tartozik-e, amely az EGK-re kacsingat, vagy ahhoz, amelyik nem - esetleg az EGK-ból áll.

Az Európa-politikusok szerint Európa a vasfüggönyig tart, ami azon túl van, arról nincs határozott véleményük, vagy csak egymástól igen eltérő véleményük van. Én a Homo Újságolvasó - így tudom.

Európát a szovjet politikusok nyilatkozataiból is nehéz összehozni. Annyi bizonyos, hogy a közép-európai országok nem igen tartoznak bele, de néha még a Szovjetunió sem. Van egy ország, amelyről például sejtelmem sincs, hova tartozik: ez Nyugat-Berlin.

Ebben a zűrzavarban kénytelen voltam elővenni egy elemista földrajz-könyvet, s abban a következő meghatározást találtam (nem idézem szósz szerint, mert esetleg plágium lenne): Európa északon és nyugaton a tengerekig terjed. Északon néhány partmenti sziget is hozzá tartozik, nyugaton pedig az angol, az ír, az izlandi, a grönlandi és még néhány más szigetet sorolnak hozzá. Délen is a tenger határolja Európát a Boszporusszal, a Dardanellákkal, s szintén néhány szigettel. Európa keleti határa az Urál hegység és az Urál folyó. Így a földrajztudomány. Eddig nekem ez a legszimpatikusabb meghatározás. Gyermekkoromban még én is így tanultam. Hihetetlen, hogy az ember mennyire ragaszkodik az efféle gyermekkori emlékekhez!

Medvedjev "Szovjet polgár ellenzéikben" című munkája 1973 eleje óta rendelkezésére áll a nyugati világ olvasóinak. Medvedjev, a pártból kizárt kommunista ezen illegális munkája iskolapéldáját adja annak az eszmei zűrzavarnak, amely a kommunista országokban van. Aki a könyvet elolvassa, megkapja bármely kommunista ország politikai életének keresztmetszetét, csak éppen néhány helyi sajátosságot kell behelyettesíteni.

Azok a csoportok, amelyeket Medvedjev leír, természetesen minden csatlós államban léteznek, hiszen a csatlósok államrendszerét a szovjet teremttette, saját képére és hasonlatosságára.

A zűrzavar többirányú. A hivatalos teoretikusok az ideológiát a napi és világ-politikához, valamint a belpolitikai kötélfűzés pillanatnyi eredményéhez igazítják, mint az újságírást. A reformerek azt hiszik hogy a hibákat ki lehet javítani, s folyton javítgatni akarnak. A hivatalos elméleten kívül persze hivatalosan más elmélet nincs, mert senki sem hajlandó kockára tenni életét vagy állását. Sőt még a fridsiderét sem. Ha mégis van illegális elmélet, az majdnem mindig rózsaszínű, mert többnyire kommunisták készítik és úgy vélik, ha egy kicsit kommunisztikus az elmélet, akkor az nem olyan életveszélyes rájuk nézve. De

ezek a kommunizmusban még hisznek is. Állandóan azt bizonygatják, hogy azt, vagy ezt Lenin másképpen akarta csinálni. Az fel sem merül, hogy esetleg teljesen mást kellene csinálni. Arról is elfelejtkeznek, hogy csak a világosan kimondott beszédet lehet megérteni és hogy a rózsaszíntől a tömegek irtóznak. Még azt is mondják, hogy aki rendszerellenes, az a sztálinisták kezére játszik, mert azok mindig szorítani akarják a gyeplőt, s így csak alátámasztják őket meggon-
dolatlan ellenzékieskedésükkel.

Megható, amint gazdasági kérdésekről művészek, művészeti kérdésekről munkások - és így tovább - filozófálnak, persze össze-vissza. Ez egyébként a kommunista rendszerek egyetlen igazi eredménye: az emberek rákaptak arra, hogy mindenfélével törődjenek. Nyolcvanéves idős hölgyek is izgatottan tárgyalják a nyugdíjas klubokban a vietnámi helyzetet.

A szovjet értelmiségiek is kalandoznak, persze több emberi jogot követelnek mindekinek. A nemzetiségeknek is. Az azonban (Amalrikot kivéve) még egyiknek sem jutott eszébe, hogy a nemzetiségeknek esetleg kedvük lenne az önálló állami életre, arra, hogy felszabaduljanak, mint pl. a csak közelmúltban leigázott balti államok is szeretnének, vagy, hogy visszaadják a szomszédos országoktól elrabolt területeket. Vajon eszébe jut-e még ennek az értelmiségnek (vagy bárkinek a világon!), hogy annak idején a Szovjetunió a fasiszta Németországgal versengve, a fasiszták hódításaival egyidőben bekebelezett Európa keleti felén jelentős területeket? "Egy nép sem lehet szabad, amely másokat is elnyom" - tanítja Lenin.

Ennek az eszmei zűrzavarnak volt egyebek mellett a következménye az is, hogy az 1956-ban Magyarországon alakult pártoknak világos programja nem volt. Mindenki rögtönzött. Naponta. A régiek többnyire kedvenc régi pártjukat támasztották fel halottaiból, s újra akartak kezdeni valamit, de nem igen tudták, hogy mit. Ez nem sikerült. Ez így nem is sikerülhet.

Magyarországon Kádár János egy személyi és politikai kompromisszum. Még életrajza sem biztos. Az első választások (1945) idején közzétett életrajza szerint Fiumében született, később (1957) Vas megyében, újabban (1977) ismét Fiumében. Az új Magyar Lexikon (1960) születési helyét nem közli. Az biztos, hogy nem tartozik a Moszkvából Pestre jött gárdához, tehát nem szovjet állampolgár - mint a szocialista országok legtöbb vezető politikusa - s hatalma idején, mivel a moszkoviták amúgyis már öreg emberek és sorba kihullanak, nagyobb szerephez jutottak más, nemzeti kommunisták is. Az 1957-es vérengzés után, viszonylag liberálisabb jellegű húrokat penget a belpolitikában. Inkább menyerni igyekszik mint leszámolni. A lényeg azonban nem változik: a sztálintalanítás Magyarországon is sztálinista módszerekkel folyik. A belügyi szervek hatalma totális, nincs hatalom, amely szembeállhat vele, vagy megvédené az embert vele szemben. Hatalmas besúgórendszerre támaszkodik. A spiclik munkahelyenként és lakóterületenként dolgoznak és állandó fizetést kapnak beárulásukért. Az ember sehol soha nincs biztonságba tőlük. Szívesen szerveznek be bukott embereket. Ezeket tudják a legjobban kézben tartani, s róluk az emberek általában nem is tettelezik fel, hogy a rendszernek dolgoznak. Volt arisztokraták, szociáldemokraták, vagy kisebb-nagyobb bűnökért bebörtönzött elemek ezek.

Ezen kívül, a munkahelyeken és lakókörletekben úgynevezett "hangulat brigádok" dolgoznak, amelyek feladata a hangulat felmérése, rendszeres jelentése annak, hogy az emberek miről beszélnek, egyes eseményekre hogyan reagálnak. Ezen információ-halmazt azután szakképzett pszichológusok és más

szakemberek, számítógépek segítségével tudományosan feldolgozzák, s kiértékelik. A magyar ember kedvenc szórakozása a vicceselés. Központi orgánuk rendszeresen terjesztenek rendszer ellenes vicceket, s ezek segítségével mérnek fel közhangulatot.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetése Magyarországon, illetve a többi szocialista országban is bevezetett reformok, egészen a napjainkban bejelentett (1978) romániai reformig, számos tekintetben döntő változást hoz a gazdasági irányítás technikájában a legkülönbözőbb szinteken. Minden kezdő tudja, hogy ehhez jólképzett és meghozza új, kevésbé kompromittált emberek szükségesek a vezetésben. Ehhez a rendszernek új emberekre lenne szüksége. Új emberei azonban a rendszernek nincsenek. Vicc: amikor 1956 után Hruscsov először járt Pesten és nézte a mellette tüntetőket, azt mondta Kádárnak: "Nekem úgy tűnik, hogy 56 októberében ugyanezeket láttam Pesten mint csöcselék ellenünk harcolni." Azt mondja erre Kádár: "Hja, Hruscsov elvtárs, mi kis ország vagyunk. Nekünk csöcselékünk is csak egy van."

Az új mechanizmust a régi vezetőkkel kellett bevezetni és diadalra juttatni. Persze hogy nem megy, mert a régi vezetők csak a régi módon tudnak vezetni, s már ezért is ellent állnak. Meg is született az új vicc: "Töltsünk tiszta vizet a régi fejekbe!"

Rákosiéknak még volt valami respektjük Moszkvában, s így viszonylag szilárdnak hitték helyzetüket. Nagy Imrét is jól ismerték Moszkvában, s hatalomra kerülését (1953 és 1956) döntő módon ennek köszönhette. Kádár legtöbb embere Moszkva szemében jött-ment emberek. Nemzetközi tekintélyük nincs, Moszkvához való hűségük kipróbálatlan. Ezért aztán nem véletlen, hogy az egész táborban a magyar vezetők igyekeznek a lehangosabban bizonygatni hűségüket, s ragadnak meg minden alkalmat a hűség bizonyítására. Függőségük is a legnagyobb. Nem csak a nyersanyagszállítások a döntők.

A többi ország viszonylag kedvező helyzetben van. Legelőnyösebb a helyzete Titónak. Jugoszláviában szovjet csapatok csak rövid ideig vendégeskedtek. Persze a szovjetek nem szimpatizáltak Titóval, mert nekik nemzeti kommunista nem kell. Nem is támogatták még a németek ellen sem. Titó kénytelen volt a nyugati szövetségesekhez fordulni, ahonnan minden segítséget meg is kapott: fegyvert, municiót, gyógyszert, még tisztákat is. Azóta is az egyetlen szalonképes kommunista államfő. A békekötésnél is az egyetlen keleti politikus volt, akit mindkét oldalon meghallgattak. Sikerült is akkora területet kapnia, amekkorát csak akart, s e területen hatalmát életfogytiglanig megalapozta. Régi, kipróbált partizánjai a mai napig átsegítik minden nehézségen. Ha valaki kétségbevonja csalhatatlanságát, az egy kis börtönnel megússza. Csak a nemkommunista partizántársait végeztette ki.

Titó gazdasági és politikai próbálkozásai tiszteletre méltóak. Lényegében minden példa nélkül próbál demokratikus, nemzeti kommunizmust építeni, hihetetlenül rossz gazdasági viszonyok mellett, rendkívül veszélyes nemzetiségi vizeken vezetve a köztársaság minden eresztékében recsegő-ropogó hajóját. Az igyekezet, minden gyarlósága mellett, tiszteletre méltó. Még talán példakép is. De ez már a jövő dolga. A baj csak az, hogy a rendszer alapvetően kommunista, s ez magában hordozza annak minden veszélyét. Titó legalább is ideiglenes menedéket ígért a hozzámennéköző Nagy Imrének, de amikor az oroszok Nagyot mégis legyil-koltatták, bizony hamar napirendre tért felette. Ha saját népei több szabadságot követelnek, akkor neki sincs más válasza, mint a megtorlás. A mentalitás ott sem jár más rugóra.

A magyaroknak aránylag Titó alatt van a legjobb dolguk. Az élet Jugoszláviában a legelviselhetőbb - még ha az életszínvonal ott aránylag alacsonyabb is. A magyaroknak középiskoláik, színházaik, könyvkiadóik és rendszeres rádióadásuk van. Magyar művészek, sportolók akadály nélkül mehetnek oda - a többi szocialista országba nem. A kölcsönös utasforgalom is normális. A nemzetiségi ellenségeskedés minden formája tilos, így a magyarüldözés is. Az utóbbi időben e téren is egyre kevesebb a panasz. A pápától még magyar anyanyelvű püspököt is kaptak. *(Aztán átment Titó is az "élet vizén"...)*

Lengyelország viszonylag előnyös helyzetét három körülménynek köszönheti: aránylag nagy népességének, annak, hogy hagyományosan oroszgyűlölő és hogy sok, jó minőségű szene van. A lengyel nép két fia a közelmúltban igen magas pozícióra emelkedett a világban, s ez tovább növeli a presztízsüket (Vojtila, Brzezinszkij).

Az, hogy egy nép nagy területet lak és hogy aránylag nagynépességű, az az ökológiai modern világában természetes előny. Kanada is elsősorban hatalmas területének köszönheti azt a kedvező helyzetét, amibe az idő múlásával jutott. A kisépek a nagyoktól csak elnyomást, letámadást, megerősöklölést "remélhetnek". A nagy francia forradalom is a szabadság-testvériség-egyenlőség üvöltésével teperte le az útjába kerülő kis népeket. Ez ellen az egyetlen védelem, ha mi is sokan vagyunk.

A lengyelek orosz-gyűlölete történelmi eredmény és újabban is állandóan erősödik. Az orosz cárok állandóan megkisérelték a lengyelek végleges leigázását, s a lengyel nép egész történelme során harcolni kényszerült az orosz és a mongol támadók ellen. Egyszer a lengyelek megmentették Bécsset is a török-mongol seregtől. A hálás Habsburgok aztán bekebeleztek a lengyel területek egy részét, amikor a lengyelek bajba kerültek.

Az orosz nagyhatalmi politika vörös folytatói nemcsak a déli, melegtengeri kijárat ügyében folytatják "Nagy" meg "Rettenetes" elődeik példáját, hanem Lengyelország meghódítása terén is. A lengyel nép "nagy barátai" ott álltak a Vistula partján, amikor Varsóban kitört a felkelés a németek ellen. De Moszkvának ott sem lett volna inyére, hogy egy nemzeti kormányt segítsen hatalomra. Megvárták amíg az utolsó lengyel felkelő is elesett, s amíg a németek Varsót a földdel tették egyenlővé. A kutyusák csak ekkor szólaltak meg, hogy néhány nap múlva a szovjetek által behozott kormányt segítsék hatalomra. Tessék megkérdezni bármely lengyelt, hogy elfelejti-e ezt valaha?

Így azután az oroszokat mindig mérsékletre tudják inteni a lengyelek, s nem is mernek olyan mélyen beavatkozni belügyeikbe. Legutóbb is inkább ejtették Gomulát, s a hatalom szempontjából szinte outsider Giereket engedték a csúcsra, sőt a gyeplőn is engedtek, csak ne kelljen ismét szovjet és lengyel csapatoknak farkasszemet nézniök, amint az 1956-ban már megesett.

A lengyelek azt sem felejtik el, hogy az oroszok 1939-ben, mintegy száznyolcvanezer négyzetkilométer területet vettek el tőlük, s ezért nem kárpótolja őket az, hogy nyugaton viszont a lengyelekhez csatoltak kb. százezer négyzetkilométert, mert ezzel mindjárt azt a célt is szolgálták, hogy az ugyancsak hagyományos német-lengyel ellentétet állandósítsák. Aki elmegy Monte Cassinoba, az azért elgondolkozhat ezen. A nagyhatalmaknak ez a lengyel-játéka sem vall dicsőségükre.

A lengyelek személyes ügyüknek érzik a balti államok helyzetét is. Ezeket a népeket a lengyelek rokonaiknak tekintik. Amikor a Szovjetunió a második világháború kezdetén Finnországot és a balti államokat lerohanta, a lengyelek

tehetetlenül kellett nézzék. Ők Hitler - a kommunisták akkori szövetségese - karmaiban voltak. Az oroszokat azóta sikerült Finnország nagyrészeről kiszorítani, de a baltiak a ketrecen belül rekedtek. Sőt, amikor megpróbálták fellázadni, akkor a szovjetek az egész szabad világ szeme láttára mindhárom népet szinte teljesen kitelepítették hazájából. A családokat úgy szétszórták a Szovjetunió egész területére, hogy még a szülők is más helyre kerültek, meg a gyermekeik is. A lengyelek ezt sem felejtik el. De a balti népek sem. Nem véletlen, hogy az egész Szovjetunió területéről egyedül a balti államokból szívárogi ki néha fegyveres ellenállás híre. (Azóta ugyanis történt valmi visszatelepítés is.)

A lengyel feketeszen szintén fontos tényező. A lengyelek nem függnek a szovjet energiaellátástól, miként a románok kivételével a többiek. Ez a szénvagyon európai méretekben is jelentős, s így fontos üdőkártya a lengyelek kezében gazdasági, de politikai viták esetén is. Ha bármely szövetségessel problémájuk van, rögtön említést tesznek arról, hogy az utóbbi időben nehézségeik vannak a széntermelés, vagy a kokszttermelés körül. A tábor nemcsak tőkében, energiahordozókban is szegény.

A bolgárok, csehek és románok a tábor elitjei. Kedvező helyzetüket annak köszönhetik, hogy 1945-ben vezetésüket nagytekintélyű nemzeti kommunisták szerezték meg. Nem is hiszik, hogy Klement Gottwald, Antonin Zapotockij, vagy Georgij Dimitrov természetes halállal halt meg.

A csehek viszonylag demokratikusabb rendszerüket Gottwaldnak és Zapotockijnak köszönhetik, no meg annak, hogy övék a tábor egyetlen országa, ahol a modern demokráciának egyáltalán van múltja. A tábor többi országa félfudális diktatúrából lett kommunista állam.

Gottwald és Zapotockij nem engedett sok beleszólást az oroszoknak az ügyek vitelébe, de egyikük sem élt sokáig. Utóduk Novotny alatt aztán az ország fokozatosan elszállanosodott, s ez ellen lázadtak fel Dubčekék. Dubček, aki maga is a Szovjetunióban nevelkedett, azt hitte, hogy az ő személye elég biztosíték az oroszoknak, s hogy amit Zapotockijnak lehetett, azt neki is megengedik. Egyéni tragédiája, hogy kommunista mivolta nem engedte meglátni azt, hogy Novotny vitte az országot a "helyes úton". Ha egyszer már az oroszok elérték valamit, akkor azt nem engedik visszacsinálni. Meg kellett védeniük érdekeiket. Ám Dubček bármily emberarcú kommunista is, arra álmában sem gondolt, hogy szabad választásokra vigye a dolgot, mint ahogy Nagy Imre tette. Dubček jól tudta, hogy szabad választásokon, még neki sem sok esélye lenne.

Jellemző azonban a csehekre, hogy bár az akkori államfőjük a második világháborúban együtt harcolt a szovjet csapatokkal, mégis következetesen kiállt dubčekék mellett, amikor azok bajba kerültek, s a cseh tavasz elmúltával a nyáj visszaterelése is vérmentesen történt. Nyoma se volt annak a vérengzésnek, amit Kádárék rendeztek 1956 után - állítólag szovjet parancsra.

A magyarok helyzete ebben az országban igen rossz. Legszívesebben letörölnék őket a föld színéről. A magyar és a szlovák (magyarul tót) nép ma sok tekintetben ellenséggént áll egymással szemben. Az ellentéteket könnyen le lehetne vezetni, ha mindkét nép lenyelne egy-egy igazságot: a magyar tudomásul kellene vegye, hogy miként a magyar, úgy a tót nép is a Kárpát-medencében alakult néppé; a tót pedig tudomásul kellene vegye, hogy - legalább számát tekintve - a magyar a nagyobb nép. Ezzel a két nyeléssel minden megoldódna.

A bolgárok szintén annak köszönhetik viszonylag nyugodalmasabb életüket, hogy Dimitrov személyében nemzetközileg elismert kommunista vezetőt

kaptak. Igaz, hogy Dimitrov sem élte sokáig túl szívbetegségét, amit a Szovjet-unióban kezeltek, de a bolgár kommunisták azóta is értik a módját, hogy a szovjeteket messze tartsák hazájuktól. Igaz, annak már nem értik annyira a módját, hogy hogyan kell gazdaságot szervezni, s az ország pénzügyi nehézségei minden eddigit meghaladnak, s a táboron belül a legnagyobbak. Amikor a magyar 56 hatására náluk is mozgolódások voltak, nagyarányú letartóztatások történtek, de utána ismét minden "rendbe jött". Állandó határvitájuk a szomszédokkal, úgy tűnik kimeríti minden energiájukat. Igen szimpatikus nép, s mélyen él bennük az a tudat, hogy rokonok a magyarokkal.

A románok élére Gheorghiu Dej és Anna Pauker személyében erőskező, nacionalista kommunisták kerültek. A békeszerződésben mindent megkaptak amit reméltek - csak a szovjet vette el tőlük Észak-Bukovinát és Besszarábiát. Hamaros azt is elérték, hogy a szovjet csapatokat kivonták az országból (1959), s Ceausescuval olyan politikusi hatalom élére, aki már nyíltan is játszani mer a tűzzel. Minden tárgyilagosságot felhagyva hangsúlyozzák azonban, hogy a rendszer belpolitikailag korántsem olyan hetyke mint kifelé. Sztálinista módszerek a belpolitikában ma talán Romániában érvényesülnek a leginkább.

A román vezetés nemzeti alapon történik, tehát viszonylag kevés árulóval kell a vezetőknél számolniuk. Energia dolgában az ország független, mert elegendő olajat és földgázt találunk, s igényük is alacsony egyelőre. Az életszínvonal halatlanul alacsony, így erre sem kell sokat költeni. A román síkság megtermi az ország kenyerét, Erdély pedig tejjel-mézrel folyó Kánaán, ahol minden van, mi számunkra ingere: arany, só, gáz, fa - hogy csak a legfontosabbakat említsen.

A román kommunisták mindenfelé politizálnak. Óvakodnak attól, hogy a szovjettel szakítsanak, hiszen jól tudják, hogy az hatalmuk végét jelentené. De barátkoznak Titóval, a kínaiakkal, s franciáknak, spanyoloknak azt mesélik, hogy ők is latinok. Már többször el is hitték ezt nekik. Egyelőre nem hiszem, hogy több céljuk van mint fennmaradni. Minden igyekezetükkel az erdélyi magyarság felszámolásán fáradoznak, hogy ezáltal többé már ne legyen kérdéses Erdély hovatartozása. A magyar intézményeket fokozatosan felszámolják, hogy a magyar szó mielőbb eltűnjön. A magyar városokba nagylétszámban hoznak román telepeseket, s a magyarokat fokozatosan kiszorítani igyekeznek onnan, de minden módon. A magyarnak még magyarul beszélni is tilos. A nyugati turisták már régen bejárhatták egész Romániát, a magyarországi magyarnak még sokáig a lábát sem volt szabad betenni oda. Jártam olyan magyar falvakban, ahol kéthetente egyszer lehet kenyeret kapni. Pusztuljon innen a nép! Mert magyar.

A románok szívesen jönnek Erdélybe lakni, mert ott európai életkörülményekhez jutnak. Erdélyben ma is több színház van és több koncert zenekar működik, mint Románia többi részén összesen. Erdélyben gyönyörű történelmi városok vannak, míg ha a Kárpátokat elhagyja az ember, a régi királyi nyaraló, Sinaia és a néhány tengerparti új üdülőtelep kivételével szép várost, vagy történelmi nevezetességet alig talál.

A Kárpátok külső lejtőin is - amely terület a magyar királyság határvidéke volt - jelentős magyar népesség lakik. Így van aztán, hogy Jassi, azaz Jászváros piacán még ma is több a magyar szó mint a más. Ezek a csángók. Legalább olyan régen laknak ott, mint a székelyek a Kárpátok másik oldalán. A székelyeknek ahányszor menekülniük kellett, főleg a Habsburgok elől, egyszer-

rően átszaladtak a hegy túlfelére testvéreikhez. Így aztán a feltöltődés állandó volt, mert a magyarnak gyakran kellett menekülnie hazájából.

Sajnos Erdélyben a magyarság helyzete pont olyan rossz, mint Csehszlovákiában. A magyar szó tilos dolog itt is, ott is, és mindenképpen nagy hátrány. Magyarnak lenni egyáltalán nem szabad. Az, hogy az ember magyar, az ok itt is ott is arra, hogy az ember bármikor elveszíthesse állását, hogy gyermekét kitegyék az iskolából, vagy ha elvégezte az iskolát, akkor okvetlenül a magyar területeken kívül kapjon állást. Az anyanyelvén való oktatással is állandóan baj van. Kevés az iskola, kevés a pedagógus, kevés a tankönyv. Ha van tankönyv, abban sincs sok köszönet. A magyar gyermeknek azt kell tanulnia, hogy Erdélyt mindig a románok ősei a dákok lakták, s hogy Erdély az Osztrák-Magyar Monarchia idején a magyarok elnyomása alatt élt. Ez Erdély történelme. A Felvidék (Szlovákia) pedig az ősi, sohasemvolt "nagy szlávia" részeként került átmenetileg magyar uralom alá. Különösen a történelemoktatás tragikus - valamennyi népre nézve. A megértés szellemének nyoma sincs. A Magyarországtól elcsatolt területeken élő magyarságra ezekben az országokban nemcsak a kommunizmus nehezedik, hanem a határtalan nemzetiségi elnyomás is.

Némileg jobb a helyzete a kárpát-ukrajnai magyarságnak (már akit életben hagytak). Ott a magyar nem él rosszabbul, mint az átlag-szovjetpolgár. (Szerény vigasz ez egy magyarnak, de még mindig nem a legrosszabb!) Magyarország és e terület között az idegenforgalom nulla. Erre területre egyébként a csehek is igényt tartanak. Azt állítják, hogy ezt a területet tőlük vették el. Trianon ugyanis nekik juttatta, s a szovjet csak a második világháború után tette rá a kezét, valószínűleg azért, hogy a Kárpátokon belül lehessen (ez a terület orosz, vagy ukrán fennhatóság alatt a történelemben még soha sem volt). A Kárpátokon belül lenni azért jó, mert így sokkal "közvetlenebb" a kapcsolat Magyarországgal. Erre a baráti közelségre pedig valószínűleg azért van szükség (és ezért nem szabad a szovjet csapatokat kivonni Magyarországról!), mert így a szovjet csapatok közvetlenül a jugoszláv határon állhatnak, no és ki tudja, hogy mikor alakul hirtelen Jugoszláviában egy kormány, amely a szovjetek "baráti" segítségét kéri, s akkor a kiszámíthatatlan románokon kellene a segítséget keresztülvenni!

A Kárpát-Ukrajnában élő Magyaroknak vannak szerény nemzetiiségi intézményeik, de főiskolán továbbtanulniok anyanyelvükön nem lehet. Erre egyébként csak Romániában van lehetősége a nemzetiségi magyarnak, ahová az osztokodásnál történelmi magyar egyetem is jutott.*

A tábor országainak gazdasági együttműködését a KGST-ben kellene szervezni, de ez sem megy: A kapcsolatok lényegében kétoldalúak, de legjobban mindegyik állam a Szovjetunióhoz kötődik. Áruforgalmukat egymásközött ma is cserealapon bonyolítják.

Gazdaságilag ezek az államok főleg Németországhoz, Franciaországhoz és Angliához, részben pedig az USA-hoz kötődtek. Az új gazdasági irányzat erőltetett és teljesen eredménytelen. A sokszor imponáló adatok technikailag elmaradt, alacsony termelékenyséű ipart, csaknem feudális mezőgazdaságot, állandó áruhiányt, szervezetlenséget, és mindezek követ-keztében alacsony életszínvonalat takarnak.

- * Újabb fejlemény (1978), hogy Romániában megszűnt a magyar nyelven történő oktatás az egyetemen, viszont Kárpát-Ukrajnában ösztöndíjat lehet kapni magyarországi egyetemre

Az NDK és Csehszlovákia polgárai viszonylag magasabb életszínvonalon élnek, de a szabadságjogok tekintetében meg sem közelítik Jugoszláviát vagy Magyarországot. Romániában és Bulgáriában pedig szabadság sincs meg kenyér se mindig. Lengyelországnak hol kenyere, hol meg szabadsága van kevés, néha meg egyik sincs.

Albániáról keveset lehet mondani. Kibújt a táborból, s Kína védelmét élvezve szembeszállt az oroszokkal. Így viszonylagos függetlenséget élvez, de a belső elnyomás igen nagy. Miután a lakosság igen szerény színvonalon él, általában jobb körülményekhez jutott, mint előzőleg osztályrésze volt, s a rendszerből való kitörésre nincs módja, így talán ott van a nép a leginkább megelégedve helyzetével. Az albán külpolitika újabban teljesen zsákutcába került.

A vasfüggöny mögötti államokat a szovjet gyúrta egy táborba, s a szovjet fegyveres ereje tartja össze. Külső és belső ellentétük természetesen sokkal bonyolultabbak mint ahogy én leírtam. Én főleg a magyar vonatkozásokat emeltem ki.

Öntsünk tiszta vizet a pohárba: a vasfüggöny mögött élő népek rabok, s tetteiket az elmúlt harminc év alatt eszerint kell megítélni. De jövőjüket is. Egyetlen népek sem természetes állapota a rabság, tehát feltétlenül fel kell szabadulniuk. Ez a történelem rendje. Szabadulásuk sok mindentől, sok belső és külső körülménytől függ, de jövőjükért elsősorban önmaguk a felelősek. Márcsak azért is, mert a Jóisteneri és önmagukon kívül, igazából senkire sem számíthatnak. Ezt példázza a magyar helyzet is, amely a nyugati világ botránya lett. Tíz éven át vallotta a nyugati világ, hogy a kelet-európai országok az egypártrendszernek a Szovjetunió kényszerítésére náluk bevezett kormányformáját nem maguk választották és nem kívánják, s tíz éven át tartotta ezen országok lakóit reménységgel, hogy előbb-utóbb valamiféle maguk választotta, más kormányformához kell jutniuk. Azt nem ígérte nekik, hogy atomháborút fog indítani értük, sem arra nem hívta fel őket, hogy esztelenül fegyvert fogjanak. De azt magukban foglalták ezek a biztatások, hogy ha egyszer a világpolitikai helyzet és a népek komoly fellépése ezt lehetővé teszi, akkor a nyugati világ teljes gazdasági, politikai és erkölcsi súlyát beveti annak érdekében, hogy a népek ügye szőnyegre kerüljön és számukra kielégítően megoldódjék. Az 1956-os magyar forradalom megteremtette egy ilyen tárgyú világpolitikai alku minden feltételét és jogcímét. De amit ebben a helyzetben a nyugati világ tett és nem tett, azt a kelet-európai népek sohasem fogják elfelejteni. Miként Helsinkit sem.

Jól tudom, hogy ma már az úgynevezett pragmatikus gondolkodás idejét éljük és nem divat ebben a stílusban nyilatkozni. Ez valami hidegháborús dolog, s hidegháború ma már nincs, ma "békés egymás mellett élés" van. Ezt a kifejezést és ezt az életmódot is a kommunisták találták ki, s lám, rá tudták venni az egész világot arra, hogy elfogadja. Ez ugyebár azt jelenti, hogy tudomásul vesszük egymás létezését, s e változtathatatlan helyzetben mindenki éli a maga életét. Nyugaton csak azt felejtik el, hogy a kommunizmus célja nem a békés egymás mellett élés, hanem az, hogy "világ proletárjai egyesüljenek!" Az eltévedt nyugati gondolkodásra mi sem jellemzőbb, minthogy aki nyugaton ezért a békés egymás mellett élésért "pragmatikusan" dolgozik, még Nobel-díjat is kap!

A békés egymás mellett élés keretében a nyugatiak szeretnék jó üzleteket kötni - elsősorban a szovjetekkel és Kínával - s gondtalanul napozni valamelyik tengerparton, lehetőleg jó olcsón. Egymás belügyeibe pedig nem avatkozunk be! Nem és nem! A rab népek, akiket a nagyhatalmak politikusai eladtak és eladnak, azok csak maradjanak szépen rabok, ne zavarják ezt a szép, békés

egymás mellett éldégélést, ezt a kedves kis tengerparti napozgatást! A kereskedők jól keresnek, a nép napozik. Mit akartok még emberek!?

Amíg a politikát a kereskedők csinálják, addig semmit sem remélhetünk a politikusoktól. Hacsak nem a becsületes amerikaiaktól, akik, úgy tűnik, az utóbbi időben nem jutnak szóhoz. Két világháborút megnyertek, de egy talpalatnyi földet sem kebeleztek be. Hadakozni is saját erkölcsaik szerint hadakoznak: először elfoglalják egész Koreát, s utána visszavonulnak a törvényes határra. Európában nem volt ember, aki ezt megértette volna. Az európai ember logikája más rugóra jár. De Lincoln, Washington, Jefferson szelleme mást diktál unokáinak. Ővelük is megesk, hogy eltévednek, de ők még nem sülyyedtek el a hazugság, az álszenteskedés, az olcsó ravaszkodás mocsarában annyira, mint az "öreg Európa" népei, s például ezért tűnik néha úgy, mintha Amerikának több belső baja volna mint Európának. Ők őszintébbek, Európa csalárdabb. Ott még dereng egy csekély reménysugár a mi számunkra is. A rab népek segítséget csak szabad néptől várhatnak. Az új Európa is amerikai pénzből, amerikai s gallatra épült. A német gazdasági csoda mögött is amerikai pénz állott. Az amerikaiak nyilván levonták az első világháború egyik tanulságát: a népeket - még a legyőzötteket is - nem elnyomni, kifosztani, hanem gazdasági partnerre kell tenni.

Nixon elnök óta azonban az amerikai vezetés egyre inkább elidegenedik történelmi küldetésétől: "Amerika a világ rendőre". Amerika ellenségei és azok, akiknek ettől félnivalójuk van, oly sikeresen magyarázták a világnak, hogy ez valamiféle bűn, hogy maga az amerikai vezetés ma, elhatárolja magát ettől a szereptől.

Eltekintve attól, hogy ez a világrendőri szerep nagyon jól kifizetődött Amerikának, s Amerika azáltal semmit sem nyert, hogy erről lemond (tehát az utóbbi kifejezetten ráfizetéses vállalkozás), Amerika tartozik a világ népeinek azzal, hogy megvédi őket. Amerika ugyanis két világháborúban eldöntötte a világ sorsát, s még szövetségesei akarata ellenére is, olyan rendet erőszakolt a világra, amely potenciálisan veszélybe hozta az egész emberiséget. Amerikának ezek után egyszerűen nincs joga mindazokat cserben hagyni, akiket elsősorban ő hozott veszélybe, vagy vitte a végső romlásba (mint például a közép-európai népeket), s amelyeket évtizedek óta azzal biztatott, hogy megvédi, megsegíti őket.

Az Eisenhower-doktrína és az amerikai tengerész gyalogság 1958. évi példamutató libanoni beavatkozása óta, az Észak-Amerikai Egyesült Államok minden szövetségeseit cserbenhagyja Vietnamtól Iránig. Az igazi baj ebben az, hogy a mai amerikai vezetés ezzel már mint eredménnyel dicsekszik, noha nem egészen húsz évvel ezelőtt ezt még Amerikában is becstelenségnek nevezték.

Tanúbizonyosságul álljon itt Vietnam utolsó washingtoni követének, Phuong úrnak a nyilatkozata: "Biztosabb dolog barátkozni a kommunistákkal, mint az USA szövetségese lenni!"* Nem árt megjegyezni.

Logikai érvekkel senki sem bújhat ki az alól a felelősség alól, amit maga harcolt ki magának és végül a történelem reáruházott. A harc a világ feletti uralomért folyik. Ennek kimenetele nem közömbös sem azok számára, akik uralkodni akarnak, de azok számára sem, akik felett uralkodni fognak. Ha az USA a maga számára a világ feletti uralmat nem is igényli, logikai bakugrásokkal nem vonhatja ki magát felelőssége alól.

* Die Rheinpfalz, 1975. április 3. Nr. 77

A történelmi igazság kedvéért jegyezzük meg: a "rab nép" kifejezés, a fent említett népek közül, teljesen csak a magyarra érthető, mert a többi a "második világháború győztes hatalma". A két világháborút egyedül mi veszítettük el.

Am a kelet-európai népek egyszer s mindenkorra meg kell értsék: saját ügyünkben csak is önmagunkra számíthatunk. Ez a történelem tanulsága. A nyugati világból - ahonnan ezek a népek a megváltás remélik - egyenlőre minden hiányzik ahhoz, ami a nagy tettek véghezviteléhez elengedhetetlenül szükséges: az idea, a tisztesség, az elszántság, az erő. Az ozmán törököket pápai pénzen szervezett európai összefogás verte ki Európából. Napjainkban a vatikáni külpolitika egyik bakot lövi a másik után, s hogy maga az egyház ma milyen állapotban van, arról jobb nem is beszélni. Hogy egy új pápa - bármily szimpatikus és bármily szándékú is - tud-e ezen változtatni, az még a jövő kérdése.

Egy kis magyarázat

Úgy vélem, hogy két igen lényeges dologhoz kommentárt kell fűzzek ezen fejezet kiegészítése gyanánt.

Az első az egy kérdéscsoport, nevezetesen, hogy tulajdonképpen miért és hogyan sikerült a kommunistáknak hatalomra kerülniük Magyarországon, s ha a helyzet tényleg olyan mint amilyennek én lefestem, akkor az emberek miért nem szüntetik meg? Hogyhogy még mindig létezik, s miért hiszik az emberek azt, hogy ezen már aligha sikerül változtatni? Miért szidom állandóan a politikusokat itt is és ott is?

Nehéz kérdések ezek, de miután minden gondolkodó emberben felmerülnek, nem akarom kikerülni a megválaszolásukat.

Aki a kelet-európai népek helyzetével foglalkozik, az két történelmi sajátosságot nem téveszthet szem elől. Az egyik az, hogy az első világháború előtti utolsó száz évben ezen a területen a nemzetiségi gyűlölködés és a határvidégek tömege volt napirenden, s ez legalább olyan éles volt mint a német-francia ellenségeskedés. A szovjetállam létrejötte, továbbá a versaillesi és bécsi szerződés ezeket az ellentéteket nem oldotta fel, hanem sok tekintetben kiélezte. A másik történelmi esemény a nagyhatalmak jáltai, teheráni és potsdami egysége, amire sokat hivatkoznak, de amiről nem sokat tudunk.

Annyi bizonyos, hogy a nagyhatalmak elunták kelet-európai bajaikat, s ezeket a népeket nagy meggondolatlanul, felelőtlenül odadozták egy másik nagyhatalomnak, amely boldogan kaparintotta meg őket. Ez a bűn semmivel sem kisebb mint a zsidóirtás fasiszta művelete, vagy egész népeknek hazájukból való kitelepítése. Aki nem hiszi, kérdezze csak meg ezeket a népeket. Ennek a bűnnek minden következményét Isten és ember előtt azoknak a politikusoknak és azoknak a népeknek kell viselniök, akik ezt a bűnt elkövették. E bűn alól nincs feloldozás. Csak csekély penitencia lenne, ha ezeket a népeket visszasegítenék szabad életükhöz. A politikusok nem menthetik önmagukat azazal sem, hogy nem tudták volna, hogy kinek a kezére adják ezeket az ártatlan nép-milliókat. Minden nép és minden politikus osztozik e felelősségben, aki és ameddig hagyja ezeket a népeket rabságban, mert ezek a népek évszázadokon keresztül mindent megtettek és megtesznek ma is szabadságuk érdekében, amit csak megtehetnek. De eladták, cserbenhagyták és Helsinkiben majd Belgrádban ismét eladták őket. Lengyelek, csehek, szlovákok magyarok hiába vívták ki szabadságukat. Az egész világ tétlenül nézte, hogyan tapossák őket

sárba, Európa költő közepén, a huszadik század végén. Erre nincs mentség, erre nincs magyarázat, ez egy olyan gyalázat minden nép becsületén, amelyet csak egyféleképpen lehet lemosni: ha a népeknek visszaadják szabadságukat, amit elvettek tőlük. Tessék csak nyugodtan napozni a tengerparton. Fő a nyugalom uraim. Istené a számonkerés!

Ma Európa utazási térképét a Rider's Diggest Bécsig rajzolja. A politikusok Európája az Oderáig tart, s másról már alig esik szó, mint színes televízióról, alacsony bérekről, túl sok adóról, no meg az olajról és legfeljebb emberi jogokról. Ne felejtsetek emberek, hogy a legnagyobb bűn amit elkövethettek az az, hogy érzéketlenül szemlélték embertársaitok szenvedését! Ne adja Isten, hogy az legyen büntetésük, hogy gyermekeik is arra a sorsra jut, mint amire a kelet-európai testvéreiteket juttattátok!

Am a kelet-európai népek egymásközötti ellenségeskedéseijért - hiába szították azt a nagyhatalmak - elsősorban mégiscsak a kelet-európai népek maguk a felelőssek. E népek hiába várnak bárkitől segítséget: saját szabadságuk legfőbb ellenségei ők maguk. Bűnbánat nélkül nincs bűnbocsánat. Ehhez még Istent sem kell hinni, elég csak a történelmet tanulmányozni. Amíg ezt minden nép be nem látja, addig kár is neki a szabadság! Szabadságát csak arra használna fel, hogy szabadon gyilkolhassa szomszédját. Ennél már a rabság is jobb.

Mindezekhez járul még egy nagyon fontos belpolitikai tényező: a polgári demokráciába való átmenet korszaka ezen országokban igen rövid volt, s ezért a demokrácia gyakorlásában nincs tapasztalatuk. Kicsit megszokták a különféle diktatórikus rendszereket s odahajlanak.

A polgári demokráciába való átmenet korszaka Magyarországon a reformkortól, tehát az ezerhétszázas évek végétől 1956-ig tart. Ez elég hosszú idő lenne, ha ezalatt nem kellett volna mást csinálni mint polgári demokráciát építeni. Ez nekünk is sikerült volna, talán még jobban is mint más, szerencsésebb sorsú népeknek. Csakhogy nálunk e mozgalom minden képviselőjét, vezetőjét lefejezték, agyonlőtték, felakasztották, börtönbezárták, száműzték. Velük együtt a gondolatot is. A magyar történelem ismerői számára szabad legyen csak a neveket és a legfontosabb eseményeket felsorolnom: Hajnóczy, Tancsics, Wesselényi, Széchenyi, Kossuth, Petőfi. Itt következik egy veszített szabadságharc, majd a Bach-korszak. Ezután jön a kiegyezést követő csodálatos ötven év, majd egy veszített világháború és Károlyi Mihály. Következik Trianon, majd a felemás Horthy-korszak, s ismét egy elvesztett világháború.

Az 1945-től 1956-ig terjedő időszak külön elemzést érdemelne. Ezalatt a tizenegy év alatt a magyarság kétszer veszítette el szabadságát, kétszer szalasztotta el a nagy lehetőséget. Az első három év tisztán polgári demokratikus volt. Úr Isten! Három teljes év! Milyen gyenge, milyen ostoba kell legyen egy nemzet, hogy három év nem elegendő neki arra, hogy elinduljon a maga választotta úton, s ezt az akaratát keresztül is vigye! Még csak sovány vigaszt sem nyújt, hogy mások is így jártak. Az, hogy a nagyhatalmak mit pletykáltak Jaltában, azt nem tudjuk. De a békeszerződést Magyarországon törvény formájában kihirdették. Abban szó sincs semmiféle eladásról, de igenis szó van nemzeti önrendelkezésről és minden létező szabadságjogról. Hát ezzel a lehetőséggel kellett volna élni. Csakhogy az eltévedt nemzetet nem volt aki vezesse. A nemesség, amely a nemzet vezetését ezer éve gyakorolta, nem létezett többé. Az utóbbi évtizedek egymást követő diktatúrái csak azzal tűndököltek, hogy hogyan számoltak le az ellenfelekkel. Magyarországon a poli-

tikai életben évtizedek óta csak ebben volt gyakorlat. Ennek egyebek közt az lett az eredménye, hogy minden gondolkodó, vezetésre alkalmas ember visszahúzódott, vagy időnek előtte meghalt. Ez a tragédia nem a kommunisták alatt kezdődött, csak folytatódott. Az emigrációban is.

No de mit csináltak a polgári pártok 1945 után? Azon versengtek, hogy ki tudja jobban megnyerni a kommunisták kegyeit, főleg azért, hogy beárulták egymást. Akinek melege lett, az gyorsan elmenekült nyugatra. Egyetlen emberről tudok, aki bátran a magyar nép érdekei mellett kiállt és hangos szóval nevén nevezte a bűnt, az álnokságot, aki a bűnnel szemben ellenállásra buzdított: Mindszenty József, Magyarország bíboros hercegprímása. Ez az egyszerű szülők nevelte pap volt az egyetlen ember, aki önzetlenül és bátran szembe mert szállni Magyarországra újra eladásával. Nem tudok róla, hogy valaki is mellé állt volna.

A történelmi igazság kedvéért, őszintén meg kell mondani: olyan pedig nincs, hogy egy országban, ahol legális pártok működnek, s a hatalom csak igen kis részben van a kommunisták kezében, ott egyszerűen csak fel lehet számolni a polgári demokráciát. Az igaz, hogy a szovjet csapatok az ország területén állomásoztak. De ez még nem minden. A szabad választásokon a polgári pártok döntő többséget szereztek. Meggyőződéseim, hogy a kommunistákat még a kormányból is ki lehetett volna hagyni. Ha az nekik vagy Moszkvának nem tetszett volna akkor hagyni kellett volna őket, hogy maguk alakítsanak kormányt, ám akkor az összes párt ellenzékbe kellett volna vonuljon és nem Svájcba. Meg kellett volna szervezni az egész nép ellenállását, s nem a hatalom körül táncolni és a kommunistákkal kokettálni. Csakhogy ehhez férfiak kellett volna, mint utoljára Deákék voltak.

Olyan sincs, hogy a szovjet majd szőnyegbombázással pusztítja el az egész országot. A békeszerződés érvényes volt, s azt tartozott mindenki betartani.

A következő név Nagy Imre. Szerelmes Istenem! Ötvenhatban ismét voltak pártok, legális kormány, fegyveres erők, amelyek hűségükről biztosították a kormányt, amelyek helyálltak volna. No de Nagy Imre, a hivatásos forradalmár, miért félt a forradalomtól? Miért nem szervezte meg az országos ellenállást? Mire várt? Miért hitte azt, hogy a Kreml, csak úgy becsszóra megengedi neki, hogy kilépjen a Varsói Szerződésből, semleges, valamiféle félpolgári államot alakítson, visszatérjen a többpártrendszerre, szóval kiragadjon egy egész államot a karmai közül? Pont ő hitte, aki évtizedekig élt Sztálin előszobájában!

Tessék csak mondani: Nagy Imre miért nem szervezte meg az ország fegyveres erejét? Elfelejtette a nagy tolongásban? Vagy azt hitte mint később Dubček is, hogy a fegyveres ellenállás reménytelen, s csak oktan verontáshoz vezet? Nos hölgyeim és uraim, azt már többen kiszámították, hogy az amerikaiak vesztesége Vietnámban nem több mint az amerikai autóbalesetek áldozatainak száma. Hát nekünk semmit sem ér a szabadságunk? Ugyan ki számította már ki, hogy hány magyar pusztult el a szervezetlen ellenállásban, a gyűjtőtáborokban, munkatáborokban, bitófákon? Én még 1952-ben is találkoztam olyan emberrel, aki akkor jött haza a szovjetből, ahol mint második világháborús hadifogoly dolgozott addig. S hányan nem jöttek haza soha!

Csakhogy Nagy Imrének, meg Dubčeknek nem biztos, hogy védekeznie kellett volna. A magyarországi szovjet csapatok 1956 októberében teljesen demoralizálódtak és háromszor kellett leváltani őket. Azok a szovjet csapatok, amelyekkel sikerült kapcsolatot létesíteni, nem harcoltak magyarok ellen. Sok

oroszkatona, tank átalált a szabadságharcosok oldalára. Láttam szovjet tankot harcolni szovjet tank ellen. Egy ismerősöm mesélte, hogy Ukrajnában, Bjeloruszsiában, a balti államokban, de még a Kaukázus mentén is falvak ezreiben süttögták az emberek, hogy a magyar csapatok átlépték a szovjet határt, s közelednek, hozzák nekik is a szabadságot. Ami ezeknek az egyszerű embereknek az eszébe jutott, az ugyan miért nem jutott ezeknek a hivatásos forradalmároknak is az eszébe? Ki tudja? S ha nem jutott Nagynak az eszébe, Dubček ugyanúgy hallhatta ezeket a híreket mint én!

Sajnos Magyarországon (de az az érzésem, hogy a kelet-európai államok többségében is) hosszú idő óta nem termett igazán vezetésre alkalmas ember, s ha termelt is hamar végeztek vele. Nincsenek történelmi pártjaink, s az az egy-két párt, amely hivatott lett volna valamit tenni, az sem rendelkezett világos tervvel, s nem látták a vezetők sem előre, hogy mi fog történni velünk és velük. A pártok vezetői személyi hatalmi harcokban fáradtak el, s maguk sem látták a kibontakozás útját, pontosabban, ahányan voltak annyi végét látták az alagútnak. A tömegek szervezetlenek, tanácstalanok, neveletlenek.

A nemzeti ellenállás szervei Magyarországon századokon át, a vármegyék voltak. A vármegyékbe szervezett nemesség ezt a feladatot nagyszerűen teljesítette. De elpusztult a nemesség is meg a történelmi vármegye is. A tömegek pedig valódi szervezetek híján ki vannak rekesztve annak lehetőségéből, hogy bármibe beleszóljanak. Vannak spontán fellangolásaik, de utánna visszazuhannak közönyös életükbe. Szinte rájuk sem lehet ismerni néhány hét múlva. A rezsim pedig tesz róla, hogy az állandó és totális terror mindenkit elriasszon attól, hogy nagy kérdésekkel foglalkozzék, hogy szervezkedjék. A tömeg különben is hajlamos beletörődni abba, hogy mások gondolkodnak helyette. A rezsim pedig állandóan készen szállítja az elméleteket, a problémákat és mindjárt azok megoldását.

Igy aztán az élet legalább csendes lesz. Ez a siralomvölgyi csendesség téveszt meg minden turistát ha ezekbe az országokba látogat. Nem tudják, hogy az ottani emberek nem egyszerűen csendesek, netán megelégedettek, hanem letörtek. No meg egyszerűen emberek. Ők sem akarnak mást csak élni. Lehetőleg jól. Így aztán hódít ez a jelszó: "Inkább vagyok gyáva élő, mint hősi halott". Hát ezért nem lehet ott semmit sem tenni. Hát ezért haragszom a politikusokra, mert eladták ezeket a népeket, s most szépen el is akarják temetni őket. Elevenen. Az új Európa jelszava alatt.

A kommunizmus sikereit belpolitikailag is és külpolitikailag is elsősorban az alapozza meg, hogy céljait tetszetős csomagolásban szállítja, s így mindenki megveszi. Az már csak későn derül ki, hogy mi is volt igazában a csomagban. A külpolitikában elért sikerüket (pl. Potsdam) aztán utóbb már nehéz visszacsinálni. A belpolitikájukban ez a módszer (megnyerő csomagolás) meg azzal az előnnyel is jár - különösen ott, ahol nincs, vagy alig érvényesül ellenhatás, mint például a vasfüggöny mögötti országokban, - hogy a tömegek tehetetlenségéből vagy lustaságból egyszerűen átvesszik az előre gyártott elmélet-sablonokat. Utóbb kapálódznak ellene, de az ízletes falattal a horgot is lenyelték, s nem tudnak szabadulni. Így aztán el is vannak adva (külső segítség nincs) a vevő pedig jól fel van készülve arra, hogy mit csináljon velük (lásd Angola, Portugália). Senki nem is védi őket, ők maguk pedig tehetetlenek is, lusták is, a horognál fogva pedig vonszolják őket az előre és rafináltan meghatározott módon és irányba. Olyanok, mint a hipnotizált kiséger: szinte maguktól beszélálnak a kigyó kitátott szájába. A kiutat senki nem mutatja és senki nem is segíti meg-

találni. Az aljas árlás és az ostoba lustaság frigyre lép, s megszületik a vak rabság. A Kremlben pedig nagyobbra rajzolják a térképen a világ proletárjainak vörös aklát. A módszerek pedig egyre tökéletesednek, egyre rafináltabbak lesznek. Tessék csak jól megfigyelni az eurókommunizmus kibontakozását Olaszországban és Spanyolországban!

A másik dolog, amihez e fejezet keretében némi magyarázatot kívánok fűzni az az, hogy miért viselkedik úgy a fiatalság, ahogy senki sem várja tőle, s mit értek azon, hogy a jövő a fiatalság kezében van.

Semmi esetre sem hiszem, hogy a magyarság sorsa azon fiatalok kezében van, akiket a táncon kívül semmi sem érdekel, akik autók feltöréséből élnek, s a nyugati fiatalokat csak azért irigylük, mert ők marihuánát élvezhetnek. Ezeknek a fiataloknak a kezében semmi nincs. A magyar fiatalság azonban zömében nem ilyen egyedekből tevődik össze.

A fiatalság a forradalmi elem, a világ minden részén. A fiatalokat még nem rontották el a felnőttek, a fiatalok még nem ízlelték meg a pénznyújtotta hatalmat, még nem eleget égették meg a körmüket, még nem tanították meg őket a hatalom előtt meghunyászkodni, még nincsenek gyermekeik, akiket féltetniök kellene. Még vannak illúziók, még van fantáziájuk, még van idejük. Keresik helyüket a világban, s úgy vélik, hogy a helyeket mások foglalják el előlük.

A fiataloknak mindenképpen élsebb igazságérzetük van, s még nem látják semmi okát annak, hogy bárkinek ne mondhasák meg azt, ha úgy itélik meg, hogy az igazság felett a hamisság uralkodik. Ez a tiszta igazságérzet állítja szembe a világ fiataljait a létező összes hamissággal. A magyar fiatalok ma már mind az új rendszerben nőttek fel. Mindenki ellenük van, de igazságérzetük úgy működik, mint a vándor-madarak radarja: a soha-meg-nem-tett-úton is biztosan célbatalálnak még akkor is, ha a tájat sűrű felhő borítja. A legnagyobb sötétben is biztosan repülnek mint a denevér, s hangtalanul is egymásra találhatnak mint a szerelmes pillangók. Harcolnak a hamisság ellen, mint az első-kölykes orosz-lánnya, amely anya még nem volt, mégis halálos biztonsággal állapítja meg a kicsinyeire leselkedő veszélyt, s bátran támadja meg a legnagyobb ellenfelet is, mert tudja, hogy a jövő életet kell védje. Nem habozik, bátran támad, mert tudja, hogy ez a megmaradás egyetlen útja. Talán ő maga elpusztul, de a jövőt megmenti.

A kommunista teoretikusok - de nyugati barátai is - itt számították el magukat: fiatalok mindig lesznek, s ők a természet ösztönével fogják mindig elutasítani a hazugságot és a rabságot. És még egyben tévedtek e teoretikusok: a szovjet fiatalok hosszú időn keresztül nem egészen így reagáltak, s ezt általánosították. A Szovjetunió népeinek ugyanis a kommunista rezsim hozott egy bizonyos felemelkedést. (Ez a felemelkedés talán a cári rendszerben is bekövetkezett volna, de ezt nem lehet tudni.) A kommunisták létrehoztak egy modern nagyhatalmat, amely jelentős eredményeket ér el a külpolitika, az ipar, a tudomány, az úrkutatás terén. Ez kifejlesztett valamiféle "nagyság-érzetet", amit azután a teoretikusok ügyesen meglovagoltak, s ez a mai napig zavarja a szovjet fiatalok tisztánlátását. Ez a két reakció azonban a csatlós államokban elmaradt. Egyrészt a csatlósok életszínvonala magasabb mint a Szovjetunióban, másrészt a fiatalság a nagyhatalmi illúzióból ezen országokban nem részesedik. Az életkörülmények javulása talán csak Albániában írható a rendszerváltozás javára. Így a csatlós államok fiatalsága a rendszer állandó ellensége, sőt ma már egyre inkább a Szovjetunióban is azzá lesz.

Március 15-én lassan már megszokjuk, hogy Pest-Budáról izgalmas híreket kapunk. Tüntet a fiatalság. Mi ellen tüntet és mit akar a fiatalság, az nem elég világos, valószínűleg senki előtt sem, de azért csak tüntetnek, s a rendőrség brutálisan elnyomja őket. Minden buta rendszer ezt teszi. Londonban a rendőrség csak arra ügyel, hogy a tüntetők ne akadályozzák a közlekedést, és hogy ellentüntetők meg ne zavarják a tüntetést. Lehet ezt így is! (Szerintem a londoni rezsim szilárdabb is mint a pesti.) Ezek a tüntetések nagyon sokat elárulnak. Egyebek közt azt, hogy igen komoly az elégedetlenkedők tábor. Azok a fiatalok, akik tüntetnek, azok a bátrabb fiatalok, nyilvánvaló, hogy az elégedetlenek száma jóval nagyobb. Azon kívül, a fiatalok így vagy úgy, eszméiket a felnőttektől kölcsönzik, még akkor is, ha utóbb ezeket az eszméket saját képükre és hasonlatosságukra formálják. Ezek a felnőttek azonban valamilyen oknál fogva nem mennek az utcára tüntetni, hanem fiaikat küldik. *Hogy ez szép dolog-e, az egy más kérdés, a lényeg az, hogy küldik, de legalábbis nem akadályozzák meg őket.*

Ezek a tüntetések azt is elárulják, hogy a föld mélyében valami mégis mozog, hogy a felszín kérge hiába szilárd, egyszer még keresztül törhet a mélységben forrongó izzó erő. A mozgolódások a különböző országokban egymástól teljesen elszigetelten folynak, sőt országokon belül is, s kívülről sehonnan semmi segítséget sem kapnak, még biztatást sem. Itt is, ott is mindenki meg van győződve arról, hogy azok a népek el vannak adva, s hogy senki nem tehet értük semmit.

Ezek a mozgalmak szinte minden ideológiai és szervezeti felkészülést nélkülöznek. Az egyes csoportok rendkívül különbözőek, szinte mindenki mást akar csinálni és elérni. Még a legjobban szervezettek a reformerek. Jószándékú, vagy éppenséggel kevésbé jószándékú kommunisták többnyire a pártot akarják megreformálni, vagy az egész kommunizmust, hol jobbról, hol meg balról. Sajnos az emberek többsége nem tudja, hogy mit akar, vagy semmit sem akar. Így sajnos a reformátoroknak van a legjobb eshetőségük.

Magyarországon ma mintegy tízmillió ember él, ebből hatszázezer a párttag. A tízmillióból mintegy száztízezer a hitetlen kommunista, kilencvenezer a hívő kommunista, nyolcszázezer ember meggyőződéssel ellenzi a rendszert és nyolcmillió a közömbös ember. A száztízezer hitetlen kommunistából százezer, a kilencvenezer hívő kommunistából harmincezer tagja a pártnak. A párt többi tagja csak karrierizmusból van a pártnak.

A hitetlen kommunisták két csoportra oszthatók: az egyik csoport egyszerűen buta, s fogalma sincs arról, hogy ő miért is kommunista? Csak már annyira megszokta és oly jól jövedelmez, hogy eszébe se jut már valami mást csinálni. Ezek régi kommunista szülők gyermekei, s "beleszülettek" a pártba, vagy a Szovjetunióban szervezték be őket annak idején, mikor az első vagy a második világháborúban fogságba estek. Másik részük a kiábrándultak csoportja. Ezek főleg értelmiségi származásúak, akik hosszú, kínos gondolkodás után, arra a következtetésre jutottak, hogy a mai világban egyedül a kommunizmus képes a problémákat, vagy a magyarság problémáit stb. megoldani. Mire rájöttek tévedésükre, addigra már valamelyik börtönben, esetleg siralomházban voltak. Ha kiszabadultak onnan, akkor most az emberek között járván többnyire azt hiszik, hogy nem a kommunizmussal van a baj, hanem a párttal (s reformátorokká lesznek), vagy a karrieristákkal, vagy éppenséggel az imperialistákkal, akik még a pártot is rossz útra tudják téríteni és így tovább. Ezek egy része éppen a szovjetunióbeli emigráció éveiben ábrándult ki.

A hívő kommunistáknak csak egy töredéke van a pártban. Részint azért, mert onnan kifúróják őket. Ennek oka kettős: részint, mert a jellemtelen emberek - akik hemzsegnek a pártban - nem tudják elviseelni a gerinces emberek társaságát, részint pedig azért, mert a hívő kommunisták előbb-utóbb hátat fordítanak annak, amit ma ezekben az országokban kommunizmusnak neveznek. Ehhez hozzá kell tennem, hogy számomra minden ember a gerincesek csoportjába tartozik, ha valamiben komolyan hisz és vállalja e hitének következményeit. Ha egy hívő katolikus vállalja az üldöztetést hitéért, az nekem éppoly gerinces ember, mintha valaki hittel kommunista, s annak vállalja minden következményét. Más kérdés, hogy hogyan vélekedem arról, amit az illető hisz.

A hívő kommunisták egy másik csoportja - szinte kizárólag fiatalok - nem is kívánnak ennek a pártnak a tagjai lenni. Nekik más véleményük van a kommunizmusról, mint ennek a pártnak.

NÉPSZABADSÁG

1966. május 29. vasárnap A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI LAPJA XLIV. évfolyam, 124. szám

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának határozata a gazdasági mechanizmus reformjáról

Nyers Rezső elvtárs előadói beszéde (19-127. oldal)

Ember és tudomány

A tudomány az emberiség legértékesebb kincsének számít. Az emberiség történelmének minden korszakában a tudomány fejlődése az emberiség fejlődésének legjelentősebb tényezője. A tudomány az emberiség legértékesebb kincsének számít. Az emberiség történelmének minden korszakában a tudomány fejlődése az emberiség fejlődésének legjelentősebb tényezője.

Fegyveres összecsapások Hueban
Szuronyroham a tüntetők ellen Saigonban

Hueban a fegyveres összecsapások egy éjszakai harcra fordultak. A tüntetők ellen Saigonban szuronyrohamra került sor.

NÉPSZABADSÁG

1966. április 19., vasárnap A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI LAPJA XLIV. évfolyam, 91. szám

KÖZLEMÉNY

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1966. ÁPRILIS 17-I ÜLÉSÉRŐL

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1966. április 17-én tartott ülésén a gazdasági mechanizmus reformjáról és a gazdasági mechanizmus továbbfejlesztéséről tárgyalt.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1966. április 17-én tartott ülésén a gazdasági mechanizmus reformjáról és a gazdasági mechanizmus továbbfejlesztéséről tárgyalt.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1966. április 17-én tartott ülésén a gazdasági mechanizmus reformjáról és a gazdasági mechanizmus továbbfejlesztéséről tárgyalt.

Az MSZMP KB 1966. május 29-i határozata a gazdasági mechanizmus reformjáról, illetve 1966. április 19-i határozata a gazdasági mechanizmus továbbfejlesztéséről — a párt lapjának címcímén

A kommunizmus eredményeiről

A kommunizmus valódi és állítólagos eredményeiről, igazi vagy megtévesztő céljairól, eredménytelenségéről és bűneiről, könyvtárra menő irodalmat olvashat az ember.

Mégis szükségesnek tartom hogy a kommunisták által hangoztatott legfontosabb "eredményeiről" néhány lényeges dolgot mondjak.

1. Társadalmi tulajdon

A kommunizmus elsőszámú eredménye - a kommunisták szerint - az, hogy hatalomra jutásuk után, a termelési eszközök döntő többsége társadalmi tulajdonba kerül és ezáltal automatikusan megszűnik az embernek ember által való kizsákmányolása.

Ez a tétel a marxi értéktöbblet elméletre épül. Eszerint a munkás, miközben termelő munkát végez, munkaerejével és tudásával új értéket állít elő. Ha a munkás nem lenne kizsákmányolva, akkor ezt az új értéket teljes mértékben meg kellene kapja munkabér formájában. Mivel a termelési eszközök a kapitalizmusban magántulajdonban vannak, a munkás pedig a gazdasági kényszerszertől hajtva el kell adja - a termeléshez elengedhetetlenül szükséges - munkaerejét a tőkésnek azért, hogy meg tudjon élni, így a munkaerő árának, vagyis a munkabérnek a nagyságát - a munkavállaló-munkáltató harcnak pillanatnyi helyzetétől függően - a tőkés szabja meg, természetesen alacsonyabban, mint amennyi a munkás munkájának teljes hozadéka.

A teória elismeri, hogy a munkás nem kaphatja meg bér formájában munkájának teljes hozadékát, mert a társadalomban folyik olyan tevékenység is, amelyre a munkásnak is szüksége van (köz művek, közbiztonság stb.), amelynek költségét valahonnan fedezni kell. Azonban, ha a munka teljes hozadékából levonjuk a társadalom azon költségeit, amelyet a kommunista teória is szükségesnek ismer el (ez nem az összes költség, mert például a kapitalizmusban az elnyomás költségei a társadalmi szükségletek szempontjából nem szükséges költségek!), továbbá a termelés megújításához szükséges hányadot és a kifizetett munkabért, akkor társadalmi átlagban a tőkésnek megmarad a munka teljes hozadékából egy rész (ez a rész csak az élő munka hozadéka lehet, mert a termelés során felhasznált holtmunka, mint az anyag, vagy az igénybe vett gép, pusztán felhasználása révén, nem eredményezhet valami többet, mint amennyit a termelésben felhasznált anyag, gép stb. önmaga ér, tehát a többlet abból lesz, hogy a munkás a termelésbe beleadja munkáját, de amit a munkás belead a termelésbe, azt bér formájában nem kapja vissza, hanem kevesebbet kap), s így keletkezik a profit. A nemtermelő ágazatok profitja is ebből lesz olyképpen, hogy a termelő ágazatokban működő tőkések, mindenféle megfontolás alapján, kénytelenek a termelő ágazatokban elért profitjuk egy részét a többi ágazatban működő tőkék tulajdonosainak átengedni.

A kommunista teória szerint az helytelen, hogy egyesek (a tőkések) ily módon munka nélkül szerzett jövedelemhez - vagy, ha személyesen részt is vesznek a munkában, mondjuk a termelés irányításában, akkor többletjövedelemhez - jutnak. Ezt az igazságtalanságot úgy lehet a társadalom életéből kiküszöbölni, hogy a termelési eszközöket társadalmi tulajdonba kell venni (államosítani), s így a munka többlethozadéka (profit) is az állam (társadalom) kezébe

kerül. Miután a szocialista társadalomban az állam a dolgozók állama, a dolgozók biztosítják, hogy ez a többletermék (mert a többlethozadék szocialista országban nem tőke, hanem termékek formájában kerül az állam tulajdonába) a társadalom egésze érdekei szerint nyerjen felosztást. Az elosztás elve az, hogy a társadalom tagjai az általuk végzett munka mennyisége és minősége szerint kell részesedjenek a termelt javakból.

A munkás azonban a szocializmusban sem kaphatja meg munkája teljes hozadékát, mert abból ott is lemegy a termelés bővítését szolgáló rész és a társadalmi szükségletek fedezését szolgáló rész (itt azonban már van különbség a kapitalizmussal szemben, mert ez utóbbi a szocializmusban teljes mértékben "szükséges"-nek minősül az elmélet szerint). Hogy az elosztásnak ez az elve milyen szépen érvényesül, s hogy a társadalmi szükségletek címen történő levonások mennyire valóban "szükséges"-ek, arra már rámutattam, s mindenkinek elég módja van tanulmányozni. *(Napjainkban is, ugye?)*

A kommunista államokban a kizsákmányolás tehát abban a formájában tényleg megszűnt, hogy senkinek sincs módja többé tőkét gyűjteni, vagy örökölni, termelési eszközt vásárolni és egyéni kapitalistává lenni. Az eszközök államosítása folytán azonban az eszközök tulajdonával szemben az eszközök fölötti hatalom lépett előtérbe. Ezért tartják a kommunisták olyan fontosnak a hatalom kérdését, s ezért lehetünk tanúi állandó belső hatalmi csatározásaiknak. A hatalom birtokában az ember hozzájuthat mindahhoz, amit a kapitalizmusban a tőke tulajdona révén szereznek meg az emberek. A hatalmat azonban nem lehet, vagy legalábbis nagyon nehéz egyedül megszerezni, megkevesbé megtartani. Így jön létre a kommunista hatalom feudálpiramisa. A kis- és nagytőkések rendszerét így váltja fel a kis- és nagyhatalmasok rendszere. Teljesen világos, hogy ez a rendszer a munkás számára - abban amiben a kommunisták ígéri neki semmi változást nem hoz. A munkásnak azt mondják, hogy ővé minden hatalom, tehát ő lett, ha tetszik a kapitalista. Ezzel szemben áll a valóság. A szocialista országokban az elemi szabadságjogokat sem biztosítják senkinek. (Még a szakszervezetek is az állami elnyomás szerveivé váltak.) A hatalom annyira totális, hogy még a hatalmasok sem szabadok. Egymás ellenőrzése alatt állnak. Ezt jelenti a kollektív vezetés. Teljesen nyilvánvaló, hogy a szabadság abban az értelemben sem zárható ketrecbe, hogy mondjuk négy, vagy tíz, vagy ezer ember szabadon él, a többi meg nem. A hatalmi elnyomás osztatlan kell legyen: mindenkire ki kell terjedjen. Annak idején, amikor Koszigin először tárgyalt New Yorkban, sokan sokat vártak ettől a tárgyalástól. Amikor Koszigin hazautazott, a legnagyobb lapok egyöntetűen állapították meg: Kosziginnek egyetlen dologra volt felhatalmazása, éspedig arra; hogy híven tájékoztassa a hazaiakat arról, amit az amerikai elnök mondott neki.

Szó sincs róla, hogy megszűnnék embernek ember által való kizsákmányolása, megkevesbé van arról szó, hogy maga a kizsákmányolás megszűnik. Még a kizsákmányolás fokát is kiszámítják - marxí módszerrel - s megállapítják, hogy a kizsákmányolás foka ma például Magyarországon jóval nagyobb mint bármely kapitalista országban.

Magyarországon a munkásság azért is zúgolódik, mert nemhogy csak elvileg lettek a tőkésekből kommunista hatalmasok, hanem sok esetben a hatalmasok személyükben sem mások, mint egyes régi tőkések vagy nagykereskedők, vagy azok gyermekei. Ezek a személyek a protekciózás labirintusában magukat jól kiismerve, a rendszer elmélete ellenére, ma legalább úgy, de inkább jobban is élnek, mint azelőtt ők, vagy szüleik éltek. Tehát még a személycseré sem

százszázalékos. Erre egyébként sok nyugati kapitalista is spekulál. Egyesek jelentős bankbetéteket tartanak szocialista bankokban, mert arra számítanak, hogyha országukban a kommunisták kerülnek hatalomra, akkor ez majd jó pont lesz a számukra.

Allj, kedves olvasó, itt szíveskedjék az úgynevezett rendszerváltás eseményeit és eredményeit végiggondolni!

2. A termelés növekedési üteme

Hosszú időn keresztül a kommunista teoretikusok a szocializmus fölényét a kapitalizmussal szemben azzal vélték bizonyítottnak látni, hogy az ipari termelés növekedési üteme meghaladta a kapitalizmusét.

Ez azonban csalóka látszat volt. Az ütemet százalékosan mérték, s olyan bázisra vették, amely nagyon alacsony volt, de ha láncindexeket számoltak, akkor is szemet hunytak két tény fölött: a) a szocialista országok gazdaságilag viszonylag fejletlenebbek, s az erőltetett iparosítás következtében természetesen ugrásszerűen növekvő százalékokat számíthattak, b) ezek a nagy százalékok igen kis ténytűszámok alapján jöttek ki. Ha tehát azt nézzük, hogy például hány százalékkal növekedett évről évre a szovjetunió villamosenergia termelése és hány százalékkal mondjuk az USA-é ugyanazokban az években, akkor a Szovjetunió százalékszámja magasabb mint az USA-é, s ez általában az ipari mutatószámok vonatkozásában igaz. Ha azonban azt nézzük, hogy ezekben az években hány milliárd kilowattóra villamosenergiát termelt a két ország, akkor óriási különbségeit tapasztalhatunk az USA javára. Így aztán sokszor még az is igaz, hogy az USA, mondjuk 3-4 százalékos termelésnövekedése mennyiségben jóval több, mint a Szovjetunióban mondjuk 10 százalékos növekedés. Tehát a növekedés csak százalékosan nagyobb, abszolút számban nem, sőt jóval kisebb is lehet.

Erre a túlzott ütemű iparosításra egyébként valamennyi szocialista ország ráfizetett. Minden koordináció nélkül hoztak létre jelentős párhuzamos kapacitásokat, s így néhány év alatt mindenki termelt autóbust, de senki sem termelt finoman hengerelt acéllemezt, mindenki termelt szerszámgépet, de senki sem termelt számológépet és alkatrészt ezekhez a gépekhez. Általában mindenki termelt gépet, de senki sem termelt elég élelmiszert. Mindenkinél jelentős mennyiségű eladhatatlan gépe volt, de egyszerre mindenütt anyagihiány, élelmiszerhiány és ipari fogyasztási cikkek hiánya lépett fel.

Senki nem érti, hogy ezeknek az országoknak, amelyeknek többsége iparilag fejletlen volt, de aránylag jó mezőgazdasági lehetőségekkel rendelkeztek, miért kellett valóban minden áron, sőt ész nélkül ipari vízfejekké válniuk. Erre csak egy magyarázat van: nem csekély történelmi logikátlansággal ezekben az országokban a "munkásosztály" került hatalomra, mégpedig az a munkásosztály, amely ezekben az országokban - az NDK és részben Csehszlovákia kivételével - még akkor nem létezett. Utólag kellett volna gyorsan munkásosztályt kreálni - már ahogy lehetett - a már meglévő munkáshatalomhoz. Nehéz ugyanis megmagyarázni, hogy miért éppen a munkásság a hatalom egy olyan országban, ahol a lakosság nagyobbik fele - még ma is, sőt a Szovjetunióban is - földműves. A hivatalos statisztikák e tekintetben megbízhatatlannak, mert a cél érdekében csoportosítanak. Ám például Magyarországon még ma is közel kétszer annyian dolgoznak a mezőgazdaságban mint az iparban a hivatalos statisztika szerint. A lakosságnak csak 45%-a lakik városban. A Szovjetunióban

pedig - a hivatalos statisztika szerint - az iparban háromszor annyian dolgoznak, mint a mezőgazdaságban. Meglehet. A csehszlovák statisztika szerint az iparban körülbelül ugyanannyian dolgoznak mint a mezőgazdaságban.

Ha a termelés növekedés üteme valamit bizonyít, akkor vizsgáljuk azt a mezőgazdaságban is. Ettől azonban minden kommunista teoretikus irtózik. A "tartózkodás" oka egyszerű: nemhogy a termelés, de az egy főre jutó termelés és a hozamok is stagnálnak, sőt csökkennek. Magyarországon ezek a mutatószámok rosszabbak a háború előttiéknél.

Ennyit a növekedés üteméről.

3. Életszínvonal

A szocialista országok a háborút követő időszakban jelentős eredményeket értek el az életszínvonal emelése terén, különösen azért, hogy alacsony lakbéreket vezettek be. Olcsó volt a városi és a helyközi közlekedés és minden igen olcsó volt ami kultúra, sport és oktatás, továbbá a gyerekholmik, a játékok és az óvoda. A betegbiztosítás és a betegellátás rendszere a világon ezekben az országokban lett a legkorszerűbb.

Az egész tulajdonképpen nem volt más, mint kihívás a kapitalizmussal szemben. A szocialista rendszer fölényét hivatott igazolni a többi társadalommal szemben. Ezek valódi eredmények voltak. Akkor így együtt egyetlen más országban sem voltak meg. Miután a vagyoni különbségek lényegében megszűntek, tehát körülbelül mindenki egyformán szegény volt és ezen társadalmi juttatásokból egyaránt részesült, így valóban lett a rendszernek szocialista jellege. Ezzel magyarázható az, hogy kezdetben a rendszernek több híve is volt, s több valódi sikert tudott elérni.

A munkanélküliség helyét a teljes foglalkoztatottság váltotta fel, s így bár szerény körülmények között, de anyagilag mindenki biztosan élt. A tömegmértű nagy nyomor - amely a két világháború közötti Magyarországra jellemző volt - fokozatosan megszűnt. Ez nagy eredmény. Ennek vagyunk tanúi Kínában is. A szomszédos Indiában még most is évente több millióan halnak éhen. Ez ma már Kínára nem jellemző. Ez a magyarázata annak is, hogy a gyengén fejlett országokban viszonylag nagy a vonzódás a kommunisztikus szocializmus iránt.

A kapitalizmus e kihívást elfogadta. Meggyőződése, hogy e kihívás nélkül, még a fejlett kapitalista országokban sem iennének még ma sem azok a fejlett szociális viszonyok, amelyek ma ott jellemzőek. Feltételezem még azt is, hogy számos kapitalista ijedtében szánta rá magát arra, hogy olyan fejlett szociális rend-kialakításához hozzájáruljon, mint amilyenek a fejlett kapitalista országokban ma általánosak.

Hamarosan kiderült azonban, hogy a fent említett szociális intézkedések messze meghaladták a szocialista országok gazdasági erejét. Elsősorban propagandafogásnak szánták őket a kommunista hatalomátvétel kezdetén annak érdekében, hogy a kommunisták a tömegek körében szimpátiára leljenek.

Az alacsony színvonalú jövedelemegyenlőség pedig nem volt ínyére azoknak a Moszkvából Budapestre jött vezetőknek, akik húsz-harminc éven át nyomorogtak, koncentrációs táborokban ültek, vagy egy rossz hotelszobában laktak családostól. A hatalom az ölükbe hullott anélkül, hogy bármit is tettek volna érte, s nem rendelkeztek kellő önmérséklettel, de még csak elegendő kommunista öntudattal sem ahhoz, hogy a maguk számára ne süttögessenek nagyobb, zsírosabb pecsenyét, mint amit a munka szerinti elosztás elve nekik juttatott. A

vagyoni különbségek ismét kialakultak, csak nem az egyéni vagyon, hanem főleg a hatalomból való részesedés alapján. A vezető kommunisták állami autója egyéni hatalmuk növekedésével nő. Ezzel párhuzamosan kialakult - egyebek közt - a vadásztársaságok és a vadászházak rendszere.

Kaiona Józsefnek a múlt század közepén írt drámájában a tizenharmadik század beli magyar paraszt így panaszkodik a külföldről betelepedett nagybirtokosokra: "Szép földjeinkből vadászni berkeket csinálnak, / ahová nekünk belépni nem szabad; / s ha egy beteg feleség, vagy egy szegény himlős gyermek / megkívánván lesújtunk egy rossz galambfiat, / tüstént kikötnek, és aki száz meg száz ezreket rabol, / bírja létszen annak, / akit a szükség garast rabolni kényszerített." / Visszatértek ezek az állapotok. Ma már egy magyar kiránduló alig merészkedhetik a hegyek közé, mert mindenütt táblák hirdetik, hogy tilos tovább menni. Egy jól kiépített út azonban továbbkanyarogva vész el az erdőben. Ezek az utak sokkal jobbakként mint a falvakat összekötő utak. Ezek az utak vezetnek a pazar pompával felépített és berendezett titkos vadászházakhoz, ahol a teljesen exkluzív vadásztársaságok tagjai tivornyáznak.

Az alacsony lakbér már régen a múlté. A mór megtette a költősségét. Rájöttek arra, hogy tatarozni is kell. Ez húsz éven át senkinek sem jutott eszébe. Viszont a házak kezelésére igazgatóságok alakultak, s ezeket is fenn kell tartani. A lakberek, a kultúra, a sport és a városi közlekedés ma már ugyan olyan drága a szocialista országokban is - a bérekhez képest, mint bárhol másutt. A helyközi közlekedés Magyarországon drágább, mint a világon bárhol, és teljesen korszerűtlen, elavult. A Budapest-Vác vonalon - ahol az első vasút megindult - az átlagos közlekedési idő pontosan annyi, mint az első vonat (1846) idején volt.

A gyerekhalmik, játékok stb. továbbra is elég olcsók, ez azonban elsősorban az egy-másfél ezrelékes évi szaporulattal van összefüggésben. Ez a legalacsonyabb szaporulati arányszám a világon.

Az oktatás továbbra is szinte teljesen ingyenes - leszámítva az ajándékozást.

Az ingyenes betegbiztosítás és betegellátás csak látszólag ingyenes, mint-hogy kötelező, s a munkáltatók fizetik (ily módon be van építve fogyasztási cikkek árába) mégpedig bérarányosan. Ily módon arról van szó, hogy a biztosítás összege a bér meghatározott százaléka, azonban a munkavállaló ezt az összeget sohasem látja. Az egész rendszer ma már túlbürokratizált, a betegellátás elavult, s általában kedvezőtlenebb mint a fejlett kapitalista országokban. Arról nem is beszélve, hogy a rendelőintézetek túlszűfoltak, egyebek közt azért mert az egész rendkívül bürokratikusán megy, mert például azok is többször el kell menjenek az orvoshoz, akiknek egyébként nincs is orvosra szükségük, így az orvosok is állandóan kimerülnek az adminisztrálásba, különösen azért, mert ilyen helyen általában spórolnak a kifejezetten adminisztratív személyzettel.

Zsúfoltak a rendelők azért is, mert sok a beteg és ehhez kevés a rendelők száma. A kórházak is zsúfoltak és elavultak. A gyógyszerárak emelése állandóan napirenden van, s csak azért nem került rá a sor, mert a rendszer annyi népszerűtlen intézkedésre kényszerül különösen az áremelések terén, hogy egyszerűen nem merik a szocializmus magasabbrendűségének eme utolsó bizonyítékát is felszámolni. Tessék nyugodt lenni: fel fogják emelni a gyógyszerárakat is, meg az érték fizetendő hányadot is (a gyógyszerért a biztosított jelenleg a kiskereskedelmi ár 12 %-át fizeti).

A teljes foglalkoztatottság fenntartása is ma már óriási erőfeszítéseket igényel. Nem véletlen, hogy Jugoszláviából rengetegen mennek más országokba dolgozni. Ha tehetnék a többi szocialista országból is mennének legalább annyian. Nem véletlen, hogy a magyarok is igyekeznek külföldön mindenféle munkát elvállalni, lehetőleg úgy, hogy saját embereikkel építsenek valamit: Ausztriában utat és kisebb üzemeket, Németországban kisebb üzemeket, a gyengénfejlett országokban erőművet, kisebb gyárakat építenek magyar építőmunkások. Magyar tőkés nem zsákmányol ki magyar munkást! A magyar állam adja el a munkásokat a nyugati tőkéseknek - háromszoros áron.

Egyes gyárakat már régen be kéne zárni Magyarországon. Nem lehet, mert nem tudnak a felszabaduló munkaerővel mit kezdeni. Inkább gyártják - a nem tudom mit.*

Nem hiszem, hogy e rövid kis eszmefuttatással sikerült a témát teljesen feldolgoznom, még azt sem hiszem, hogy aki mást akar hinni, azt sikerült meggyőzőm annak ellenkezőjéről. A valóság azonban az amit leírtam, csak legfeljebb még sötétebb, s azoknak, akik ezt át kell élnék, nagyon szomorú. Nem csoda, ha becsapottnak érzik magukat, ha hihetetlenül el vannak keseredve. Sokan vannak akik azt állítják, hogy az első húsz év eredményei a rablók eredményei voltak. Abból élt a kommunizmus, amit másoktól elvett. Ebben is van valami.

Egyet azonban le kell szögezni: a kommunisták által vezetett országokban korunk egyik legnagyobb horderejű eredményeként megszülettek és minden problémájuk dacára fejlődnek a nem pusztán magántulajdonra épített termelési viszonyok. Anélkül, hogy közben megfélekezzenek a tízparancsolat követésének erkölcsi szükségességéről, de mégis szemet hunyva sok és nem lényegtelen "mellékkörülmény" fölött, minden elfogultság és ironia nélkül gondoljuk egyszer végig azt, amit egyébként a valóságban már meg is figyelhetünk: ezen országokban megteremtődött az élet emberibbé, ha tetszik evangéliumibbá váló válásának objektív előfeltétele azáltal, hogy a) az egyén birtokában lehet az anyagi vagyon nagyságának törvények által megszabott, de aránylag szűk határai lettek, s b) ugyanakkor az állampolgárok legsúlyosabb gondjait - mint a munkanélküliséggel, a betegséggel, az öregséggel stb. járó terheket - egy központi apparátus szinte teljes mértékben és szervezeten magára vállalja.

Egyetlen percig se felejtjük el, hogy a jövő útjának ezek a legfontosabb mérföldkövei, ha az emberiség fenn akar maradni.

Annak, aki ma Magyarországon él, nem kell sok magyarázat. Napjaink történelme: a túléléshez a belső erőforrások kimerültek - külföldről sikerült sok pénzt szerezni, ennek terheit nyögjük. Ami szörnyűség az országban negyvenöt év alatt felhalmozódott, annak ma fizetjük a számláit.

Amit a rendszer javára írtunk - az a rendszerváltáskor elveszett. Nem azért, mert azt valakik eltékozták: menthetetlenül ez lett a következmény. A kérdés: hogyan tovább?

* A legújabb jelentések a Szovjetunióban 1 millió munkanélkülről tudnak (1978). Kínában kb. 50 ezer deficitesen működő üzem bezárását határozták el legutóbb (1979) és 20 millió munkanélkülit jelentenek. Jugoszláviában a munkanélküliek és a külföldön vendégmunkásként dolgozók együttes száma meghaladja a 2 millió főt

Népek Közép-Európában

Európa jelenlegi állapotában politikailag három részre oszlik. Keleti fele a cári Oroszország utódjában a Szovjetunióban integrálódik gazdaságilag és politikailag egy sor ázsiai országgal. Nyugat-Európa elsősorban az Európai Gazdasági Közösségben (EG) és az Európai Szabadkereskedelmi Társulásban (EFTA), továbbá részint szigorúbb, részint pedig tágabb értelemben a NATO-ban szezveződik.

Ami kettőjük között, szinte a levegőben lóg, az lenne Közép-Európa. Ez nem az én megfogalmazásom, nem is egyesek elképzelése, hanem a valóság. Ezen a területen igen sokat utaztam, a legtöbb nép nyelvét beszélem. Nincs ezen a területen olyan nép, amelynek ne élveztem volna baráti vendégszeretétét, ne töltöttem volna társaságukban felejthetetlenül kedves órákat, vagy napokat, s ne tanítottuk volna egymást dalainkra. Mindegyik nép körében élek igen jó barátaim. Ezekkel a barátaimmal sok és kemény vitám volt. Mindig keményen beszéltem és teljesen őszintén. Ha néha megharagudtak rám ez ezért volt. S hogy barátukká fogadtak, az is ezért történt. Meg kell mondjam, hogy habár általános emberi tulajdonságaikat tekintve nem tudok különbséget találni közöttük, mégis mindegyik nép egy külön világ, s az egyedeik is nagyon elütöek. A finnek a legkorrektebbek, a csehek a legügyesebbek, a románok a legmegbízhatatlanabbak, a szerbek a legvadabbak. A törökök a legbátrabbak, a magyarok és a lengyelek szalmazántermészetűek, a román maga a megtestesült udvariasság és elegancia, a cseh maga a józanság és humor, a szerb nem tűr igát maga felett.

Am ezek a népek tele vannak gyűlölettel azok iránt is akikkel egy fedél alatt élnek, meg azok iránt is, akik szomszédaik. A szlovákok gyűlölik a cseheket és a magyarokat, az albánok a szerbeket, a szerbek a bolgárokat, a bolgárok a görögöket, s a görögök a törököket és mindegyik a másikat, és ez így megy évszázadok óta. Cseheket, románokat áruló fajzatnak, a szerbeket véreskezű hóhérnak, a magyarokat gyűlölt gyarmatosítónak tartják, s a vélt gyártott vagy a valódi okoknak nincs vége, de már a kezdetet sem látja senki. S ebből a gyűlölségből évszázadok óta csak haszna volt minden hódítónak, s kára ezeknek a népeknek.

Amikor itt-is, ott-is összebarátkoztam velük, egy-kettőre kiderült, hogy csak emberszámba kell vegyük egymást, hogy például mindannyian szeretjük a jó bort, a szép muzsikát, a sikamlós tréfákat, a csendes boldog életet. Az is kiderült, hogy ha nem akarjuk megváltani a világot, vagy ha az amúgyis a múlt homályába vesz, egymás bűneit nem akarjuk nagyon számonkérni egymástól, akkor egyszeribe jóbarátok tudunk lenni, s ha a jövőről beszélünk, akkor az is kiderül, hogy egyáltalán nem különböznek a nézeteink: mindannyian tisztességes emberi életet kívánunk önmagunknak. Ha jól meggondoljuk, akkor ez tulajdonképpen nem is valami teljesülhetetlen dolog, nem is kell hozzá más, mint-hogy egymást segítsük és ne buktassuk, mert annak mindig mások látják a hasznát...

Ha jól meggondoljuk, mindannyian emberek, Isten gyermekei vagyunk. S akárhány példát lehet találni e népek közötti barátságra is. Tudva lévő például, hogy a magyar és a lengyel állam csaknem ezer éven keresztül volt határos egymással, s ezen ezer év alatt a történészek egyetlen komolyabb lengyel-magyar konfliktust sem jegyeztek fel. Egyik oldalon sem.

Am ha ma bármely lengyelt megkérdezzük, hogy hogyan vélekedik szomszédairól, akkor igen tanulságos választ kapunk. Sőt, ha száz lengyelt megkérdezzünk, akkor legalább kilencven azonos választ kapunk: németeket, oroszokat gyűlölik, de a lengyel-magyar barátságról azonnal verset mondanak. Aki a jövő Közép-Európájával foglalkozik, az jól véssse ezt az agyába. És még valami Közép-Európában és azon kívül is mindenki tudomásul kell vegye, hogy Közép-Európában területileg, valamint a népesség nagysága és összeteljesítménye szerint két nagy nép van, mégpedig a lengyel és a magyar. Ez nem fajelmélet, hanem történelmi tény. Ebben persze az is bennfoglaltatik, hogy e sok szomorúsorsú nép között ezer év átlagában talán e kettő sorsa némileg szerencsésebb volt. Ezt nem tagadni és meghamisítani, hanem minden oldalon felismerni kell. A jövőt Közép-Európában e két nép barátságára, s a körjük csoportosuló többi közép-európai néppel együtt létrehozandó testvéri szövetségre kell építeni. Váljunk valamennyien ökümenikussá, de ne csak vallásunkban, hanem tetteinkben is.

Mikor első utamról Oroszországból hazajöttem, az volt az első megállapításom, hogy a népről pontosan azt a benyomást szereztem, mint az amerikaiakról. Mindkét nép nagyon elűt az európaiktól. Rendkívül kedvesek, hátsó gondolatoktól mentesek. Rendkívül muzikálisak, mélyen vallásosak, közvetlenek, jóindulatúak, kiegyensúlyozott lelkivilágúak. Tudják, hogy igen erősek, eszük ágában sincs hátulról támadni, oktalannál fogukat vicсорítani, mint a kis népek. S nem is rafináltak, alattomosak, csalárdak, mint az európai népek. Biztos vagyok benne, hogy a szovjet birodalom népeivel semmi baj sem lenne, ha egyszer szabadok lennének. Dehát...igaz is, soha nem a népekkel van a baj. Az senkit ne tévesztessen meg, hogy mit tesz egy-egy kormány, vagy valamelyik politikai csoport. A nép az legtöbbször egy külön dolog.

A kelet-európai népek a nagyhatalmak áldozatai, Bizánctól Moszkván át Washingtonig. Így Isten és ember előtt a nagyhatalmak a felelősek ezekért a népmilliókért. A nagyhatalmak feladata ezeknek a népeknek visszaállítani szuverenitását, békéjét, s visszaadni mindazt, amit elvett tőlük. Mégpedig azonnal. Ez nemcsak szerény óhaj, hanem erkölcsi kötelesség is. Az 1941 augusztus 14-én aláírt Atlanti Charta célkitűzése, hogy "Minden ember, minden országban félelemtől és inségtől mentesen élhessen egész életén át...Jogot kell adni minden népnek arra, hogy olyan kormányzat alatt éljen, amelyet maga választ." Hát tisztelt uraim, miért adták el akkor ezeket a népeket a következő napon? S ha már megtörtént ez a gyalázat, mit tesznek azért, hogy saját hibájukat kijavítsák? Ne felejtsek el, hogy pillanatnyilag kétszázmilliónyi nép él ebben a tudatban. Ezek mind fehérek... (Majd elfelejtettem: ezt a Chartát most újra akarják formulázni. Miért?)

Az 1972-ben megrendezett Nixon-Brezsnyev találkozón Washingtonban megállapodás született arról, hogy a soronkövetkező tárgyalásokon a béke érdekében mindent megtesznek "...annak az elvnek a szigorú betartása alapján, hogy nem szenvedhet kárt egyik fél biztonsága sem." Ez világos beszéd. Még csak leplezni sem igyekeznek, hogy nem érdekli őket más, mint saját biztonságuk. Európában egy állam akadt, amelyik ki merte mondani az igazságot: Albánia, amely nem vesz részt az európai értekezleten, mert szerinte nincs másról szó, mint arról, hogy a két szuperhatalom az európai népeket uralma alá akarja vetni. Lehet benne valami.

"Közkeletű ma az a nézet, hogy Kelet-Európát - pontosabban azt az egész területet, mely a Rajnától keletre, Franciaország és Oroszország között terül el

- a politikai kultúra terén valami eredendő elmaradottság jellemzi. Utálnak e területek társadalmi viszonyainak elmaradt, antidemokratikus jellegére, politikai módszerei durvaságára, nácianalizmusuk szűk, kicsinyes és erőszakos voltára; utálnak arra, hogy e területen a politikai hatalom kommunista diktatúrák, arisztokrata nagybirtokosok, monopolkapitalisták és katonai klikkek kezében van, melyektől ezek az országok nem képesek önmaguk erejéből megszabadulni; utálnak arra, hogy e terület melegágya mindenféle zűrzavaros, homályos és hazug politikai filozófiának. Mindez azt látszik valószínűvé tenni, hogy e terület népei és országai nyugat-európai típusú demokratikus fejlődésre alkatilag képtelenek.

Ez az egész beállítás bizonyos való tényekből indul ki, viszont végső következtetésében súlyosan félrevezető. Arra azonban kiválóan alkalmas, hogy ennek alapján egy közlegyintéssel ki lehessen térni e terület konszolidálásának fáradságos és kényelmetlen kérdései elől, s indokolni lehessen a legelfentétebb megoldási javaslatokat, melyek abban az egyben egyeznek, hogy felületesek és veszedelmesek.

Ha összefoglalóan nézzük a Rajna és Oroszország közé eső országok európai politikájának szempontjait és cselekedeteit 1918 óta, nehéz pálcát nem törni ezen országok felett. Két ok mégis azt tanácsolja, hogy ezt ne tegyük. Az egyik az, hogy ezek az országok embertelenül sokat szenvedtek. A másik az, hogy ha keresztet is vetünk jövő sorsukra, nem nyerünk semmit, mert ezzel csak súlyosbodik Európa és a világ helyzete. Okosabb tehát mégis feltenni a kérdést, nincs-e járható útja e terület konszolidálásának és nem lehet-e az országok politikai fejlődését visszavezetni arra az egyenes útra, amelyről letértek?

Gondolatmenetem során konkrét vizsgálódásaimat tudatosan leszűkítettem Kelet-Európa problémáira. Mégis úgy vélem, hogy a világ konszolidálásának a centrális és legfontosabb kérdésével foglalkozom. Ez elsőre furcsának hathat, mert hiszen ahhoz vagyunk szoktatva, hogy hamis világméreteken gondolkozunk és azt képzeljük, hogy a Közelkelet, a Távolkelet és a Nyugati Félteke nagy vitás kérdései mellett, a területileg nem is olyan nagyon kiterjedt Kelet-Európa, csak egy problémakomplexum a sok közül. Valójában ez a legsúlyosabb tévedés, amit elkövethetünk. Kelet-Európa kérdései abban az egyetlen csekélységben különböznek a Közelkelet, Távolkelet és a Nyugati Félteke összes kis és nagy kérdéseitől, hogy egyetlen egy nemzedék életében immár két világháborút robbantottak ki, és a harmadik világháború, ha kitör, amitől az Isten őrizzen, aligha fog kitörni Kambodzsa, Izrael* vagy Spanyolország miatt, hanem csakis abból, amiből az első kettő már kitört: Németországnak és a tőle keletre levő kis nemzeteknek az anarchiájából. Nincs neveltségesebb és eredménytelenebb erőfeszítés, mint a támadó szellemet kiirtani akarni, és közben az anarchiát, a bizonytalanságot és elégedetlenséget növelni. Ebből a területből úgy is kinőhet világháború, hogy a támadás nem erről a területről, hanem ezért e területért indul meg. Kelet-Európa, pontosabban Németország és a tőle keletre eső kis nemzetek területe, bármennyire is nem olyan nagy terület önmagában, a világ békéjének a legnagyobb veszedelme marad mindaddig, amíg a legnagyobb anarchiának, a legnagyobb bizonytalanságnak és a legnagyobb elégedetlenségnek a területe marad.^{***}

* A szerző beszűrése

** Bibó István: A keleteurópai kis államok nyomorúsága (1946!)

Újabb nagy mozgolódás támadt az európai biztonság negteremtése ügyében. Ha jól megnézzük, hogy ki miről beszél, akkor megállapíthatjuk, hogy "Európa biztonsága" alatt a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Nyugat-Európa biztonsága értendő, s ahol ezügyben tenni kell valamit, az a Rajna és Oroszország közötti terület. E terület saját érdeke, e terület saját problémája és az e területen élő népek saját élete csak üzlet tárgya, s nem a tárgyalások célja. A nyugatiakat láthatóan csak az nyugtalantítja, hogy a szovjet páncélosok a Rajnától alig száz mérföldnyire állanak. Hogy ott mi történik, ahol ezek a páncélosok állnak, az már senkit sem érdekel.

Itt az ideje, hogy mi közép-európai népek, tudtára adjuk mindenkinek akit illet: szabadok akarunk lenni, s e kérdésben nincs alku. Most még kérünk, most még hajlandók vagyunk figyelembe venni mások érdekét is, de lehetünk még mi is önzők, mint ahogyan most mindannyian önzők azok akik tőlünk keletre és akik nyugatra vannak.

Európa pedig sem gazdaságilag sem politikailag nem konszolidálható mindaddig, amíg Közép-Európa helyzete nem rendeződik: kelet és nyugat közeledhet egymáshoz, de nem szabad elfelejteni, hogy a vezetékek Közép-Európán át húzodnak keletre is meg nyugatra is (de még délre is!), s ha a két kolosszus egymást támogatva kezd továbbfejlődni, akkor a küzbeeső terület fokozatos lemaradása csak újabb feszültség forrása lesz. Néhány évtized alatt Közép-Európa a gyűlölség és a gazdasági problémák éppoly gyűjtőterévé válhat a világnak, mint napjainkban a volt gyarmatok. Jól jegyezzék ezt meg a modern fehérek.

Na és Európa még meddig akarja önmagát keresgélni? Vajon miért hiszi (Nyugat-) Európa, hogy jövőjét negatív tettekre kell felépítse? Mert (Nyugat-) Európának azon kívül, hogy nyugat-európai egységre törekszik, csak negatív céljai vannak: miután retteg a Szovjetuniótól ezért koncokat vet neki, s eközben Amerika segítő keze után kotorász. Pedig már J.F. Dulles, az USA néhai külügyminisztere levonta azt a történelmi tanulságot, hogy az csak növeli az agresszor étvágyát, ha koncokat dobunk neki. Európa jövője pozitív tetteket követel: Közép-Európát kell talpraállítani. Mégpedig politikailag, de gazdaságilag is, ahogyan az Egyesült Államok is tette Nyugat-Európával a második világháború után - semmiesetre sem karitatív okokból. Nyugat-Európának egyetlen igazi természetes szövetségese van: Közép-Európa. Ha ezt Nyugat-Európa ezer év történelméből nem tanulta meg, akkor Közép-Európa eleste után maga is el fog veszni. Tudta ezt ezer év óta minden hódító, a hunoktól kezdve. Atilla sátra a Duna-Tisza között állott, s itt vonult fel ezeregyszáz év múlva az ozmán haderő is - hogy Bécsset majd Párizst elfoglalja. Négy száz év múlva Sztálin is e területet igyekezett megkaparintani, s napjainkban a kölcsönös haderőcsökkenési tárgyalásokból a kommunistáknak sikerült ezt a területet kivonni. Ismétlem: a történelmet figyelni is kell!

Ha Nyugat-Európa meg akarja menteni önmagát, akkor meg kell mentse Közép-Európát!

Európa nyugati fele a mórak kiűzése óta kizárólag öntörvénye szerint fejlődött, minden erőszakos, külső behatástól mentesen. Fejlődéséhez, mai színvonalának eléréséhez két dolog kellett: gazdasági eszközök és külső béke.

Saját, viszonylag szerény gazdasági eszközein túlmenően - pénzt, nyersanyagot, sőt részben a munkaerőt is - az egymás után felfedezett "új világ" rendszeres kirablása biztosította számára. A külső békéről más-más módon és más-más eszközökkel - az első ezerévszáz évben Bizánc, a későbbi századok-

ban pedig a Magyar Királyság gondoskodott. Nyugat-Európa mindkettő bukását álszent sóhajtozásokkal és részvétlenül fogadta, ellenfeleit maga is segítette.

Nyugat-Európa mai állandó zavarát az okozza, hogy számára lezárult a rablás korszaka, s a mórok óta először került szemtől-szembe egy valódi külső ellenséggel. Mindkettő szokatlan, új helyzetet teremtett. Először az emberiség történelmének két legszörnyűbb háborúját indították meg egymás ellen. Csak e két háború minden eddiginél kegyetlenebb lefolyása döbbsentette rá az európaiakat, hogy itt valami új dolog történik, hogy most valami mást kéne csinálni mint eddig ezer éven át. Az első világháború ehhez még határozottan kevés volt. A felébredéshez egy újabbra volt szükség, habár néha úgy tűnik, hogy a nyugatiak még mindig nem látják a fától az erdőt...

Nyugat-Európa sorsa most azon áll vagy bukik, hogy Közép-Európát vissza tudja-e szerezni szövetségesesül, hogy Közép-Európát meg tudja-e nyerni szövetségesének? Csak Közép-Európa tanult meg önnön erejéből fejlődni, önmagát külső segítség nélkül megvédeni, egyszóval: fennmaradni. Erre Nyugat-Európát csak a közép-európaiak taníthatják meg. Ehhez Nyugat-Európának Közép-Európára van szüksége.

A Korán megszállottjai Buda váránál végleg megakadtak. A Kommunista Kiálltvány megszállottainak és katonáinak a Rajnánál vannak a kiinduló hadálásai, széles nyomtávú vasóvonaluk ma már Bulgáriáig és az NDK-ig húzódik.

És jelen vannak a földkereskés minden országában.

Ha a "nyugat" valóban és őszintén akar egy egységes Európát, akkor - a történelmi adottságok folytán - a kezdeményezésnek Nyugat-Európából kell kiindulnia, de meg kell valósítsa Közép-Európa aktív közreműködését és Németország újraegyesítését. E két feltétel teljesülése nélkül soha többé nem lesz Európa.

Ehhez Nyugat-Európa önmagán belül két fő feladatot kell megoldjon:

1) Helyre kell állítsa önmaga ideológiai egységét, ami nem lehetséges, csak az állam és a vallás egysége alapján. Szadat egyiptomi államfő is erre jött rá, s máris népszavazásra vitte a dolgot. Ez biztosítja Izrael és Dél-Afrika belső erejét is napjainkban.

2) Le kell számoljon az önbénító lelkiismereti válságával, mert csak így nyerheti vissza cselekvési szabadságát.

Ezt a második pontot részletesen is ki kell fejtsen. Miként az Észak-Amerikai Egyesült Államok a vietnámi válság és a Nixon lehallgatási botrány után ma a teljes álomkór állapotába került, amely igazában a faji problémák kiélesedésével és a sorozatos gyilkosságokkal (King és a Kennedy testvérek) kezdődött, ugyan így a nyugat-európai országok is egy lelkiismereti válság békjőiba vannak begabajodva.

Kivételek nélkül minden országnak (még a skandináviaiaknak is!) van egy "gyarmatosító" komplexusa, amelyre éppúgy érzékeny, mint a nemszemiták arra, hogy mikor nevezik őket antiszemitának. Ezzel bönává szugerialják önmagukat minden volt gyarmati országgal szemben.

Az angolok képtelenek tisztán látni Wales, Skócia vagy Írország esetében, s e három nép sem képes az angolokat, mégcsak barátainak sem tekinteni. A franciáknak minden külföldi a mai napig csak állat, különösen a német. A németek képtelenek bármilyen ügyben határozottan eljárni, mert mindig rettegnek attól, hogy fasisztának, vagy antiszemitának fogja őket valaki nevezni. Nekik nincs "gyarmatosító" komplexusuk de van helyette "Hitler-traumájuk". A spanyolok és a portugálok azt hiszik, hogy rendezett országukban minden áron

demokratikus rendtelenséget kell teremtsenek ahhoz, hogy Európa befogadja őket (minden értelmes olasz visszasírja ma azt a fegyelmet és rendet, amelyet Mussolini biztosított az országnak). Itáliát a keresztények és a kommunisták "együttese" vezeti, ahol már kommunista püspökök is vannak, s az előző pápa felajánlotta önmagát a terroristák részére cserefogolyrak.

Innen csak két kivezető út van: a teljes pusztulás, vagy az új Európa. Ám jól vigyázzunk: Európát nem lehet kettesben hármásban, de még tízesben sem csinálni! Sem Európa, sem az egyes európai államok határait sem lehet kedv szerint újra és újra huzogatni. Sem Teheránban, sem Helsinkiben, sem máshol. Ezek a határok nem bergengóciái határok, hanem évezredek során, nagyon világosan kialakult történelmi kategóriák, s nem lehet velük mást csinálni, mint tiszteletben tartani. Minél szélesebb körben tudatosítani kellene azt a felismerést is, hogy minél nagyobb politikai egységek jönnek létre, annál nagyobb szerephez jutnak a politikai alapegységek.

Az emberiségnek mindenképpen csak hasznára lenne, ha a színesbőrű emberek is meggyőződnének a fajgyűlölet csakis káros voltáról, ha a zsidóság egyszer önmaga számára feltárná az antiszemitizmus gyökereit, ha a kelet-európai népek egyszer önmaguk portáján rendet teremtenének, s önnön bűneiket belátva vezekelnének, s torzarcú civakodásukkal nem sodornák újra és újra az emberiséget háborús válságba.

Istenem, de szép lenne, ha az úgynevezett gyarmati népek, egyszer a gyarmatosítás pozitív eredményeit is hajlandók lennének elismerni. Ugyan ki épített volna ezekben az országokban világvárosokat, vasútakat, ki győzte volna le a pusztító betegségeket és babonákat, ki tártá volna fel ezen országok végtelen természeti és turisztikai kincseit, ha nem az úgynevezett gyarmatosítók. Ugyan hol tanultak volna világpolitikát csinálni ezen gyarmati népek fiai, ha nem Oxfordban és a Sorbonneon? Tessék kérem őszintén válaszolni: melyik, afrikaiak által vezetett országban élnek a feketebőrű emberek ma olyan magas életszínvonalon és olyan személyi biztonságban, mint a Dél-Afrikai Köztársaságban? Ez viszont nem felmentő ítélet az észak-, közép-, és dél-amerikai indiánok teljes kiirtására, amely még napjainkban is, törvényhozásilag is és fizikailag is szakadatlanul folyik.

Istenem de szép is lenne, ha a volt gyarmatosítók egyszer belátnák, hogy a mai és legalább két évszázada tartó magas életszínvonaluk anyagi bázisa nem saját különleges tehetségük, vagy szorgalmas munkájuk eredménye, hanem elsősorban a volt gyarmatok kirablásából származik. Tessék szíves lenni bemenni Londonban a British Museumba és megkeresni ott azt, ami "british". A tehetséges Angliát most se más mentette meg a gyors tönkremenéstől, mint a tenger fenekén talált olaj. Annak idején szélvihar és kalózkapitányok, most amerikai olajkutatók segítenek megmenteni a "világ műhelyét". Mert gyarmati kirablás ma is van. Az észak-amerikai indiánok bizonyítani tudják, hogy az annak idején szerződéssel biztosított halász- és vadászterületükön van az Egyesült Államok uránkincsének 90, kőolajának 40 és szénvagyonának 75%-a. A törvényhozás éppen ezekben a napokban igyekszik eltörölni - nem tudni miért - ezen indiánok utolsó különjogait is.

Ugyan ki hatalmazott fel egyes államokat arra, hogy a tenger irányába egyre gátlástalanabban terjeszkedjenek? Hogy lehet az, hogy ma egy bálnának vagy főkának sehol sincs nyugta a világon, mert egyes országok vadászai gátlástalanul, mindenütt irtják őket. Már a delfinek irtásába is belekezdtek, mert állítólag káros módon befolyásolják a halászás eredményeit. Milyen alapon gazdagítják

a tengerfenék kincsei kizárólag azokat az országokat, amelyeknek történetesen a partjai közelében vannak ezek a kincsek?

Vajon az a brit állampolgár, aki mondjuk Pakisztánból Londonba kíván költözni, miért kell az angol szigetlakók részéről megvetéssel és üldöztetéssel számoljon, akkor, amikor a mesés India minden kincsét az angolok évszázadokon át elrabolták, hogy maguknak kastélyokat és a világ legmagasabb élet-színvonalát építsék belőle?

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, teremtsünk egyszer rendet, ha lehet tisztességes rendet, önmagunk fejében és lelkiismeretében. E nélkül a világban soha sem lesz rend. Az új Európa pedig egy tisztességes rendre kell felépüljön.

Ez a véleményünk ma is. Közben, persze történt egy-smás, de ugyan ki törődik velünk? Itt csak a Münhausen-báró-hatás segít: magunkat kell kihúznunk a mocsárból, hajunknál fogva - de lovastul!

Ora et labora

ODÜSSZEIA

Ezen fejezet élére kívánczik az a megjegyzés, hogy a továbbiakban tessék nyugodtan "Oroszországot" gondolni mindenüvé, ahol "Szovjetunió" áll. Időközben vissza is állították az illetékesek.

Nem szeretem a félreértéseket, de szeretem a világos beszédet. Ezért mindjárt megmondom, hogy csodákban nem hiszek. Jól tudom, hogy a világ összes erdejét bejárhatom anélkül, hogy egyetlen manóval találkoznék. Azt is tudom, hogy Csipke Rózsika már felébredt és a Hét Törpe meséjét is már régen megírták, s a Vasorrú Bábát már régen beolvasztották egy martinkohóban. Utópista sem vagyok. Bízok azonban sok, jóindulatú ember komoly munkájában és Isten segítségében.

Álmodozó azonban vagyok, az álmodozók azon fajtájából, akik nem tudnak álmok nélkül élni. Az a fajta vagyok, aki néha szívesen elszakad a földi realitás vonzerejéből, s fura, összevisszaságban is el tudom képzelni azt, ami a földön statikus rendben van. Én a zimankós novemberi reggelen is el tudom képzelni a barackfát fehér májusi pompájában.

Meggyőződéseim, hogy az élet ilyen álmok nélkül nem is relális valóság. Meggyőződéseim, hogy ilyen álmodozások nélkül az ember még ma sem tudna repülni, még ma sem tudna a csillagokra leszállni, még ma sem tudna hihetetlen távolságokat néhány pillanat alatt áthidalni, színes mozgóképeket világérszek között továbbítani, a tenger mélyére leszállni, hónapokra elegendő energiát egy gyufásdoboz nagyságú táskában hordozni, s olyan fegyvereket bírni, amelyek segítségével az egész emberiséget ki lehet irtani.

Akinek volt már kutyája az tudhatja, hogy álmai egy kutyának is vannak. Ő bizonyára mócsingos velőscsontról, vad versenyfutásról, izgalmas tavaszi illatokról álmodik.

Amiről én álmodom, az a békében és barátságban önként egyesült Közép-Európa, ahol vakamennyi ott élő embernek és népnek valóban biztosítják mindazokat a jogokat, amelyeket ígéretetni szokás. Hogy hogyan fog létrejönni, azt nem tudom csak álmodok róla. Mire s kinek lenne jó egy ilyen szövetség-hurka Helsinkitől-Ankaráig? Miért tömörülnének az államok egy ilyen szövetségbe? Ugyan mi bírná rá az Egyesült Államokat és a Szovjetuniót, hogy ebbe beleegyezzen, sőt ez utóbbit arra is, hogy egyes jelenlegi területeiről lemondjon az új államközösség javára? Miért vállalná a nyugati világ e szövetség létrehozásának és támogatásának a gondját? Hogy nézne ki ez a szövetség? Ezt már mind meg tudom mondani.

Mert én is azok közé tartozom, akik ma akkor is hajlandók még egy almfát elültetni, ha biztos a világ abban, hogy holnapra minden elpusztul.

Közép-Európai Államszövetség

A Közép-Európai Államszövetség tagjai a következő államok lennének: Finnország (kiegészítve azokkal a területekkel, amelyet a Szovjetunió elvett tőle a második világháború során), Észtország, Lettország, Litvánia (e három ország szuverenitása helyreállítandó), Lengyelország (miután visszakapta azokat a területeket, amelyeket a Szovjetunió a második világháború után elvett tőle, de az idecsatolt volt német területek kérdését a lengyel és a német nép közvetlenül egymással el kell intézze), Csehszlovákia, *(most ugye Szlovákia külön)* Magyarország (visszacsatolva a ma Kárpát-Ukrajnának nevezetett volt magyar terület - de legalábbis autonómiát kell kapjon), Jugoszlávia (illetve ami ott van), Románia (de vissza kell kapja a Szovjetunió által a második világháborúban tőle elvett területet), Bulgária, Albánia, Görögország, Ciprus és Törökország *(ma idevenném még Grúziát és Örményországot is azzal a megjegyzéssel, hogy a Római Birodalom határa is ott volt).*

Az Államszövetség célja a tagállamok teljes gazdasági és politikai integrálása egy egységes államba.

Svájc, Svédország és Ausztria* nem tartozik a szövetséghez.

Nem sorolom a Szövetséghez a Szovjetuniót, sem egyetlen tagállamát. Erre több okom is van, ezek a későbbiekben kiderülnek, két okot azonban itt kell kifejtsek.

Először is a Szovjetunó, egy olyan politikai realitás, amellyel tartósan számol mindenki. A Szovjetunió jövőjét nem látja senki előre. Így szerintem is bármely percben felrobbanthatják belső feszültségei, de az is lehet, hogy még nagyon sokáig fennmarad. Azt nem tettem hozzá, hogy a "mai formájában". Az sem kizárt, hogy olyan, a realitásokkal számoló csoport kerül egyszer hatalomra, amely örömmel fogja venni, ha a csatlós országok problémájára és saját biztonságának rendezésére reális alternatívát lát, s maga is kezdeményezni fogja megvalósítását. Az is lehet, hogy az egész ország átalakul, sőt esetleg egyes tagállamok le is fognak válni. Sokan kombinálnak Ukrajnára, vagy a kaukázusi államokra, de Ukrajna oly nagy egység, a többi állam pedig oly messze van, hogy valószínűleg egyik sem jöhet számításba egy közép-európai kombinációnál.

A második ok éppen a nagyság. Még Ukrajnáról esetleg el lehet képzelni, hogy integrálódjék a Szovjetunión kívül, de hogy mondjuk Magyarország és a Szovjetunió integrálódjék - ilyen nincs, ez a KGST-ben sem megy, minthogy még megközelítőleg sem képeznek azonos integrációs erőt.

Az új kor első igazi nagy, integrációja az Észak-Amerikai Egyesült Államok. Ott az integráció már több mint kétszázéves folyamat eredménye, s óriási előnye, hogy földrajzilag és nyelvileg egységes, s hogy a társadalmi és a gazdasági egység szinte spontán folyamat volt, s területén tartósan egyetlen állam sem szeparálódott. Azaz, hogy kettő szeparálódott, de az nem is lett tagja az Államoknak. Ez Kanada és Mexikó**. Tessék csak elképzelni egy integrációt, amely Vlagyivosztoktól Belfastig terjed. A nyelvi probléma a nyugat-európai integrációban is jelentős, a nacionalista, szeparatista mozgalmak - ha tetszik fo-

* Ez az övezet egyébként ezen semleges országok problémáját is segítene megoldani

** NAFTA néven most integrálódnak

galmazzuk úgy, hogy - ott is sok gondot okoznak. De ki tudja ezt a problémát akárcsak áttekinteni a La Manche-től Szachalinig?

A helyzet nem egyszerűbb gazdasági vonatkozásban sem. Ma már a Kremlben is tudják, hogy még a mai technikai viszonyok mellett sem lehet Moszkvában akkora házat építeni, ahonnan ennek az Isten tudja hány népnek a gazdasági, kulturális stb. életet irányítani, szervezni és ellenőrizni lehetne. A KGST-ben, a gazdasági és a politikai integráció harminc év alatt, egy tapodtat sem haladt előre. Nem tartozom itt bővebben elemezni, de ez nem az én megállapításom, mert a KGST saját nyilvános irataiból is kiténik. Elég talán csak arra utalnom, hogy a külgazdasági kapcsolatuk egyetlen dinamikus területén, a külkereskedelemben is az a helyzet, hogy ezek az országok a Szovjetunióval kétoldalúan "integrálódnak" - kényszerűségből - de egymással semmi pénzért. Aki a forgalmi adatokat vizsgálja, minden különösebb elemzés nélkül megállapíthatja, hogy az országok a Szovjetunióval bonyolítják forgalmuk 30-50%-át, a kapitalista és a gyengénfejlett országokkal további 30-50%-ot, s a fennmaradó mennyiség jut az összes többi "testvéri" országra. Tehát ki-ki feji a Szovjetuniót, ahogy tudja (legjobban az NDK), azután keres tőkés lehetőséget, s utána jön a híres integráció. Annak nyoma sincs, hogy a Szovjetunió és az összes többi ország integrálódnék. De ilyen nincs is. Nem is lesz. Ez a képlet gazdaságilag is politikailag is megoldhatatlan.

Egy valamiféle közép-, kelet-, délkelet-, stb. európai szövetség gondolata már több változatban felmerült. Nem bírálom azokat, helyette kifejttem, a magam elgondolását. Csupán annyit kívánok megjegyezni, hogy pl. a dunai konföderáció Kossuthi gondolata ma már két szempontból sem kielégítő: 1/ teljesen magyar beállítottságú, s így nem nyerte meg soha az érdekeltek támogatását, 2/ idejétmúlt, mert ma már nagyobb egységekben kell gondolkodni - ez a modern, racionális gazdaságszervezés követelménye.

A Szovjetunióknak területe van elég, nem tartom valószínűnek hogy újabb területi annektálásra készülne, vagy törekedne*. Kommunista ideológia egyébként sem szereti a területi annektálást. Az ideológiai tartja fontosnak. A fentemlítt területek elfoglalását a szovjet védelmi célokkal indokolta.

A Szovjetunió védelmi szempontjait minden kombináció számításba kell venni. Egyebek mellett ezért tartom jónak ezt a szövetséget, ebben a formában. A Szovjetuniót egész európai területén egy többszáz kilométer szélességű védőpárna venné körül. Ez a nyugati államok számára is megoldást jelentene az állandóan fenyegető szovjet szárazföldi veszéllyel szemben. Ha a Szovjetunió és az USA ezt a háborús fenyegetést valóban meg akarja szüntetni, akkor ebbe a rendezésbe előbb vagy utóbb bele kell menjen, minthogy a Salt II. esetleg III. egyezmény megkötése után Európában a konventionális fegyverek okozta veszély ismét előtérbe kerül!

A Közép-Európai Államszövetség (KA) semleges politikát folytató ENSZ tagállamok szövetsége lenne. Ezen államok még védelmi célokat szolgáló fegyveres erővel sem rendelkeznének, területükön idegen államok fegyveres erői sem tartzkodhatnak. Hadiiparuk nem lehet. Kizárólag meghatározott létszámú saját rendőri és határőregységekkel rendelkeznének, amelyek felszerelését az ENSZ keretében kötendő szerződés szabályozná. Keleti és nyugati határaikon kívül sem tartzkodhatnak fegyveres erők, s a Szovjetunió és a NATO haderők elhelyezkedését további mélységekben is ez a szerződés határozná meg.

* Ez a megállapítás Közép-Európára vonatkozik és nem hozható összefüggésbe a Szovjetunió vélt, vagy valódi világpolitikai céljaival

Annak érdekében, hogy ezen államok sem legyenek semmiféle agresszió-nak védtelenül kitéve - kizárólag az Államszövetség határolásában - ENSZ haderők állomásozhatnak. E haderők kizárólagos feladata az Államszövetség megvédelmezése bármely irányból érkező idegen erőkkel szemben, továbbá annak megakadályozása, hogy ilyen erők beszivároghassanak a szövetség területére. A szerződés betartását a KA területén és határainak a szomszéd államok oldalára eső részén is államőrző és ebben az övezetben szabadon mozgó ENSZ megfigyelők ellenőrzik.

Ezen egész szerződésrendszer létrehozására, s a mechanizmus további működtetésére, a szükséges államközi szerződések előkészítésére, a területi kiigazítások lebonyolítására stb. Az ENSZ külön bizottságot hozna létre, olyant mint a Biztonsági, vagy a Gyámsági Tanács. Amennyiben az érdekelt országok között bármiféle nézeteltérés merülne fel, s azt két-, vagy többoldalúan nem tudnák rendezni, úgy kötelesek ezen Tanácshoz fordulni, s határozatát végrehajtani.

Ez lehetne az ENSZ életében az első, igazán nagy horderejű, a szervezet magasabb céljainak megfelelő tett. Boldog lehetne az a főtitkár, akinek tevékenységi ideje alatt születne ilyen egység.

Egy ilyen közösség feltétlenül szolgálná Nyugat-Európa érdekeit. Amint az USA rájött arra, hogy szüksége van olyan, társakra a gazdasági életben, amelyek hatalmas erejét nemcsak kiszípolozzák, de gazdasági harcra is késztetik, ösztönzik, politikai harcában pedig szövetségesei, ugyan úgy szüksége van Nyugat-Európának is arra, hogy egészséges fejlődéséhez a közvetlen közelében egy jól szervezett, hatalmas piac, egy gazdasági ösztönző-vetélytárs, s erős politikai szövetségese legyen. Biztonsági érdeke is megkíván egy ilyen szövetséget, hiszen így egyszer s mindenkorra megszabadul a hatalmas óriás közvetlen katonai nyomásától.

A Szovjetunióval ugyan ez a helyzet, de még más is. A Szovjetunióban sem tud egy tábornok sem nyugodtan aludni, amióta Hitler csapatai úgy váratlanul Moszkva alatt teremtek. Európa irányából, ezen Államszövetség létrejöttével egyszer és mindenkorra megszűnik ez a veszély. Azt senki sem szabad elfelejtse hogy a béke legjobb záloga nemcsak a sok fegyver, hanem a jó szövetségi rendszer is. Ennyit megér ez a kis területi veszteség - ami nem is veszteség, hiszen az érintett területek soha nem voltak orosz fennhatóság alatt, s különben is csak biztonsági okokból kerültek a Szovjetunióhoz. Másrészt, viszont egy sor nem-szocialista ország is tagja lenne ennek a szövetségnek, köztük két fontos NATO állam.

A Szovjetunióknak azonban van más problémája is. Magyarországon sokszor aggódtunk amiatt, hogy a Szovjetunió egy szép napon becsatol minket a köztársaságai közé*. Ahogy a mechanizmus működését ismerjük, még meg is fogjuk szavazni. Ám egy ilyen becsatolás a mai kihangsúlyozottan nacionalista világban, halálos csapás lenne minden kommunista pártra, hiszen egyértelműen igazolná azt az állítást, hogy a Szovjetunió imperialista hódító. Van baja a Kremlnek saját népeivel is. Azok is állandóan lázadoznak, s a huszadik századi nacionalizmus szele őket is megérintette. Ez a probléma abban a soknemzetiségű államban, rendkívül bonyolultan jelentkezik, s ha bármely reformot készülni akarnak vinni, akkor mindig belebotlanak. Ha a Szovjetunióknak

* A bulgár pártvezetők már többször kérték, de a szovjet vezetők eddig mindig elutasították ezt a kérést, legutóbb 1979 tavaszán

vége lesz, akkor azt a nemzetiségek fogják okozni. Éreznek ebből valamit Moszkvában is. Arra semmi esetre sem érzik magukat elég erősnek, hogy még más népeket is "integráljanak". A balti falat is égeti a gyomrukát. A finn és a román is.

Nagyot nőne viszont a Szovjetunió tekinélye a világ kommunista pártjai és népei szemében, ha történelmében először, világos és félremagyarázhatatlan tettel rációlna arra az állításra, hogy a Szovjetunió is imperialista hódító. Ha a Kreml visszahná a meghódított és becsatolt néhány kis nép szabadságát, akkor területileg nem sokat veszítene, ám e népek körében feltétlenül hálára számíthatna, talán még a legjobb külföldi barátai is lennének. Arról nem is beszélve, hogy ezek a területek pusztán hadászatiilag lehetnek fontosak, ez a szempont pedig a KA létrejöttével más megvilágításba kerül.

Ami a jelenlegi kelet-európai szocialista államokat illeti, az természetesen, egy más probléma. Ezen államok nemcsak hadászati jelentőségűek, de egyben annak is példái, hogy a szocializmus eszméje diadalmasan halad előre, újabb és újabb területeket hódítva el a kapitalizmustól. Ez a Szovjetunió részére presztízs kérdés.

A választ - e képzeletbeli vitában - azzal kezdem, hogy ha a Szovjetuniót fennállása során érte tekintély veszteség, akkor az ezen területeken következett be, s ha fogja még ilyen veszteség érni, akkor az is itt fog bekövetkezni. (Lásd II. János Pál pápa diadalútját Lengyelországban!) Erre úgy lehet számítani, mint a napfelkeltére. Ma nincs olyan józan gondolkodású ember a világon, aki ne tudná, hogy ezeknek a népeknek nincs önrendelkezési joguk. Az ezen a területen lévő államok helyzete állandó viták forrása. Népek állandóan lázadznak. A Szovjetunió számára e kormányok fenntartása igen nagy megterhelést jelent - békeidőben. De mi lenne akkor, ha mondjuk egy nagyobb kínai konfliktus törne ki, s egyidejűleg fellázadna mondjuk néhány csatlósállam is? Talán még a németek is megkísérelnék az egyesülést. A fasiszta német hadvezetőségre sok mindent lehet mondani, azt azonban mindenki elismerte, hogy szervezni tudtak. Azonban még ők is belebuktak abba, hogy az egyik frontjuk Lenin-grádtól Bakuig tartott, s a keleti meg a nyugati frontot egymástól háromezerhat-száz kilométer választotta el. A szovjetek is sokmindent elmondhatnak magukról csak azt nem, hogy a második világháborúban jólszervezettségükkel tüntek volna ki. Igaz, hogy a katonák mindig hajlamosak arra, hogy illúziókban ringassák magukat - különösen azok, akik nem a lövészárokból katonák, hanem a jól védett bunkerben.

A szovjet hadvezetőség is tisztában kell legyen azzal, hogy ők is abból éltek a németekkel szemben, hogy sokan voltak. Lett is tizenhatmillió halottjuk. A kínaiak számbeli fölénye ma kísértetiesen hasonlít ahhoz a fölényhez, ami annak idején nekik volt. Egy szovjet-kínai konfliktus esetén pedig a lehető front két-szer olyan széles, mint a németeké volt, s a két lehetséges front közötti távolság háromszor akkora. A két front között a németek esetében a világ kulturális, ipari és közlekedési szempontból legfejlettebb területe volt, a lehetséges két szovjet front között egyetlen vasútvonal és egy szinte teljesen lakatlan világgrész húzódik. Tisztelt szovjet stratégiák, tessék kalkulálni. Egyedül a magyar 56 leveréséhez 12 hadosztályra volt szükség.

Szerintem ezt ők már régóta tudják. *(Sőt, mára a következtetést levonták.)*

Ám ne essünk abba a hibába, hogy túlságosan egyetlen motívumra építkezünk. A Szovjetunió számára ugyanis még további két előny származnék az említett szövetség létrejöttével. Ez azonban már nemcsak a szovjet részére

előny, hanem a többi érintett nép számára is. Az egyik előny az, hogy a Közép-Európai Államszövetséghez nemcsak az úgynevezett szocialista, hanem a jelenleg más blokkokhoz tartozó államok is csatlakozni fognak.

Igy a csatlós államok száma lecsökken, azonban - és ez a második lényeges dolog - a kapitalista, vagy ha tetszik az imperialista környezet is lecsökken.

Mint mondtam, az Államszövetség tagjai semleges külpolitikát folytatnak, tehát sem a kapitalizmus, sem a szocializmus ellenségei nem lehetnek. Saját társadalmi berendezkedésüket maguk formálják, de kifelé semmilyen irányban nem lehetnek támadók, semmiféle más szövetséghez nem csatlakozhatnak.

A vonatkozó nemzetközi szerződésben a fentieket önként vállalniuk kell, s mindezek betartását az ENSZ ellenőrzi, ezek megvalósítására javaslatokat tehet - miként az IMF teszi az általa megsegített országok esetében gazdasági téren. (Sőt az IMF a már megadott pénzügyi segítség folytatását is felfüggesztheti, ha az adott állam a kapott pénzzel - az IMF megítélése szerint - helytelenül gazdálkodik.)

Nos, itt következik a másik, fontos fejezet az Államszövetség előkészítését illetően. Ezen a területen - Finnország kivételével - az egy főre jutó nemzeti jövedelem alapján mérve, aránylag szegény államok vannak. Ezek feltétlenül koordinált pénzügyi megsegítést igényelnek, mégpedig meghatározott rendben és célal. Ha ezt a segítséget megkapják, akkor vonzóvá teheti a szövetséget azon államok számára is, amelyek jelenleg nem élnek a vasfüggöny mögött, s egyébként ugyan miért lépnének ide be? Hát először is azért, mert ezentúl gazdasági segítséget csak ebben a formában kapnak. De ha a szövetség létrejön, akkor jelentős anyagi segítséget kapnak. Ezt pedig, ugyancsak a fentememlített ENSZ tanács szervezné, esetleg éppen az IMF-en keresztül.

E területen élő népeknek pedig van legalább egy nagyon fontos okuk, arra, hogy egy ilyen szövetségbe tömörüljenek. Ha egyéb okuk nem volna ez az egy is elég lehetne. E népek közötti örök ellenségeskedés megszüntetésének egyetlen lehetséges útja az, ha egy szövetségbe tömörülnek, amelyen belül nincsenek klasszikus értelemben vett államhatárok. Ha ezen államok között a határokat sikerülne legalább annyira lebontani, mint az az EGK keretében sikerült, akkor állítom, - ha nem is kizárólag emiatt, de hamarosan - minden nemzetiségi probléma megoldódna.

Az emberek alapvetően nem akarnak mást, mint életükben tisztességes, emberi életet élni. Ehhez némi anyagi segítség kell, s meg kell adni nekik a módot, hogy tisztességesen dolgozhassanak. Ha egy Cypruson született görögnek nem kell többet amiatt aggódnia, hogy szeparatista törökök lelővik, akkor - ha nem is azonnal de egy emberöltő alatt biztosan - más lesz az egész élet-felfogása. Ha egy Cypruson született töröknek abból soha problémája nem lesz, hogyha történetesen Törökországban akar tanulni, vagy dolgozni, hogy ehhez csak fel kell üljön egy hajóra és oda kell utazzon, de szülőhazájába bármikor visszatérhet, fizetését mindenkor hazaviheti, munkavállalási, betegbiztosítási körülményeit állampolgári, vagy születési hovatartozása nem befolyásolja és így tovább, akkor minden kérdés más megvilágításba kerül. Ha Macedoniát nem szabdalják fel többé különféle ellenséges államokra, hanem minden ember, aki magát macedónnak tartja, az egész, - általa Macedóniának ítélt területen, magát nyugodtan macedónnak vallhatja, s senkit nem érdekel az többé, hogy egyébként hol húzódik egy mesterséges államhatár, hiszen a terület minden állama egyetlen közösségnek a tagja, akkor többé nem lesz mace-

dón kérdés. Ha ezt valaki igazán óhajtja, akkor mindent meg kell tennie azért, hogy ez a szövetség létrejöheszen. És itt megismétlem a bevezetőben már megtett kijelentésemet: minél nagyobb politikai egységek jönnek létre, annál nagyobb szerephez jutnak a politikai alapegységek.

Ez még nem az egy akol és az egy pásztor. Mégcsak nemis utópia. Az Észak-Amerikai Egyesült Államokban ez valóság. Az egyes államok megőrizték történelmileg kialakult rendjüket, jogait, ám politikailag és gazdaságilag egyetlen hatalmas állammá integrálódtak, s történelmileg példátlanul rövid idő alatt a világ legfejlettebb államközösségévé alakultak. Aki egyébként azt hiszi, hogy a nemzetiségi, nyelvi vagy határprobléma az Egyesült Államokban kisebb mint a Balkánon, az nagyon téved, vagy még újságot sem olvas. Tessék csak például elmenni New Yorkba. Egyetlen város és annyian laknak benne mint Magyarországon. Legalább három olyan városnegyedet ismernek New Yorkban, ahol közel millió nagyságrendben lakik idegennyelvű népesség. A kínai negyedben még a telefonfülkének is pagoda-formája van.

Vagy vegyük Hong-Kong példáját. Egyetlen város, és a nemzetiségek oly nagyok, hogy kénytelenek három hivatalos nyelvet elismerni. Ám ez a város maga a paradicsom. Még senki sem hallott arról, hogy nemzetiségi villongások dúlnák fel. Az már nem is csoda, hogy az életszínvonal ebben a városban a legmagasabb egész Ázsiában. Ez következmény. Tessék jól megjegyezni: következmény.

Vagy talán ne utazzunk olyan messzire. Nyugat-Európa még sok nehéz napot fog megérni amíg végleg egyesül, de gazdasági válság vagy válságjelenség* azóta nincs, amióta megszületett az egyesült Nyugat Európa. Mert az már megszületett. Nem amerikai módra, mert a történelmét egy világrész, vagy ország sem teheti "történelmen kívül". Nyugat-Európában ami hátra van, az már csak részletkérdés. Még Svájc is úgy érzi, hogy valahogy integrálnia kell. Anglia is rájött, hogy Európa nem két részből áll: Angliából és a Kontinensből. Norvégia ma még leszavazhat minden csatlakozást, de nem kell sok idő ahhoz, hogy rájöjjenek arra, hogy melléfogtak. Akkor majd szívatják a fogukat. A jövő a területi együttműködésé.

A kisnépek esetében az integráció nem is egyszerűen a jövő, hanem a fennmaradás egyetlen lehetséges útja. Az integrációk kiméretlenül el fogják pusztítani azokat, aki kívül maradnak. Lehet, hogy ez igen "humánus" keretek között fog végbemenni. Lehet hogy ezt senki nem is fogja észrevenni, de mégis így lesz. Még a nagy kontinensek is úsznak egymás felé a tenger felszínén. A parányi szigetek is, de azok előbb-utóbb elvesznek. Elnyeli őket a tenger. A parányi szigeteknek egyetlen lehetőségük van az életre: igyekezniük kell, hogy gyorsabban ússzanak mint a többiek, s korcs, korallvégtagjaikat egymásbafűzve új kontinenseket kell képezniük. Mielőtt végképp elnyelné őket a kedves, lágyan simogató, andalító muzsikát susogó tenger.

Természetesen eszem agában sincs most egy rövidke kis fejezet keretében mindenkit meggyőzni az övezeti együttműködés előnyeiről, mégkevésbé szándékozom azt részletesen kifejteni, hogy tulajdonképpen mi is az az övezeti együttműködés? Nem állítom hogy e kérdés teljesen tisztázott, azt sem, hogy erről már eleget írtak. Ellenkezőleg: nagyon keveset. Ma szinte természetes dolog hogy mindenütt mindenki integrálódik. Ilyen az élet. Az övezeti együttműködés korát korát éljük. Anélkül, hogy komolyabban tisztáznánk, hogy mit is

* Vigyázat! Ami a 70-es évek közepén történt, az valami más

értenek alatta. Nagyjából mindenki tudja, hogy mi az, s nagyjából mindenkinek van is róla valami véleménye. Nem tartom magam teoretikusnak, s e munka keretében nincs is lehetőség arra, hogy elméleteket fejtsék ki. En itt például egy meghatározott helyzetről, tenyről beszélek. Ám nem lehet véletlen hogy van Európában két gazdasági integráció - ha nem három - hogy Dél-Amerikában is van Közös Piac, hogy az afrikai államok is próbálkoznak valami egységgel, hogy az arab államok igyekeznek valamit összehozni, és így tovább.

Ha más nem, úgy majd a gazdasági integráció objektív törvénye fogja a Közép-Európai országokat is valamilyen egységbe kényszeríteni, a kérdés csak az, hogy az majd jó lesz-e nekünk!?

Azt már természetesnek kéne tartani, hogy az olyan államok, mint amilyenek Kelet-Európában vannak, igényt tartanak a szabad és boldog életre. Ezen államok többsége közel ezeréves állami múltra tekinthet vissza, magas színvonalú nemzeti kultúrával rendelkezik, semmilyen szempontból sem kevesebb, mint Európa bármely népe. Bármennyire is fájdalmas kimondani, de Afrika, vagy Dél-Amerika népeinek újabbkori történelme - még akkor is, ha egyesek valóban magas színvonalon állnak, s komoly történelmi múlttal rendelkeznek - Kolumbusszal, Cortezsal vagy Magellannal kezdődik. Sorsuk - bármennyire is együttérzek velük - nem hasonlítható Kína, vagy India népeinek sorsával.

Ám a kelet-európai népek mai állapotáért elsősorban azok a nagyhatalmak a felelősek, amelyek ezen népek életét játékszernek tekintették és tekintik még ma is. Ezért az új élet megteremtésének feladata is a nagyhatalmakra hárul. E kis népek magukra hagyva, belebonyolódva önmaguk és mások által kreált problémáikba, ma már képtelenek arra, hogy nagyvonalú alkotást hozzanak létre. Egyszerűen nincsenek abban a helyzetben. A helyzetbehozás a nagyhatalmak feladata. Ezt pedig a nagyhatalmak addig kell megtegyék, amíg nem késő. A Szovjetunió addig játszik a tűzzel, amíg saját értelmisége fog nyíltan felázadni ellene, s ha történetesen ehhez járul egy kínai válság is, meg kirobban a felkelés a csatlós államokban is, akkor nemcsak a világuralmi ábrándnak fuccs, hanem a Szovjetunióknak is. De a nyugati nagyhatalmaknak sincs mit örülniök. Az, hogy néhány gyarmatosító eljátszotta a fehér emberekbe vetett gyerekes bizalmát, ma rengetegbe kerül a világ népeinek, és a számla még nincs kiegyenlítve. De ki tudja, hogy a rabnépek mibe fognak kerülni a világnak, ha azok egyszer önmaguk vívják ki függetlenségüket? Vajon a világ népeinek nem kellene-e arra gondolniok, hogy most ugyan veszni hagyják testvéreiket, de amikor majd ők kerülnek bajba, akkor ezek a mostohatestvérek majd őket fogják közönyösen nézni? Jó, ne kövessék Isten parancsát, Jézus tanítását arról a pásztorról, aki otthagya a biztonságban lévő bárányokat, hogy segítségére siessen az egy bajba jutottnak. Ne várjunk a világtól olyat, amit nem képes nyújtani. De talán elvárhatjuk a világ népeitől azt, hogy saját, jól felfogott érdekük szerint cselekedjenek!

A Közép-Európai Államszövetség megalakulásának menetrendje a következő:

1/ Megalakul az ENSZ Közép-Európa Tanácsa (Middle European Council) a következő államok részvételével: Szovjetunó, Egyesült Államok, Franciaország, Anglia (a második világháború győztes hatalmai), Japán, Olaszország és a két Németország. A tárgyalásokra tanácsadói minőségben meg kell hívni a közösséghez tartozandó országok kormányának és emigrációjának képviselőit.

Ez a Tanács gondoskodik a következőkről: a/ a fentiekben vázolt nemzetközi szerződés előkészítése. Ennek keretében alapvetően két dolgot

kell rendezni, ez pedig a határkérdés és a vonatkozó biztonsági intézkedések.

A határkérdés keretében kell a fönt már említett, területi problémát rendezni, (Lengyelország, Románia, Balti-Államok stb.), továbbá a szerződő felek ki kell jelentésük, hogy nem gördítenek semmi akadályt az elé, ha a területükön elő nemzetiségek, nemzetiségűeknek inkább megfelelő, másik szerződő államba áttelepülni kívánnak. Szerencsétlen dolog lenne, ha valamely nép a közösségen belüli határkérdést itt felvetné. Ha ezzel egyáltalán foglalkozni kell, akkor ez a közösség belügye lesz. Azzal befelé semmi sem zárul le, hogy a közösség megalakul. Csak talán a nézetek fognak megváltozni, s az majd automatikusan megold sok olyan kérdést, amelyet ma másként ítélünk meg.

Azoknak a népeknek is, amelyek ma úgy érzik, hogy szuverenitásukat ma mások gyakorolják helyettük, mindig meglesz a lehetőségük arra, hogy saját problémáikat felvessék és rendezzék azon állam határain belül, ahol élnek. Itt tehát csak a közösség külső határproblémáit kell rendezni. Valószínűleg néhány népszavazás lebonyolítására is fel kell készülni, habár az ilyen természetű népszavazások korrektségét illetően szkeptikus vagyok.

Az ENSZ tagállamainak deklarálniuk kell, hogy amint a szerződő államokban az igazságszolgáltatás rendje megszilárdul, kérésre minden olyan személyt kiadnak az illetékes államnak, aki ellen bűncselekmény miatt eljárás indul, de legalább azt mindenkinek vállalnia kell, hogy ha ilyen személyt származási országában elítélnek, akkor az ítéletet saját büntetést végrehajtó szervekkel végrehajthatják.

A biztonsági intézkedések keretében két kérdést kell rendezni: a/ össze kell állítani, mégpedig kizárólag Európán kívüli államok kontingenseiből (Canada, Japán, India stb.) a közösség határain elhelyezendő ENSZ erőket, s azok költségvetéséről intézkedni kell elkülönítetten az ENSZ költségvetése keretében. Miután a közösség - a résztvevő országokon kívül - alapvetően a Szovjetunió és az Atlanti Szövetség érdekében érdekelt szolgálja, ezért ezt a költséget a Szovjetunió és az Atlanti Szövetség tagjai kell viseljék. Ez persze egyfajta segítségnyújtás is, mivel a közösség fegyverkezésre nem kell költsön (de ugyanakkor ki is van zárva a busás fegyverszállítási üzletből is).

Az ENSZ megfigyelő szolgálat - amely a közösség területén és határainak a szomszédok felé eső oldalán is működik - költségét ugyancsak az ENSZ költségvetésében kell előirányozni.

A Tanács gondoskodik továbbá b/ a közösség gazdasági támogatásának összehangolásáról. Arról nincs szó, hogy a közösség bármely tagja ne kaphatna bármely szervezettől, államtól, vagy személytől gazdasági segítséget, ez azonban összehangoltan kell történnék. Helyes lenne, ha ezt a feladatot az IMF kapná, s normál IMF feltételek mellett történnék. A gazdasági segítségnyújtás finanszírozása is elsősorban a Szovjetunió és az Atlanti Szövetség feladata.

2/ A fentiekkel párhuzamosan a Világszervezet keretében megállapodást kell létrehozni a Szövetség két oldalán elhelyezkedő szovjet, illetve atlanti katonai erők mélységben való tagozódását illetően.

3/ A Közép-Európa Tanács gondoskodik arról, hogy a szocialista országokban átmeneti, hivatalnok kormány vegye át a hatalmat. Ennek részleteit majd a következő fejezetben tárgyalom, itt csak utalni kívánok arra, hogy ez történt Algériában is. Ferhat Abbas kormánya csak addig volt, amíg a francia csapatok ki nem vonultak az országból, s az új kormányzat át nem vette a hatalmat. (Ez közben megtörtént.)

4/ Felvonulnak az ENSZ erői, az Államszövetség területéről kivonul minden idegen haderő, a nemzeti hadseregeket és a többi nemzeti fegyveres erőket leszerelik. Ideiglenes, fegyver nélküli rendfenntartó erők alakulnak. Ahol fegyverre van szükség, ott az ENSZ erőket alkalmazzák.

5/ Az ENSZ Közép-Európa Tanácsát kibővítik a Közép-Európai Államszövetség leendő tagállamaival. Ettől kezdve itt megszűnnek a tanácsadói státuszok.

6/ A Közép-Európai Államszövetség leendő tagjai megkezdik közvetlen tárgyalásait a Szövetség létrehozására. Pontosan két évben kell megszabni a Szövetség hivatalos létrejöttéig húzódható időt. A szerződés érvénybelépésének időpontjától kezdve az övezet bármely országára vonatkozóan, vagy országával előzőleg kötött minden szerződés érvényét veszti.

Két évre a következők miatt van szükség: a/ feltehető, hogy a határ rendezés, népszavazások stb. eleve elhúzódnak ennyi ideig, habár ettől még a Szövetség megalakulhat, b/ az ENSZ keretében folytatandó tárgyalások igen súlyosak, nem lehet számítani hamar-megoldásra - habár a Szövetség még ettől is megalakulhat, c/ a Szövetség belső tárgyalásai igen nehezeknek ígérkeznek. Annyi problémát kell áthidalni, hogyha állandóan tárgyalnak is, kell két év hozzá. Igaz, sok jó példa van előtte, de akkor is. E tárgyalások nélkül pedig a Szövetség nem jöhet létre. Ehhez kell még azt is hozzá venni, hogy a Szövetség egyes tagállamaiban belső átalakulás is történhet, s a szerződéseket mindenhol alkotmányosan ratifikálni kell. Két év tehát mindenképpen szükséges, de tovább nem szabad halasztódjon. Előre ki kell mondani, hogy amely érdekelt állam a Szerződést a második év végére nem ratifikálja, az egyenlőre nem lehet tagja a Szövetségnek, s így a vonatkozó segélyakcióban sem részesülhet. Sorát a továbbiakban maga kell intézze, de az ENSZ csapatok továbbra is ott maradnak, s a biztonsági övezetre vonatkozó minden intézkedés automatikusan vonatkozik továbbra is rá. A szigorúságtól nem kell tartani abban az esetben, ha a Szövetségbe való belépés tényleg olyan üdvös lesz, amint itt leírtam. Gondoskodni kell arról, hogy az ott élő népek tudjanak arról, hogy kormányuk miről akar lemaradni. Majd a népek kényszerítik kormányukat, hogy csatlakozzon. No meg a nagyhatalmak is érvényesíthetik befolyásukat - végre egyszer a jó ügy érdekében. (Lásd Camp David.)

A tárgyalások színhelyéül Helsinkit javaslom, mert Finnország az övezet egyetlen országa, ahol nyugalom van, s Helsinkiben értenek a nagy nemzetközi tárgyalások szervezéséhez.

Helsinkiben az érdekelt államok állandó képviselőt kell létesítsenek, amely bármikor mozgásba hozható, úgy mint az ENSZ-képviselő New Yorkban. A tárgyalásokon - és később a Szövetségben - el kell ismerni minden érdekelt állam nyelvét hivatalos nyelvnak. Munkanyelvnek azonban ki kell választani egy nyelvet. Miután az övezetben egy nyelv sincs amelyik világnyelvnek számítana, a helyzet igen szerencsés: nem áll fenn annak a veszélye, hogy bármely nép ragaszkodhatna ahhoz, hogy kizárólag az ő nyelve legyen a munkanyelv, ugyanakkor szabadon választható bármely világnyelv, ami azzal az előnnyel jár, hogy az egész szervezet tele lesz olyan emberekkel, akik jól beszélnek egy világnyelvet, tehát a kapcsolat a világgal természetesen lesz, nem is kell szervezni, az elzárkózás pedig lehetetlen lesz. Úgy gondolom, hogy nem az orosz, a németet vagy a franciát kell választani, mert ezen nyelveket, vagy rokonait az övezetben egyes népek beszélik. Marad a kínai, a spanyol és az angol. A kínai nyelv számunkra nagyon idegen, s a világban aránylag kevés or-

szágban beszélnek. A spanyol és az angol közül nekem az angol a szimpatikusabb. Az angolt a világ több országában is beszélnek mint a spanyolt, azon kívül az angol a nyugat-európai közösségben is hivatalos nyelv. Több országban újabban még a latint is kiszorította. Svájcban, például, ahol pedig a német és a francia hivatalos nyelv, az orvos- és a gyógyszerészképzésben a latin helyett az angolt vezették be.

A közösség központja, egy Magyarországon felépítendő város legyen. Magyarországot e célra két okból tartom alkalmasnak. Az első ok földrajzi: Budapest ugyanolyan távol fekszik Helsinkitől mint Ankarától, Moszkvától mint Bruxellestől. Magyarország a közösség földrajzi közepén helyezkedik el, rajta vezetnek keresztül az összes észak-déli irányú út- és vasútvonalak, továbbá, ha megvalósul az európai csatornarendszer, akkor Helsinkitől, Gdanskától vagy Szczejnótól Kostantinápolyig egyetlen víziúttal lesz összekötve valamennyi tagállammal, s Budapest, e víziúton is pont közepén fekszik.

A másik ok az, hogy a magyaroknak a közösség létrehozásában és fenntartásában igen nagy feladatuk van. Az a szomorú történelmi tény, hogy országunkat feldarabolták, s népünket szétszórták, egyszeriben egy egész földrész szerencséséjévé válhat. Azáltal, hogy a magyarság nagy tömegben lakik a mai Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia területén, egyszeriben új értelmet kap: a magyar nép összekötő kapocs lesz ezek között a népek között. A magyarság iszonyú szenvedések árán ugyan, de mégis megtanult ezekhez a népekhez igazodni. Megtanulta nyelvüket, szokásaikat. Összeházasodott velük, s ma már nem lenne nehéz elérni, hogy ezekkel a népekkel testvéreknek tekintsük egymást. Ehhez még hozzá kell venni a következőket: a finnek és a magyarok rokon népek, s ez a tudat mélyen el mindkét népben. A bolgárok ugyancsak rokonai a magyaroknak, s ez a rokon érzés - különösen a bolgároknak - erősen él. A török szintén rokonunk, s a történelmi szerencsétlenség ellenére, a török iskolákban hivatalos tananyag a magyar rokonság. A lengyelek pedig a magyarokat egyetlen igazi barátjuknak tekintik. Távoli rokona a magyaroknak a három balti állam népe is.

Tehát a szövetségben résztvevő tizennégy tagállam közül hat rokonunk, három területén tekintélyes számú magyar él, s a legnagyobb állam népe legjobb barátjának tart minket egy történelmen keresztül. Ez azért nagy szó. A földrajzi kapocs mellé még egy ilyen is, az már valami! Meg kell tárgyilagosan mondani, hogy ilyen szerencsésük a nyugat-európaiaknak nem volt. Attól pedig senki ne féljen, hogy ez valamiféle újabb hegemoniához vezet, mert arra mindenki ügyelni fog, hogy be ne következhessek. Azonkívül pedig a csehszlovákok és a délszlávok között is fennáll évszázadok óta a jó kapcsolat.

Az Államszövetség létrehozását célzó tárgyalások megkezdése előtt, az ENSZ Közép-Európa Tanácsa meg kell szabja feltételeit. Ez azonban nem lehet több, mint az, hogy a közösség semleges külpolitikát kell folytasson, s ki kell jelentse, hogy nincsenek területi igényei, nem tart fenn katonaságot, nem épít ki hadiipart, s ami van azt is leszereli. Belpolitikailag liberális politikát folytat, tehát nem nyom el semmiféle olyan politikai vagy vallási mozgalmat, amelyet népei kezdeményeznek, s nem irányul a szövetség, vagy bármely tagállama ellen. Megakadályoz e liberalizmus keretében mindenféle provokációt, s nem tűr meg sem szélsőséges sem titkos szervezkedést. Általában elhárít minden olyan tevékenységet, amely a közösség felbomlasztását, vagy kifelé való agresszivitását eredményezné. Biztosítja valamennyi ott élő személy és nép emberi és személyi jogait. Megengedi, hogy a Közép-Európa Tanács ellenőrei ezen

kötelezettségek teljesítését előre meghatározott ideig a helyszínen ellenőrizték. Ugyanakkor az ENSZ szavatolja a Közép-Európai Államszövetség biztonságát, területi és minden egyéb vonatkozású sérthetetlenségét és szuverenitását, továbbá a meghatározott gazdasági segítséget az IMF keretében és rendszerében. (Ez utóbbi természetesen a szokásos beleszólási jogot biztosítja az IMF-nek a terület gazdasági életébe.) A többi azután megy magától is...

7/ A Közép-Európa Tanácsban megállapodást kell létrehozni az NDK-t a Szovjetunióval összekötő vonalakat illetően. Erre is van példa: Nyugat-Berlin. Ki kell jelölni tengeri és légifolyosót, továbbá szárazföldi közutat és vasutat, amilyen az összeköttetés meghatározott rendben biztosítható.

8/ Nem tartozik szorosan a megkötendő szerződés témájához, de itt tartom megemlítenednek a royalitás kérdését. Sokan ugyanis úgy vélik, hogy a királyság intézménye feudális, idejétmúlt dolog. Szeretnék rámutatni arra, hogy a tizennyolc nyugat-európai ország közül hét ma is királyság. Az olyan erősen köztársasági érzelmű országban mint Franciaország, igen erős royalista mozgalom van. Rá kell mutatni továbbá arra is, hogy a népek körében a királyok újabban ismét népszerűek, s a búvárlapok címlapján gyakrabban tűnnek fel, mint a film sztárok.

Nem ismerem eléggé a dolog belső mozgató rugóit, de komoly formában foglalkoznak az egyesült (Nyugat-) Európa "királysággá való szervezésével". A kiszemelt uralkodó már nyilatkozott is a sajtónak. Természetesen vállalja. A többi érintett uralkodó is nyilatkozott. Benne vannak a játékokban.

A dolog komoly megfontolást érdemel. Sokan esküdnek arra, hogy például a Britt Nemzetközösségben a közös uralkodó komoly összetartó erő. Sajnos nem vagyok abban a helyzetben, hogy ezt a dolgot kellő komolysággal megítélhessem. Am ha így van, akkor kár lenne kiönteni a fürdővízzel. A mi közösségünkben annyi lesz a széthúzó erő, hogy meg kell becsülni minden összefűző kapcsolatot. Az biztos, hogy egyetlen országnak sem ártana, hogyha egyébként teljesen szabadon rendezhetné be saját házatáját, de a közösség csúcsán egy uralkodó állana.

9/ A Közép-Európai Államszövetség támogassa azt a kezdeményezést, hogy az olimpiai játékok színhelye Görögország legyen. A szükséges beruházások felét Görögország, 20 %-át a Közép-Európai Államszövetség és a többi részét a NOB többi tagja fedezze. Az üzemeltetés költségeinek felét Görögország, 20 %-át a Közép-Európai Államszövetség és a fennmaradó hányadát a NOB többi tagja fedezze. Azzal is egyet lehet érteni, hogy egy önálló Olympia Állam alakuljon. Feltételül kell szabni, hogy a játékok idejére minden háborúskodást be kell szüntetni. Amely NOB-tag ezt a követelményt nem teljesíti, az zárassék ki a játékokból, esetleg a NOB-ból is.

A felsorolt kilenc pont sorrendjének meghatározója az idő és a helyzet. Mindenképpen szerencsés dolog lenne, ha ez a kezdeményezés magyar körből indulna. A Németh-kormány volt az, amely a legnagyobb lehetőségeket szalasztotta el, így ezt is. Ma talán a leghelyesebb lenne, ha társadalmi kezdeményezésként, óvatos kormányzati támogatással indulna (mellékelem egy felhívás tervezetét).

Az világos, hogy se az Európai Gazdasági Közösség, se a NATO sokat hangoztatott kibővítési elgondolása sincs egyik közvetlenül érdekelt fél oldaláról se kellően kiemelve, kidolgozva. Ki tudja például, hogy nekünk valóban érdekünk-e a csatlakozás? Népszavazás döntsön? Hát tudná ez a nép, hogy miről szavaz? Na és ha tudja: meg lehet oldani alapvető gondokat népszavazással?

Például: a NATO-nak csak akkor lehetünk tagja, ha legalább egy NATO állammal határosak vagyunk. Mit segít itt a népszavazás?

Továbbá: a NATO csak olyan államot vesz fel, amelyek nincsenek számottevő konfliktusai és meg tudja magát védeni. Az Európai Gazdasági Közösségnek csak olyan állam lehet tagja, amelyiknek a nemzeti pénze egyetemlegesen átváltható. Hol vagyunk mi ettől? De kik azok, akik ezt mind tudják és mégis állandóan belépésről beszélnek? Hogy léphetek a Rajnába, ha a Duna partján állok?

Nem az a kérdés, hogy egy közép-európai együttműködés létrejöhet-e, hogy ez valóság-e, vagy álom. A kérdés az, hogy a közép-európai együttműködéssel szemben, a közép-európai népeknek milyen más, értelmes lehetőségük van? Ez itt a kérdés. Aki tud jobbat, mint a közép-európai együttműködés, az szíveskedjék javaslatát kellő komolysággal megfogalmazni.

Számunkra, magyarok számára egészen biztosan ez az egyetlen előre vivő út. Nincs más.

Így tehát létrejönne az Államközösség, amelynek területe mintegy kétszer akkora mint az Európai Gazdasági Közösségé (a visszacsatolandó területekkel együtt, közel hárommillió négyzetkilométer). E területen kevesebben laknak mint a Közös Piac országaiban, mintegy kétszáz millióan.

Ez az új államközösség termelne kb. 35 millió tonna búzát, 20 millió tonna rozst és 300 ezer tonna rizst, tehát egy főre jutna kb. 400 kg kenyérgabona. Európában a fogyasztás - lisztben kifejezve - kb. 100 kg, tehát az államközösség gabonaexportőr lesz.

Az övezet szarvasmarha állománya kb. 50 millió darab - mintegy fele annyi mint az USA-ban - sertésállománya valamivel kevesebb mint az USA-é, kb. 50 millió darab, juhállománya pedig ötször annyi mint az USA-é, mintegy százmillió darab. Hústermelése - baromfi és hal nélkül - a világtermelés több mint 10 %-a, ami egy főre kb. 32 kg hústermelést jelent.

Az övezetben több mint 40 ezer tonna tejet termelnek évente, ami 20 százalékkal kevesebb mint az USA termelése. E tejtermelés közel nyugat-európai-szintű tejfogyasztást tehet lehetővé. Ezen adatokból megállapítható, hogy az övezet a mezőgazdasági termékek tekintetében önellátó lehetne, jobb években - egyenlőre főleg növénytermelési cikkekből - exportálni is tudna. (Ez azonban nem egészen biztos, minthogy állattenyésztését jelentősen fejlesztenie kell, s ehhez valószínűleg meg kell változtatnia a növénytermelés szerkezetét, amennyiben kevesebb kenyérgabonát és több takarmánygabonát kell termeljen.)

A mezőgazdaság hatásfokának növelésére nagy lehetőségek vannak ezen a területen, minthogy a termelés is, de a terméshozamok is általában alacsonyabbak mint Európa más térségeiben - amit természeti tényezők nem indokolnak. Minthogy ezen a területen a népsűrűség is viszonylag alacsony, így kell, hogy olyan földfelületek legyenek, amelyek nincsenek kellően művelésbe véve.

Az övezet energiahordozókban nem szegény, de valószínűleg behozatalra szorulna, egyenlőre főleg ásványolaj-tekintetében addig, amíg az Égei-tenger kincseit ki nem aknázzák. Ugyanakkor jelentős uránérc-készlettel és kihasználatlan vízienergiával rendelkezik. Kőszéntermelése több mint az NSZK-é, kb. 140 millió tonna évenként, a világ barnaszéntermelésének pedig kb. 20 %-át adja. Kőolajból az övezet mintegy 25 millió tonnát, földgázból pedig kb. 38-40 milliárd m³-t termel. Villamosenergiából mintegy 260 milliárd kWo a termelése, ami kb. megfelel Anglia termelésének.

Az ipari nyersanyagok termelése tekintetében az övezet jól áll. Vasércből közel annyit bányásznak mint Chilében, mintegy 6,5 millió tonnát és krómércből a világtermelés fele származik innen. Rézércből a világtermelés 5 %-át adják, kb. 310 ezer tonnával, mangánércet annyit termelnek mint Mexikóban, kb. 100 ezer tonnát, ólomból több mint 350 ezer tonnát - a világtermelés 10 %-át, sóból több mint 7 millió tonnát, s bauxitból annyit, mint a világ bármely legnagyobb termelője, mintegy nyolcmillió tonnát.

Nyersvasból 6,5 millió tonnát termelnek, acélból pedig a világtermelés 10 %-át adják. Alumíniumtermelésük 500 millió tonna körül van, fele annyi mint Kanadáé.

A cementtermelés kb. 57 millió tonna, kb. annyi mint az USA-ban, vagy Japánban, cellulóztermelésük pedig több mint háromszorosa az NSZK-énak.

Fele annyi pamutszövetet termelnek mint India, mintegy három és fél milliárd métert, gyapjúszoövetből pedig többet állítanak elő mint Japán, mintegy 470 millió métert. Lábbelitermelésük nagyobb mint a Szovjetunióé.

Majdnem annyi hajóúrtartalommal rendelkeznek mint Anglia, kb. 22 millió brt-val, s annyi hajót építenek évente mint Norvégia, kb. 200 ezer brt-t.

Fogyasztási iparcikkek tekintetében az övezet kétség kívül önellátó tudna lenni, beruházási javak tekintetében azonban jelentős behozatalra szorul, amelyért szerény mezőgazdasági kivittel s némi nyersanyagszállítással tudna fizetni. Ezzel szemben az övezet jelentős bevételekre tehet szert különösen a tranzitfuvarok, valamint az idegenforgalom miatt. Az övezet fizetési mérlege azonban így is negatív egyenleget mutat, amelyet a népszaporulat várható növekedése tovább fog rontani.

Helyes, koordinált gazdaságszervezéssel elérhető lenne, a) hogy a mezőgazdaság a jelenleginek kb. három-négyszeresét termelje, s ezáltal lehetővé válna, hogy az övezet lakosságának életszínvonala elérje a nyugat-európai színvonalat, s hogy mezőgazdasági kivitele révén az ipari veszteségét fedezni tudja. Ehhez jelentős beruházásokra van szüksége, minthogy b) a finn ipar kivételével az egész övezet ipara teljes átépítésére szorul. Ha az övezeten belül sikerül hatékony munkamegosztást szervezni, akkor lehetséges, hogy ez az átépítés részben övezeten belüli termelési eszközcserekkal is megoldható. Azonban az ipar mindenképpen jelentős beruházásokat igényel, c) ezek az ipari beruházások jelentős mértékben a mezőgazdasági gépgyártásban és a közlekedési eszközök gyártása területén esedékesek, mivel d) a közlekedés - Finnország kivételével - teljes átépítésre szorul. Ez vonatkozik a közúti, a vízi, a légi és a vasúti közlekedésre, a közlekedés eszközeire és az útvonalakra egyaránt, mert e) ez a legfontosabb előfeltétele annak, hogy az övezet bevételeit növelni tudja, mégpedig a mezőgazdasági kivittel, a kitermelő ágazatok kivitele továbbá a transit- és az idegenforgalom növelése útján.

A külső és a belső idegenforgalom növelése érdekében valószínűleg jelentős szállodaépítésre kerül sor, s természetesen fejleszteni kell a hírközlést és a szolgáltató ágazatokat is.

E terv megvalósításához jelentős létszámú szakember-segélyre is szorul ez az övezet.

Számításaim szerint, az övezet infrastruktúrája az első öt évben mintegy 4 milliárd US dollár külső segélyt, kölcsönt, hitelt igényel, a következő ütemezésben:

első év	500	negyedik év	1000
második év	500	ötödik év	1500
harmadik év	500	összesen	4000

Az övezet ipari, mezőgazdasági és más beruházásai mintegy 7 milliárdot igényelnek a külföldtől, tíz év alatt, az alábbi ütemezésben:

első év	100	hatodik év	1000
második év	300	hetedik év	1000
harmadik év	600	nyolcadik év	1000
negyedik év	1000	kilencedik év	500
ötödik év	1000	tizedik év	500
		összesen	7000

Ehhez szükséges még egy kb. 3 milliárd nagyságrendű készenléti hitel, amely főleg a kezdeti, átmeneti időszak zavarain kell ezeket az országokat támogatja.*

Ha figyelembe vesszük azt, hogy ma a világ gazdag fele évente mintegy 15 milliárd dollárt juttat ilyen címen a világ szegény részének, akkor ez a számvetés reálisnak és kivitelezhetőnek tartható.

Figyelembe véve a Szovjetunió és a nyugat-európai közösség közötti kereskedelmi forgalom, továbbá az idegenforgalom várható növekedését, az övezet fizetési mérlege - az előbbi tételek figyelembe vétele nélkül - fokozatosan javulni fog. Amint az új beruházások éreztetik hatásukat - tehát kb. az ötödik-hatodik évtől - az övezet megkezdheti adósságának visszafizetését. Így ha az övezet a visszafizetésre megkapja az egyébként szokásos öt-hétévi moratóriumot, akkor a kamattételeket nem számolva, további húsz év alatt a kapott kölcsönöket és hiteleket vissza tudná fizetni anélkül, hogy az nagyobb belső zavarokhoz vezetne.

Az övezetnek munkaerőproblémája nem lenne, arra azonban számolni kell, hogy a jugoszláv, a török és a görög vendégmunkások hazatérnek.

Huszonöt év múlva, a Közép-Európai Államszövetség a mai európai színvonalon fog állni. Energiaellátását saját erejéből meg tudja oldani, különösen a szinte teljesen kihasználatlan víziergiája hasznosításával. Kőolajszükségletét fedezni tudja saját termelése mellett a Szovjetunióból, a már meglévő olajvezetéken át, továbbá a Közel-Keletről. Vagy úgy, hogy Törökországon keresztül egy vezetékét építenek, vagy úgy, hogy a fekete-tengeri kikötőből a Dunán, víziúton szállítják - különösen ha kiépül az európai víziút rendszer, mert akkor a konstantinápolyi kikötőből közvetlen víziúton lehet nemcsak Budapestre, de Belgrádba, Prágába, Varsóba vagy éppen Helsinkibe hajózni.

A növekvő belső fogyasztás ellenére, az övezetnek számottevő mezőgazdasági kivitele lesz. Ennek biztos felvevőpiaca lehet a Szovjetunió *(legújabb becslés szerint Oroszország 1995-ben 10 millió tonna gabonát kell bevigyen!)*, de az európai közösség is. Huszonöt év múlva már a fejlődő országok is több élelmiszert fognak importálni. Ha kellően kiépített szárazföldi és vízi úthálózata lesz, akkor az átmenő és az idegenforgalmi bevételeiből kifizetheti a továbbra is megmaradó iparcikk- és nyersanyag-behozatalának azt a részét, amelyet nyersanyag-, félkésztermék- és iparcikk-kivitelével nem tud ellensúlyozni. A mezőgazdasági kivitel tehát (kalkulatív) biztosítaná a kapott kölcsönök visszafizetését.

* Kalkuláció az 1970. évi világpiaci árakon és árszinten. Az arányok ma is helyesek. A tényleges összeg ma (1995) mintegy ötszörös lehet

A Közép-Európai Államszövetség tehát gazdaságilag feltétlenül reális javaslat. Ne felejtjük el hozzátenni, hogy a világgazdaság képlete nélküle megoldhatatlan lenne, hiszen Európának ez az egyharmada idővel menthetetlenül még messzebb szakadna Európa másik kétharmadától. Ezzel csak további feszültségek keletkeznének a világban. A nyugati államok csak önmagukkal törődnek, a Szovjetunió egyre jobban elhanyagolja a szövetségeseit, s Európa nyugati felével épít ki hatékony kapcsolatokat.

A Közép-Európai Államszövetség gazdasági szempontból azonban nemcsak arra alkalmas, hogy ezt a feszültséget kiiktassa, hanem egészségesen kiegyenlíti Európa nyugati fele és a Szovjetunió közötti kiegyensúlyozatlanságot és hosszú távon biztos közeli felvevőpiacot biztosít Európa mindkét felének kiviteli feleslege számára, miközben Európa élelmiszergazdaságát egyensúlyba hozná.

E közvetlen gazdasági megfontolásokhoz kell hozzávenni azt a többletet, amit ezen államszövetség a két oldal politikai problémáinak megoldásához ad, az európai feszültség megszüntetése az ezzel kapcsolatos súlyos gazdasági terhek megszűnése révén. Azok az összegek, amelyeket a Szovjetunióknak és a nyugati államoknak ebbe az övezetbe investálniuk kellene, feltétlenül megtérülnek hadikiadásaik csökkenése útján, ám termelő potenciáljuk nem lesz kevésbé kihasználtság, mert egy kétszázmilliós piac megnagyobbodott lehetőségei nyílnak meg számukra. Szinte nem is lehet nyomonkövetni mindazokat a szerződéses, bonyolult, de kellemesnek ígérkező folyamatokat, amelyek mindezek nyomán megindulhatnak. Ez megérné mindhárom fél erőfeszítéseit.

Aki ezt a munkát elolvassa és a következő térképet nézegeti, abban felmerülhet az a gondolat, hogy én is a kelletnél jobban elmerültem a kelet-európai államhatárok és nemzetiségi kérdések hínáros posványában, amibe végső soron belefulladt eddig minden kelet-európai rendezés. A leghatározottabban ki kell jelentsem, hogy az itt kifejtett nézetem hosszú idő alatt alakult ki, mindennemű indulattól és elfogultságtól mentes és nagyon szilárd. Azt a mentalitást tükrözi, amely nélkül Kelet-Európában béke sohasem lesz, de egyben az itt kifejtett határrendezési keret az, amit túlélni sem szabad. *Ezt a nézetet máig változatlan vallom.*

Ha felmerül ez az egész dolog, akkor megoldását a leghelyesebb rábízni az érdekelt népekre. Előírni számukra csak azt szabad, hogy mindezt, a Közép-Európai Államszövetség területi és politikai keretein belül kell megoldják, a szövetség külső határainak ügyét pedig előre rendezni kell. Végleges megoldást csak az általam javasolt külső határok biztosítanak. Minden más határ erőszakolt, tehát helyesbítve lesz, ergo képtelen a békét biztosítani.

Ne higgye senki, hogy a független Közép-Európa gondolata, ellentétben áll az egyesült Európa megvalósítására irányuló reális törekvésekkel. Az utóbbi gondolat a szebb, az előbbi vezet a célhoz. Ezt ki kell részletesebben is fejtenem.

Szép dolog az egyesült Európa, de mely országok tartoznak oda? A Szovjetunió is? És mit szól ehhez a Szovjetunió? Pontosabban a "nyugatiak" természetesnek veszik, hogy megdől a azocializmus a kelet-európai országokban és ezt követően egy békés, egyesült kapitalista Európa fog kialakulni. De hogyan és mikor? Erről senki nem tud semmit. Viszont a Szovjetunióknak az a véleménye, hogy a világ proletárjai Európában is egyesülni fognak. Tehát igazából mindkét fél "dolgozik" az egyesült Európán...

Na és mi ebben a szerepük a közép-európaiaknak? Vizsgáljuk ismét a tényeket. A szocialista országok a "nyugat" részéről el vannak adva, le vannak

írva, legfeljebb faltörő kos szerepre vannak szánva. Tessék tanulmányozni 1953, 1956, 1968 eseményeit és a "nyugat" reakcióját a "Charta 77"-re, vagy a legújabb lengyel fejleményekre. De vizsgálhatjuk Carter elnök "emberi jogok akcióját" is. Ez még kommentárt sem igényel, de akit a tények nem érdekelnek, az csak figyelje a szép szónoklatokat.

A Szovjetunió irányából nézve, a közép-európaiak legfeljebb előőrsek, a Vörös Hadsereg hídfőállásai. A rövid hatósugarú rakéták keletről is és nyugatról is erre a területre vannak irányítva. *(Ma is!)* Alig több mint egy éve annak, hogy a nyugatnémet közvéleményben óriási felzúdulást váltott ki az az indiszkrécio, aminek következtében kitudódott, hogy a franciák átállították ezeket a rakétaikat, s ezentúl a Rajnától nyugatra eső területeket célozzák velük. Szörnyű, nem?

Finnország helyzete ma már klasszikus, nem is igényel bővebb magyarázatot. Cyprus nemzetközi kénbázis, Görögország alig-alig kell a nyugatnak, Törökország pedig csak NATO-beli jelentősége miatt tartozik egyelőre a "nyugathoz" (teljes területi feldarabolása a legutóbbi "alkalommal" csak egy hajszálon múlt!). Ez utóbbi két ország politikusai tisztában vannak azzal, hogy a "nyugati" politikusok Európájában nincs sok keresni valójuk. Pont, például Magyarország érdekelné a "nyugat"-ot? Tessék mondani: miért? Románia is csak addig érdekes, amíg itt-ott egy kis borsot tör a hatalmas szomszédja orra alá.

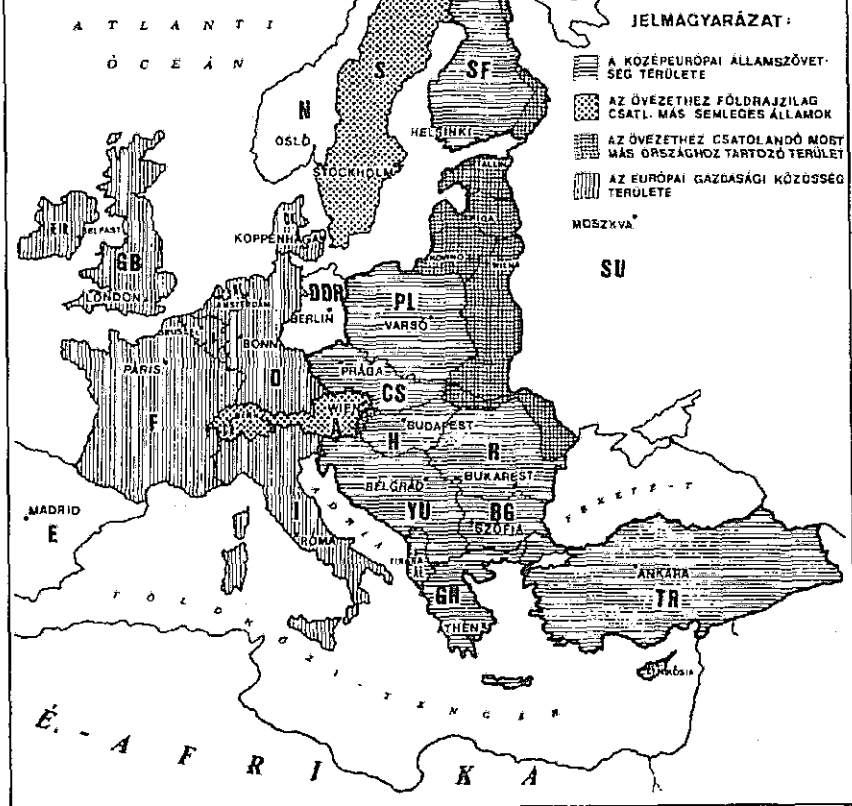
Hát mink közép-európaiak, meddig akarjuk még mindig "felismerni a nagy világpolitikai irányvonalat"? Miért nem akarjuk megtalálni saját hangunkat, saját arculatunkat, saját érdekeinket?! Vagy ilyen egyáltalán nincs?

De igenis van. Nekünk van kizárólagosan saját érdekünk is, s nekünk ezt fel kell ismernünk és ezt kell követnünk! Európát a különböző érdekekből kiindulva kell felépíteni és nem tetszetős szótamokra. A különérdekeket fel kell ismerni, el kell ismerni és hagyni kell érvényre jutni. E nélkül minden vár homokra épül.

Egy Londontól Moszkváig és Máltától Helsinküig terjedő vállalkozást az elkövetkező ötven vagy száz évben nevetségesnek tartok és senki komolyan nem fogalmazta meg, még csak a körvonalait sem. De a nyugat-európai és a kelet-európai (csak a Szovjetunió) integráció napjaink realitása. (Egy nyolc-százmilliós közösséget csak úgy lehet vezetni, ahogyan Mao vezette Kínát. Lehetséges, hogy a nagy barátkozás, igazából tanulmányutakat fed?) A ket-tőjük közé eső terület gazdasági és politikai felzárkózása pedig objektív szükségesség. Ez az európai egyesülés kulcsa. E nélkül soha sem lesz egyensúly sem Európa keleti sem nyugati felében, tehát nem lesz béke a világban - és legkevésbé lesz Egyesült vagy Új Európa.

Örömmel olvasnám egy "európa-politikus" tollából, hogy szerinte mi és hogyan lesz Közép-Európából? Remélem, hogy tételeit legalább olyan alapos-sággal ki tudja majd fejteni, mint én ebben a munkámban az én véleményemet.

TERÜLETI VÁLTOZÁSOK EURÓPÁBAN A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁN

A Közép-Európai Államszövetség egyes tagjai

Úgy vélem, hogy e leendő Államszövetség minden jövőbeli tagja elgondolkozhat az elmondottak felett. A két szuperhatalom legújabb időkben bekövetkezett közeledése egymáshoz, nyilvánvalóan egy szuper-Jalta egyezményhez fog vezetni, s mindannyian tudjuk, hogy attól mit várhatunk. E tekintetben a részletek már nem is érdekesek.

Kelet-Európa számára elkövetkezett az utolsó pillanat, amikor még megmenhetheti önmagát. Az életveszélyből kivezető egyetlen út az, ha mindannyian leszámolunk valamennyi babonánkkal, ha bátran kimondjuk mindazt amitől félünk, s szövetségest e területen kívül kizárólag mindannyiunk felemelkedése érdekében keresünk, s nem szomszédaink ellen.

Minden állam ki kellene jelentse, hogy a Szövetség létrejöttének pillanatától egyetlen állammal szemben sem támaszt területi igényt, saját és szomszédai határát véglegesen tekinti, s a Közép-Európai Államszövetségbe önként, saját elhatározásából, véglegesen és azzal a céllal lépett, hogy e közösséget egyetlen, a benne élő valamennyi nép boldog államává fejlessze.

A finn nép történelme szinte a mai napig nem más, mint az idegen hódítók elleni harc. Az utolsó hódító alig 33 éve vonult ki az országból, de nem az egész országból. A kelet-európai népek közül a finnek élnek a legjobban, de gazdasági és politikai kibontakozásuk állandóan zsákutcába kerül a szovjet követelések miatt. Életük vergődés a hatalmas szomszéd és a Nyugat-Európa közötti megyén.

Az esztek, lették és a litvánok a középkor hajnalán még nagy népek voltak, ám felőrldtek az északról és délről jövő harcos népek között, mígnem sorsuk megpecsételődött 1940 júniusában, amikor a szovjet elfoglalta országukat. Ugyanazon a napon, amikor a németek bevonultak Párizsba. Az eszt, a lett és a litván nép fel kell szabaduljon, de szabadulását csak egy olyan nemzetközi összefogástól remélheti, amely képes lesz jövő szabadságát is biztosítani.

A lengyelek is megtanulták a történelemből, hogy a nagyhatalmaktól csak felosztást remélhetnek. Kedvező esetben kedvező felosztást, kedvezőtlen esetben kedvezőtlen felosztást. A lengyel népnek létszükséglete, hogy területi kérdéseit szomszédjaival rendezze, s velük megtalálja a békés egymásmellett élés közös útját. Ezen az úton azonban egymagában képtelen járni. Mindkét szomszédja sokkal erősebb nála. Nem véd a társadalmi berendezkedés sem. Egyebek mellett ez Ribbentrop 1939 szeptember 29-i második moszkvai látogatásának tanulsága.

A csehek és a szlovákok is végre-valahára meg kell találják helyüket a nap alatt. El kell döntsék, hogy tudnak-e, akarnak-e egy államban élni, s ha e kérdésben dülőre jutottak önmagukkal, akkor le kell vonják annak a tapasztalatuknak a következményét, hogy még olyan tehetséges politikus, mint Masaryk és Benes, sem tudta országukat az éhes hódítóktól megmenteni. Nem sikerült ez legutóbb Dubčeknek sem. Megmaradásukra az egyetlen lehetőség a szoros szövetség valamennyi velük azonossorsú szomszédjukkal.

Ha valakinek, hát nekünk magyaroknak még van minden okunk arra, hogy reálpolitikusok legyünk. Bármily fájdalmas is kimondani, de félre kell már tegyük a szentistváni ábrándjainkat. Ha a kijózanításához nem elég két vesztett világháború, akkor nekem nincs több mondanivalóm. Az első világháborúban

elveszítettük országunk kétharmadát, a másodikban pedig a maradék egyharmadot is. Mi már csak a becsületünkért küzdhetünk. Ha azt is elveszítjük, akkor igazuk van mindazoknak akik azt állítják rólunk, hogy nem is vagyunk nép, nincs is országunk.

Jugoszláviáról mindenki tudja, hogy egyetlen ember tartja össze. Az ottéló népeknek már nem lehet sok idejük arra, hogy eldöntsék, mit is akarnak. Ha maguk nem tudják eldönteni, akkor majd eldöntik helyettük a nagyhatalmak. Sőt, talán csak egy nagyhatalom. E népek mérhetetlenül sokat szenvedtek idegen hódítóktól, biztosan megértik, hogy tartós kibontakozás számukra sem létezik csak egy egészséges szövetségi rendszerben. Kisantant-féle játékok csak a nagyhatalmak hatalmi vetélkedésének árnyképei. Az efféle "bujji, bujji zöldág" szövetség menthetetlenül arra készíteti a többieket is, hogy szövetkezzenek. S az eredmény?

Ma már a románok legjobb gondolkodói számára is világos, hogy Románia igazi érdekeit nem az képviseli, aki az országot hol ide, hol oda kínálja, mert ezek megnyerik Erdélyt, de elvesztik Besszarábiát, s mindenestül elvesztik a román nép becsületességének hitét. Az új Románia nem születhetik hitszegésből, gyűlöletből. Én hiszek abban a Romániában, amely a területén élő minden népnek hazája akar lenni, amely szövetségeseinek biztos támasza lesz, s eddigi szomorú sorsából azok szövetségével akar kiemelkedni, akikkel sokévszázadon át nem tudta a barátság kötelékeit szorosra fűzni.

Albánia kis ország, s szinte "természetes", hogy eleget ette a rabok keserű kenyerét. Ebben a Szövetségben társadalmi berendezkedését semmi veszély nem fenyegetné, ugyanakkor biztonsági és határ problémája egyszer s mindenkorra megoldodnék, az életszínvonal emelésére pedig váratlanul nagy lehetőségei nyílnának.

Bulgária alig szabadult fel a hosszú török rabságból, máris két világháború szántott végig az országon, s a mai napig nagy gondokkal küzd. A sok baj, ami az országot érte még nem felejtette el velük, hogy valaha Bizánc méltó ellenfelei és szövetségesei voltak. A bolgárok a harc és a szövetség mesterei. Jól tudják, hogy azok a határkérdések, amelyekbe nyakig bele vannak gabalyodva, csak harc, vagy szövetség révén oldhatók meg. Én a szövetséget ajánlom. Teljesen becsületes alapon.

Görögország is egy azon országok közül, amelyet a török hódítás megakasztott természetes fejlődésében. A törökök csak hódítottak, de képtelenek voltak arra, hogy hódításuk fölül az állam szívdarabjait emeljék. A hódítás alól felszabadult államok - mint Görögország - társadalmi fejlődéséből kiestek a polgári fejlődés békés századai, s napjainkban a válságok sorát élik. Állítom, hogy a külső biztonság és a szanált belgazdaság - amelyet a Közép-Európai Államszövetség leendő tagjainak nyújtani tud - a társadalom egyensúlyzavarait is jórészt megoldja. A görög népek is jólfelfogott érdeke lenne egy ilyen szövetség. A görög-török ellentét megoldásának pedig ez az egyetlen útja, s ez oldaná meg Cyprus helyzetét is.

A török állam az utolsó kétszáz évben a nagy megrázkodtatások sorát élte. Az ozmán birodalom széthullását nemcsak a meghódítottak, hanem a hódító válsága is kísérte. A társadalom egészséges erői megkísérelték, hogy a középkori keresztény Európa e legnagyobb ellenségének tekintett államot bevezessék az európai népek közösségébe, de ez ezidáig sem külpolitikailag, de belpolitikailag sem sikerült. Az európaiak előítélete a szomszédoknál éles gyűlöletbe megy át. Törökország számára a közösségben való részvétel a világgal

való végleges megbékélést, a külső és a belső problémák korrekt rendezését és az európai közösségbe való egyenjogú beilleszkedést jelentené.

Görögország és Törökország pillanatnyilag a nyugat-európai közösségbe szeretne belépni. Eltekintve attól, hogy e közösség nem szívesen látja őket, s ott mindig idegenek is maradnak, tudniuk kell, hogy az ő természetes szövetségeseik a közép-európai országok.

Az új szövetség létrehozása szempontjából Finnország és Törökország tekintetében a helyzet aránylag egyszerű. Törökországban ugyan vannak belpolitikai nehézségek, de ez bármely országban lehet. Görögországban és Cipruson valószínűleg már nem ilyen egyszerű a helyzet (a nagyhatalmak itt is el tudnak valamit érni, ha nagyon akarják), de az új szövetség az ő problémájukat is megváltoztatja, még talán meg is oldja.

A többi állam esetében azonban a helyzet igen komplikált. Egytől egyig azt állítják magukról, hogy a szocializmust építik. Ám a szocializmushoz vezető út többféleségét elismerik. Ez már elég is lehetne. Ha teszem azt, a hatalomra kerülő kormányok garantálják mindazt, amit az előző fejezetben gazdasági és belpolitikai vonatkozásokban leírtam, akkor ahhoz már csak egy belpolitikai tényezőt kell hozzávenni: ezek az országok a kommunista párt szabad működését is biztosítják (habár az általános fogalmazásból ez is következne). Tudtommal ez Görögországon kívül, az övezet minden más országában biztosítva van. Ha a Szovjetunió a fenti szerződést aláírja, akkor biztosítja, hogy nem szállít fegyvert az itt működő kommunistáknak. Ha pedig a kommunisták ideológiai fegyverükkel meg tudják hódítani bármely ország kormányát, akkor rájuk is azok a kötelek vonatkoznak, mint az övezet más kormányaira. A szocializmus felépíthető a Közép-Európai Államszövetség keretén belül is. Sőt nem is csak a kommunisták kizárólagos vezetésével. Hát miért ne épülhetne szocializmus Magyarországon, mondjuk koalícióban? Szerintem hamarabb kész lenne mint így - feltéve, hogy a szocializmus alatt azt értjük, hogy minden tisztességes ember, emberi életet élhet és senki nem veszi el tőle sem a szabadságát, sem azt amit tisztességes munkával szerzett.

Ha a kommunisták szabad választásokon elegendő mandátumot szereznek, vagy ha akad szövetségeseik, akkor nyilván kormányra is kerülhetnek. Például, ha teszem azt ma lenne aktuális ez a szövetség, akkor egész természetes lenne, ha Jugoszlávia Tito vezetése alatt lépne be.

Szabad legyen e gondolatsort azzal zárnom, hogy korántsem hiszem, hogy a gazdasági és politikai integráció valamiféle orvosság lenne Közép-Európa minden bajára. Mégkevésbé hiszem, hogy az ittlévő államok krónikussá vált belső egyensúlyzavarait egy külső, szerződésekkel létrehozott rendszer, csodával határos módon, megoldaná. Az államok belső problémáikat maguk kell megoldják, ám nem mindegy, hogy milyen körülmények között! A megoldás jövőbeni kedvezőbb lehetőségei kell, hogy ezeket az államokat össze hozza és összetartsa.

A nemzeteket nem csupán a közös múlt, hanem ugyanannyira a közös jövő is tartja össze, vagyis az a remény, amely a közösség közös tervei és vállalkozásai számára a presztízt, az optimizmust és a lendületet megadja.

Övezetek Európája a kisállamok jövője

A csendes-óceáni szigetország Vanuatu 1981-ben az Egyesült Nemzetek Szervezetének 155-ik tagja lett. Egyenjogú tag az USA, a Szovjetunió és Kína mellett. A szervezet fennállása óta, az 51 alapító államhoz csatlakozott mintegy 130 állam legnagyobb részét kis- és törpeállam, mint Dzsibuti, Komora, Grenada, Dominica, St. Lucia, St. Vincen, Salamon-Szigetek, Nyugat-Samoa stb. Mint lehetséges tag számításba jön Kiribati, Nauru, Tuvalu, Svájc. Korábban a világszervezetbe való belépés előfeltétele volt a szervezett állami élet, úgy tűnik, mára a helyzet, mintha megfordult volna: megelőlegezik az államátavást. Nem is szólva arról, hogy olyan "állam" is kapott ENSZ-tagságot, amely nem létezett - gondolok a Palesztinai Felszabadító Frontra.

Könnyű igazolni a kis államok számának növekedését is. Sőt: a politika-tudomány területén egyre növekszik azon tanulmányok száma, amelynek mondanivalója: "small is beautiful" - a kicsi szép! Néhány évvel ezelőtt tanulmánykötetet jelentetett meg Gerd-Klaus Kaltenbrunnen az alábbi címmel: "Lob des Kleinstaats - Vom Sinn überschaubarer Lebensräume, magyarul: A kis állam dicsérete - Az áttekinthető lélettér értelme. A kisállam felfedezésével (ami természetesen nem olyan új dolog, csak a nagy államok politológusai körében) kétség merül fel a nagyok hatalmát illetően, amelyet például az USA-ban a vietnámi háború idegesítő tapasztalatai táplálnak.

Stanly Hoffmann írt könyvet 1986-ban "Gulliver's Troubles" - magyarul: Gulliver nehézségei - címmel, az amerikai külpolitikáról és a nagyhatalmakat két óriással hasonlította össze, akik valami túlszűfolt teremben próbálnak járni, miközben a törpék tömege akadályozza és a normális nagyságúak félrelökik őket, visszaütni viszont nem képesek.

Andrew Mack a "World Politics" hasábjain 1974-ben arra próbált feleletet találni, hogy "Why Big Nations lose Small Wars" - magyarul: miért veszítenek nagy népek kis háborúkat? A Szovjetunió tudományos élete persze nem ismert ilyen problémákat.

Az övezetekben való gondolkodás, amely igen gyakran az államhatárokat figyelmen kívül hagyja, egyre nagyobb teret nyer és valamiféle fék szerepét játsza, főleg Európa olyan államaiban, ahol a centralizmusnak vannak erős hagyományai. A nacionalizmussal ellentétes mozgásként lehet ezt felfogni, amely a föderalizmusban keresi a megoldást. Különlegességgént lehet az irodalomból idézni az ausztró-amerikai Leopold Kohr 1957-ben megjelent könyvét: "The Breakdown of Nations" - magyarul: a nemzetek szétválasztása, amelyben Európa kis államokra való felosztását javasolja. Ennek vagyunk tanúi napjainkban, amikor például Belgium készül kettéválni valon és flamand részre, vagy Csehszlovákia, amint kettévált cseh és szlovák országra.

Kezdetben az angolszászok által uralt politikatudományban, a kisállamokkal kapcsolatos kutatás során főleg a hatalmi viszonyokat és ennek kapcsán a katonai vonatkozásokat elemezték. Ennek kapcsán, valamint nagyhatalmak eltűnése és számos kis állam szívós túlélése példája alapján, ahhoz az ellentmondó megállapításhoz jutottak, hogy a katonai hatalom és az állami függetlenség megőrzése között nincs szerves összefüggés.

Kisállamok magatartásában talált számos állítólagos ellentmondás megmagyarázható lenne, ha figyelembe vennék az adott állam földrajzi helyzetét, mindenek előtt, a hatalom képviselőjéhez való távolságát. Például a skandináv

államok külpolitikájában tapasztalható finomságokat másként meg se lehetne érteni.

A későbbiekben az érdeklődés a gazdasági vonatkozásokra terelődött; a "kicsi" és a "nagy" közti feszültség az "erős" és a "gyenge" fogalmáról egyre inkább a "szegény" és a "gazdag" viszonylatára tevődött. Egyre inkább a kis államok gazdasági függőségének kérdése került előtérbe. Miközben a kutatók ezeket a fogalmakat cserélgették, újabb kérdések fogalmazódtak: nem éppen-séggel egy ország fejlettségi szintje, mintsem nagysága az, ami megmagyarázza az idegen piacoktól és a tőkéktől való függőségét?

A modern világgazdaság bonyolult kapcsolatrendszerében nem a "függőség" az igazi. Nem kellene tehát inkább a kölcsönös függőség rendszeréről beszélni? Amit függőségnek neveznek, az nem a piac és a politika egysége közötti eltérés kifejeződése? Gazdasági függőség esetén szabad mindjárt politikai függőséget is feltételezni? Tényleg azt mutatja-e a függőség elemzésének eredménye, hogy politikusok, polgárok magukat függő helyzetben lévőnek érzik, ahol például a nyersanyaghiányt gazdasági kapcsolatokkal kiküszöbölik és jólétben élnek?

Az utóbbi időben egyre több politikakutató úgy véli, hogy a politikai jelenségek gazdasági okokkal való megmagyarázására való törekvés fokozódása nemcsak az elmélettörténetet gazdagítja, hanem ugyanakkor egy bizonyos, de nem indokolható szellemi beszűkülést is jelent. Ugyanis a kisállam olyan szociológiai és politikai sajátosságokkal is rendelkezik, mint például az életér áttekinthetősége, többnyire viszonylag egységes kultúrával, továbbá a politikai élet magasabb színvonalának lehetőségével, amit a politikában való nagyobb részvételi arány és a korlátolt professzionalizmus tesz lehetővé. Az egyik idevágó könyv címe: "Size and Democracy" - magyarul "Méret, és demokrácia" Robert Dahl és Edward Tufte tollából. Ezekhez a témákhoz való fordulás hátterében ismét egy látszólagos ellentmondás áll, nevezetesen az a megálapítás, hogy a kisállamok népei nemigen akarnak lemondani a nemzetközi politikai szervezetekben való részvételükről, noha ők, kisállami mivoltukból következően a világrendre jelentős befolyást gyakorolni nem tudnak. Ez a gyengeségérzet úgy látszik, a megelégedettség egyéb forrásaiból kiegyenlíthető.

A kisállamkutatók bizonytalanságáról bemutatott képet teljessé teendő említés még, hogy az eddig említett elbizonytalanító kérdések mellett újra és újra felmerül a gondolat hogy a politikai elemzések egyáltalán helyesen alkalmazák-e a "kisállam" fogalmát?

Először is igyekeztek a "kicsi" és a "függőség" fogalmát az államtól elkülöníteni, hogy ezzel vitássá tegyék azt, hogy a kisállamok sorsa eo ipso a függőség.

Azonos "nagyság" mellett ugyanis, azonos fizikai adottságok esetén, mint megművelhető föld, nyersanyag, munkaerő - államok gyakran igen eltérő mértékű teljesítményt, hatalmat és befolyást mutatnak, például a társadalmi össztermék, az egy főre jutó jövedelem és a honvédelmi kiadások vonatkozásában.

Kis államok nem okvetlenül gyengék, nagyok nem feltétlenül hatalmasak. A jelenben és a múltban akadnak "erős borsok", mint Spárta, Velence, Vietnám, Svájc, és alvó óriások mint Kína, az arab világ, vagy Brazília. Kicsiség, vagy az anyagihiány nem okvetlenül akadálya a gazdasági sikernek és a magas életszínvonalnak. Nyilvánvalóan csak VISZONYLAG KIS vagy NAGY államról értelmes beszélni. Aszerint, hogy mit választunk összehasonlítási alapul, ugyanaz az ál-

lam egészen eltérő képet mutathat. India, Dél-Afrika, vagy Brazília a maga övezetében nagy és hatalmas - általánosságban azonban legfeljebb középfatalom.

A kicsiség, tehát kevés föld, anyag, ember - általában a gazdasági cserére való utaltság magas fokát kell jelentse: a kisállamok esetében a külkereskedelem részesedése a társadalmi össztermékben az átlagnál magasabb. Ez azonban nem okvetlenül vezet az önállóság elvesztéséhez és külső behatoláshoz.

A kisállamok érzékenysége a világgazdasági feltételek változásaira rendkívül különböző. Egyesek a többiekénél nyilván jobban értik saját kényszerkapcsolataik következményeinek kezelését. Szerkezeti okokból következő függőséget nyilván a stratégia szintjén rendezni lehet - például a külkereskedelemben a partnerek és az áruk koncentrációjának csökkentésével, készletek képzésével, a termelésben a magasértékű és keresett áruk termelésére való összpontosítással stb.

Ezzel a választékos szemléletmóddal a gazdasági függőség dolgát nyilván értelmesen lehet elemezni. Viszont kérdéses, ennek vak átvitele a politika és a kultúra területére.

A kicsiség, bizonyos esetben, még előnyére is válhat egy államnak, mert a világ folyamatának nehézségeiért nem lehet felelőssé tenni, és dolgokat megtehet, amelyek nagyobb országok esetében a partnerek vagy ellenfelek érzékenységet sértené. A felemelt új politikáját, amelyet például a semleges Svédország tudatosan követ, az USA a harmincas években maga is követett, de az atomkorszakban már nem. Az érem másik oldala, hogy a kicsik a nagyok által mint értéktelenek elintézetnek, hacsak a kicsik nem tudnak valami különleges értéket vagy zavaró tényezőt felmutatni.

Teljesen kétségesse válik a függőségi elmélet, ha a kultúra területére vetítjük. Noha itt is pénzről van szó, a hírek, az irodalom, a képzőművészet és a zene területén a cserének teljesen más a jellege, mint az olaj, a rizs, a textília vagy a turbina esetében. A kulturavak vevője mindég szellemi nyereségre tesz szert. Mozgékony kisállamok a maguk nyitott hírvilágával közismerten előnyben vannak a narcista nagyhatalmakkal szemben. Hasonlítsuk csak össze az amerikai külpolitikai híradást egy kis európai ország újságjának híryanagával.

Az elmondottak alapján, ajánlatos a kisállamok elemzése során, vizsgálódásunkat a viszonylag hasonló csoportokra összpontosítani. A kisállamoktól el kell különíteni a törpe államokat, amelyekre a különösen nagy fizikai behatároltság mellett jellemző, hogy kapacitásukból egy sor állami feladatot teljesítéssel nem láthatnak el, ezért a világpolitika sarkába húzódva, csak bizonyos feladatokra vállalkoznak.

Azonban az "igazi" kisállamok között is vannak nagyon különböző példányok. Például a Dominikai Köztársaság és Dánia, vagy Niger és Neuseeland a terület vagy a népesség nagysága szerint szinte azonosak. A kulturális és gazdasági különbség ezen országok között viszont oly nagy, hogy szinte nem is lehet őket egybevetni.

A világ kis államainak vezetőiben és népeiben a fejlődő- és blokkon kívüli államokhoz való tartozás tudata nagyobb, mint az, hogy ők a kisállamokhoz tartoznak. A tudatos kisállamiság mint a külpolitika meghatározója úgy tűnik, hogy Nyugat-Európa magasfejltségű kisállamaira korlátozódik. Ezért, érthető módon a nem gazdasági vonatkozásokra összpontosító kisállamkutatás, szinte mindig ezekre figyel.

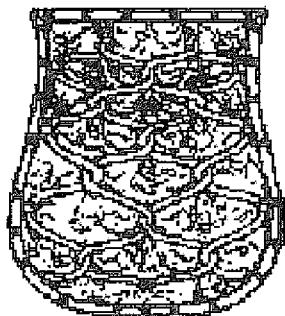
A kisállamokban való gondolkodásnak a társadalmi életben számos párhuzama van. A kicsiség, vagy a kisebbség nemcsak az államléptékű gondolkodás témája. Az egész emberiségnek nagy hasznára válna, ha például mind-egyik közép-európai nép rendet teremtené saját fejében és portáján, és nem akarná újra és újra az egész emberiséget háborús zűrzavarba sodorni.

Mondanivalómat azzal az ismételt figyelmeztetéssel zárom, hogy minél nagyobb politikai egységek jönnek létre, annál inkább megnő a politikai alap-egységek jelentősége. Bizonyítékot erre eleget találunk a kisállamokkal kapcsolatos kutatásban - nemcsak Európában. Egy példát emelek ki: Franz Josef Strauss, aki a legfiatalabb miniszter volt Adenauer kormányában, az integráció előrehaladtával hazament Bajorországba. Politikai szövetségeseit és ellenfeleit is állandóan azzal riogatták, hogy ismét Bonnba jön, de a bölcs bajor otthonmaradt Bajorország miniszterelnökeként és tizenöt év alatt Bajorország az NSZK legszegényebb államából a leggazdagabb lett.

Meggyőződésem szerint, a gazdasági, a társadalmi és a kulturális felemelkedés útját a kisállamkutatás fogja számukra, közép-európaiak számára föltárni. Megítélésem szerint, ma legfontosabb feladatunk működőképes gazdasági, társadalmi és kulturális alapegységek létrehozása, amelyek egy szűkebb területi összefogás "magyarul" regionális integráció keretében - mint például a Közép-Európai Államszövetség - felkészülhetnek a nagyobb, talán, talán európai méretű összefogásra.

Az teljesen biztos: erőszakkal, a hozzáértés hiányával stb. ideig-óráig halogatni lehet az alapegységek kiformálódását és ésszerű összefonódását. Akaratos ellenkezés csak kárára válik, elsősorban, az ittélő népeknek. A társadalomban működő objektív törvények viszont kikényszerítik az előrehaladást - nevezhetjük ezt isteni akaratnak is.

Előrelátással, együttműködési szándékkal az amúgyis feltartóztathatatlan folyamat egyszerűsíthető és gyorsítható.

A magyarság és a Közép-Európai Államszövetség

A fejezet keretében azzal a harccal kívánok foglalkozni, amit e szövetség létrehozásáért kell megvívni. Az természetes, hogy elsősorban a közép-európai népeknek kell ezt a harcot győzelemre vinni.

Harcról lévén szó, helyesnek tartom, ha itt mindjárt megmondom, hogy semmiféle anarchista akciókra nem gondolok, s a vérontás minden formáját elítélem. Szabadság nem virul a holtak véréből. Összeesküvések sem érhetnek el célt. Már olyan jól működik minden elhárítás és oly sok az áruló, hogy minden összeesküvés eleve bukásra van ítélve. Szabotázsakciók is csak arra jók, hogy kárt okozzanak ott, ahol amúgy is sok a kár. Sztrájkoknak is csak ott van értelmük, ahol a sztrájk világos célért folyik. A sztrájknak napjainkban már nem az a célja, ami volt pl. a század elején. Azok az idők már elmúltak. De sztrájkokkal nem is lehet elérni egy rendszer bukását. Nyugaton is legfeljebb egy kormányt lehet megbuktatni, de erről is már régen hallottunk. A szovjet csapatok kivonását Magyarországról akkor sem lehetne elérni, ha teszem azt az ország minden munkása sztrájkba lépne. Ezt már próbáltuk.

En a Közép-Európai Államszövetségért vívandó harcot másként képzelem. E harcban természetesen számításba kell venni e rabságban élő népek harcát, amely velünk vagy nélkülünk, mellettünk vagy esetleg ellenünk is folyik, de e népek magukra hagyva csak keveset érhetnek el. Ne higgye azonban senki, hogy harcuk kilátástalan. Egyetlen rabszolgalázadásról sem tudunk, amelynek sikerült volna céljait elérnie, ám a rabszolga tartó rendszert mégis e lázadások alapjaiban rendítették meg.

Azt is tudnunk kell, hogy a legmagasabb kormány vagy párhivatalokig szövetségeseik lesznek a lázadóknak. Egyáltalán nem volt véletlen, hogy 1956-ban, a gondos kiválasztás ellenére egyes, a legmagasabb katonai, rendőrségi, titkosszolgálati és egyéb posztokon állókról derült ki, hogy elsőrendű hazafiak.

Veszélyessége és félreérthetősége dacára ez egy elsőrendű fontosságú felismerés kell legyen. A "dialóg" ebben az esetben is nemhogy kerülendő, de feltétlenül kívánatos. Nekünk minden eszközt meg kell ragadnunk arra, hogy a szabad körülményeink között kialakítandó egészséges gondolkodásmódunkkal a hazaiakat minél szélesebb körben megismertessük. Eközben persze nagyon kell vigyáznunk arra, hogy a kívánatos "fellazulás" ne a mi sorainkban következze be. Az az ember, aki a mi szellemünkben a fentiek szerint munkálkodik, az nem áruló. Ugyan mi lett volna Jézus tanításából, ha az apostolok mindenkit árulónak bélyegeztek volna, aki szóbaállt másokkal is mint az apostolokkal! Ezért is döntő fontosságú, hogy az emigrációnak legyen egységes eszmei alapja, amelyre támaszkodva tevékenykedik. Ezt a célt szolgálja ez a munka. A múltat és a jelent értelmezzük úgy, hogy arra egészséges jövő legyen felépíthető, s e kérdésekben legyünk egységesek. Ha van egy ilyen alap, akkor az árulás és az áruló könnyen lokalizálható. Ha ilyen alap nincs - mint hogy ma nincs - akkor az árulás kritériuma a különböző csoportok vagy személyek napi ítéletének a játéka.

Kellő ismeretek alapján állítom, hogy a Kreml sem olyan, mint amilyennek mondják. A szovjet vezetők inkább sokat kérdeznak, aggódnak, de csak ritkán paracsolnak. Ami a csatlós államokban történik, az elsősorban a bérencek igyekezetét tükrözi. Nemegyszer éppen Moszkva fékezi őket. A Kreml sokmin-

denért aggódik, s csak végszükség esetében avatkozik be brutálisan. Ebben rejlik a román legénykedés nyitja is.

Tehát lehet arra számítani, hogy a szocialista országok vezetői között is lesz olyan ember, aki egyetért velünk, sőt azt is tervezni lehet, hogy egész pártvezetőségek állnak az oldalunkra, ha kellő segítséget és biztosítékot tudunk nekik adni. A nemzeti kommunizmus egyáltalán nem új ötlet. Még tovább megyek. A Szovjetunió számára nagy kolonc az úgynevezett szocialista tábor. Minden ellentétes híresztelés dacára kijelentem, hogy a Szovjetuniót fejni igyekeznek a csatlósók. Már azt is kiszámolták, hogy az USA-nak a nemzeti jövedelme hány százalékába kerül az, hogy ő a nyugati világ vezetője, s elvárják, hogy a Szovjetunió legalább annyit fizessen azoknak, akiknek a vezetését igényli. Eppen most, amikor a Szovjetunióban is muszáj az életszínvonalat emelni. Hruscsov mondta egy alkalommal: "Magyarország olyan patkány, amelyet sem lenyelni sem kiköpni nem lehet." Könnyörgöm, köpjék ki!

Már Nehru is biztos volt abban, hogy a Szovjetunió szívesen visszavonulna, ha azt presztízavesztés nélkül megtehetné. Emberek! Segítsük ehhez a Szovjetuniót!

Nem mondom, hogy ezen állításaim bármelyike is abszolút érvényű lenne. Ám szabad mindegyikre valamelyest számítani.

Kodály Zoltán egyik amerikai útja alkalmával az egybegyűlt magyaroknak egy kis példabeszédet mondott. Ma már feledésbe merült, hadd idézzem: "A magyarság hét törzse foglalta el a Kárpát-medencét, s szervezte meg ott hazáját. Egy törzse később külföldre szakadt. Eljön az idő, amikor ennek a külföldre szakadt törzsnek lesz a feladata, hogy az óhazában élő testvéreit segítse mindannyiunk hazájának megeremtésében." Eddig a példabeszéd. A dolog itt kezdődik.

Ennek a külföldre szakadt nyolcadik törzsnek a történelmi küldetése a magyar haza megmentése, hogy ne mondjam, egy újabb honfoglalás. Ehhez két dologra van szükség: 1/ nekünk, külföldön élő magyaroknak össze kell fogunk minden erőnket, tisztáznunk kell célunkat, s küzdenünk kell minden erőnkkel ezért a célért, 2/ minden lehetséges eszközt meg kell ragadnunk arra, hogy azonos sorsú, másnemzetiségű testvéreinkkel szót értsünk, őket is rábírjuk arra, hogy egységes szervezetbe tömörüljenek, s velük összefogva, közösen lépünk fel. Ez a fellépés két vonalon szükséges: minden befolyásunkat egyesítenünk kell közös célunk irányába idekint, odahaza pedig igyekeznünk kell híveket szereznünk. Eszmei egységünket az otthoniakkal is meg kell szervezni, s biztosítanunk kell az otthoniakat arról, hogy mi is mindent megteszünk ami tőlünk telik, miránk erőnk mértékéig számíthatnak, s e mértéket tudatunk kell velük.

Az első lépés tehát, a világban szétszórt magyarság összefogása, egységes szervezetének megeremtése. A magyar zsidóságnak van ilyen szervezete, ez jó példa, amit követni kell. Sajnos egyenlőre a magyarság teljesen szét van zúllva: területileg, szervezetileg és eszmeileg egyaránt. Eszmei egységről szó sincs. Senki sem képes arra, hogy egy kicsit engedjen saját nézeteiből annak érdekében, hogy egy egységes álláspont alakulhasson ki - de nem is szervezi ezt senki. Pedig sok ember közös nézete másként ki sem alakulhat. *Ma is ez az első feladat.*

A különböző magyar csoportok területileg is teljesen szét vannak szóródva, s az egyedek nem is igen érzik, hogy össze kéne tartozzanak. Azt gondolom, hogy minden befogadó állam elismerné, hogy jogunk van szülőhazánkat sze-

retni, érette minden tehetőt megtenni. Ezt nem veheti tőlünk senki sem rossz néven. Annál is inkább, mert nem vagyok arról meggyőződve, hogyha Magyarország ismét szabad lenne, akkor minden külföldön élő magyar hazamenne. Még azok sem, akik egyébként őrzik magyarságukat. Az új haza is vonz, s ha még most nem is vetődik fel a gondolat, de legtöbbünk részére az is fájdalmas lenne, ha új hazánkat el kellene hagynunk.

A magyar egység megteremtésével párhuzamosan erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy más nemzetiségű testvéreink is szerveződjenek egységbe. Velük közösen kell küzdjünk az egyesült Közép-Európáért. Okvetlenül meg kell találjuk a kapcsolatot a lengyel, a cseh, a szlovák, a román, a bulgár stb. és az e területekről származó zsidó és más emigrációval. Ezekkel közös intézményeket kell létrehozunk, szerény keretek között, de állandó apparátussal. Ezen szervezetek, intézmények haladéktalanul hozzá kell fogjanak a nemzeti és a közös terv kidolgozásához, a világban szétszórt, s mostoha körülmények között dolgozó emigráns tudósok, kutatók összefogásához, támogatásához és irányításához. *Ma is ez lenne a második feladat.*

Ennek a koordinált szervnek a kezelésébe kell adni mindazt az anyagi támogatást, amit az emigrációs szervek bárholnan kapnak. Így biztosítani lehet azok leghatékonyabb felhasználását, de ezáltal nagyobb anyagi támogatáshoz is lehet az ügyet juttatni, mert egyenlőre mindenkit visszatart a nagyobb adakozástól az, hogy az ilyen szervezetben gyakori jelenség az, hogy valaki lelép a kasszával. Rendkívül fontos lenne, hogy ezekben a szervezetekben a fiatalság jelentős szerepet kapjon és vállaljon.

Az egyik kidolgozandó közös terv legyen a Közép-Európai Államszövetség tervezete. Ennek kidolgozásához kérni kell az érdekelt szabad államok - Finnország, Görögország, Törökország és Cyprus - hozzájárulását és támogatását is. *Azóta a többi állam is felszabadult - tehát kezdeményezni kell mindezek együttműködését - ez a harmadik feladat.*

Hasonlóképpen meg kell tenni mindent annak érdekében, hogy azok a kormányok, szervezetek és politikusok, amelyek ma ilyen vagy olyan formában, ilyen vagy olyan emigráns szervezetet támogatnak, azok a jövőben kizárólag ezt a föderatív emigránsszervet támogassák. Mindezekben keresztül nemzetközi elismertetésért kell küzdeni, s el kell érni, hogy ezt az egyesült emigrációs szervet a nemzetközi politikában számításba vegyék.

Keresztül kell vinni, hogy a hazafelé irányuló, de általában az érdekelt népek nyelvén történő rádióadásokban ügyünkkel rendszeresen foglalkozzanak, s központi intézményünk kell gondoskodjon arról, hogy ezek az adások összehangoltak legyenek, s nézeteinket ismertessék, terjesszék. Az emigrációnak legalább százféle lapja van, s ellenségeink örömeire, teljesen szervezetlenek. *Az ügyet szolgálhatná, a most indított közép-európai televízió, a szervezett Bábel.*

Biztos vagyok benne, hogy egy összehangolt, jól szervezett emigráció azt is el tudna érni, hogy a nyugati televíziókban és rádiókban rendszeres adása legyen, hogy ezáltal a nyugati tömegek körében is ügyünk mellett hangulatot kelthessünk, de legalábbis e tömegek rendes tájékoztatást biztosítsuk. Ez a nyugati világnak is érdeke. Csak a közép-európai népek ilyen egységes fellépése révén érhetjük el, hogy a soronkövetkező világrendezésnél Közép-Európa ne az asztal alatt ülő kutya szerepére legyen züllesztve - noha a zsíros falat, amit az asztalnál ülők cibálnak, az éppen a mi testünk.

Akiknek kétélyeik vannak aziránt, hogy ezek az emigráns lépések sikeresek lehetnek, azoknak szíves figyelmébe ajánlom, hogy ezen emigráció a világ élvonalába tartozó személyiségek és a legkülönbözőbb tisztségben lévők nagy hadából tevődik össze. Állítom, hogy nincs olyan komoly hivatal, intézmény, távközlő szerv, sajtóorgnum de kormányhivatal sem, ahol ne lennének nagytekintélyű emigránsok. És még egyre felhívom a figyelmet: pl. Masarykéknak és Beneséknak az emigrációban egy egész Csehszlovákiát sikerült összehozniok.

Sürgős és aktuális feladat a jövő Magyarország pártjainak majd emigrációs kormányának a megalakítása. Ha megalakul a többi érdekelt ország emigráns kormánya is, akkor e kormányok felállíthatják a Közép-Európai Államszövetség Emigrációs Tanácsát, s megkezdhetik tárgyalásaikat az összes érdekelttel. Csak úgy lesz valami, ha csináljuk. Csak ahhoz lehet csatlakozni, ami már létezik. Csak az lesz meg, amit magunk megcsinálunk. *A pártok már megalakultak.*

Felmerül a jövő első nagy kérdése, hogy Magyarországnak hány és milyen pártra van szüksége?

Ami párt Magyarországon van vagy volt, az állandóan megszűnt, átalakult, felszámolták, újjáalakult, feloszlatták, szóval minden volt vele csak nem létezett tovább mint a tiszavirág. Így igen kedvező helyzetben vagyunk: történelmi pártunk egy sincs, azt csinálunk amit akarunk.

Vizsgáljuk meg az alapokat.

A párt érdekszervezet: a társadalom érdekszerve. Egy adott társadalomnak hány érdeke van? Egy. Egy nemzetnek hány érdeke van? Egy. Eszerint egy pártra van szükség? Szó sincs róla. Ezt nem igazolta a történelem. Ahol csak egy párt van az mindig diktatúra - függetlenül attól, hogy azt az egy pártot katonai juntának, vagy valamilyen pártnak nevezik - s a diktatúra átmeneti állapot. A fejlett, modern demokráciák a többpárt rendszeren alapulnak. A legszilárdabb rendszerekben két nagy párt van. Ez megnehezíti a politikai erők nemkívánatos szétforgácsolását és a politikai élet züllesztését, ugyanakkor biztosítja a kormányzat hatékony ellenőrzését az erős ellenzék révén. Biztosítja a politikai változatosságot, a választás lehetőségét a tömegek részére, a kormányzás részére pedig szükség esetén a friss erőt.

A pártalapításnál még egy fontos szempontra kell tekintettel lenni: olyan pártot kell alapítani, amelynek nemzetközi kapcsolata, nemzetközi szövetségei lehetnek. Ma már a pártpolitikát is nemzetközi méretekben csinálják, s erre azoknak különösen ügyelniük kell, akik maguk is nemzetközi együttműködés létrehozásán fáradoznak. Ma már az európai parlamentet közvetlen európai választáson hozzák létre, ahol az azonos politikai irányvonalat követő nemzeti pártok közös frakciót alakítottak.

Ha jól meggondoljuk, lehetne Magyarországnak egy olyan pártja amelynek van történelmi múltja, igen jelentős nemzetközi társai és számottevő hazai tömegei lehetnének. Ez a Magyar Szociáldemokrata Párt. Ennek a pártnak tekintélyes vezetői élnek nyugaton, Európa legtöbb országában nemcsak hogy jelentős szociáldemokrata pártok vannak, hanem igen sok országban e pártok hatalmon is vannak. Hogy senki meg ne ijedjen, mindjárt hozzá teszem, hogy ez a magyar párt nem okvetlenül kell vörös legyen. Az angol munkáspártnak sem sok köze van ehhez a színhez, vagy ha van is, hát egészen máshogy, mint ahogyan azt nálunk festik. (Aki ezt nem érti, annak meg kell mondjam, hogy a szocialista országokban élő emberek minden színt inkább elviselnek mint a vöröset.)

Igy szerintem az egyik magyar párt a Szociáldemokrata Párt kell legyen, amely működik is Nyugaton. Bizonyára jelentős tömegei - hagyományosan - a munkásság, a kiskereskedők és kisiparosok valamint a zsidóság köréből.

A másik párt egy liberális párt kell legyen, amely az összes volt jobboldali pártokat kell egyesítse, mondjuk Magyar Liberális Párt néven. Ez körülbelül olyan párt lenne, mint a konzervatívoké Angliában, vagy a liberálisoké az NSZK-ban. Sajnos, ebbe az irányba jelenleg, több pártunk nyomul, elég zavaros utakon. Van egy harmadik párt is, amelynek történelmi múltja van Magyarországon és amelynek működését engedélyezni kell, ez a Magyar Kommunista Párt. Még ez a párt is megalakulhatna nyugaton. Ennek a pártnak is bizonyára lenne harminc-negyvenezer tagja, s ennél jóval nagyobb szavazótábor. Lehetséges, hogy egyszer megkísérik a munkásegységet megvalósítani, s tényleg egyesülnek a szociáldemokratákkal. Elképzelhető egy szocdem-kommunista kormánykoalíció is.

Több pártra azonban - legalábbis kezdetben - nincs szükség. Ha egy ország abban a kedvező helyzetben van, hogy kedvére válogathat a lehetőségek közül - s mi miért ne tehetnénk, hiszen jelenleg egy pártunk sincs - akkor ne kövessük azoknak az országoknak a példáját, amelyek pártjaik viszálykodása miatt csúsznak egyre lejjebb. Egyesek talán sokallják még ezt is amit javaslok, különösen azért, hogy minek két-három párt az emigrációban? Csak megosztja az erőket. Nekem az a szilárd véleményem, hogy nekünk idekint mindent meg kell tennünk, amit odahaza ma nem tehetünk meg. Alakítsuk csak meg azokat a pártokat. Nem árt, ha gyakoroljuk magunkat. Ne üljünk ölbetett kezekkel. Úgyis mindenki minden évben elmegy messzi földre nyaralni. Hát miért ne gyűlhetnénk össze pár napra minden évben pártkongresszusra? Miért ne vitassuk meg saját dolgainkat? Miért ne dolgozzunk ki ellentétes - nem ellenséges! - terveket, s miért nem állíthatjuk szembe azokat egymással? Miért kell ezt akkor kezdenünk, ha véletlenül ölünkbe hull hazánk szabadsága? Akkor akarunk kapkodni? Akkor akarunk megint húsz-harminc, vagy kitudja hány pártot alakítani? Gondoljuk csak meg: milyen nagyszerű államot tudnánk mi szervezni, akik abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a világ minden részén történelmi fejlődésében ismerjük meg az egyes népeket és államokat, s mindenhonnan összeszedhetjük azt, ami a legjobb a világban!

Na igen. Hát, a pártok megalakultak. Nem az emigrációban, hanem a hazában. Van belőlük több mint száz. Nem lesz ez sok egy kicsit?

Az új Magyarország társadalmi rendje

E fejezet keretében alapvetően a sajátos magyar viszonyokkal foglalkozom, ám sok vonatkozásban kénytelen vagyok itt is idevenni a többi, úgynevezett szocialista országot is, minthogy a dolgok így függnek össze.

Rendszeresen kifejtetek egy elképzelést arra nézve, hogy hogyan kell Magyarországot jelenlegi állapotából egy olyan állapotba átvezetni, amely megfelel a huszadik század magyar embere igényének. A terv minden tekintetben teljes és lezárt. Ez azt jelenti, hogy ebben a rendszerben minden kérdést elfogadható módon meg tudok válaszolni úgy, hogy a válasz a rendszer egészéhez simul. Itt most nincs mód, minden téma teljes részletességű kifejtésére, ám a logikusan gondolkodó ember a megadott koordinátákból az egész bármely részletét integrálni tudja a maga számára. Nincs tudomásom róla, hogy eddig bárki is részletesen kifejtett volna egy ilyen elméleti és gyakorlati tervet. Hangsúlyozom, hogy ez a megvalósítható, az optimum és nem a maximum.

A társadalmi élet egy folyamat. Lehetetlenség statikusan ábrázolni, mint hogy maga sem statikus. Az intézményei fontosak, ám az intézmények csak partjai a folyamtnak, mérőállomásai, zsilipei vagy éppen reáépített erőművei.

Tehát a társadalmi élet szervezésénél az a lényeg, hogy milyen folyamatokat indítunk, szervezünk, gyorsítunk, csökkentünk, vagy szüntetünk meg. Az egészet úgy kell elképzelni, mint mondjuk egy gőzmozdony elkészítését. Ha jól van tervezve és a kivitelezésnél nem követnek el hibát, akkor gőzmozdony lesz belőle, s nem kell hozzá más mint szén meg víz, egy gépész és egy fűtő, s ha sínre teszik, vagonok tucatjait képes, szédítő sebességgel a kitűzött cél fele vinni. Ettől még a mozdony szorulhat javításra, karbantartásra, sőt idővel teljesen el is avulhat, akkor ki kell cserélni egy másik mozdonyra.

Ám ha a tervező súlyos hibákat követ el, vagy a kivitelezők elvétik a rendet, akkor esetleg mozdony helyett valami más készül, vagy hátrafelé indul el mikor előre kéne menjen, s halomradónti a jól megrakott vagonokat, vagy elgázolja az embereket. Esetleg fel is robban, s nem marad a helyén más, mint egy rakás ócska vas.

A továbbiakban tehát e folyamatokat és megindításuk módját írom le, rövid történelmi távra e folyamatok lehetséges alakulását is megadom, valamint ismertetem az új társadalom intézményeit, de nem mindig részletezem azt, hogy e folyamat és intézményei milyen hatását remélem, minthogy azok logikusan kikövetkeztethetők. Azt állítom, hogy ha az általam javasolt folyamatok a következőkben leírandó irányba és intézményi keretben megindulnak, akkor Magyarországon, történelmileg rövid idő alatt, (kb. 25 év alatt) sikerül egy olyan társadalmat kialakítani, amely a magyar történelmi alapokra épül, a magyar nép számára elfogadható, a magyar népnek kiegyensúlyozott, európai színvonalú életet biztosít, s szervesen beilleszthető a Közép-Európai Államszövetség előbbiekben körvonalazott keretébe, amely keretben lehet megtalálni az egyetlen lehetséges utat az övezet nemzetiségi, határ-, politikai és gazdasági bajainak tisztességes megoldására és Európa - ezzel összefüggő - jelenlegi számtalan nyűgének megnyugtató rendezésére, sőt a világ tartós békéjére is.

Ugy vélem, hogy az eddig leírtak dacára, s bárki eddigi összes ismeretei mellett, tartozom néhány szóval kifejtetni azt, hogy miért gondolom én azt, hogy a szocialista országokban valami mást kell csinálni, mint ami most ott történik.

Több mindenre kell hivatkozzak. Először is arra, hogy nézeteimből egyáltalán nem következik az, hogy mondjuk az övezet más országaiban nem kell esetleg szintén valami mást csinálni, mint ami most ott van. Mindazok akik integrációt gyakorlatban csináltak már, nagyon jól tudják, hogy az integráció igazi nehézsége akkor kezdődik, amikor következményeit a résztvevő országok belső életében kell levonni. Továbbá az is világos, hogy a már a működő integráció maga is változik, sőt változtatja mindazokat - akár észreveszik akár nem - akik az integrációban résztvesznek. Másszóval: mindenki integrálódik. Ezért nem tud Magyarország a Szovjetunióval integrálódni, mert nem egyenlő, vagy közel egyenlő integráló erővel rendelkeznek. Magyarország képtelen hatni a Szovjetunióra, míg a másik fél egyszerűen elnyelhetné a kisebbet. Ez mindkétőnek csak kárára lenne anélkül, hogy egymást kedvező irányba befolyásolhatnák.

Hivatkoznom kell továbbá arra, hogy maguk a kommunista vezetők is általánosan hangoztatják, hogy rendszerüket tovább kell fejlesszék. Néhol azt hirdetik, hogy a parlamentarizmus irányába, néhol azt hirdetik, hogy a párt-demokrácia irányába, vagy a decentralizálódás irányába, vagy a piaci mechanizmus irányába és így tovább. Tehát maguk a kommunista vezetők is a változtatás mellett vannak, másszóval; nem tekintik rendszerüket véglegesnek abban az értelemben, hogy a szocialista gazdasági rendszer nincs minden tekintetben véglegesen kialakítva. Az útkeresés mindenképpen jellemző ezekre a rendszerekre is.

Végezetül hivatkoznom kell a mozgás, a fejlődés örök törvényére.

Gondolom itt nem szükséges ismét elmondani mindazt, hogy az emberek mennyire ellene vannak annak ami ott történik, mert az mindenki számára ismert, de minden esetre ez is egy tényező: mindannyiunknak emberi kötelességünk segíteni azokon az embertársainkon, akik rabságban élnek.

A kialakítandó új társadalomnak szilárd erkölcsi és történelmi alapjai kell hogy legyenek. Bármilyen sokat töprengtem a dolgon, s bármily alaposan is tanulmányoztam a világ számításba jöhető valamennyi rendszerét, arra a következtetésre kellett jussak, hogy azok az államok a szilárdak, amelyek saját történelmi gyökereikből táplálkoznak, amelyek saját nemzeti múltjukat fejlesztik tovább, amelyek saját nemzeti hagyományaikat, mélységesen tisztelik.

Minthogy minden egészséges társadalom alapegysége a család, ezért minden erővel támogatni kell a keresztényi értelemben vett családot. A család kell legyen a nevelés alapegysége is. A nevelés pedig - akár az egyéné, a családé, akár a társadalomé, a nemzeti múlt tiszteletére kell épüljön. A nemzeti múlt tisztelete az egyetlen mély érzés, amely minden mai emberben felébreszthető és ezen az alapon lehet egyáltalán tiszteletre nevelni. Ha pedig egy emberben a tisztelet érzése benne van, akkor tovább lehet lépni: meg lehet tanítani a felnőttek tiszteletére, az állam tiszteletére, más népek és azok múltjának tiszteletére, az Isten tiszteletére. Ezek az érzések az ember bonyolult világában egymást segítik, s más nemes érzések kifejlődéséhez is vezetnek. Ezek a nemes érzések csökkentek le a mai emberben keleten és nyugaton egyaránt, de ezek a nemes érzések kellenek ahhoz, hogy egy embertőmeg civilizált államot tudjon alkotni és fenntartani. hogy az az állam és az állam polgárainak érdekét szolgálja és hogy állam és nép egy egységet alkosson.

Ahhoz, hogy államunkat saját történelmünk alapján fejlesszük tovább, ahhoz helyre kell állítani a Corpus Juris Hungarici teljes érvényesülését, de mindjárt hozzá kell tennem, hogy mindazon módosításokkal, amelyeket az új törté-

nelmi, gazdasági és politikai viszonyok megkövetelnek. Vissza kell tehát állítanunk ezeréves alkotmányunkat, amely Európa legrégebbi alkotmánya, amelyet csupán néhány olyan ember dobott félre, akiknek Magyarországhoz semmi közük.

A Corpus Juris Hungarici értelmében helyre kell állítanunk az állam és az egyházak egységét. Szilárd meggyőződésem, hogy nincs más erkölcsi alap, mint a vallás. Ebből a szempontból felesleges vitának tartom, hogy melyik Bibliafordítás az igazi, minthogy az is közömbös, hogy isten-hívésünk tanítómesterét Budának, Jézusnak vagy Mohamednek hívják. Meggyőződésem, hogy a mohamedán Törökországban éppúgy mint a katolikus Lengyelországban csakis az állam és az egyházak egysége teremthet szilárd, békés, megelégedettséget. Az emberiség egész történelme ezt bizonyítja. Senki ne higgye, hogy az atheizmus valami új találmány. Pont olyan régi mint a theizmus. Ez ténykérdés. Minthogy az is ténykérdés, hogy virágzó kultúrákban egytől-egyig az állam és az egyház összhangját tapasztalhattuk. Ahol az állam és az egyház harmóniájában zavar keletkezett, ott azonnal felléptek a társadalom zavarai is, és a társadalom lehanyatlott. Legtöbbször elpusztult a társadalom is még az egyház is. Hangsúlyozni kívánom, hogy e történelmi logikából nem következik az, hogy okvetlenül mindig a társadalom a hibás. Nemegyszer a papság civódása, hatalomratörése, az egyház lezüllése rántotta magával a társadalmat a pusztulás útjára. Az állam felelős az egyházért, ám az egyház is felelős az egész társadalomért. Ezt is jelenti az állam és az egyházak egysége.

Az állam és az egyházak egysége nem jelenti azt, hogy nem kell a kettőt egymástól különválasztani. Az egyház is más és az állam is más. Éppen e különbözőségük révén lehet összhangról beszélni közöttük. Erre a különbözősége azért is szükség van, mert így a társadalom egy igen jelentős kontrolllehetőséget nyer. Ha ez a különbözőség bármely oknál fogva megszűnik, akkor ismét nyitva az út egy diktatúra számára. Aki figyelemmel kíséri a dél-amerikai klérus működését, az megállapíthatja, hogy ott még a püspökök és a bíborosok legtöbbször is a forradalmár erők oldalán van. Nincs is meg az állam és az egyház egysége, noha azok katolikus államoknak hirdetik magukat.

Az összhang megteremtése egy folyamat, amely állandó kiigazítást igényel, amelynek során zavarokkal kell számolni, de az egyházak és az állam is, abból az elvből kell kiinduljon, hogy kettőjük egysége biztosítja a társadalom egészséges fejlődését, végső soron mindkettőjük létét.

Magyarországon ez az egység viszonylag egyszerűen megteremthető, minthogy hogy az ország, keresztény, tehát nem kell egymással szemben, elenségesen viselkedő egyházak jelenlétével számolni. A keresztény egyházak igen komoly leckét kaptak, tehát egyenlőre - legalábbis az állammal való kapcsolat alapvető kérdéseiben - megteremthető ez az összhang. Egyetlen jelentős nem keresztény egyház jelenlétével kell számolni, ez pedig a zsidó egyház. Álláspontjukat nem ismerem kellően ám úgy gondolom, hogy történelmi alapon a zsidó egyháznak nem sok követelni valója lehet. A zsidóság és a magyarság mindig jól megfert egymással, ebből arra következtek, hogy a rendezés történelmileg tisztességes. Semmi okát nem látom annak, hogy a többi egyházzal együtt az izraelita egyház és az új magyar állam egységét ne teremthetnének meg, a közös cél érdekében.

Ahhoz, hogy az állam és az egyházak egysége megteremtődjék Magyarországon, ahhoz három dologra van szükség: egyházakra, államra és ezek egységére. Sajnos mind a három hiányzik. Magunk kell megteremtünk mind a hármat.

Hát nem lenne szép dolog, ha a Pázmáneumban megindulna az új magyar egyházak megszervezése? Igazi kersztényi tettnek tekinteném, ha másvallású magyar papok képzése is megindulna a Pázmáneumban. Ez lenne az igazi ökumenia! Ne azt keressük ami különválaszt bennünket, hanem azt ami összefűz! Legyen a Bécs melletti magyar Pázmáneum az új cluny apátság. Induljon onnan diadalútjára az új egyházszerzés, amelynek feladata a felszabaduló közép-európai államok jövőnd egyházainak szervezése. Neveljenek ebben a szellemben magyar, sőt másnemzetiségű* papokat is és küldjék őket szerze a világba, hogy hirdessék az idő közeledtét, amikor visszatérhetünk atyáink földjére, hogy felépsük szabad, boldog jövőnket.

Egyáltalán nem tartom fontosnak, hogy ezek a papok DC 8-asokkal és Volvokkal járják a világot. Vegyék fel Krisztus egyszerű öltözetét, éljék a szegények egyszerű életét és tudásukkal, tehetségükkel, alázatosságukkal, népük, hazájuk iránti önzetlen odaadásukkal, példaadó életükkel nyerjék meg a nyáját hitünknek. Aki ennek sikerében kételkedik, s azt mondja, hogy nem lehet elvárni azt, hogy az emberek lemondjanak kényelmes életükről, az ilyenfajta papi hivatás gyakorlásáért, annak megint csak azt válaszolom, hogy nem ismerik a történelmet. Pontosan ezer évvel ezelőtt az egyház ugyanúgy vajúzott mint ma, sok pap éppúgy nem akarta már vállalni Krisztus tövises útját mint ahogy sokan ma se akarják már vállalni, az emberek éppúgy nem akartak pap-pá lenni, ahogy ma nem akarnak. Am Isten nem engedte veszni az egyházát. Bármily hihetetlen, de egyetlen ember Odylo cluny apát (Szent István királyunk hathatos anyagi támogatásával) szavára ezrek hagyták ott hivatásukat, tékozló életüket, sokszor még családjukat is, s lettek Krisztus darócruhas egyszerű katonái, s mentek a legvadabb emberek közé, az őserdőkbe is, s egyszerre művelték az ember és az Isten vetését.

Senki ne felejtse el: ma Európa lakatlan pusztaság lenne, ha ezek a férfiak nem térítik meg a züllésnek indult keresztyényeket és a mindent elpusztítani akaró pogányokat. Semmit nem tudnánk e népekről, ha történelmüket nem írták volna meg a kolostorok névtelen tudósai. A turistáknak ma nem volna mit megcsodálni ha ezek a névtelen mesterek nem építettek volna templomokat, kolostorokat, nem festettek volna csodálatos freskókat, nem faragtak volna szobrokat, s nem tanították volna meg Európa népeit mindezekre. A népek, álamok, de maga a keresztyény egyház is elsüllyedt volna az ismeretlenség homályába, elpusztították volna önmagukat, ha a Keresztrefeszítettnek ezek a mezítlábas követői nem mentik meg őket. Hát mit tud az élet nyújtani szebbet és nemesebbet, mint egy ilyen élet?! Gondoljuk csak meg: ezrek vállalták, méghozzá névtelenül! Ezek egyikét például ma az egyház szentjei között tiszteljük, Budapest közepén egy őrzi a nevét, s hatalmas szobrát nem döntötte le onnan a világháború vihara, de még a kommunisták sem. Adjunk több értelmet a papi munkának is!

Haladéktalanul meg kell kezdeni a világ különböző tájain élő magyar papok összefogását szervezetenleg és ideológiailag. Még a dzsungelből is hallani időnként magyar papok jeladását.

A magyar szerzetesrendnek kolostora is van. A magyar keresztyénységnek és zsidóságnak szervezetei és intézményei vannak a szabad világban és odahaza. Hát hol van az megírva, hogy a keresztyén és a többi egyháznak csak

* Pázmány Péter utasítására már 1623-ban szlovák nemzetiségű hallgatókat is felvettek a Pázmáneumba

Rómában szabad közös platformról tárgyalniok? A mi főpásztorunknak apostoli küldetése és joga van! Hát ha minden magyar hazájáról van szó, akkor igen tisztelt hirdetői az Isten ígéjének és Isten országának, miért nem tudtok szót érteni? Könyörgöm, legalább kezdjétek el! Nincs e földön olyan szervezet, csoportosulás vagy gyülekezet, amelynek a helyzete kedvezőbb lenne erre mint a tiétek. Nincs ember a földön, akinek ez szentebb kötelessége lenne mint nektek! Nincs Istennek parancsolata, amely ennél fontosabb lenne, a ti és mindannyiunk számára! Hát miért vagytok ti, ha nem a nyájért? Tudjátok meg, hogy ez a nyáj tudva vagy nem tudva, de töledek várja, hogy lehajoljatok hozzá, hogy törődjétek vele, hogy fáradhatatlan, példaadó életetekkel irányt mutassatok neki. Isten parancsa szerint a ti kötelességetek a nyáj vezetése. Ti nem vagytok másért papok, minthogy bennünket az ígért földjére vezessetek, miként mindannyian jól tudjuk, hogy Isten maga is a földre szállt azért, hogy gyermekeit vezesse. Nektek nem szabad abban a kényelmes hitben élnetek, hogy ti csak a mi túlvilági életünkért vagytok felelősek, mert ti felelősek vagytok a mi evilági életünkért is. Sőt: ti kizárólag evilági életünkért vagytok felelősek, méghozzá két okból is: először, mert ti a túlvilágon már semmit sem tehettek érettünk, mert ti is csak emberek vagytok, s túlvilági sorsunk is ezen a világon dől el. Másodszor pedig Isten és ember előtt felelősek vagytok azért, hogy elvesztettük hazánkat, és felelősek vagytok azért is ami ma ott történik. Az egyházak azok, amelyek ma is régi szervezetükben állanak, rendelkeznek minden intézményükkel, katonájukkal, rendelkeznek a lelkekkel és bírják Isten parancsát és támogatását. Hát ezért mondom, hogy meg kell teremteni az egyházat és hogy ez az első feladat.

Az igazi megoldás az anglikán. Az egyház katolikus, de nem római, mert az anglikán egyház feje a cantenbury érsek, aki egyházfőként elismeri a mindenkorai angol királyt. Így helyreáll a történelmi rend, amikor a közösségek vezetői egyúttal szellemi vezetők is voltak. Innen jön ezek égi származása, menny fia stb. Ez is a lovasszövetség alkotása és biztosan az egyedüli helyes államrend. Számos nagy birodalom története igazolja, hogy addig virágzottak, amíg az állam és az egyház, a társadalmi, világi vezetők és a papság között egyetértés volt, az állam élén álló személy egyszerre volt az állami és a papi rend feje. Amint elkezdtek a papok vagy az állami vezetők egymás között civakodni, ha az egyik a másik ellen, a papok a világiak - a világiak a papok ellen támadtak, a közös vezetőt, az isteni államfőt ledöntötték, vagy az államfő megpróbált egyik, vagy másik, esetleg mindkettő fölé emelkedni, akkor az adott állam is megindult a zűllés útján lefelé, mígnem végleg elmerült a történelem tengerében. Nekünk magyar megoldást kell keresnünk, ami nem jelenthet mást, mint visszatérést saját történelmi alapjainkhoz. Tudjuk, hogy már IV. Béla (1235-1270) idejében rendezett országgyűléseink voltak, s Szent László (1077-1095) idejében is voltak ú.n. zsinatok, ahol egyházi és világi személyek együtt hoztak törvényeket, egyházi és világi ügyekben egyaránt. Ne feledjük: a mi királyságunk apostoli.

Az államalkotás útján az első lépés az államfő megválasztása. A magyar állam feje - a Corpus Juris Hungarici értelmében - a király, s ha nincs király, akkor a kormányzó. A magyar állam ősi szervezete nem ismerte a hatalmi ágak elkülönítését Jogtörténészeink szerint a nemzetgyűlést hadi, törvénykezői, hivatali és szabályalkotási felségjogok illették meg. A nemzetgyűléseken tanácskoztak, törvénykeztek, döntöttek a háború és a béke kérdésében. Ott választották a nagybírákat, a fejedelmet, majd a királyságra való áttérés után a

királyokat. Eredetileg minden hatalom a nemzetnél volt, s oda is kell visszerülni.

A nemzet a választással és a koronázással ruházta a királyra a királyi hatalomban foglalt jogokat, amelyet a Szent Korona testesít meg.

A török uralom alól történt felszabadulás után a nemzet az 1687:2. törvény-cikkben, hálából, a Habsburg dinasztia javára lemondott a szabad királyválasztás jogáról, elfogadván a fiági elsőszülöttségi rendszert.* Ezt a rendszert rövidesen kiterjesztette a leányokra is az 1722-23. évi 1. és 2. törvénycikkkel, az úgynevezett Pragmatica Sanctioval. Az örökösdési jog azonban csak a három főág (III. Károly, I. József és I. Lipót) leányait és utódait illette meg, ezek kihalása esetében visszazállt a nemzetre a szabad királyválasztás joga. Ettől kezdve Magyarország örökletes, de alkotmányos önálló királyság volt, unióban Ausztriával.

Az alkotmány biztosítóka volt a nemességnek az 1222. évi 31. törvénycikk (Aranybulla) 2. szakaszában foglalt ellentállási joga, az alkotmányra letett királyi eskü és a hitlevél, továbbá a vármegyék ellenállása, amelynél fogva az alkotmányellenes rendeleteket nem tartoztak végrehajtani. Az 1222:31.t.-c. 2.§-a kimondja: "Hogyha pedig mi, vagy az utánunk következendő királyok közül valaki ezen mi szerzésünknek ellene járna valaha, ez a levél adjon szabad hatalmat mind a püspököknek, mind más jobbágy-uraknak és országunkbéli nemeseknek mindnyájan és egyen-egyen, jelenvalóknak és jövendőbelieknek és az ő megmaradékoknak, hogy mind nekünk, mind az utánunk következendő királyoknak hitlenség séggyenvallása nélkül ellentállhassanak és ellentmondhasanak mindörökké". A magyarság 1687-ben erről a jogáról is lemondott.

Az Ausztriával való unió azt jelentette, hogy az osztrák örökös tartományok császára egyúttal a magyar Szent Korona országainak is királya. Egy fizikai személyben tehát két egymástól különböző természetű közjogi személyiség találkozott s az együttbirtoklás feltétele volt a Habsburg-ház örökösdési jogának, a Pragmatica Sanctio szerint csak az lévén jogosult a magyar trón birtokára aki egyúttal az örökös tartományoknak is törvényes ura.

Amikor az első világháború után Magyarországot megcsonkították s az osztrák örökös tartományok szétváltak, a megmaradt Ausztria köztársasággá lett, az együttbirtoklás megszűnt. Ezzel a Pragmatica Sanctio önmagától hatályát veszítette, aminek következtében felébredt a nemzetnek önrendelkezési, tehát szabad királyválasztó joga.

Az 1920. évi 1. t.-cikkben foglalt, a nemzetgyűlés által alkotott törvény bevezetésében olvassuk a következőket: "A nemzetgyűlés, mint a nemzeti szuverenitás kizárólagos törvényes képviselője megállapítja, hogy a királyi hatalom gyakorlása 1918. évi november 13-án megszűnt. Megállapítja továbbá, hogy Magyarországnak és társországainak a volt osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és országokkal fennállott feloszthatatlan és elválaszthatatlan együttbirtoklása a bekövetkezett események folytán megszűnt. A nemzetgyűlés mindezekből a tényekből folyó következmények megállapítását a békekötés utáni időre tartja fenn magának." Ugyanazon törvény 11. §-ában olvassuk, hogy

* Ezt a rendszert a Corpus Juris Hungarici addig nem ismerte. Szent István óta ez a kérdés kissé rendezetlen volt. Az ősi magyar rendszer lényege a választás volt. Választani pedig a királyi család legidősebb férfi tagját szokták. A kereszténységben a dinasztia alapítás és az ezzel járó fiági elsőszülöttségi rendszer volt divatban, de ez a rendszer 1687-ig Magyarországon nem tudott teljes mértékben érvényesülni

az osztrák-magyar közös érdekű viszonyok megszűnven: "Az 1867. évi 12. t.-c. és az e viszonyokra vonatkozó egyéb törvényes rendelkezések hatályukat veszítették és a magyar államnak ősi függetlenségéből eredő szabad rendelkezése ezen viszonyok tekintetében is helyre állott."

Amikor az utolsó Habsburg király, IV. Károly uralkodási jogának gyakorlásától visszavonult, a nőkre is kiterjedő népszavazásszerű választójog alapján (1919. évi 5.985. M.E.sz. rendelet a nemzetgyűlési, törvényhatósági és községi választójogról) összeült nemzetgyűlésen ideiglenesen, a királyi szék betöltéséig titkos szavazással kormányzót választott. Ezzel a választással a nemzet a királyi szék betöltését későbbi időszakra halasztotta, a királyság ősi formáját fenntartotta, s történelmi hagyományunknak megfelelően az állam élére kormányzót állított. A nemzetgyűlés az 1921. évi XLVII. törvényekkel pedig kimondta a Habsburg-ház detronalizálását.

A kormányzó jogi státuszát a jövőben úgy kell megformázni, hogy az körülbelül megegyezzen a mai francia államfő közjogi helyzetével. A kormányzó nem lehet egyik pártnak sem a tagja, legalábbis jelölésekor ki kell lépjen a pártból, s csak akkor léphet vissza, ha a kormányzói megbízatása lejárt. A továbbiakban kormányzót ötévenként kell választani, népszavazással, a nőkre is kiterjedő általános, egyenlő, titkos és közvetlen - tehát névre szóló - szavazással. Azonos személy legfeljebb kétszer választható egymás után. Harmadszorra okvetlenül más kell következnie. Így egy-egy kormányzó legfeljebb tíz évig kormányozhat.*

A kormányzó-jelölt pártunkívülisége nem jelenti azt, hogy bármely párt nem támogathassa hivatalosan is a választásokon. Ám a megválasztott kormányzó, egyik pártnak sem a "foglya", s felelősséggel sem tartozik egyik pártnak sem, csak a nemzetnek. A jelölés alkotmányos módját ki kell dolgozni, s az alkotmányjogi bíróság a jövőben határozattal kell kimondja, hogy az adott kormányzóválasztáson mely jelölteknek az indulása alkotmányos.

A kormányzó rendkívüli hatalommal rendelkezik: szükség esetén feloszthatja az országgyűlést, sőt a pártokat is, kezébe veheti a kormány irányítását, esetleg feloszthatja a kormányt is. Bármikor részt vehet a kormány vagy az országgyűlés ülésén, sőt kívánságára elnökölhet is ott. Kiírhat országgyűlési választásokat, lemondhat és kiírhat új kormányzóválasztást. Személye sérthetetlen, s ugyanolyan büntetőjogi védelemben részesül mint a király. Nem változtathatja azonban az alkotmányt. Alkotmánymódosításhoz vagy az országgyűlés beleegyezése szükséges, vagy népszavazás. Az azonban jogában áll, hogy az alkotmány megváltoztatásához az országgyűlés hozzájárulását kérje, s ha nem kapja meg, akkor közvetlenül a néphez fordulhat. Ám amit a nép elutasít, azt egy éven belül, még az országgyűlés sem hagyhatja jóvá. Az alapelv az, hogy a hatalom a nemzeté.

Az első kormányzó személyében a külföldön megalakult pártoknak előre meg kell egyeznie, s az adott pillanatban közfelkiáltással egy évre meg kell választaniuk. Az első kormányzó, miután még a régi alkotmány van érvényben, jogszerűen nem kormányzó, hanem államfő vagy köztársasági elnök.

Az első kormányzó feladata a következő:

* A későbbiekben valószínűleg helyesebb lenne a kormányzót hosszabb időre, 8-10 évre választani. Ez nagyfokú kiegyensúlyozottságot biztosítana a rendszernek.

1/ kiáltvánnyal fordul az ország népéhez. E kiáltványban tájékoztatást ad a létrejött megállapodásokról, s röviden összefoglalja mindazokat, amelyeket a következő pontokban kifejték. A pártok együttes határozatára való hivatkozással önmagát államfőnek nyilvánítja, s kijelenti, hogy mandátuma egyetlen évre érvényes, s azonnal meghatározza a napot, amelyen nem államfő többé (a leghelyesebb az lenne, ha ez az államfő a következő kormányzóválasztáson nem indulna).

Felszólítja az ország lakosságát, hogy

a/ fegyelmezetten viselkedjék, kerüljön minden törvényteleniséget, mert azal csak ügyünk sikerét veszélyezteti. Az alkotmányos rend helyreálltával minden ügyet törvényesen kivizsgálunk és rendezünk;

b/ mindenütt váltsa le az oda nem való vezetőket, s a vezetést ideiglenes bizottságok vegyék át, amelyeket az ott dolgozók, vagy társadalmi szervek esetén e szervek tagjai, területi szervek esetén pedig e terület lakói választanak;

c/ azonnal kezdjék meg mindenütt 18 éves kortól minden állampolgár igazoló eljárásának lefolytatását (erre nézve részletes rendelkezést kell kiadjon). Az igazoló eljárást munkahelyenként kell lebonyolítani, azon személyek tekintetében pedig, akik nem dolgoznak, azok igazolását az illetékes területi tanácsnál kell lefolytatni.

Az igazoló bizottság három tagból áll és annyi bizottságot kell alakítani, amennyi képes arra, hogy az igazolások lebonyolódjanak három hónap alatt. Az igazoló bizottság elnökét az a munkahely vagy szervezet dolgozója, közössége stb. választja, amely dolgozót, tagjait stb. a bizottság vizsgál. Egy tagot a területileg illetékes tanács, tanácsi szerv esetén az illetékes felettes tanács küld. Az igazoló bizottság harmadik tagját a területileg illetékes bíróság küldi. Ehhez két megjegyzést kell hozzáfűzni: a bírászkodás és a bíróságok rendszere valamint személyi állománya mindaddig változatlan marad, amíg a bíróságok és a bírászkodás átszervezése meg nem történik. Egyetlen intézkedés szükséges: le kell állítani minden pert, s csak azután szabad folytatni, ha ez az átszervezés megtörtént. Azt a bíróságnak kell eldöntenie, hogy a vádlottat szabadon bocsátja-e, vagy előzetes letartóztatásban tartja-e? A másik megjegyzés az, hogy az igazolás a bíróságokon és a tanácsi szerveknél kell kezdődjön, s innen a többi bizottságba csak igazolt személy kerülhet. Az igazoló bizottság elnökének leigazolása a bizottság utolsó feladata.

Az igazoló bizottság háromféle határozatot hozhat: a/ bűnös. Ez esetben a bűnöst át kell adni a területileg illetékes bíróságnak, s az érvényes jogszabályok alapján pert indít ellene és ítéletet hoz. Fellebezés az érvényes jogrend szerint megy. Az ítéletet azonnal végre kell hajtani, kivéve a halálos ítéletet. A halálos ítéleteket három évre automatikusan fel kell függeszteni; b/ nem bűnös. Ez esetben az igazolás lezárult, s erről bizonyítványt kell kiállítani; c/ kommunista káder. Ebbe a kategóriába azokat kell sorolni, akik párttagok és valamilyen fontosabb párt vagy egyéb funkciót viseltek. Itt nem kell félni a laza megfogalmazástól, hogy mi az a "funkció", mert ez egy kollektív megbélyegzés kíván lenni azokkal szemben, akik kisebb mértékben részesek a rendszer bűneiben. Ide sorolhatók egyes olyan személyek is, akik nem párttagok, nem kapnak "bűnös" minősítést sem, de részesei a rendszer bűneinek.

Intézkedni kell arról, hogy a "kommunista káderek" tíz éven keresztül csak kétkezi munkások lehessenek.

Azok a személyek, akiket politikai tevékenységük miatt tartottak fogva és az ideiglenes kormány esetleg szabadon engedett, azok kötelesek az illetékes iga-

zoló bizottságnál jelentkezni. Igazolásuk révén politikai jogaikat visszanyerhetik.

Az igazolásokra vonatkozó jogszabályban kell rendezni a külföldről hazatérők igazolásának ügyét, valamint azt, hogy egyes hivatalok nem végezhetik el önmaguk igazolását (pártszervezetek, belügyi intézmények stb.).

Aki az igazoló bizottság ítéletével nem ért egyet, annak joga van bírósághoz fordulni. A bíróságok az érvényes jogszabályok alapján ítéletet hoznak.

Senkit ne zavarjon az, hogy állandóan arra hivatkozom, hogy az "érvényes jogszabályok" alapján. Felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy a Magyarországon ma érvényben lévő jogszabályok értelmében valamennyi felső vezetőt akár halálra is lehet ítélni. Aki elolvassa mondjuk a kihirdetett békeszerződést, vagy a helsinki záróokmányt, az nyomban meggyőződhet róla. Az természetes, hogy azok a jogszabályok, amelyek ellentétesek a békeszerződéssel, vagy a helsinki záróokmánnyal, azok nem lesznek érvényesek, mint ahogy nemzetközi jogi értelemben azok ma sem érvényesek. A hazaárulásra, kémkedésre stb. vonatkozóan pedig nagyon jó törvényeink vannak. Csak alkalmazni kell őket. Tessék, nyugodt lenni: minden magyar bíró tisztában van mindezekkel. Azt is pontosan tudja, hogy az adott esetben hogyan kell intékeznie. A jogászképzés századok óta erős oldalunk. A rendszer vérbírái nem véletlenül lettek öngyilkosok.

Ezt az eljárást azért is le kell folytatni, mert elmulasztása okoz nagyobb bajt, nem a végrehajtása. Ma a társadalom tele van bizonytalan emberrel, akik hordják múltuk terheit. Ez igen veszélyes közállapot, a szóban forgó egyéneket, de az egész társadalmat illetően is. Ennek kapcsán kellene, ma már a végrehajtott magánosítást is felülvizsgálni.

A kormányzónak egyébként amnesztia joga van, s ezt bármikor gyakorolhatja. A kormányzó ki kell jelentse, hogy a jogfejlődéstől akár függetlenül is, minden halálos ítélet esetén, ha valaki hozzáfordul kegyelemért, akkor amíg ő kormányzó lesz, a kegyelmet minden esetben megadja;

d/ bejelenti, hogy az átmenettel kapcsolatos minden, az ország területén élő személyre szóló, hátrányosan megkülönböztető, büntető stb. intézkedés, amelyet nem bíróság hoz, maximum tíz év leteltével automatikusan elévül;

e/ bejelenti, hogy egyetlen halálos ítéletet sem hajtanak végre, s a halálos ítéletek ügyében az új országgyűlés fog dönteni. (Irtotta már a magyar eleget önmagát. Legyen ennek egyszer vége. Nekünk van bátorságunk egyszer ezt a nemet kimondani. Hollandiában már a börtönöket is megszüntetik s a börtönbüntetést is eltörlik.);

f/ ki kell, jelentse, hogy a jövőben minden magyar állampolgár szabadon gyakorolhatja állampolgári, nemzetiégi stb. jogait, s az országban biztosítják valamennyi demokratikus szabadságjog érvényesülését (ezt egyébként a törvény formájában kihirdetett békekötési okmány szövege is tartalmazza). Az egyes személyekkel szemben alkalmazott intézkedések a család többi tagjára semmiféle kihatással nem lehetnek (szentistváni törvény!).

2/ Az érvényes alkotmány értelmében feloszlatja a kormányt, az országgyűlést és a pártot.

Ezt követően felfüggeszti az alkotmányt.

Minthogy az 1939-ben összeült országgyűlés feloszlatása nélkül szűnt meg és egy ellenséges nagyhatalom haderejének nemcsak megszállása, de beavatkozása mellett és az ellenség érdekeinek érvényesítésével alakultak az új álparlamentális testületek, mégpedig a Szent Korona távollétében, éppen ezért,

az ország 1944 március 19-i (német), illetve 1945 április 4-i (szovjet) megszállása óta Magyarország alkotmányjogi és közjogi hiátusba, interregnumba került, akár 1849-től 1867-ig. A magyar nemzet kárpát-medencei történelmében először, az ország egész területe tartósan ellenséges megszállás alá került, önálló és független állami léte megszűnt, állami szuverenitása elveszett. Ezen interregnum tettei tehát közjogi értelemben semmisek.

3/ A hivatalnokkormányt kinevezi, amely kormánynak kizárólagos feladata az átmenet lebonyolítása. E hivatalnokkormányt úgy kell megszervezni, hogy az éppen hivatalban lévő kormánytól minden feladatot zavartalanul átvehessen: tehát ugyanannyi kormánytagból, államtitkárból stb. kell álljon, mint az a kormány, amelytől hivatalát átveszi. Ezen átmeneti kormány élete legfeljebb hat hónapig tarthat. Ennek az átmeneti időszaknak és kormánynak a feladatai a következők (amíg a közjogi rendezés meg nem történik, addig minden kormány csak hivatalnokkormány!):

a/ a szovjet csapatok kivonásának biztosítása;

b/ megszervezni az ENSZ rendfenntartó erői bevonulását, s a határővezet általuk való megszállását;

c/ minden fegyveres testület leszerelése és felosztása az országban található minden fegyver összegyűjtése;

d/ fegyver nélküli rendfenntartó erői felállítása.* Ahol fegyver szükséges, ott ENSZ erőket kell alkalmazni a határővezeten kívül is, tehát ezen erői felvonulását és a hazai szervekkel való kapcsolatát eszerint kell szervezni. Valószínű, hogy kezdeti időszakban az ENSZ erőinek az egyes leendő tagállamok egymásközötti határait is fel kell majd vonulniok, hogy megakadályozzák az esetleges rendbontást, s ellássák a határhoi teendőket mindaddig, amíg ezen államok maguk is képesek lesznek rá;

e/ mindennemű ellátás biztosítása, a belső rend és a nyugalom fenntartása, az esetleg érkező segélyek szétosztásának megszervezése;

f/ a kormányzó amnesztiarendeleire szabadon bocsátása mindazon foglyoknak, akiket pusztán politikai tevékenységük miatt tartanak fogva;

g/ az állampolgári tevékenység zavartalan biztosítása.

4/ Felszólítja a népet, hogy három hónapon belül alakítson legális pártokat. Előre közli, hogy a vonatkozó szerződés értelmében alakulhat egy kommunista párt, ezen kívül saját hatalmánál fogva engedélyezi további, legfeljebb két párt megalakítását. Lehet, hogy az alkotmányos fejlődés alapján később több párt is alakulhat, ám kezdetben ennél többet nem szabad engedélyezni. A pártok legális megalakulását az államfőnél kell bejelenteni, s működésük hivatalos megkezdését is ő engedélyezi: Rendelkezésükre kell bocsátani a működésükhöz szükséges eszközöket. A hivatalnokkormány mindezen kérdésekben köteles az államfővel egyetértésben eljárni.**

5/ A megalakult pártok részvételével országgyűlési választásokat ír ki a szovjet csapatok kivonásától számított hatodik hónap végére, a nők is kiterjedő ál-

* Aki ettől visszariad az gondoljon arra, hogy Németország ma is négyhatalmi megszállás alatt áll, s az NSZK rendőrsége kezdetben csak gumibottal volt felszerelve. Később kaptak a rendőrök pisztolyt, s csak 1978-ban sorozatfőző fegyvert, a terroristák leküzdésére. A Krétai civilizáció 3000 éven át virágzott. Területén eddig egyetlen fegyvert, egyetlen épített véderőművet (várfalat, stb.) sem találtak. Nem csak a fegyverek védenek

** Többek véleménye szerint, már kezdetben engedélyezni kellene öt történelmi, sőt egy új keresztény párt megalakulását is

talános, egyenlő, titkos, közvetlen választójog alapján. Ez azt jelenti, hogy a választásokon választó és választható minden nagykorú és cselekvőképességű magyar állampolgár. Mindenki szavazata egy szavazatot ér, s a szavazat leadása titkosan történik. Nagykorú a magyar törvények értelmében az, aki a tizennyolcadik életévét betöltötte. (Ezek a személyek jelenleg személyi igazolvánnyal rendelkeznek. A választások idejére ebbe az igazolványba bejegyezhető az igazolás eredménye.) Ez egyébként a mai választójogi törvény szerint is így van.

E választás megszervezése és lebonyolítása az ideiglenes kormány utolsó tevékenysége.

Ennél a választásnál az akkor éppen érvényes választójogi törvényt kell alkalmazni. Tehát a választókerületek rendszerét érintetlenül kell hagyni, s azt is, hogy melyik választókerület hány küldöttet küld az országgyűlésbe.

A szavazás névre történik. Az országgyűlésbe tagokat behívni nem lehet (listás választás). Hivatalból, az országgyűlési választáson való részvétel nélkül a Háznak egyetlen szavazóképessé tagja lehet: a kormányzó.

Természetesen a pártoknak választási hadjáratban kell szavazóikat megnyerniök. A pártoknak megalakulásuktól számított további három hónap áll rendelkezésre ahhoz, hogy választási ajánlatukat kidolgozzák, s hogy választóikat álláspontjuk helyességéről meggyőzzék. E választási hadjáratban minden pártnak egyenlő esélyt kell biztosítani. A pártok taglétszámuk arányában, párhelyiség céljára a kormánytól ingatlanokat kapnak - elsősorban a jelenleg is pártcélokat szolgáló ingatlanokból. Biztosítani kell, hogy a pártok megszervezhessék saját sajtórendszerüket. A jelenlegi lapokat, meg kell szüntetni, s át kell adni párt- és magánvállalkozásba. Egy napilapot meg kell tartani állami vállalkozásként. A rádió és a televízió kizárólagos állami tulajdon marad és valamennyi párt részére azonos közlési lehetőséget kell biztosítani. A továbbiakban a pártok saját anyagi eszközeikből kell éljenek.

A választási harcot egy héttel a választás előtt le kell zárni, s időt kell engedni a választóknak arra, hogy álláspontjukat végleg kialakíthassák. Amely párt az egyhetes tilalmi időt megszegi, azt a választásból ki kell zárni. Ezt az első választás alkalmával az államfő kell megtegye, később az alkotmányjogi bíróság. Az erre vonatkozó döntést a választást megelőző nap reggelén kell nyilvánosságra hozni.

Országgyűlési választásokat, normális körülmények között, négyévenként (legfeljebb ötévenként) kell tartani.

6/ A választásokat követő egy héten belül az államfő összehívja az országgyűlést. A létrejött országgyűlésben a pártok megalakítják csoportjukat, s megválasztják a csoport vezetőjét. Az országgyűlés kialakítja ügyrendjét stb., megválasztja tisztségviselőit, megalakítja szerveit és javaslatot tesz a kormány névszerinti összetételére az államfőnek. Az országgyűlés első ülésén, amíg a tisztségviselők megválasztása történik, az államfő elnököl. Ettől kezdve a kormányzó lehetőleg csak rendkívüli esetben elnököljön az ország házában.

A kormányt az államfő nevezi ki. Az országgyűlésnek kormánytagokat csak tagjai köréből szabad javasolnia. Az államfőnek a kormányt csak rendkívüli esetben szabad megváltoztatnia, tehát normál esetben az országgyűlés javaslatát el kell fogadja. Miután az államfőnek is joga van a rendkívüli állapot kihirdetésére nemcsak az országgyűlésnek, így az államfőnek gyakorlatilag jogában áll bárkit a kormányba kinevezni, ez esetben azonban számolnia kell a pártok,

az országgyűlés, vagy éppen a kormány ellenszegülésével, saját népszerűségének csökkenésével és így tovább.

Arra nézve nem lehet számításokat végezni, hogy az eljövendő országgyűlésnek hány tagja lesz, mivel az első választáson az éppen érvényes választási törvényt kell alkalmazni és azt senki sem tudja, hogy az akkor hogyan fog kinézni.

Amennyiben valamely párt a választáson meghatározott számú képviselőhöz jut és a kormányban nem vesz részt, jogában áll - angol mintára - árnyékkormányt alakítani. Az árnyékkormányban résztvevők a hivatalos kormány tagjaival azonos elnevezésű "tárcát" kapnak, s ugyanúgy le kell tégységük a hivatali esküt is. Az árnyékkormány tagjai a hivatalos kormány tagjaival azonos betekintési jogot kapnak, ám a kormány és szervei ülésén csak meghívásra vehetnek részt, továbbá intézkedési joguk (mint például egy miniszternek) sincs.

A kormányzó szerepének felvázolása után, szabad legyen idefűznöm egy gondolatsort.

Sokan a Szent Koronát csak egy hajdani koronázási ékszernek, muzeális kincsnek tekintik, megint mások a misztériumok világába helyezik. Egyesek szemében a Szent Korona iránti tiszteletünk valami feudális tévhit, netán egyet jelent a Habsburg-ház iránti elvtelen vagy elvhű loyaltással. Minden esetre jelent az azonban a magyar királyság intézményéhez való elkötelezettségünket, s ez egyesek szerint valami elmaradottságot jelent, idegen testet a modern gondolatvilágban, mintegy ellentétét a szociális demokratizmusnak, a szomszédainkat pedig állítólag elriasztja tőlünk. A legtöbb magyarnak ezzel kapcsolatban nincs semmilyen véleménye és ismeretei nagyon hézagosak.

A honfoglalás korában minden honfoglaló szabad ember tagja volt a nemzetnek és minden hatalom a nemzethé volt. A "nemzet" fogalma idővel egyenlő lett a "Szent Korona népe" fogalmával. A Szent Korona népe pedig közjogi aktussal újabb és újabb népeket vett fel, s ezek lettek a Szent Korona népei, országuk pedig a Szent Korona területe. Akit a Szent Koronával királlyá koronáztak, azt a Szent Korona népei választották. A választott király pedig az országgyűlésnek esküt tett és felelősséggel tartozott.

A honfoglalásra a törzsek (hadak? nemzetségek?) szerződést kötöttek (Vérszerződés), s Árpádot valamilyen formában önmaguk fölé helyezték. A vezetés rendszere, a különböző tisztségek tartalma máig sem tisztázódott történész körökben. A lényeg a választás volt, mert ebben kifejeződött az a tény, hogy a tényleges hatalom a nemzethé van. Ezt megerősítette az a körülmény, hogy a hatalom gyakorlása is megosztott más választott vezetők és Árpád, valamint utódai között. A legfontosabb kérdésekben a nemzetgyűlés döntött, s ez így maradt az egész történelmünkön keresztül - hosszabb rövidebb kitérőkkel. Ha egy másik nép önként csatlakozni kívánt hozzánk, akkor felvettük a Szent Korona népei közé, s vagy maga is tartott országgyűlést, vagy elküldte követeit valamelyik országgyűlésre.

A Szent Korona népei látványosan érvényesítették akaratukat minden esetben ha összefogtak, s elegendő erőt tudtak, az úgy mögött felsorakoztatni. Így volt ez például az Arany Bulla esetében, Hunyadi János és Mátyás király megválasztásakor, Fráter György, Bocskai István, Bethlen Gábor és II. Rákóczi Ferenc harcai, 1867 vagy - 1956 esetében. Ha azonban a népek enerváltak voltak, vagy széthúztak, akkor elbuktak, akaratukat nem tudták érvényesíteni. Így volt ez 1241-ben, 1514-ben, 1526-ban, 1849-ben vagy 1919-ben és 1948-ban is.

Történelmi felelősségünk teljes tudatában ki kell tehát jelentsük, hogy a magyar királyság sajátos viszonyai között, mindaz ami fennállása alatt történt, az a Szent Korona népeinek akaratából történt és ezért Isten és ember előtt vállalnunk kell a felelősséget. A kérdés csupán az, hogy a történelmi körülmények folytán mely akarat, mely hatásokkal fogalmazódott meg és tudott érvényre jutni. Ami megfogalmazódott és érvényre jutott, az nem mástól, mint tőlünk magunktól függött.

Külső körülmény és belső gyengeség időnként olyan fejleményeket is hozott, amelyeket később megbántunk, szégyellünk, s egymást okoljuk miatta. Nehéz lenne azonban azt igazolni, hogy ezek az események kizárólag, vagy elsősorban rajtunk kívülálló okokra vezethetők vissza. A népek becsülete azon is múlik, hogy vállalják-e balsorsukért, hibáikért, netán bűneikért is a felelősséget. Az azonban minden felemelkedés elsőszámú feltétele, hogy a saját gyengeségünket felismerjük, s a hibáinkat jóvátelesszük. E nélkül nincs feltámadás.

A király tehát nálunk a Szent Korona népei által választott személy, következésképpen rendszer semmivel sem maradiabb, mint az elektorok rendszere az USA-ban, vagy a népszavazásra épülő mai francia, angol, vagy nyugatnémet rendszer. A különbség pusztán annyi, hogy ez az intézmény nálunk ezeréves múltra tekint vissza.

Kedves olvasó, gondolkodj csak el előlött. Sok magyarnak és nemmagyarnak ez a királyság dolog nem tetszik. Angliában közel hétszáz éve az a szokás, hogy amikor a királyi család valamelyik hölgytagja szülni kezd, akkor egy matróz el kezd futni egy kút körül, s amíg az újszülött a világra nem jön, addig fut. Az angolok, a világ minden kincséért sem adnák fel ezt a szokást.

Kossuth Lajos, aki igazán jó republikánus volt, nem köztársasági elnök, de kormányzó lett, tehát azt a funkciót vette fel és tartotta meg, amelyet a magyar királyság iktatott a Corpus Juris Hungarici-be arra az esetre, ha nincs király. S végül Petőfi Sándorral együtt mentették a Szent Koronát. Azzal a Petőfivel, aki igazán meggyőződéssel írta röviddel előtte, hogy "Akasszátok fel a királyokat!"

Mert a Szent Korona az ezeréves magyar államnak a szimbóluma és nem egyszerűen egy királyságnak, vagy egy aktusnak mint a koronázás, mégkevésbé egy család, vagy egy kisebb közösség jelvénye. Jelképe azonban a Szent Korona népeinek, valamint azok jogainak, amelyet 1948-ig a Corpus Juris Hungarici jelentett.

Ehhez a Szent Koronához minden népe saját akaratából csatlakozott és maradt hű egy történelmen keresztül.

Minden nemzet gyenge és szánalomra méltó, ha nincs nemzeti múltja. De csak megvetésre méltó az a nemzet, amely saját múltját megtagadja.

Eltekintve azonban a szép, vagy kevésbé szép szavaktól, az ténykérdés, hogy a magyar állam ma alkotmányjogi és közjogi hiátusban van, amint azt már az előzőekben kifejtettem. A magyar nép utoljára 1939-ben választott szabadon országgyűlést, s ez az országgyűlés utolsó ülésén 1945 áprilisában, a képviselők többségének jelenlétében, azt az utolsó határozatot hozta, hogy a Szent Korona jogfolytonossága fennáll. A királyság kérdésében pedig a magyar nemzet utoljára 1920-ban határozott. Tehát sem én, sem más nem illetékes a döntésre a nemzet, a királyság és a Szent Korona ügyében. Csak a Szent Korona szabad népei. Nem érzem magam hivatottnak arra, hogy kijelentsem: melyik nép tartozik ma ebbe a közösségbe és melyik nem. Azt azonban nyugodt lelkiismerettel ma is leszögezhetem, hogy a magyar mindenképpen odatartozik.

Maradjon a történészek feladata annak eldöntése, hogy melyik nép lett egyáltalán, s ha igen mikor és mely körülmények között a Szent Korona népévé.

Történelmi múltunk tiszteletében, a nemzet szabadon kifejezett akaratából a magyar állam formája királyság, jelvénye a címer a Szent Koronával, alkotmánya a Corpus Juris Hungaici - mindaddig, amíg a nemzet erről szabadon, döntése következménye ismeretében, másként nem dönt. Ez nem a történelem kerekének visszaforgatása, hanem a nemzet - és a Szent Korona minden népének - önrendelkezési joga.

7/ Az országgyűlés két házról kell álljon. A fentiek során az országgyűlés alsó háza jött létre. Az államfő feladata, hogy kidolgozza a felsőház újraalakításának szabályait és hogy életre hívja az új felsőházat. Ha a felsőház megalakult, akkor önön szabályait maga kell kialakítsa, s e szabályok szerint kell továbbfejlődjék.

A felsőház régi magyar intézmény, de most ír mintára kellene újraszervezni olyképpen, hogy a társadalom legkülönbözőbb rétegeiből tevődjék össze. A felsőház intézménye hivatott megoldani azt, hogy az állami munkából hatékonyan kivessék részüket az egyházak küldöttei*, a munkásság, a parasztság, az értelmiség, a kiskereskedők és kisiparosok képviselői, a munkaadók, a szakszervezetek, a nemzetiségek, a különböző művészi és más értelmiségi társulások, a nőszervezetek, az ifjúság küldöttei, tehát a legkülönbözőbb szervezetek, mozgalmak, intézmények, csoportosulások és áramlatok képviselői, küldöttei, megbízottai. A felsőházi tagok azonban természetesen nemcsak a felsőház felé való áramlatot hivatottak biztosítani, hanem a visszaáramoltatás feladatát is magukra kell vállalniuk.

A felsőház tagjainak számát maximálni kell, mondjuk kétszázban. (A régi felsőháznak 240 tagja volt.) A felsőház maga tartozik gondoskodni arról, hogy létszáma állandó legyen. A felsőházi tagság egy életre szól, függetlenül attól, hogy az adott felsőházi tag mely szervezettől jött, vagy hogy milyen nézetet vagy szervezetet képviselt felsőházi tagsága elnyerésekor. A felsőházi tagságról azonban le lehet mondani. A kétszáz felsőházi helyből azonban csak száznál kevesebb betöltéséhez van joga a felsőháznak. A másik húsz helyre a kormányzó nevez ki tagokat saját belátása szerint, ám a kinevezéseknél tekintettel kell legyen a felsőház jellegére, tehát nem nevezhet ki húsz helyre húsz papot, vagy húsz munkást stb. A kormányzó tagja a felsőháznak kormányzóvá való megválasztása pillanatától.

A Corpus Jurisban szabályozva van - de némi módosításra szorul - az alsóház, a felsőház és a kormányzó kapcsolata. Nézetem szerint ez úgy kell legyen, hogy a felsőháznak semmi önálló intézkedési joga nem lehet, azonban törvénykezdeményező joga van. A felsőház egy vitafórum, véleményező és ellenőrző szerv, amely legfeljebb ajánlásokat tehet. A kormányzó, az alsóház, vagy a pártok kikérhetik véleményét.

Az alsóház minden határozatát köteles a felsőház elé terjeszteni jóváhagyás végett. Alsóházi határozatok csak akkor érvényesek, ha a felsőház elé terjesztették, s a felsőház jóváhagyta. A felsőház harminc napon belül nyilatkozni köteles, kivéve, ha az alsóház sürgősséggel terjeszti elő határozatát. Ez esetben meg kell szabni, a határozathozatal végső időpontját, ez azonban nem

* Szerintem helyes az a svájci gyakorlat, hogy a papok és katonák nem lehetnek országgyűlési képviselők. Magyarországon azonban a felsőházban helyet kell kapjanak

lehet kevesebb mint három nap. Ha a felsőház az alsóház határozatát részben vagy egészében elutasítja, akkor határozatát meg kell indokolja.

A felsőház elutasító határozatát az alsóház meg kell tárgyalja, ám nem köteles az indokolást elfogadni, s hozhat bármely határozatot, ezt azonban már nem kell újra a felsőház elé vigye, hanem megy az ügy tovább a maga alkotmányos útján.

Ez az eljárás természetesen a kormányalakításra is vonatkozik.

A felsőház létrehozásának határideje az első félév vége. A felsőház költségvetése az állami költségvetés része kell legyen, miként az alsóháé is.

8/ Gondoskodik arról, hogy ezalatt az egy év alatt megalakuljanak, vagy átalakuljanak mindazok a szervek, intézmények stb., amelyek felsőházi tagokat fognak küldeni. (Természetesen a felsőházban nem szabad azonnal minden helyet betölteni, hanem csak mondjuk a helyek felét, számolva a további lehetséges fejlődés követelményeivel.)

9/ A pártok az első választásra ki kell dolgozzák az ország továbbvitelére irányuló tervüket. Amennyiben e tervüket illetően nem tud egyetértés létrejönni a kormányzó és valamelyik párt között, úgy a kormányzónak jogában áll, vagy idejének lejárta előtt lemondani és új kormányzóválasztást kiírni, vagy kidolgozni saját tervét, s e tervvel a választók elé állni ugyancsak kormányzóválasztással.

Ha e választáson a kormányzót nem választják meg, akkor az új kormányzó már ezen az alapon nem rendelhet el új kormányzóválasztást, hanem tartozik vagy az országgyűlés határozatait elfogadni, vagy rendkívüli állapotot hirdetni, s minden megy tovább az alkotmányos, a fentiekben leírt módon és - esetleg - következménnyel.

Ha azonban az első kormányzó győz a választáson, akkor el kell döntse: vállalja a rendkívüli állapotot, vagy megkísérli az országgyűlésben is keresztülvinni akaratát.

Ezáltal mindenképpen elérhető, hogy az ország több lehetőség közül választhat, s az ország, saját jövőjét illetően több alkalommal is kinyilváníthatja akaratát. Aki ügyvéli, hogy itt sok a huza-vona, annak figyelmébe ajánlom, hogy egy olyan ország jövőjéről van szó, amely ország saját jövőjéről 1526 óta még soha nem döntött szabadon.

Szerintem is az lenne a leghelyesebb, ha valamely (sőt valamennyi!) párt és a kormányzó közös nevezőre jutna, amint az Franciaországban történt De Gaulle hatalomrajutásakor.

10/ Ahhoz, hogy a kormányzó az ilyen széleskörű döntési jogát kellő megalapozottsággal gyakorolhassa, ahhoz nem elég csak az országgyűlés két házára, valamint a kormány minden irányú, fenntartásoktól mentes tájékoztatására támaszkodnia. Az amerikai elnöki tanácsadók mintájára, jogában áll kormányzói tanácsosokat kinevezni, akiknek ez állandó vagy ideiglenes állásuk is lehet. A kormányzó döntéseihez e tanácsadók készítik elő a megfelelő anyagokat.

A kormányzónak anyagi eszközei - esetleges magánvagyonától eltekintve - igen szerények kell legyenek. Megválasztása alkalmával költségvetést kell készítsen és az országgyűlés kell jóváhagyja. A kormányzó és minden politikus fizetése aránylag szerény kell legyen annak érdekében, hogy ezek az állások ne vonzzanak anyagi érdekű kalandorokat. A politizálás ne legyen kifizetődő üzlet. Annyit keressenek ezek az emberek, amennyi egy ilyen jelentős szellemi tevékenységgel, a társadalom általános jóléti viszonyait figyelembe véve,

arányban áll. Helyesnek tartom, hogy mindezen állásban lévőket fizetését az országgyűlés hagyja jóvá az állami költségvetés részeként.

11/ Leállít minden folyamatban lévő beruházást, de gondoskodik azok karbantartásáról.

Az új országgyűlés első feladata az alkotmányjogi rendezés. Ennek keretében

a/ hatálytalannítja az alkotmányt, s kimondja, hogy az előző országgyűlés és (állandó) kormány feloszlata érvényes;

b/ a párt feloszlátását és az új pártok megalakulását érvényesnek nyilvánítja;

c/ jóváhagyja, vagy helyesbíti az ideiglenes kormány intézkedéseit;

d/ az ideiglenes kormány működését - az előbbi helyesbitésekkel - alkotmányosnak minősíti;

e/ kidolgozza az új alkotmányt és az új választójogi törvényt (szerintem a Corpus Juris Hungaricin elvégzi a szükséges módosításokat) és azt népszavazásra bocsátja. E szavazásra mindazok érvényesek, amit a szavazásokról eddig elmondottam, beleértve azt is, hogy a kormányzónak joga van ellenalkotmányt kidolgozni, s az országgyűlés alkotmányjavaslatával egyidőben szavazásra vinni. Ez esetben is az lenne a helyes megoldás, ha a kormányzó és valamelyik párt egyetértene. Ha több alkotmányjavaslat indul a szavazáson, akkor az az alkotmány lesz az érvényes, amelyik az első fordulóban a leadott, érvényes szavazatoknak legalább a kétharmadát megkapja. Ha ennyit egyik javaslat sem kap, akkor egy hónap múlva újabb szavazás kell következzen, akkor azonban már az egyszerű többség is elég az elfogadáshoz.

Ha a szavazáson csak egy javaslat vesz részt, akkor a szavazók "igen"-nel vagy "nem"-mel szavaznak, de az elfogadásához, ugyanúgy mint az előbb, kétharmados többség kell az első fordulóban. A menet a továbbiakban azonos az előbbivel, tehát a második fordulóban már egyszerű többség is elég;

f/ ratifikálnia kell az ország átalakítására alkotott ENSZ egyezményt;

g/ felhatalmazást kell adnia a kormánynak arra, hogy a Közép-Európai Államszövetség megalakítására tárgyalásokat folytasson;

h/ jóvá kell hagyja a folyó és a jövő gazdasági év költségvetését, valamint a kormányzó költségvetését;

i/ egyhangúlag ki kell nyilvánítsa azt, hogy az országgyűlés mindent megtesz annak érdekében, hogy az országban a demokratikus szabadságjogok érvényesüljenek, s hogy minden magyar állampolgárnak (tehát valamennyi nemzetiségi, etnikai, felekezeti stb. csoportoknak is) joga és módja legyen ezen szabadságjogokkal élni;

j/ jóvá kell hagynia az ország kialakításának tervét (erre még visszatérek).

Ez a terv tulajdonképpen a pártok terve kell legyen, s már az országgyűlési választásokon ezzel a tervvel kell induljanak. Kíváncsú, hogy ez a terv alapvonásaiban valamennyi párt tervében azonos legyen.

Az országgyűlés által jóváhagyandó terv azonban már egy részletes mű, s át kell engedni a két Ház szűrőjén. Erre a tervre is vonatkozik az, hogy a kormányzónak is lehet önálló terve, ám ismét az lenne kíváncsú, hogy a kormányzó és valamely párt azonos nézetten legyen. Ha azonban a kormányzó és az országgyűlés között nem tud nézetazonosság kialakulni, akkor ismét sor kerülhet az eddigiekben leírt szavazások bármelyikére, tehát felmerülhet a rendkívüli állapot kérdése az országgyűlés vagy a kormányzó részéről, új országgyűlési vagy kormányzóválasztás következhet, vagy népszavazás

bármely, vagy mindkét terv felett. A leghelyesebb persze az lenne, ha ebben a kérdésben nemcsak a kormányzó és valamelyik párt, hanem a kormányzó és az összes párt egyet értene.

Angliában is sok vihart kavart az Európai Gazdasági Közösség szele, s a végén a belépés egyszerű parlamenti eljárással történt. Azt nehéz előre látni, hogy milyen erőviszonyok alakulnak, vagy hogy milyen lesz a tömegek hangulata, vagy éppenséggel egyik vagy másik tervezet. A lényeg az, hogy legyenek az államnak demokratikus intézményei, ahol a döntések megszületnek, s a tömeg hangulatától függően, akár népszavazástól is függően, kell valamely intézkedést meghozni, elhalasztani, vagy hatályon kívül helyezni;

k/ az alkotmányos rendezéstől és az ország kialakításának tervétől függően jóvá kell hagyni a népgazdasági tervet;

l/ ki kell alakítani az igazságszolgáltatás és a bűnüldözés, valamint az ítéletvégrehajtás rendszerét. Rendezni kell az ezzel összefüggő személyi kérdéseket, a lefolytatott igazoló eljárások figyelembevételével.

Ennek keretében meg kell erősíteni a kormányzó azon korábbi kijelentését, hogy a személyi jellegű, nem a bíróságok által eszközölt, megkülönböztető intézkedések a tíz év leteltével feltétlenül megszűnnek és csak az elkövető személyt sújtják, hogy halálos ítéletet egyenlőre nem hajtunk végre, s a halálos ítélet eltörléséről majd akkor döntünk, ha ügyeinket teljes tárgyilagossággal tudjuk szemlélni. Véleményem az, hogy egy rövidebb - mondjuk három évi - időtartam után, a halálbüntetés Magyarországon eltörölhető.

Ennek a tárgynak a keretében, határozat kell szülessen arról, hogy az igazságszolgáltatás újjászervezése az első hároméves időszak végére meg kell történjen. Ennek előkészítése és lebonyolítása a kormány feladata - természetesen mindig figyelembe véve az alkotmányos folyamatokat, ami azt jelenti, hogy egyes kérdésekben az országgyűlés kell döntsön, s a kormány e döntések alapján kell haladjon stb.

A hároméves időszak lejártá után, minden halálos ítéletet felül kell vizsgálni, továbbá minden börtönben ülő személy és akik már szabadultak, továbbá mindazok akik úgy vélik, hogy az átmeneti időszakban jogsérelem érte őket, kérhetik ügyük újratárgyalását, panaszuk kivizsgálását. Mindezeket az ügyeket véglegesen le kell zárni, s akiket jogsérelem ért azoknak jogi, akiket emberi sérelem ért azoknak emberi kielégítést kell adni.

Minden rendelkezésre álló, becsületes eszközzel arra kell törekedni, hogy az országban ne maradjanak gyógyítatlan sebek, bárki ütötte is azokat. Az országgyűlés ki kell jelentse, hogy ebben az időszakban ezt tartja az egyik legfontosabb feladatnak;

m/ a kormány javaslatára az országgyűlés jóváhagyja a közigazgatás rendjét, s kiírja a közigazgatási választásokat, amelyet az első év végéig kell megtartani.

A közigazgatási és az országgyűlési választásokat a továbbiakban úgy kell ütemezni, hogy egy-egy választás között körülbelül két évi időköz legyen, ezáltal a közéletben mindig biztosítani lehet, hogy az erőviszonyokhoz képest bekövetkező hangulatváltozások két év múltán kifejezésre juthassanak. Ezáltal az államvezetés demokratizmusa erősödik és a közéletben ellensúlyozni lehet azt, ami esetleg eltorzul.

A fentieket összefoglalva tehát előttünk áll egy olyan ország képe, ahol több, de nem sok párt rendszere van. Az országgyűlés két házból áll, de a két házba való bekerülés módja, valamint a két ház feladatköre eltérő, de alkal-

masak egymás ellenőrzésére, helyesbítésére. Az alsóházat fél éven belül megválasztják, majd négyévenként újraválasztják. A felsőházat fél éven belül létrehozzák, de nem töltik be az összes helyet - s utána folyamatosan újítja meg önmagát.

Az államhatalom folyamatos gyakorlása háromfelé összpontosul: a kormány, a kormányzó és a megye kezébe, s ezáltal lehetetlen, hogy bármelyik kizárólagos túlsúlyba kerüljön anélkül, hogy a bukás veszélyébe ne kerüljön. Az első kormányzó az első év végéig van hatalmon, addigra gondoskodik újabb kormányzó megválasztásáról. A kormányzókat a továbbiakban öt évenként (esetleg hat évenként) kell választani.

A kormány felett további kettős ellenőrzés érvényesül, mégpedig az országgyűlés két házát és az árnyékkormányt. A kormányzó független a pártoktól, ám felelősséggel tartozik az egész nemzetnek. E rendszer lehetetlenné teszi, hogy a kormányzó túlságosan elhatalmasodjék, hiszen az a nemzet, amelyiknek a kormányzó felelős, azonos azzal, amelyik pártokba tömörül és képviselőit az országgyűlés két házába, a kormányba és a megyei vezetésbe küldi, ahol tehát külön szervezés nélkül, a rendszer lényegéből következően érvényesítheti akaratát.

A végrehajtás is kettős: egyrészt az országgyűlés által ellenőrzött kormányhivatalok révén, másrészt a közvetlen választásokon életrehozott és a nép által közvetlenül ellenőrzött területi tanácsok* révén. A kormányzónak végrehajtó hivatala nincs, tehát csak a legfelsőbb határozatokba szólhat bele, a végrehajtáshoz már nincs eszköze, ám ha nem ért valamivel egyet, módja van a kormány megbuktatásához és a kormányzat kézbevételéhez. A kormányzó normális körülmények között, tehát csak a legfelsőbb döntések világában érvényesülhet, de ott érvényesítheti a néptől kapott hatalmát.

Az alkotmányjogi, valamint az igazságszolgáltatási rendszer keretében, szerintem, szükséges egy alkotmányjogi bíróság felállítása. Ez a bíróság kizárólag az országgyűlésnek tartozik felelősséggel, s feladata a különböző felsőszintű jogi és egyéb döntések minősítése alkotmányjogi szempontból. Mint ilyen, tanácsadó szerv, ám saját elhatározásából is megvizsgálhat döntéseket, ügyeket, határozatát nyilvánosságra hozhatja. Döntésével semmiesetre sem állhat sem az országgyűlés sem a kormányzó felett.

A fentiekből még egy lényeges dolog nem lehet elég világos. Az állam és az egyházak egységének gyakorlata. Ez azonban elsősorban ideológiai természetű, s ideológiát nem kívánok tételesen kifejteni két okból: egyrészt azért, mert ami általános vonatkozású, a tekintetben valláserkölcsi alapon állók. Valláserkölcis kifejtésére pedig nem tartom magam illetékesnek; másrészt pedig ami az ideológia minden más területét illeti, nézetelmeim gyakorlati formában kifejtmem, általános megfogalmazásuktól pedig tartózkodom, mert minek mondjak arról általánosságokat, amiket a gyakorlatban még senki sem ismer?

Az általánosítás majd akkor következhet, ha már van gyakorlati tapasztalat. Én csak kijelentem, hogy az egységet meg kell teremteni, s elmondom, hogy szerintem mi mindent kell érdekében tenni. Ezek azonban csak az előfeltételek. A többi a gyakorlat dolga. Nem utolsó sorban emberek dolga, ám ezek az emberek sehol sincsenek egyelőre: sem állami, sem egyházi vonatkozásban. Először ezek az emberek kellenének...

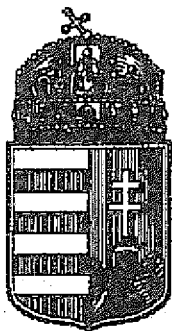
* Itt nemcsak a tanácsstagok, de az operatív tanács vezetői közvetlen választásaira is gondolok, miként ez Svájcban szokásos

Persze igazából az állam és az egyházak egysége nemcsak ideológiai természetű, hanem gyakorlati is, noha ezt nem lehet mindig így szétválasztani. A fentiekből következően a politizáló papok és egyházi személyiségek a felsőház tagjaiként kísérelhetik meg egyéni nézeteik, vagy egyházuk álláspontjának közvetlen érvényesítését az államhatalomban. A következő fejezet keretében kívánom ismertetni, hogy az egyházak milyen eszközökhöz juthatnak, s az már az egyházakon múlik, hogy ezen eszközökkel hogyan élnek. Mint ahogy az is az egyházakon múlik, hogy mennyire tudják önmagukat vonzóvá tenni a tömegek előtt, vagy éppenséggel melyik párttal, hogyan tudnak megegyezni. Én híve vagyok egy keresztény pártnak, s ha a helyzetet jól ítélem meg, akkor egy ilyen párt Magyarország legnagyobb pártja lehetne. Ebben az esetben a keresztény egyházak jelentős szerephez juthatnak, ami indokolt is, mert Magyarország keresztény állam. Ezen utóbbi kivételével, valamennyi egyház azonos lehetőségekhez kell jusson. Ez alatt azt kell érteni, hogy például Magyarországon nem tudok egy mohamedán beállítottságú pártot elképzelni, miután a mohamedánok száma Magyarországon pár tíz. De el tudom képzelni, hogy bármely pártnak legyen mohamedán irányzata és ha kell, ez a párt a mohamedánokat az országgyűlésben képviseli. S ha egy nagy tekintélyű orientalistánk történetesen mohamedán, szerintem tagja lehet a felsőháznak. És így tovább. A Corpus Jurisban ezek a kérdések is rendezve vannak.

Tudjuk, hogy már IV. Béla (1235-1270) idejében rendezett országgyűléseink voltak, s Szent László (1077-1095) idejében is voltak ún. zsinatok, ahol egyházi és világi személyiségek együtt hoztak törvényeket egyházi és világi ügyekben egyaránt. A mi királyságunk apostoli!

Az állam és az egyházak egységét tehát én így képzelem el, s ehhez még ki kell fejtssem a másik lényeges dolgot, nevezetesen az ország kialakításának a tervét.

Ide kívánczik még egy megjegyzés, nevezetesen az, hogy az atheista magyar is magyar. Nemcsak a szavakban, hanem a tettekben is meg kell teremtsük a magyarság egységét, mert csak így lehetünk a jövő igazi harcosai, a majdani Magyarországon a félelem nélküli élet megteremtői.

Az ország kialakításának a terve

A kormányzó, a nemzethez intézett első beszédében röviden, fő vonalaiban, össze kell foglalja az ország kialakításának a tervét is. E tekintetben a pártok egységes állásfoglalása szükséges. Minthogy egy népnek alapkérdésekben csak egy érdeke van, ebben a kérdésben sem lehet többféle terv, csak egy ami igazán jó, s minden párt ki kellene jelentse, hogy az ország kialakításánk ezen tervével egyetért, s választási győzelme esetén - függetlenül attól, hogy előzőleg melyik párt volt hatalmon - ő is ezt a tervet követi. Az országot csak egy ilyen terv és egységes állásfoglalás alapján lehet úgy vezetni, hogy belpolitikailag is és külpolitikailag is az elengedhetetlenül szükséges bizalmat megszerezzük.

Teljességgel lehetetlen, hogy minden párt alapvetően másként képzelje el a jövőt. Angliát is a konzervatívok vitték a Közös Piacba, s a munkaspárt harcolt érte előzőleg évekig, s mindkét pártban voltak a belépésnek hívei is és ellenzői is. A két nagy párt az USA-ban az alapvető kérdésekben mindig ott viszi tovább egy-egy választás után a politika szekerét, ahol az előzőleg hatalmon volt párt abbahagyta. Ettől még ezek a pártok igen sok tekintetben különbözhetnek egymástól. Van az életnek számos olyan területe, ahol egy párt különbözhet a másiktól - különösen a "hogyan?" kérdésében. Az országvezetés alapvető kérdéseiben azonban a pártok között nem lehet különbség, mert akkor a pártok, vagy az egyik párt, nem az adott nép, ország érdekét képviseli, hanem valami mást.

Az lehet, hogy egy ilyen terv nehéz, nagy viták hosszú során tud csak kikristályosodni, de akkor is kell hogy legyen és csak egy lehet. Ezért kell ezt a tervet előkészíteni már most, hogy ne az utolsó pillanatban kapkodjunk. Ezért kell hozzáfogni kidolgozásához olyan gyorsan, amilyen gyorsan csak lehet. Az én tervem a következő.

Földreform és államosítások

1/ Rögzíteni kell, hogy az 1945-ös és minden ezt megelőző földreform, minden tekintetben, visszavonhatatlanul érvényes.

Mindazok, akikre 1945 április 4-e óta hátrányos cseréket kényszerítettek, vagy akiktől bármilyen címen elvettek mezőgazdasági jószágot: ingatlant, földet és a hozzá tartozó gazdasági épületeket, a föld megmunkálására szolgáló gépeket, eszközöket, mindenféle állatokat stb., valamint az e földeken álló egyéb ingatlant - házat, kastélyt, ipari létesítményt stb. - tartoznak ezt a körülményt a külön erre a célra felállítandó bíróságnál egy meghatározott időpontig bejelenteni és jogosultak 50%-os kártérítésre. A bírósághoz teljes leltárt kell benyújtani, az ingó és ingatlan vagyon felsorolásával. A bejelentésben közölni kell azt is, hogy az illető igényt tart-e kártérítésre. Kártérítési igényt jelenthet be azon természetes vagy jogi személy, akitől a fenti ingatlant vagy ingóságot elvették és bizonyítani is tudja, hogy tőle vették el, vagy aki a vonatkozó vagyontárgyakat örökölte, az örökség tényét igazolni tudja, vagy akire a tulajdonjog bármely módon reá szállott - kivéve az államosítást -, továbbá az első lemenő utóda a tulajdonosnak vagy az igazolt örökösnek. Ugyanilyen bejelentést kell tennie, aki ilyen ingatlant kapott, illetve annak örököse, vevője stb.

A bíróság feladata a fentiek alapján megállapítani az igényjogosultságot, mégpedig leltár szerint, s pontosan meghatározni, hogy mely leltári tárgy tekintetében, személy szerint, ki jogosult kártérítésre. A bíróság az elé tárt bizonyítékok alapján tartozik megállapítani azt is, hogy az előterjesztett leltár helyes-e? Ha a leltár hiányos, akkor elrendelheti nyomozás lefolytatását is. El kell utasítani, mindazok igényét, akik a magyar állammal ezügyben egyszer már megállapodást kötöttek. Ha a megállapodás ténye a tárgyalás időpontjában ismeretlen, de később kiderül, akkor utólag minden újabb cselekmény érvénytelen lesz.

Fel kell állítani egy agrárbankot (Magyar Földhitel Intézet? alapítása 1863). A bank feladata a mezőgazdaság finanszírozása, hitelekkel való ellátása, valamint kezdetben a földreformmal kapcsolatos kártérítési ügyek pénzügyi bonyolítása, s általában ezen ügyekben az állam képviselője.

A kártérítés ügyében hozott érvényes bírósági döntéssel ehhez a bankhoz kell fordulni, ha a bíróság a jogosultságot elismerte és a leltárt jóváhagyta. A bank a földosztás idején érvényben volt árak alapján felbecsüli azt az értéket, amit a dolgok akkor értek, amikor elvették őket, s e tekintetben tárgyalást kezd az ügyféllel. Ha a végső ár tekintetében nem tudnak megegyezni, akkor az ügyfélnek ismét joga van az előbbi bírósághoz fordulni, de ott már a bank az ellenfele. A bíróság döntését az árkérdésben mindkét fél el kell fogadja.

Ha a leltár végösszegében megegyeztek, vagy ha a bíróság döntése hatályos, akkor a bank a végösszeg 5%-a erejéig számlát nyit az ügyfélnek, s az ügyfél ezen összeggel az ország területén belül szabadon rendelkezik.

A következő lépés az, hogy az ügyfél fel kell derítse, hogy a letárban szereplő tételek kinek a tulajdonába kerültek, s mi lett a további sorsuk, s most ki a tulajdonosuk. Ezt a feladatot jutalék ellenében a bank is elvállalja. Ha mindezen természetes és jogi személyek megvannak, vagy az ügyfél a meglévőket eléggnek tartja, akkor az ügyfél a kiadandó kártérítési törvény alapján az illetőkkel megegyezést köt a kártérítést illetően. A bank ezeket a megegyezéseket is szervezheti.

Ha nem sikerül megegyezniök, akkor az ügyfél ismét a fenti bírósághoz fordul. Azokban az esetekben, amikor tulajdonos vagy örökös nincs, vagy az illető nem tart igényt kártérítésre, az ügyfél szerepét - állami megbízás alapján - a bank fogja betölteni. Az így befolyó összegek a bank alaptőkéjét fogják növelni.

Mindazok a természetes és jogi személyek, akik a fenti vagyontárgyakból kaptak és elhasználták, vagy elidegenítették, vagy még akkor is tulajdonukban tartják amikor ez az eljárás időszerű lesz, valamint ezen személyek utódai, meg kell fizessék a megállapított, vagy a megállapodásban szereplő kártérítés 25%-át, egy összegben, amint a megállapodás létrejött, vagy a bíróság határozata jogerőre emelkedett. A másik 25%-ot az állam vállalja magára, s a költségvetésből átutálja a banknak, s a bank jóváírja az ügyfél számláján, ha a bírósági döntés jogerős vagy a megegyezés létrejött - levonva belőle az előlegzett 5%-ot és az esetleges jutalékot. Az állam ellenőrző szerepét a megegyezések helyessége fölött, az agrárbank gyakorolja. Elveszett dolgokért a felelősséget az állam vállalja.

A kártérítésre kötelezettek a kártérítési összeg erejéig a banktól kölcsönt vehetnek fel, 2-3 évi moratóriummal, az összeg nagyságától függően 5-10 évi lejáratra, igen alacsony kamattal.

A volt tulajdonosok a kártérítés összegéhez olyan ütemezésben jutnak, ahogy, az a bankhoz befolyik. Az állam részéről fizetendő 25%-hoz azonban csak akkor jutnak hozzá, ha perük lezárult.

Ehhez még azt is meg kell várniok, amíg az összes kártérítési per első szakasza lezárult, mert az illetékes bíróságoknak és a kormánynak ellenőriznie kell, hogy például háromszor annyi földre jelentettek-e kártérítési igényt, mint amennyit kiosztottak? Ha a kormány - esetleg az országgyűlés is - úgy ítéli meg, hogy túlzott igényeket jelentettek be, akkor megbízzák a bankot azzal, hogy az ügy egész helyzetét vizsgálja felül, tegyen jelentést a kormánynak, s további intézkedésig zároljon minden számlát.

Az ügy rendezésére kártérítési törvényt kell alkotni, amely a fentiekén kívül még azt is elő kell írja, hogy mindenki köteles a tulajdonába került, vagy a tulajdonában levő érintett vagyontárgyakról bejelentést tenni. Ez megkönnyíti a későbbi nyomozási munkát. Tartalmaznia kell a törvénynek azt is, hogy az ezen a címen kapott összeget az országból kivinni nem szabad, ha azonban hosszabb időre az agrárbankban hagyják, akkor a szokásos kamatnál jóval nagyobb kamatot fizeszen érte.

A kártérítési ügyekben semmilyen külföldi bíróság illetékességét nem ismerjük el.

2/ Ki kell hirdetni, hogy a nagyüzemek, a bankok, a nagykereskedelmi-, az építő- és a szállító vállalatok államosítása érvényes, azonban a károsultak 70 %-os kártérítésre jogosultak.

A kártérítés rendezésére nézve, minden teljesen azonos az 1/ pontban leírtakkal. Két különbség van: a/ a bank szerepére a Magyar Nemzeti Bankot kell felkérni, b/ mivel a kártérítésre kötelezett az esetek nagy többségében a magyar állam, ezért minden esetben fel lehet ajánlani, hogy a kártérítést nem pénzben fizetjük, hanem meglévő nagyüzemek, bankok, nagykereskedelmi, építő- és szállító vállalatok stb., átadásával. Azáltal, hogy a nagyüzemek és a mezőgazdaság vonatkozásában kimondjuk, hogy az államosítás érvényes, egyúttal jogalapot teremtünk a kártalanításra.

Megítélésem szerint helytelen lenne a nagyüzemeket teljesen magánkézbe visszaadni. A nagyüzemeket a Közép-Európai Államszövetség keretében működő nemzetközi konsernek kezébe kellene adni, részvénytársasági alapon. A részvények zömét pedig a dolgozók szervei kellene megkapják, amint ez ma az USA-ban kialakult. Egyes nagyvállalatok részvényeinek többségét állami tulajdonba kell venni.

3/ Törvényileg ki kell mondani, hogy a kisüzemek államosítása érvénytelen. A kisüzemek volt tulajdonosai ezáltal nem tarthatnak igényt kártalanításra. A kiskereskedők, a kisüzemek stb. volt tulajdonosainak és örököseinek azonban - éppen ezen az alapon - joguk van az államtól visszakövetelni azt, amit az állam elvett tőlük.

Az igényjogosultság és a jogérvényesítés ez esetben is azonos azzal, ami az 1/ és 2/ pontban szerepel, csak hogy kisüzem ügyében pénzt nem lehet kapni, csak az államosítottal azonos értékű kisüzemet, s a rendezésre a helyi közigazgatási szerveket kell felkérni. A helyi közigazgatási szervek ki kell jelöljék azokat a területükön lévő vállalatokat, üzemeket, kereskedelmi egységeket, stb. amelyeket kártalanítás ügyében hajlandók felajánlani. Ezen egységek címét és adatait kötelesek nyilvánosságra hozni. A kártérítésre igényt tartók ezekből választhatnak. Ha azonban igazolni tudják, hogy az ő volt üzemük még megvan, akkor joguk van azt is visszakövetelni, még akkor is, ha az nem szerepel a felajánlott listán.

Társulhat több károsult egyetlen kisüzem megkapására is. Jogot kell adni arra is, hogy valaki igényjogosultságánál értékesebb üzemet kaphasson. Ez

esetben a többlet megtérítésének módjáról is meg kell állapodjon az illetékes közigazgatási szervvel.

A közlekedés, a hírközlés stb. általában régebben is az állam vagy a közösség (pl. városi villamos) tulajdonában volt, ha azonban vannak is olyan vállalatok, amelyek e nagyobb, átfogó körökön kívül esnek, akkor azok tekintetében is a fenti gyakorlatot kell követni. Általában minden területen a tisztességes kielégítést, az okozott sebek gyógyítását kell célul tűzni.

Kiegészíteni, helyesbíteni valót újabban sem találok. Ami ebből már megtörtént - az megtörtént. Ami még nem történt meg - arra sort kell kerítsünk.

Kormányzás, népgazdaság, közigazgatás

A kormányzás teendőit a felelős magyar kormány látja el, amelynek élén a miniszterelnök áll. A miniszterelnököt a Ház névszerinti javaslatára a kormányzó nevezi ki, úgyszintén a kormány tagjait. A feladatok elosztása a kormány feladata. A kormány tagjai a miniszterek és az államtitkárok. Az államtitkárok vagy állandó feladatot töltenek be, mint például a Központi Statisztikai Hivatal elnöke, vagy pedig egyes meghatározott feladatok ideiglenes ellátásával vannak megbízva, mint például a népszámlálási államtitkár.

A miniszter hivatala a minisztérium. Magyarországon a következő minisztériumokra van szükség, az alábbi feladatok ellátására (mindjárt meg kell jegyezni, hogy a minisztériumok ritka kivételtől eltekintve - kizárólag elvi irányításra vannak. Az operatív irányítás a helyi tanácsok, az illetékes vállalatok, intézmények szervezetszerű vezetőinek a kezében kell legyen. Ez alól csak abban az esetben lehet kivétel, ha valamely oknál fogva a kormány valamely vállalat irányítására államtitkárt nevez ki, de ez az állapot átmeneti kell, hogy legyen):

1. Gazdaságügyi minisztérium

Szervezetszerűleg és a feladatokat tekintve ide tartozik a jelenlegi Pénzügyminisztérium, Országos Tervhivatal, Országos Anyag- és Árhivatal, valamint az összes ipari minisztérium: Könnyűipari Minisztérium, Kohó- és Gépipari Minisztérium, Nehézipari Minisztérium, továbbá a Munkaügyi Minisztérium, a Belkereskedelmi Minisztérium és a Külkereskedelmi Minisztérium, valamint a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium, jelenleg mintegy hétezer tisztviselő. (A jövőben ehhez kb. ezer tisztviselő elegendő.)

A minisztérium keretében, de mellérendelt viszonyban, kell működjenek egy tervhivatal. A tervhivatal nem tervtörvényt készít, hanem csak tervet. A tervhivatal által készített terv mindenki részére rendelkezésre kell álljon, aki azt igényli. A terv a főbb népgazdasági folyamatok várható és célszerű alakulását kell felfedje, s azt, hogy hol, mikor, milyen feszültségek várhatók, s hogy hol, milyen eszközökkel volna legcélszerűbb a hátrányos folyamatokat gátolni, vagy megszüntetni, s a kedvező folyamatokat erősíteni. E célból javaslatokat kell kidolgozzon a gazdasági kormányzat részére, a meghozandó intézkedésekre vonatkozóan. Itt kell összefogni az ország piacutató munkájának irányítását.

A tervhivatal tehát a kormányzat közigazdasági esze kell legyen.

Természetesen nincs szükség külön ár- és anyaghivatalra, hiszen az árpolitika elsősorban vállalati körbe tartozó dolog, annak befolyásolása pedig a Gazdasági Minisztérium feladata. Anyaggazdálkodásra - normális körülmények között - állami szinten nincs szükség. Miután a minisztériumok napi irányítással

nem szabad foglalkozzanak, ezért az ágazati gazdasági minisztériumok feleslegesek.

A Gazdaságügyi Minisztérium feladata lényegileg azonos azzal, amit a hasonló nevű minisztérium az NSZK-ban vagy Angliában betölt. Általában: a gazdasági élet állami szabályozása pénzügyi eszközökkel. Feladatát a gyakorlatban főleg az állami bank segítségével gyakorolja, az állami bank pedig az állam akaratát pénzügyi vonatkozásokban a többi bankkal szövetségben érvényesíti. Az állami bank elnökét az országgyűlés jelölje és a kormányzó nevezze ki, mint a Federal Reserv System elnökét az USA-ban.

A Gazdaságügyi Minisztérium feladata nálunk kiegészül az egyes állami vállalatok elvi irányításának munkájával, valamint a részben állami tulajdonban álló vállalatokban az állami képviselő szervezetével. Fontos feladata lesz a valutareform előkészítése, az átváltható nemzeti valuta megteremtése.

Magyarország gazdaságát pillanatnyilag nem tudom másnak, mint szociális piacgazdaságnak elképzelni, piacgazdaság pedig nincs magánvállalkozás nélkül. Természetesen helytelen lenne nekünk visszamenni a számtalan kisvállalat korába, akkor amikor jóval fejlettebb példák állnak előttünk, csak tanulnunk kell belőle. Ám az egyéni érdek kikapcsolása a gazdasági élet területéről ugyancsak csődöt mondott. A jövő útja nem a kis gazdasági egysége, hiszen ma már a nagy nemzeti vállalatok sem elég gazdaságosak. Nyugat-Európában is nemzetközi vállalatokat alapítanak, vagy hoznak létre. Nekünk azt kell eldöntenünk, hogy a gazdasági élet mely területén kívánjuk a nemzetközi együttműködést megszervezni - szerintem mindenütt, ahol csak lehet. A megalakítandó közép-Európai Államszövetség mindjárt ehhez is kitűnő keret lehetne. Ennek az Államszövetségnek a keretében kellene nemzetközi vállalatokat létrehozni. Ebben a keretben még nem működik egyetlen vállalat sem, tehát e tekintetben itt nem is lehetne semmiféle akadályba ütközni. De ha lenne is valami akadály, a szerződésben ezért is kell kimondani, hogy erre a területre vonatkozó minden korábbi szerződés hatályát veszíti.

Persze nem szabály, hogy ezek a vállalatok pusztán magán, vagy pusztán állami vállalatok kell legyenek. Az egyedi elbírálást igényel, hogy mely területen, milyen súlyt kívánunk adni a magánkezdeményezésnek. Pillanatnyilag minden állami kézben van, tehát helyzetünk sokkal kedvezőbb, mint bármely más államé, mert máshol mindenütt éppen az a gond, hogy a fájdalmas államosítást hogyan hajtsák végre, vagy hogy a tőke további összefogását miként segítsék.

Magyarországon kizárólagos állami kezelésben kell hagyni a nagy iparvállalatok egy részét, továbbá bizonyos fokú állami részarányt kell fenntartani a nemzetközi és a Magyarországon működő külföldi vállalatokban.

A Gazdaságügyi Minisztérium tevékenységét azzal kell kezdje, hogy megvizsgálja a leállított beruházásokat és dönt ügyükben.

Azzal kell számolni, hogy az első három év a politikai életben és általában az állam belső életének a megszervezésével, politikai, gazdasági és mérnöki tervezéssel fog eltelni. Ezalatt az idő alatt csak azokat a nagyberuházásokat szabad folytatni, amelyeket a Gazdasági Minisztérium engedélyez. A gazdasági élet minden területén az élet az előző évtizedekben kialakult keretek között kell továbbfolyjon. Természetesen tudni kell, hogy a társadalmi életben bekövetkező fent leírt változások itt is éreztetni fogják kedvező hatásukat. A különböző intézkedések fokozatosan fognak megszületni, s a teljes átálláshoz három év szükséges. Ez így volt 1945 után is.

Ebben az időszakban számolni kell gazdasági nehézségekkel, ellátási zavarokkal stb. Ez azonban áthidalható az állami nagy és kiskereskedelem segítségével, a várható belföldi felkesedéssel és az ugyancsak várható külföldi egyéni és szervezett segítőkészség igénybevételével.

Meg kell szüntetni a külkereskedelem állami monopóliumát, de széles körű állami nagykereskedelmi vállalatokat kell fenntartani, amelyek alkalmasak belföldi és külföldi kereskedelmi műveletek bonyolítására, a termelési eszköz- és fogyasztási eszköz-kereskedelem területén egyaránt.

A kiskereskedelem jelentős mértékben magánkézbe kerül, azonban támogatni kell a szövetkezeti kiskereskedelem fellendülését, továbbá létre kell hozni egy kiskereskedelmi állami vállalatot, amely azonban nem sarki fűszerüzleteket nyit, hanem széles választékú áruházakat - elsősorban a városokon kívül. A vendéglátóiparban is önmaguktól fognak magánvállalatok alakulni a kárterítés eredményeként, azonban itt is elő kell segíteni a szövetkezeti vendéglátás fejlődését, s egy országos, állami szállodai vállalat működését is fenn kell tartani.

A Gazdasági Minisztérium feladata a kereskedelem terén ily módon kettős. Egyfelől gondoskodnia kell a kereskedelmi ágazat állami-magán és szövetkezeti arányának helyes kialakításáról és továbbfejlesztéséről, általában a kereskedelem elvi irányításáról, s az állami kereskedelmi vállalatok szakfelügyeletéről. Másfelől feladata a piaci egyensúly fenntartása.

A piacszabályozás a Gazdaságügyi Minisztérium legfőbb feladata. Elő kell segíteni a különböző termelési kamarák megerősödését és létre kell hozni a munkavállalók és a munkaadók különböző és összefogó szerveit. Ezekkel együttműködvé kell kidolgozni a termelői piac rendjét. Ezen a piacon elsősorban a tervhivatal tervei alapján gyakorlandó állami pénzügyi beavatkozás révén kell az egyensúlyt megteremteni és fenntartani, továbbá az állami tulajdonban lévő vállalatok esetleges közvetlen állami befolyásolásával. Amennyiben ezek együttesen sem lennének elég erősek egy adott pillanatban, úgy igénybe kell venni az állami nagykereskedelmi vállalatokat is (vásárlás vagy eladás, kivétel vagy behozatal).

Ugyan ez vonatkozik a fogyasztói piacra is. A termelés, a nagykereskedelem és a kiskereskedelem körében az árak szabadok legyenek. Ez azt jelenti, hogy az ár minden területen vevő és eladó szabad megegyezésének tárgya. Azonban kell legyen állami árpolitika, s ezért a minisztérium a felelős. Az árszint tartása illetve szabályozása a közgazdasági - elsősorban pénzügyi - szabályozók mellett, az állami ipari és kereskedelmi vállalatok közreműködésével történik.

Szükséges, hogy az országban a kiskereskedelmi árak - igen csekély eltéréssel - egységesek legyenek, tehát egy cikk ára Kiskörösnön nagyjából ugyanannyi kell legyen, mint Siófokon. Az állami kis- és nagykereskedelmi vállalatok feladata a gyakorlatban ennek biztosítása. Ha tehát valahol az árak nagyon felszöknek, akkor azonnal a nagyobb kínálat megteremtésével le kell azokat törni. Ha az árak nagyon lemennének, s azt károsnak ítélik meg, mert például veszélyeztetni a kistermelők létét, akkor csökkenteniük kell a kínálatot - még akkor is, ha ez esetleg az állami kereskedelembe arra vezet, hogy nem tudják a kedvező piaci helyzetet kihasználni és több árut eladva nagyobb vállalati nyereségre szert tenni. Egyébként a tervezésnek ez éppen az egyik feladata, hogy tudni illik ilyen zavarok ne is léphessenek fel, s a piac harmónikusan működjék. A termékek egy igen szűk körére államilag meghatározott árakat kell alkalmazni (alapvető élelmiszerek stb.)

Tehát az állami kereskedelmi vállalatok kettős szerepet töltenek be: nemcsak biztosítják a fogyasztói szükségletek kielégítését, mégpedig országosan egységes minőségben, áron, kiszolgálási színvonalon stb., hanem állami piacszabályozó feladatra is felhasználhatók, esetleg nyereségük terhére is. Az államnak nem az az érdeke, hogy vállalatai révén minél nagyobb nyereséget harcoljon, hanem az, hogy az állampolgárok ellátását megszervezze, mégpedig úgy, hogy a kis embereket is megvédje egyúttal, hiszen azok is az állam polgárai, s egyebek mellett adófizető polgárai. Az állami kereskedő és termelő vállalatok az egészséges gazdasági verseny ösztönzői, de segítenek a káros folyamatok kiküszöbölésében is. Működésüket állami biztosítókra építik, ezért az ország legbiztosabb vállalatai.

A közlekedés ügyei és a postaügy, valamint az idegenforgalom szintén a minisztérium hatáskörébe tartozik. E tekintetben a minisztérium feladata lényegében azonos a mostani Közlekedés- és Postaügyi Minisztériuméval, csak ki kell még egészíteni az idegenforgalmi feladatok állami szervezésének ügykörével.

A vasút, a távolsági autóbusz, a posta, a rádió és a televízió továbbra is állami tulajdonban kell maradjon. Ezek munkájának szervezése állami feladat. A városi közlekedés az adott városok ügye kell legyen.

A légi közlekedési vállalat is állami tulajdonban kell legyen, azonban a Közép-Európai Államszövetség saját légitársaságot alapíthat. Ugyanez vonatkozik a szárazföldi, a folyami és a tengeri közlekedésre. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy magánszemélyeknek, vagy vállalatoknak saját közlekedési eszközük lehessen.

2. Építésügyi Minisztérium

Ez a minisztérium jelenleg is van, önálló feladatának teljesítése után be fog olni a Gazdasági Minisztériumba. Különálló létét kezdetben az indokolja, hogy Magyarországon nagy építkezéseket kell szervezni.

Az építőipari piac szabályozására az előbbiekben elmondott elvek szerint, néhány nagy állami építőipari vállalatot kell fenntartani. Egyébként a piacsabályozás egész menete alapján megegyezik a fentiekkel.

Magyarországon milyen nagy építőipari munkákat kell szervezni az esedékes és folyó ipari és mezőgazdasági beruházásokon kívül? Az első 8 évben az alábbi két nagy építésre kell összpontosítani: utak, vasutak, víziutak, hidak, posta és távközlés az egyik csoport, a másik pedig Budapest átépítése és egy új főváros felépítése.

A postai és távközlési rendszer kiépítésének kérdése nem szorul bővebb magyarázatra. Aki tudja, hogy ma Budapesten kéthavi fizetést kell fizetni egy telefon beszereléséért - ha legalább miniszteri szintű támogatással hozzájutott már az ember, vagy hogy a falvak többségében ma is csak egy telefon van, s az is "kurbiis rendszerű" központtal működik - természetesen, ha a postán éppen van valaki - annak nem kell a helyzetet bővebben magyarázni. Aki tudja, hogy a század elején a magyar posta volt a világ legjobban működő postája, s ma már egy távirat, vagy ajánlott levél sem biztos, hogy egyáltalán célba ér, az megbotcsájtja, hogy erről nem beszélünk többet. Egyebek mellett ide is sok pénz kell.

Hidak dolgában sem állunk jobban. Ma a Duna felett kevesebb híd áll mint a háború előtt. Én azonban ezt nem is bánom. Hidakat akkor kell építeni, ha az ország távlati településfejlesztésével tisztában vagyunk, s ennek alapján eldöntöttük, hogy hogyan kell az ország út- és vasúthálózatát továbbfejleszteni.

Magyarországon most épül az első autópálya, s átlagban háromévenként készül el egy 20-25 km-es szakasz. Ha idegenforgalmunkat növelni akarjuk, akkor jó autópályák kellene. De ez az előfeltétele az ország egész belső gazdasági fejlődésének. És a jó vasutak.

A víziutak nagyjából rendben vannak, de ki kell építeni a Dunabizottság tervei szerinti erőmű-duzzasztómű-öntözőrendszert, ami a víziutak tökéletesítése mellett az ország energiaellátását is nagyban rendezné, azonfelül a régen áhított vízgazdálkodási rendet is megteremtene. A Dunán három ilyen mű kell épüljön - ebből egy a csehszlovákokkal közösen. El kell készülnön a Duna-Tisza csatorna.

Építeni kell egy nagyjából körvonalú autópályát a következő útvonal-vezetéssel: Győr-Esztergom-Miskolc-Debrecen-Szeged-Baja-Kaposvár-Zalaegerszeg-Győr. Ezt az autópályát néhány sugárirányú autópályával össze kell kötni Budapesttel. Bécs, Graz és Budapest irányából a Balatont aránylag jó út köti össze, így ez nagyjából megoldódott kérdés. A többi sugárvonalat a szomszédokhoz kapcsolódó nemzetközi útvonalak irányába kell vezetni és a körön túl meghosszabbítani.

A vasút teljes átépítése már megindult. Feladat a főbb pontok korszerű vasúttal való összekötése. Ezalatt nemcsak lakótelepülések értendők, hanem ipartelepek is, továbbá az is bennfoglaltatik, hogy csak a főbb települések irányába kell a vasutat vezetni. A többi megmaradó települést jó utakkal kell az autópályákkal és a vasútvonalakkal összekötni, s az autó-autóbusz közlekedésüket kell megszervezni. Nem szabad elfelejteni, hogy nálunk a víziutaknak is igen nagy jelentőségük van, sőt lehet még a személyforgalomban is. Már ma is hamarabb lehet szárnyas hajóval Budapestről Bécsbe menni, mint bármely szárazföldi közlekedési eszközzel.

A vasút átépítése természetesen a vontatás korszerűsítését, a gördülő-állomány modernizálását, korszerű állomásépületeket és pályákat, valamint automatikus térközbiztosító berendezéseket jelent. Ezt mind meg tudnánk oldani 8 év alatt saját erőből is. Ugyanez vonatkozik a folyami és a városi közlekedésre is. A teher- és személyautó, valamint a távolsági autóbusz-állományt külföldről kell beszerezni. Ugyiszintén a szükséges munkagépeket.

A második nagy feladat Budapest átépítése és egy új főváros felépítése. Erre a következők miatt van szükség: Budapest történelmi nevezetességeiben gazdag, határozott jelleggel bíró, új nagyváros, harminc-ötven évvel ezelőtti értelemben. Pillanatnyilag több mint kétmillió lakosa van, s ez óriási zsúfoltságot eredményez. A lakáshiány nagy, de állandóan tödülnek mégis az emberek a fővárosba. Így a peremkerületek már oly messze nyúlnak, hogy a csatornázással, a vízellátással, a gázszolgáltatással, de az üzemhálózatokkal és a városi közlekedéssel is állandóan baj van. A város alapvetően egy-másfél milliós, s például a többletterhelést nem bírják a központi vízellátó építmények és vezetékek, a csatorna vb. rendszer. De az utak, utcák sem képesek már ekkora forgalom lebonyolítására. Állandóan újabb és újabb modern szörnnyeket építenek bele a városba, s ezzel csak egyre inkább elveszíti világon egyedülálló jellegét.

Az ipar nagymértékben a város köré csoportosult, de a város terjeszkedése során ezeket az üzemeket körülfolyták a parányi kis házacsok, s ma ezek lakói képtelenek tisztességesen lakni a gyár zajától, bűzétől stb. A gyáraknak pedig nincs helyük a termézetes terjeszkedéshez.

A lakáshiány arra vezet, hogy az emberek naponta legalább egy órát kell a munkahelyükre utazzanak s ugyanannyit vissza, hiszen nem tudnak a munka-

helyük közelében lakást "kivenni", mert a lakást ott kell átvenni, ahol az ember kapja. Ezért van a közlekedés túlsúlyossága is.

Ezt a pacal módjára nyúló várost ülethálózat*al ellátni is igen nehéz, s az üzletek áruellátását is csak nagy többletköltséggel lehet megoldani, mivel a bolthálózat kis egységekre bomlik. Ez további nehézségek forrása a közlekedésben. Reggelenként a sok hús-tej-zöldség és más árut szállító autók tartják fel a munkába igyekvőket.

Az ország úthálózatának is Budapest áll a központjában, s két híd kivételével, csak a fővárosban lévő hidakon lehet az Alföldről, a Dunántúlra jutni. Így az egész város állandóan tele van építőanyagot, házelemet, gépet stb. szállító teherautóval, ami a forgalom további zavaraihoz vezet.

A hatóságok tehetetlenek, s csak tüneteket kezelnek. A város pedig egyre jobban elveszíti történelmi és fürdővárosi jellegét, s egy bűdös, poros, zajos, elavult város benyomását kelti. Pedig Budapest önmagában is egy igen fontos idegenforgalmi cél lehet. Aki egyszer más sétahajóval végighajózott a kivilágított partok között, elgyönyörködött a két part szépségén, a kivilágított hidak harmóniáján, megcsodálta a budai várat a Halászbástyával és a Mátyás templommal, az Országház karcsú tornyait, a Gellért szobrot, a Citadellát, az összehasonlíthatja ezt a látványt a piszkos, sötét Themse-parttal, de még a Szajna-parttal is.

Annyi szép fürdő mint Budapesten, a világ egyetlen városában sincs, még New Yorkban sem. Sehol sem. S a víz mindenütt meleg forrásvíz. Annyi fürdő, gyógyító hatású víz, s mindez oly hangulatos környezetben mint Budapesten a világon sehol sincs. Olyan sziget mint a Margitsziget - a maga környezetével, szállodáival, uszodájával, történelmi hangulatos romjaival, vadaskertjével, csodálatos kertjével, sportlehetőségeivel - a világ egyetlen városában sincs. Mindehhez két operaház a világ egyik legkitűnőbb balettegyüttesével, a város nemzetközi színvonalú kulturális életével, Közép-Európa legértékesebb képzőművészeti gyűjteményével. Olyan kiskocsmák, hangulatos vendéglők, s végül olyan konyha, hangulat mint Budapesten - lehetne, sehol a világon nincs. Hát ezért mondom, hogy ezt pedig meg kell menteni. Ki kell tenni onnan mintegy háromnegyed millió embert, a forgalom javát, le kell bonatni a piszkos külvárosokat, s a Duna Királynőjét ismét fel kell díszítsük, pompáját soha nem látott fényességgel kell visszaadjuk.

Két műveletet kell párhuzamosan végrehajtani. Az egyik egy új főváros építése. Erre három okból van szükség:

a/ ha Budapestnek vissza akarjuk adni eredeti jellegét, akkor először is ki kell onnan vinni mintegy háromnegyed millió embert. Ezek egy része magától elmegy a fővárosból, ha a vidéki életet korszerűsítjük és fejlesztjük. Ki kell azonban a városból vinni az összes kormányhivatalt és országos főhatóságot, a nagyvállalatok országos központjait stb. Ezek most csak hivatali helyiségekre, raktárakra lefoglalják az egész ötödik és hatodik kerületet. Még ha erőteljesen lecsökkentjük is a létszámukat, a tisztviselői kar akkor is százezres nagyságrendű marad. Arról nem is beszélve, hogy ezek a hivatalok többnyire régi lakásokban vannak elhelyezve, ami csökkenti a lakásállományt, ugyanakkor ezen intézményeknek nincs rendes hivatali helyiségük. Az igazgató egy előszobában ül, a titkárság egy volt fürdőszobában van elhelyezve, s az osztályok a lakószobákban vannak, az irattáros pedig a kamrában ül. Ha a hivatal terjeszkedni akar, akkor a két szomszédos ház között kiüti a falat, a házak szintjei közötti különbséget néhány lépcsővel egyenlítik ki. Így azután az Országos Tervhivatal* a

* Időközben új székházba költözött

város közepén négy lakóházban van elhelyezve, s a világon senki sem ismeri ki magát a rengeteg pince, alagsor, félemelet labirintusában, mert ami az egyik házban a harmadik emelet, az a mellette lévőben esetleg ötödik, csak három lépcsőt közben feljebb kell menni, és így tovább.

A lakók másik része tehát hivatalával át kell költözzön az új fővárosba. Ezzel az ő lakásuk is meg a hivatalok által lefoglalt lakások is felszabadulnak.

b/ Az új fővárosra azért is szükség van, mert csak így lehet megoldani a kormányzás ésszerűsítését. Az új fővárost úgy kell megtervezni, hogy valamennyi kormányhivatal, központi szerv, országos főhatóság, az állami és magánvállalatok központja, a külképviseletek, tehát mindazok a szervek, intézmények, képviseletek, amelyek országosak, egy helyen legyenek, egymáshoz közel.

c/ Az új főváros otthont kell adjon a Közép-Európai Államszövetség központi intézményeinek, hivatalainak.

Természetes dolog, hogy az ennyi hivatalban, intézményben dolgozóknak családjuk, ezeknek az embereknek mindenféle igényük van. Ezen igények kielégítésére, bolyhálozatot, bevásárló központokat, szállodákat, rendezvényi helyeket és sportlétesítményeket kell létrehozni. Ezek működtetése jelentős kiadószolgálat személyzetet igényel, ezeknek megint csak van családjuk, s mindenki kér kenyeret, cipőt, mozijegyet, szolgáltatást. Így kialakul egy mintegy félmillió lakost számláló város - elsősorban Budapestiekből. Az új fővárosban kell felépíteni a lebontott, de ha mi meg nem csináljuk, talán soha fel nem épülő Magyar Nemzeti Színházat. Ez egy kultúrközpont kell legyen, külön-külön prózai színházzal, opera- és balettszínházzal, és egy hangversenyteremmel, a hozzá tartozó egy igazgatás alatt álló, de három külön társulattal, zenekarokkal, kórusokkal stb. E három létesítményt Katona Józsefről, Erkel Ferencről és Kodály Zoltánról kellene elnevezni. Az új főváros neve Árpád legyen.

Árpádot egy autópályával és egy függő gyorsvasúttal kell összekötni Budapesttel, s helikopter járattal a ferihegyi repülőtérrel. Árpádot a Pilisben, a Visegrádi-hegység környékén kell felépíteni, talán a Nagykovácsi medencében. Ez egészséges, tiszta levegőjű, nyugodt környezet, s ha megépül a Bős-Nagygyarosi vízierőmű, akkor megteremtődik a Dunakanyar leggyönyörűbb üdülőövezete, s ez alig pár kilométerre lesz Árpádtól. Így az Árpádot Budapesttel összekötő közlekedési vonalat csak meg kell hosszabbítani Nagymarosig.

Az országgyűlés és szervei Budapesten maradnak az ország házában. Így az országnak két fővárosa lesz, mint Brasiiliának. A hivatalos főváros Budapest marad, a politikai élet és a gazdasági irányítás központja azonban Árpádban lesz. Budapestet nem kell féltetni, mert kulturálisan, tudományosan és idegenforgalmi szempontból, továbbá ipari és közlekedési szempontból továbbra is az ország szíve marad. Azonban meg kell akadályozni, hogy többen lakjanak Árpádban mint félmillióan és Budapesten mint másfélmillióan.

Budapest átépítése az alábbi négy szakaszra oszlik:

a/ fel kell építeni Árpádot, s így kivonni Budapestről az illető hivatalokat és mintegy félmillió embert. A felszabaduló irodahelyiségeket lakásokká kell viszszaalakítani. Mintegy két-háromszázezer embert a vidék fog visszavonzani, s így lehetővé válik a peremkerületek lebontása. Ezzel párhuzamosan a belső kerületekben nyilván felújítani, esetleg újjáépíteni kell több lakóházat. Ennek során a városképre nagyon kell ügyelni.

b/ A külterületen szívfájdalom nélkül le kell bontani minden lakóházat. Ez alól kivétel az összes új lakótelep, ezeknek azonban meg kell javítani a közlekedését és az ellátását. Az igen jó karban levő külterületi házak közül is ki kell

választani azokat, amelyeket továbbra is megtartunk. Ezek a következő célokat szolgálhatják: ha a közelben valamilyen termelő, kutató stb. vállalat van, akkor esetleg az illető üzem vagy annak dolgozói megveszik mondjuk lakás céljára. A többi fenn kell tartani üdülési célra. Ezelőtt ötven évvel Kispesten, Kőbányán, Pestszentlőrincen a pestiek üdülőházakat építettek, s e városrészek legtöbb mai háza ezek utóda. E házakat ezután megvehetik az emberek üdülési célra is, de turistáknak is kiadhatók kulcsosház gyanánt.

A cél az, hogy a végtelenre nyúlt fővárost az igazi város határai közé szorítsuk. Ez a határ a budai oldalon még ma is elég világosan meg van, a pesti oldalon pedig nagyjából a Határ-út és a Nagy Lajos király útja kell legyen.

Eddig a határvonalig kell vezetni az autópályákat - kívülről - és az összes városi főközlekedési vonalat - belülről. Ezen a határvonalon Budapest körül gyűrű alakban egy autópályát kell építeni és egy függő gyorsvasutat. Árpád és Budapest közlekedését is ezen a gyűrűn kell összekapcsolni. Ehhez a gyűrűhöz természetesen északon és délen a Duna felett híd is tartozik. Így az átmenő forgalom nem kell, hogy a várost terhelje. A város lakói is hamarabb jutnak a város túlsó felére, ha nem a városon keresztül utaznak, hanem a városból kifelé és utána a gyűrűn. A belvárosban meg kell szüntetni a gépkocsi közlekedést.

c/ E gyűrű mentén kell elhelyezni az olcsó szállodák tömegét, ide kell kihelyezni a városból a klinikákat, a tudományos kutatóközpontokat stb. Itt kell létesíteni nagy bevásárló központokat - a város belső részein inkább kedves kis üzletecskéket, kisvendéglőket, vagy elegáns szállókat, üzleteket kell fenntartani. A város új sportlétesítményeit, uszodákat, s nagy parkokat, sétahelyeket, kirándulóhelyeket ide kell helyezni. Itt kell felépíteni a nyugdíjasok házait (erre még visszatérek).

Ezen a területen sok üzem van. Most ezeknek is helyük lesz a terjeszkedésre - ha az egyébként indokolt, hogy ezen a helyen terjeszkedjenek.

E gyűrű mentén kell a város zöldség, gyümölcs, hús, kenyér és tejellátását megszervezni, termelő és feldolgozó üzemek létesítésével. Ebben az övezetben kell a város hűtő és egyéb raktárait felépíteni. Itt kell megszervezni a távol-sági teher- és személyszállítás átmenő és Budapestre érkező forgalmának átvételét. Férihegyet modern légikikötővé kell kiépíteni.

Mindezek dolgozói természetesen lakhatnak a volt külvárosok megmaradó jó házaiban.

d/ A főváros belterületén lévő házakat tatarozni kell, a közműveket fel kell újítani. Rendbe kell hozni a gyógyfürdőket, s föléjük hatalmas fürdőszállókat kell építeni, amelyeket el kell látni orvosi személyzettel, intézetekkel, korszerű felszereléssel. Újra fel kell építeni a dunaparti szállodasort.

Hozzá kell fogni a budai vár helyreállításához is. Ha lehet fel kell tární a mai várépületek alatt még álló, de betömött Zsigmond-Mátyás-kori renaissance palotát. Az egész várból idegenforgalmi nevezetességet kell csinálni ágyukkal, színes katonaparádékkal, apró üzletekkel, amelyekben a kiszolgálók korabeli öltözékben vannak. A városban színes felvonulásokat, zenei és filmtalálkozókat kell rendezni. Fel kell újítani a Szent-István-hoteket. Egyszerűen ki kell használni azt a rengeteg kulturális, művészeti, történelmi és sportértéket, ami Budapesten a szó legszorosabb értelmében a porban hever.

Ezen építomunkák szervezése, irányítása tenné ki az Építésügyi Minisztérium feladatának mintegy felét az első nyolc évben. Az országban természetesen nagyarányú, egyéb, termelő célú beruházásokra is sor kerül ezalatt az idő

alatt s ezek építőmunkáinak összehangolása szintén lehet e minisztériumnak feladata. Ezt a munkát elsősorban az ország települési viszonyainak átalakításával kell összhangba hozza. Ehhez járulnak még a különböző nemzeti és idegenforgalmi szempontból fontos felújítási munkák.

Az ország települési viszonyainak átalakítása az egész társadalom legfőbb feladata és az egymás után következő kormányok alapvető célja kell legyen. Az ezzel összefüggő kutatási és tervezési munkák szervezése teszi ki e minisztérium munkájának másik felét az első nyolc évben. A következő 15 évben pedig ezen munkák kivitelezésének összefogása és irányítása a fő feladata. Természetesen ez a kivitelezés is megindulhat már az első nyolcéves időszakban. A második időszak lezárultával a minisztérium beolvad a Gazdasági Minisztériumba.

Minden munkának alapvetően két célja van. Minden más cél hamis, minden további kiegészítés felesleges szemfényvesztés. Az egyik cél az ember zavartalan földi boldogságának biztosítása, a másik a lélek megnyugvása, megtisztulása. Ez tulajdonképpen nem is két cél, mert az egyik a másik nélkül nincs. Ha az ember nem boldog, akkor a leke sem nyugodt, a lélek tükre elhomályosul, az ember eltorzul. Torzlelkületű emberek torz társadalmat hoznak létre. Az élet minden területét átjárja a tisztátalanság, a rossz lelkiismeretűség, a bizonytalanság, az erkölcstelenség. A társadalom lezüllik, a zuhlott társadalomnak még az újszülottei is zuhlóttek. Így szülotik az új ember eredetileg bűnben. Csak egészen kivételes adottságú emberek veszik észre a sötétség társadalmában a sok kivilágított út útvesztőjében az elhagyatott, éppen ezért tövises útját az igazságnak.

Súlyos tévedés azt hinni, hogy az ember zavartalan földi boldogsága anyagi természetű, de éppolyan téves azt is hinni, hogy az anyagi jólét nélkül is könnyű a boldogságot megtalálni. Az emberek többségének meg kell adni a lehető legjobb anyagi jólétet, mert hiszen ezért van a sok földi jó, hogy evilági életünkben éljünk vele. Isten sem azért adja, hogy csak az ördög incselkedhessék velünk. Szabad élnünk minden földi jóval, csak visszaélnünk nem szabad vele. Meg kell adjuk a császárnak ami a császáré és Istennek ami az Istené. Meg kell tartuk Isten parancsolatait - ezek között egy sincs olyan, ami betarthatatlan lenne, akármilyen jólétben is élünk - de követnünk kell az állam előírásait is. A lényeg az, hogy a kettő ne álljon sehol ellentmondásban egymással, s mindkettő ezt a fenti célt kövesse. Egyebek mellett ez is az, amit az állam és az egyházak összhangján értek, s amit meg kell teremtsünk. Csak keveseknek adatik meg, hogy a boldogságot anyagi jólét nélkül is megtalálják.

Az állam feladata tehát az állampolgárok részére a kiegyensúlyozott jólétet biztosítani, mégpedig olyan feltételekkel, amelyek csak egyéni tehetség és képzettség kérdése, s e feltételek teljesítése sehol se ütközzön a vallási erkölcs és a lelkiismeret akadályába. Az állam feladata ezen életviszony feltétlen biztosítása mindazok számára, akik nincsenek abban a helyzetben, hogy saját erejükből ezt elérjék (nyomorékok, betegek, öregek). Különbség az állam teljesértékű polgárai között csak az egyéni tehetség és szorgalom dolgában lehet. Az államot úgy kell megalkotni és vezetni, hogy ezek a szempontok maradék nélkül érvényesüljenek. Ennél több dolga az államvezetésnek nincs is. Az állam épületét intézményekből, törvényekből és a napi élet mentalitásából így kell felépíteni, s minden intézményt, szervezetet és egyént ebben a szellemben kell működtetni illetve nevelni. Ugyanakkor ki kell iktatni az állam életéből mindazon tényezőt, ami ez ellen hat.

Magyarországon a társadalmi jólét megteremtésének útja az, hogy minden ember számára egészséges városi kultúráltságú életet kell biztosítani - a kor adott színvonalán. Ennek egyik eszköze és feltétele az, hogy a népességet kultúrált városiakóvá kell tenni. Ma a népesség mintegy 45 %-a lakik városban. Ezt a számot mintegy 90-re kell emelni. A falvakat és mezővárosokat le kell bontani. Meg kell hagyni azokat az épületeket, amelyek történelmi nevezetességűek, s azokban múzeumokat, s idegenforgalmi létesítményeket kell elhelyezni. Az utóbbi időben sok új ház épült faluhelyen. Ezeket az új házakat is többnyire érintetlenül kell hagyni, s azokban vagy azon személyek maradnak akik a mezőgazdaság olyan munkáit végzik, ami miatt nem költözhetnek el onnan, vagy pedig - a fővárosi peremkerületek jó házainak mintájára - turista-kulcsos házakat kell belőlük kialakítani, s üdülési, meg idegenforgalmi célokat foglalkoztatni. Az elv tehát az, hogy elsősorban nem idegenforgalmi létesítményeket kell létrehozni, hanem lakóhelyeket, s a felszabaduló, ám kulturált lakóhelyek szolgáljanak - főleg belföldi - idegenforgalmi célokat, minthogy annak nagyon jól megfelelnek.

Természetesen ezen vidéki házak állandó lakóinak életviszonyai is jelentősen megjavulnak, mert eleve a legkényelmesebb házakba költözhetnek, s a jó utak össze fogják kötni őket a közeli kultúrközponttal. Ezeken a tanyákon körülbelül egymillió ember fog élni. A földműves lakosság másik része természetesen beköltözik a városokba és úgy fog reggelenkint a munkahelyére utazni, mint ma a városiak. A szükséges munkaeszközöket a tanyán élők fogják előkészíteni. (Ezekre a kérdésekre még a mezőgazdasági fejezetben visszatérek.)

A településtudománnyal foglalkozók körében sok vita folyik arról, hogy mekkora az ideális városnagyság. Figyelembe kell venni az ember életterén kívül a különböző szolgáltatások gazdaságosságát is. Tehát, például mosodát ma leggazdaságosabb mondjuk tízezer főre tervezni, kenyérgyárat nyolcvanezerre, városi közlekedést kétszázezerre és egy nagy színházat négyszázezerre. Ha nem kéne másra figyelni, akkor ezek szerint a négyszázézeres város volna a leggazdaságosabb. Persze ehhez még sok mindent - orvosi ellátást, sportlétesítményeket, stb. - kell számításba venni, így hát a nézetek nagyon eltérőek. Az én nézetem szerint Magyarországon négyszázézeres nagyságú városokat kell kialakítani. Ezt az előbbiken kívül arra alapozom, hogy Magyarországnak sok jó lehetősége van a mezőgazdaságban, s a túlságosan szétszóró települések sok helyet vesznek el a mezőgazdaságtól. Ez párosul egy világjelenséggel. Arra kell gondolni, hogy a sok új út, kommunális és kulturális létesítmény nagy területeket fog elvenni, valamint az iparfejlesztés, sőt a mezőgazdaság korszerűsítése is területeket igényel. Ez még egy szempontból hátrányos a mezőgazdaságra: nagy területeket fed be nem természetes takarókkal, s e felületekről szervezeten elvezeti a csapadékot. Így döntően megváltozhat a talaj vízgazdálkodása, ami katasztrofális lehet. Gondolni kell a kiterjedt, szétszóró települések káros hatására a természet szennyezése tekintetében is. Mindezeket nehéz egy településileg nagyon szétszóró, de olyan sűrű lakosságú országban mint Magyarország, gazdaságosan megoldani. E kérdésekre csak egy, válasz van: a településeket össze kell fogni, s amennyire lehet felfelé kell terjeszkedni, s nem vízszintesen, s ehhez jön még egy fontos dolog: egy négyszázézeres város minden lakója számára meg lehet teremteni a korszerű, kulturált városi életet.

A történelmi városokat meg kell menteni és meghagyni körülbelül jelenlegi nagyságukban, csak némileg korszerűsíteni kell őket, különösen közművek te-

kintetében, s csúf peremterületeiktől meg kell őket is szabadítani. Ezek a városok a következők: Esztergom, Sopron, Veszprém, Kőszeg, Székesfehérvár, Szombathely, Pécs, Eger, Szolnok, Sárospatak. Mindegyik város kiválóan alkalmas lenne oktatási, egyetemi központnak. (A Pécsi egyetem Közép-Európa második legrégebbi egyeteme.) Ezekben a városokban fog lakni összesen mintegy félmillió ember.

A Balaton környékét Európa egyik legfontosabb üdülőövezetévé kell kiépíteni. A Kárpátoktól nyugatra a Balaton az egyetlen igazi nagykiterjedésű, édes és melegvízű természetes fürdőhely. A Balaton környéke természeti szépségekben páratlanul gazdag, ugyanakkor világhírű gyógyvízi fürdőhelyekkel is körül van véve. Még egy ilyen lehetőség a világon sehol sincs. Csak meg kell akadályozni, hogy partjai nagy városok alakuljanak, hogy vize elszennyeződjék, hogy partjai elmocsarasodjanak, hogy ősi, természetes halállománya kipusztuljon. (Ma már a Balatonban alig van fogas, süllő meg kárász, de mindenféle szovjet ragadozóhal az egész halállományt kipusztulással fenyegeti.)

A Balaton környékének meg kell hagyni kies, ligetes jellegét, de ki kell építeni a szállodák és táborhelyek láncolatát, biztosítani kell a mindenféle szórakozási lehetőséget - tenispályákat, kuglizókat, hangverseny termeket, színházakat, játékhelyeket, lovasiskolákat stb. Meg kell szervezni a téli szórakoztatást a fakutyázást, a jégvitorlázást, stb. Télen is nagy hangversenyeket kell rendezni, nemzetközi sport és tudományos találkozásokat szervezni, s természetesen ki kell használni a rengeteg melegvízű forrást gyógyítási és téli üdültetési célokra. A fürdői, a hévízi és a többi gyógyintézetet európai színvonalú gyógyintézetévé kell fejleszteni. A Keszthelyi Mezőgazdasági Főiskolát ismét Európa egyik elsőszámú mezőgazdasági tanintézetévé kell fejleszteni.

A Balaton környékéhez hasonló viszonyokat kell teremteni a Fertő-tó, a Velencei-tó, továbbá a nagy vízierőművek körzetében és a Dunakanyarban.

Igy számítani lehet arra, hogy ezekben a körzetekben további mintegy félmilliónyi lakosság lesz.

További mintegy egymillió főt kitevő lakossága lesz az ország azon, már ma is kultúrált de kicsi városainak, amelyeket valószínűleg sok tekintetben át kell építeni és korszerűsíteni kell, de teljesen lebontani vétek lenne. Ez Vác, Komárom, Tata, Várpalota, Pápa, Sárospatak, Zalaegerszeg, Dombóvár, Szekszárd, Dunaföldvár, Solt, Balassagyarmat, Hatvan, Jászberény, Cegléd, Kiskunhalas, Hódmezővásárhely, Gyula, Szentes, Karcag, Hajduszoboszló, Hajdúböszörmény, Mátészalka, Mezőkövesd, Kazincbarcika, Ózd, Békéscsaba, Tapolca. Ezekről a városokról is le kell bontani a rájuk tapadt külváros-szörnyeket, de hangulatos kisvárosi magjukat meg kell menteni. Némelyik ilyen kisváros a népművészet fellegvára is.

Ezek szerint Budapesten fog lakni mintegy másfélmillió lakos, Árpádon félmillió, a történelmi városokban félmillió, a tanyákon és a kisvárosokban egy-egy millió, az üdülőövezetekben pedig további félmillió. A fennmaradó mintegy öt-öt és félmillió lakos számára, tehát a lakosság ma városon kívül élő népességével azonos nagyságú népesség számára kell helyet teremteni a négyszázezer lakosú városokban, szám szerint tizenháromban.

Ma ilyen nagyvárosunk egy sincs. Az ország legnagyobb városai közül Miskolc egy ipari szörnyeteg, amelynek kohói a város központjában a modern lakóházakra ontják bűzüket. Debrecen és Szeged az utóbbi időben nagyot és szépen fejlődött, ám ezek a városok is - az igen kedves belső magjuktól eltekintve - végnélküli falvak.

Most felsorolom azokat a helységneveket, amelyek helyén, de inkább szomszédságában kell a jövő nagyvárosait felépíteni. Várost építeni természetesen nem lehet úgy, hogy közben az utcákon villamos csilingel, s százezernyi ember kerülgeti a homokdombokat. Az illető városok nem is rendelkeznek azokkal a kommunális létesítményekkel, amelyeket egy nagyváros igényel. A kommunális létesítményeket nem lehet "továbbfejleszteni" ezt tanúsítja minden régi nagyváros példája. Ahol mégis kísérleteznek vele, ott napirenden van a víz- a gázvezeték, a csatorna állandó megrepedése, az útburkolatcserek, az ezzel együttjáró közlekedési kaosszal, az emberek végnélküli zaklatásával stb. Az új városokat az esetleg meglevő régiektől építészetiileg teljesen külön kell megépíteni, még akkor is, ha elkészültükkor a régi várossal szoros összhangban, estleg azok nevét is átvéve élnek tovább. Az ilyen esetekben is le kell bontani a régi város minden ódon, elavult épületét, a csúf, egészségtelen, kulturálatlan peremterületeket, ám azok javíthatására nem szabad pénzt költeni, helyreállításnak csak a történelmi nevezetességek esetében van helye, valamint Budapesten, ahol az egységes városkép azt esetleg megköveteli. Ezek helyén inkább szellős, zöld parkokat, no és autómegálló helyeket, vagy szolgáltató létesítményeket kell elhelyezni.

Az új nagyvárosok tehát: Győr, Ajka, Nagykanizsa, Kaposvár, Dunaújváros, Salgótarján, Miskolc, Nyíregyháza, Debrecen, Tiszafüred, Kecskemét, Szeged és Baja.

Hangsúlyozni kívánom, hogy eltüntetni csak a piszkos és szegényes külvárosokat és a nyomorult falvakat kell. Mindenütt, ahol értelme van valamit fenntartani, azt meg kell hagyni. Ha valahol van egy jó kis forrás, s akkörül kialakult egy kis üdülőtelep, akkor azt fenn kell tartani. Am gondoskodni kell arról, hogy ellátása jó legyen, jó út kösse össze a főútvonallal stb. Ha ott emberek lakni akarnak, akkor támogatni kell őket ebben.

A felsorolt városokat természetesen kítűnő utakkal kell összekötni az autópályákkal, s az így kialakított településeket kell összekötni korszerű vasúthálózzal. Gondolni kell arra, hogy minden megtartott település fenntartása rengeteg pénzbe kerül, tehát annak eldöntésénél, hogy mely települést kell esetleg teljesen megszüntetni, nem lehet pusztán érzelmi szempontokra hagyatkozni.

Szándékosan kihagytam a felsorolásból az egyes ipartelepek körül kialakult településeket. Ezek természetesen megmaradnak, sőt az újabb ipari létesítményeket is a lakott területeken kívül, azoktól lehetőleg pár kilométer távolságban kell létrehozni, s kialakulhat a közelükben egy kisebb település. A népszaporulattal eddig azért nem számoltam, mert ezek a települések, valamint az üdülőtelepek fogják felvenni.

Nyitva maradt kérdés: miből lehet ezt a tervet megvalósítani, s hogy az emberek hajlandók lesznek-e ezekbe a településekbe költözni, s esetleg régi életmódjukkal szakítani, továbbá ez a városi életmód nem lesz-e hátrányos hatással a népi művészetek és általában a népi kultúra fejlődésére, amit egyesek csak a falvakban tudnak elképzelni.

Megítélésem szerint az eddig felsorolt összes átépítési munka, tehát utak és vasutak építése és felszerelése, erőművek és öntözőművek építése, továbbá az egész városépítési és infrastruktúra terv, Magyarország saját erejéből megvalósítható. Számításaimat két dologra építettem: egyrészt nem kell semmit hadikiadásokra fordítani, másrészt pedig az ország minden erejét erre a célra kell összpontosítani. A mezőgazdasági és az ipari beruházásokhoz kell az idegen tőke, amelynek egy részét nyilván normális banktevékenység keretében

is be lehet szerezni. (Pl. Közép-Európai fejlesztési kötvény kibocsátása. Erre a kérdésre még visszatérek.)

Ha figyelembe vesszük azt, hogy ma az ország megerősítés nélkül képes évi százezer lakás felépítésére, akkor mindjárt látszik, hogy tervem nem álom. Százezer lakás nagyjából megfelel egy négyszázezer lakosú városnak. Így tehát a jelenlegi erőfeszítések szerény fokozásával, gyakorlatilag évente felépülhet egy város. Tizenhárom év alatt ez tizenhárom város. Az általam számításba vett nyolc plusz tizenöt évből, tehát marad tíz év az előkészítésre, a közművek, az utak és vasutak megépítésére, a sok kisváros rendbetételére, az üdülőövezetek kiépítésére, valamint az új főváros megépítésére és Budapest átépítésére. Ez sikerülhet.

Ehhez kell még számítani az életszínvonal emeléséhez szükséges szociális beruházásokat, valamint az idegenforgalmi igényeket, de ilyen jellegű beruházások folynak jelenleg is. Azt sem szabad elfelejteni, hogy a lebontásra ítéendő területeken is sok lakás megmarad lakóháznak.

Kérdéses, hogy az emberek hajlandók lesznek-e városba költözni? Természetesen a városi élet előnyeiről az élet kell majd meggyőzze az embereket. Ha a város nem zsúfolt nyomortanya lesz, hanem kultúrált életér színházzal, uszodával, tenispályával, tágas ligetekkel, jó közművekkel és jó áruelettel, akkor nem kell félni. A magyar vidéki lakosság ma is tódul a városok felé. Egyébként a tanyákon továbbra is mintegy egymillió ember kell maradjon. Szerintem inkább az lesz a gond, hogy ki vállalja majd ezt a tanyai életet? (Szerintem az, aki szereti azt a foglalkozást és jól meg is fizetik érte.)

Egyébként területenként népszavazást kell elrendelni, s ahol a lakosság a legnagyobb arányban megszavazza a település ilyen átalakításának a tervét ott kell a munkákat kezdeni. Csak nehogy mindenütt százszázalékos legyen a részvétel a szavazáson és százszázalék az "igen", mert akkor nagy bajban leszünk!

A népi kultúra kivészése miatt sem kell aggódni. Először is, vidéki lakosság is lesz, nem is csak a tanyákon, hanem a kisvárosokban is, mint például Mezőkövesd, no meg a nagyvárosokban is. Hiszen a modern államok adatai szerint is, egy mezőgazdasági országban az aktív népesség mintegy egyharmada a mezőgazdaságból él. Ez nálunk családtagokkal együtt legalább hárommilliónyi népesség. Ám a népi kultúrát nemcsak azok tartják fenn, akik reggeltől estig a földiken dolgoznak. Sokszor éppen ezek az emberek szeretik gyorsan levetni mindazt ami népi, mert azt hiszik, hogy a népi az valami maradi dolog. A népi kultúra művelése különben is az egész nép feladata, e művelés szervezése pedig a kormány dolga. Ha a kormány nemzeti lesz, majd törődik azzal is, hogy népi értékeink ne menjenek veszendőbe.

Felmerül még az a kérdés, hogy a lebontásra ítélt ingatlan árát ki téríti meg a tulajdonosnak? Természetesen az, aki az adott területre igényt tart. Ha mondjuk út lesz a helyén, akkor az állam, ha művelésbe veszik, akkor az új földtulajdonos, ha egy intézmény, gyár, vagy szálloda települ rá, akkor az új tulajdonos. A lebontás és az ezzel, valamint az új létesítménnyel összefüggő tereprendezés az új tulajdonos feladata, s természetesen rendelkezik a bontási anyaggal is.

Lebontás ügyében a területileg illetékes közigazgatási szervek határoznak. Ha a felszabaduló területre senki sem tart igényt, akkor meghatározott várakozási idő után a rendezést az állam szervei elvégzik, természetesen ennek költségei a későbbi értékesítés során meg kell térüljenek.

3/ Mezőgazdasági és Vízügyi Minisztérium

Ez a minisztérium átveszi a jelenlegi Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Minisztériumot, továbbá az Országos Vízügyi Főigazgatóságot. Szervezi a környezetvédelmet.

A vízügyi kérdések idetartozó leglényegesebb pontjait már kifejtettem, így itt csak azt kell hozzátenni, hogy a Vízügyi Főigazgatóság jelenlegi tevékenységét tovább kell gyakorolni, s ez többségében állami feladat: átfogó vízügyi kutatások, vízgazdálkodás, öntözés, vízügyi beruházások, szennyvíz, árvízvédelem, folyamszabályozás, ivóvíz, ipari vízellátás, forrásvizek, mélyrétegi vizek, elaszállyosodás stb.

Az élelmiszeripar területén adódó feladatok jellegükben nem különböznek az ipar más ágaitól, s így itt azzal nem kívánok külön foglalkozni.

A mimsztérium feladata a mezőgazdaság újjászervezése a következők szerint.

Fel kell szabadítani a föld forgalmát, azonban ki kell mondani, hogy egy természetes személy tulajdonában száz magyar holdnál nagyobb földbirtok (szőlő, erdő, legelő, szántó, gyümölcsös) nem lehet. Bérelni bármekkora földet lehet, ám a bérleti feltételeket a parasztszövetség kell szabályozza.

A meglévő földművesszövetkezeteket csak az érvényes alapszabály szerint lehet felosztatni. (Miótán az alapszabály módosítása a közgyűlés hatáskörébe tartozik, ez nem gond.)

A magyar földművesek szívesen vesznek részt a közös munkában, ha a magukén dolgozhatnak. A háború előtti szövetkezeteink központjában a Hangyában 1938 elején 1481 szövetkezet volt 568 ezer taggal. A magyar földműves rátermettségét jelenti, hogy a szövetkezetek 1481 elnökéből 547, 1481 üzletvezetőjéből 313 és 1406 könyvelőjéből 337 parasztember volt. Jelenleg a földterület mintegy 85%-án gazdálkodnak szövetkezetek.

A jövőben minden rendelkezésre álló eszközzel támogatni kell a gazdálkodók önkéntes szövetkezeti mozgalmát. Elő kell mozdítani területi földműves szervezetek létrejöttét, valószínűleg a megyék rendszerében, s egységes szövetkezeti mozgalom kialakulását kell szorgalmazni. Ebben a szervezeti rendszerben kell megszervezni a mezőgazdaság támogatásának minden formáját, továbbá a termények garantált felvásárlását - döntően szerződéses alapon. Ennek a szervezetnek meg kell adni az önálló értékesítési és beszerzési lehetőséget külföldön és belföldön egyaránt, tevékenységét azonban a mezőgazdaság és az élelmiszeripar területére kell visszaszorítani.

A mezőgazdasági munka szövetkezeti rendszerét úgy kell szervezni, hogy az állattenyésztést és a növénytermesztési munka egyes részeit tanyákra kell összpontosítani. A munkaeszközök tárolását, karbantartását szintén a tanyákon kell elvégezni. A szövetkezetek dolgozói - kivéve azok, akiknek mindenképpen a tanyán kell maradniuk - a környező városokban fognak lakni, s munkahelyükre vagy a rendszeres közlekedési járatokkal, vagy a szövetkezet személyszállító járművével fognak kijárni. Ebben a munkaszervezésben természetesen megoldható egymás helyettesítése is, így a parasztság is hozzájut a szabadidőhöz, sőt az évi szabadsághoz is.

Biztosítani kell annak az elvnek az érvényesülését, hogy bárkinek jogában áll saját elhatározásból egy szövetkezetbe belépni, vagy onnan kilépni. Az agrár bank megfelelő hitelpolitikával, a gazdasági minisztérium pedig adópolitikával kell elősegítse, hogy a mezőgazdaságban a különböző társulati formák

megmaradjanak, sőt továbbfejtődjenek, de ugyanakkor azt is lehetővé kell tenni, hogy az egyéni gazdálkodók is megélhessenek.

A parasztszövetségben belül az egyéni gazdálkodók önálló csoportokat hozhatnak létre, s a munkaszervezés dolgát maguk intézhetik. A közös áruértékesítés és az egyéb kifejezetten szövetkezeti előnyökből ugyan nem részesülnek, vagy csak kedvezőtlenebb körülmények között, de a parasztszövetség keretében ezekre a dolgokra is lehet megoldást találni.

Fel kell támasztani a hajdani gazdaköröket. Ezek a körök legyenek a paraszti társadalmi élet alapegységei. Ezekben a gazdakörökben kell megvalósítani a továbbképzést és a politikai életre való nevelést. A területi földművelőszervezetekben, a gazdakörökben, a szövetkezetekben és a pártok szerveiben kell a parasztságot a társadalmi életbe bevonni, érdekképviseletét megszervezni, felelősségét a társadalom ügyeiért ébrentartani.

Jelenleg a földterület mintegy tíz százalékán működnek állami gazdaságok. Az állami gazdaságok rendszerét ebben a nagyságrendben fenn kell tartani. Feladata elsősorban a mezőgazdasági kutatómunka, a jóminőségű vetőmag és tenyészanyag biztosítása, az élenjáró munkamódszerek magyar földre való átültetése, továbbá termékmennyiségével ugyanolyan piacszabályozó szerepet is kap, mint az iparban az állami ipar. Földterületével szabályozhatja a föld árát. Szükség esetén el is kell adni földet, vagy vásárolni kell.

A mezőgazdasági termelés gazdaságosságát nemcsak kedvező hitelekkel és adópolitikával, hanem - szükség esetén - a fogyasztói árak állami támogatásával is biztosítani kell.

Az életszínvonal emelésének három módja van: azonos árszínvonal mellett növelni kell a jövedelmet, vagy azonos jövedelemszínvonal mellett csökkenteni kell az árakat, vagy pedig változatlan ár- és jövedelemviszonyokat kell fentartani. A lakosság szempontjából ez az utóbbi eset a legkívánatosabb. Ha az árak nem emelkednek, a jövedelem pedig biztos, akkor szép lassan mindenre sor kerül egy ember magánéletében. Nyugodtan takarékoskodhat, pénze két vagy három év múlva is ugyan annyit fog érni mint most, sőt még a kamatokkal meg is növekedik. Ha a társadalomban az életviszonyok egyébként kedvezőek, akkor a változatlan ár- és bérviszonyok, pusztán az időtényező bekapcsolásával, állandóan növekvő életszínvonalat biztosítanak. Hiszen házat egy életben csak egyszer, bútorot tízevenként, hűtőgépet ötvenként, autót pedig csak négyévenként egyszer kell venni, a jövedelem pedig akkor is annyi, ha ezek a kiadások már nincsenek.

Sajnos ez az állapot egyenlőre nem teremthető meg. Különösen azok az országok nem képesek a megteremtésére, amelyek nagymértékben a nemzetközi munkamegosztásra vannak utalva (nyitott gazdaság), hiszen nagy behozatalukat, a nemzetközi nagytőke inflációs politikája miatt, állandóan magasabb áron kénytelenek megfizetni. E tekintetben nem kárpótolja őket az sem, hogy kivételükért is többet kapnak, mert az inflációt is behozzák. Az előbb azért emeltem ki, hogy ez a lakosság szempontjából hátrányosabb, mert a gazdasági vezetés szereti az inflációt - legalább addig, ameddig kézben tudja tartani. Tudni kell, hogy az inflációt a kormányok csinálják.

Egyenlőre tehát arra kell számítanunk, hogy mi is importálni fogjuk az inflációt, s a gazdaság osztóznésére mi is kénytelenek leszünk igénybevenni a bővös ár-bér spirált. Ez azt jelenti, hogy az árak állandó emelését a bérek állandó emelése követi. Ebben az a trükk, hogy évi átlagban arra kell törekedni, hogy a béremelés meghaladja az ár emelését - ha azt akarjuk, hogy az élet-

színvonal emelkedjék. A két spirált aszerint kell tudatosan eltéríteni egymástól, ahogyan az életszínvonalat emelni kívánjuk.

Magyarországon az életszínvonal egy eszmei nyugateurópai színvonalhoz képest mintegy 40-50 %-kal alacsonyabb. Ha megvalósítjuk mindazt a szociális intézkedést, amit itt tervbe vettem, akkor az életszínvonal nem lesz sokkal alacsonyabb a mai európai átlagnál. Erre kell Közép-Európában huszonöt év.

Az életszínvonal emelésének módszere a továbbiakban nálunk is az lesz, hogy az emelkedő áraknál jobban kell majd emelni a béreket. Ez másszóval azt jelenti, hogy az ár-bér arányokat az életszínvonal növelés kívánt mértéke szerint kell változtatni. Mivel - hosszú távon - emelkedő életszínvonalat kell biztosítani, ezért a bérszínvonal növekedése meg kell haladja az árszínvonal emelkedését, s az ár-bér arány eszerint változik.

Aszerint, hogy a társadalom egyes rétegeinek életszínvonalát hogyan akarjuk befolyásolni, kell külön-külön a bérearányokat és az árearányokat kialakítani illetve változtatni. A bérearányok tekintetében ez viszonylag egyszerű feladat, arra kell ügyelni, hogy a társadalom számára hasznosabb tevékenység magasabb bérezésben részesüljön. Az egyéb jövedelmeknél erről az adórendszer gondoskodik.

Sokkal bonyolultabb dolog a megfelelő árearányok kialakítása. Az áraknak mindenképpen értékarányosaknak kell lenniök, pontosabban: szabad árrendszerben az árak automatikusan értékarányosak. Érték alatt természetesen ebben az esetben nemcsak azt kell érteni, amit bármely kögazda meg tud határozni, hanem azt is, amit a fogyasztó társadalom elismer, tehát piaci értékről van szó.

Az ideális az lenne, ha az így kialakuló árearányokat és az árszínvonalat nem kellene semmilyen irányban sem módosítani. Erre azonban tudomásom szerint nincs példa. A gond az, hogy az egyes áruk árát jelentősen csökkenteni kell vagy általános életszínvonal politikai szempontból, vagy egy-egy társadalmi réteg életszínvonala miatt. Ebben az esetben az ár már nem biztosítja a költségek megtérülését, vagy a szükséges felhalmozást, s így a termelés csökken, s ellátási zavarok lépnek föl. Tehát az állam el kell döntse, hogy az adott termék termelését fenn kívánja-e tartani, s ha igen, akkor árát vagy a termelés, vagy a kereskedelem területén államilag támogatnia kell.

Mivel minden állam - különböző megfontolások alapján - arra törekszik, hogy élelmiszerből a lehető legtöbbet tudjon önmaga előállítani, azonban az alapvető élelmiszerek fogyasztói árát - mint az életszínvonal egyik legfontosabb elemét alacsonyán kívánja tartani, ezért a mezőgazdaság mindenütt jelentősen támogatott. Ebből a látszatból a kívülálló arra a következtetésre jutnak, hogy a mezőgazdaság az egy veszteséges valami, és azt is az ipar tartja el, holott pusztán arról van szó, hogy az emberiség aránylag kevés megművelt földdel rendelkezik, s új földterület művelésbe vétele ma már nem megy olyan gyorsan, mint a népesség szaporodása, továbbá a mezőgazdaság termelésének növelése nem olyan akadálytalan (sőt időjárási tényzők is közrejátszanak), mint az ipari termelés növelése újabb ipari termelési lehetőségek létrehozása révén. Tehát Magyarországon is számolni kell azzal, hogy a mezőgazdaság jelentős állami támogatást fog igényelni részint a fogyasztói és a termelői árak területén, részint pedig az adórendszerben.

A támogatás formája igen változatos. Lehetséges, hogy vállalatokat vagy szövetkezeteket rendszeres adókedvezményben, hitelkedvezményben, kamat-

mentességben, vármelengedésben, vagy állami támogatásban kell részesíteni. En az utóbbi formát tartom a legrosszabbnak, de néha nyilván alkalmazni kell. Ma Magyarországon ez a szokás, s odavezetett, hogy e támogatás közel 30 %-át a vendéglátóipar kapja. Ez az örület diadala.

Magyarországon a mezőgazdaság támogatásának jól kialakult gyakorlata volt. A legjobb gazdák teljesen ingyen kaptak nemesített vetőmagvakat, kiváló minőségű tenyészállatokat, munkamódszereket, szaktanácsadást. Így csak természetes, hogy a támogatásból a mezőgazdaság gyarapodott, s nem a vendéglátóipari vállalat igazgatója vett magának villát belőle a Balatonon.

A magyar mezőgazdaság szervezésénél két nagyon fontos dolgot okvetlenül szem előtt kell tartani. Az egyik az, hogy az ország domborzati, talaj- és éghajlati-viszonyai igen változatosak. Nincsenek nagykiterjedesű, mezőgazdasági szempontból egységes nagy területei. A változatosság és a hozamok bizonytalansága homloktérbe tűlja a hagyományt, a helyi tapasztalatokat, bővebb teret enged mint általában máshol, a rögtönzésnek és az elméleti igazgatással szemben az egyéni elhatározásnak. Ezzel áll egyébként összefüggésben a magyar gazda emelkedett szellemisége, érett gondolkodásmódja.

A másik fontos elem az, hogy miután a magyar gazda általános képesség tekintetében messze fölötte áll annak a színvonalnak, amit a világon a földművesek általában képviselnek, továbbá a rendkívül kedvező éghajlati- és talajviszonyok eredményeként, Magyarország mezőgazdasága nem a tömegtermelésre, hanem inkább a különleges minőség előállítására alkalmas. A magyar mezőgazdaság világhírét nem volna nehéz helyreállítani. Szabad legyen néhány korabeli adatot idézzek. "Reginaban (Canada) megállapították, hogy a magyar Bánkúti, valamint Székácsféle búzafajta minőségileg egyenértékű a világhírű Manitoba I. búzával. Ugyanazt bizonyították a M.Kir. Gabona és Lisztkísérleti Állomáson folytatott vizsgálatok alábbi adatai : (adatok).

Elovson svéd kísérleti eredményei szerint, a magyar és a podolai lucerna mag hozama 20-30 %-kal haladta meg a francia és olasz lucernamag hozamát. A giesseni 1908-11., a dahlemi 1907-1914-iki, továbbá dr. F. Wagner nürnbergi, dr. F.G. Staebler több helyen közzétett svájci, Lochner erbanchshofeni bajor, végül W. Hernfried 1911-14-iki sivaldói kísérletei igazolták a magyar lucernamag fölényét, télállóságát, hosszú élettartam és hozam tekintetében. Ezen felül a magyar lucerna jól tűri a szárazságot. Gazdag tápanyagtartalma által nagy csírázóaránya van, a betegségeknek ellentáll. Sarjadzóképessége kitűnő. Különösen Észak-Európában keresik, mert -20-30 °C-t hótakaró nélkül is kibír. Állami ólomzárolás igazolja magyar származását és arankamentességét, éppúgy mint a magyar vörösherét, amely viszonylag szintén jól tűri a szárazságot, fagyálló, gyorsan és erőteljesen bokrosodik. A magyar bíborhere, a magyar szöszösbükköny a sovány homoktalajok egyik legbiztosabb őszi takarmánya. A Magyarországon kitenyészített pannonbükköny mind Nyugat-Európa, mind pedig különösen Észak-Amerika elismert és kedvelt takarmánymagvai közé tartozik.

A paprikát tulajdonképpen gyógynövényeink között lehetne említeni, mert hiszen a növekedést előmozdító A vitaminon kívül jelentős mennyiségű C vitaminnal is rendelkezik (a Nobel-díjas Szentgyörgyi professzor felfedezése), de még a vérzékenységre kiváló hatású P vitamin is van benne. A magyar zöldpaprika, a narancs és citrom C vitamin tartalmának és árának hozzávetőleges összehasonlítását a következő táblázat mutatja (1941-es adat):

	vitaminarány, narancs vagy citrom vitamin- tartalma 1-nek véve	arány a paprika árát 1-nek véve
magyar zöldpaprika	4	1
narancs, citrom	1	4

A magyar hagyma zamatosabb mint az elterjedtebb külföldi hagymák, minthogy sokkal gazdagabb zamatanyagokban. A makói hagyma már kétszáz évvel ezelőtt is keresett cikk volt. Kisebb víztartalma, magasabb illóolaj, fehérje és magas C vitamin tartalma értékben a zittuai és más külföldi hagymák fölé emeli. A szállítást jól bírja, még -8 C° mellett sem fagy meg.

	illóolaj tartalom %	arány a magyar 100-nak véve
egyiptomi hagyma	0,003	11
zittuai hagyma	0,133	48
magyar hagyma	0,276	100

A világ kamillavirág szükséglete 1939-40-ben mintegy 100 vagon volt, s ebből Magyarország exportált 60-65 vagon évente. Hazánk az úgynevezett vitamin sávba esik, s ezért például gyógynövényeink alkaloidokban jóval gazdagabbak mint máshol.*

Ehhez még csak annyit, hogy aki valaha evett kecskeméti kajszi barackot, gerberszordfi cseresznyét az Alföldről, budaörsi őszibarackot, Kálmán-körtét, szatmári szilvát, kiskőrösi dinnyét, vagy Nagyboldogasszony szőlőt, annak a szájából a világ minden más gyümölcse ízetlenül fordul ki. A magyar főurak még a török időkben is azzal kedveskedtek a császárnak, hogy küldtek a család asztalára néhány kiló gyümölcsöt.

Magyarországon 1940-ben 60 ezer db tehén állott tejellenőrzés alatt. Ezek átlagosan 3.200-3.400 kg tejet szolgáltatnak évente. A rekordtejelőink az évi 15.000 kg-ot is meghaladták.

A magyar exportvaj 1941-ben a legjobb minőséget jelentette a világon. A magyar akácméz illata, zamata világszerte versenytárs nélkül áll.

Szabad legyen a felsorolást egy gondolatsorral zárnom: egész Európa legelső mezőgazdasági szakiskoláját Tessedik Sámuel 1779-ben állította fel Szarvason. Az első középfokú magyar mezőgazdasági tanintézetet, a keszthei Georgicont Festetics György gróf 1797-ben, tehát öt évvel korábban létesítette mint Thaer az ő tanintézetét Celle-Möglin-ben. Magyarországnak már 1782 óta van állatorvosi főiskolája Budapesten, amely ma is világhírű. A magyar állatorvosi főiskola és állatorvosi kar kiválóságát igazolják azok a felfedezések, amelyek a magyar állatorvosok, illetve professzorok nevéhez fűződnek. Így például a májmételey elleni sikeres védekezés, valamint az állatok veszettsége elleni preventív védőoltások. Hutyra Marek "Állatorvosi belgyógyászat" c. könyvét a világ minden kultúrnyelvére lefordították, és az Egyesült Államok szakkönyvei úgy emlékeznek meg róla, hogy "The Bible of american veterinary sciences."

* "Magyar tájékoztató zsebkönyv" Bp. 1941. Societas Carpatho-Danubiana

4. Kultuszminisztérium

A kultuszminisztérium átvészi a jelenlegi Művelődésügyi Minisztérium valamint az Egészségügy Minisztérium, az Állami Egyházügyi Hivatal ügykörét és az országos sporthatóságok szerepkörét, valamint a távirati iroda és a sajtó feletti ellenőrzést, szervezi és pénzezi a nemzetiségi politikát.

Ezzel a feladatokkal nem kívánok sokat foglalkozni, mert részint elég természeteselek, részint pedig a pillanatnyi helyzethez kell igazítani őket. Ugyanígy helytelen lenne arról vitatkozni, hogy például színházak vagy kórházak legyenek-e magánkézben? A mai világban komoly nagy színház, nagy zenekar vagy egy nagy, korszerű kórház képtelen magánkezdeményezésből létrejönni és fennmaradni. Nyilván lesznek magánszínházak és elsősorban kis, főleg pihenést, vagy utókezelést szolgáló kórházak, szanatóriumok. A társadalom kulturális, szociális, egészségügyi munkája azonban állami irányítást igényel, s csakis az állam van abban a helyzetben - helyzetileg és anyagilag -, hogy ezt a feladatot ellássa. Erről a feladról szükséges néhány szót szólni, hiszen a politikai keret, az anyagi jólét és az építészeti-kommunális feltételek mellett ez az, amin egy társadalom léte áll, vagy bukik.

Az oktatási rendszert a hagyományos magyar keretek között kell tartani. Tehát négy elemi iskola, nyolc gimnázium és az egyetemek, valamint a főiskolák. Lehetnek nyolcosztályos elemiek, s ehhez kapcsolódhatnak kereskedelmi és ipari szakiskolák. Lehetnek továbbá tizenketosztályos kombinált iskolák is.

A nyolc osztály elvégzését kötelezően elő kell írni, s a tanítást hat és fél éves korban kell megkezdeni. Az oktatás és a tanszerek minden szinten pénzbe kell kerüljenek, mégpedig körülbelül önköltségi szinten. Az állam csak az iskolák felépítését vállalja magára. A többi az iskolák dolga kell legyen. Az elemi és középiskolák jelentős részét fokozatosan egyházi kezelésbe kell adni. Gondoskodni kell azonban arról, hogy lehetőleg minden állampolgár szabadon dönthesse el, hogy gyermekét felekezeti vagy világi iskolába akarja-e járattatni. Az iskolák jelentős részét kollégiumokkal kell kiegészíteni, s ezen új iskolákat a városok külső, zöldövezetében kell elhelyezni.

A világi iskolák állami vállalatokként kell működjenek. Amelyik iskola nem tudja fenntartani magát, azt meg kell vizsgálni, hogy nem kéne-e bezárni? Az állam az oktatásügy támogatását minden szinten személyre szóló ösztöndíjakkal kell biztosítsa. Az ösztöndíjak elnyerésénél kizárólag a tanulmányi eredmény, vagy egyéb személyi jutalajdonság kell szerepet játszjon. Elsőéves tanulóknál az ösztöndíjat egy félévre kell odaítélni. Az odaítélés ügyében az iskolától független szerv kell döntsön, félévenként, esetleg évenként. Az elemi iskola első osztályában az ösztöndíjra pályázók kizárólag szociális szempontokra kell hivatkozzanak. Az elbíráló szervnek a későbbiekben is joga legyen e szempontot is mérlegelni.

A betegbiztosítás és ellátás az állam minden polgára részére, az ellátás minden formájában ingyenes kell legyen. Ettől függetlenül lehetnek magánrendelők, magánkórházak, magánbiztosító intézetek, amelyek az állampolgárok különleges igényeit hivatottak kielégíteni (külföldi kúrák, világhírű professzorok igénybevétele, közúti balesetek, esztétikai műtétek stb.).

Ennek a minisztériumnak a feladata a kulturális és a sportélet irányítása, pénzelése. Ennek keretében múzeumok, sportlétesítmények fenntartása, nagy együttesek, nagy színházak működtetésének állami szervezése, pályadíjak, művészi versenyek kiírása, általában az arról való gondoskodás, hogy a művészet és a sport megfelelő állami támogatásban részesüljön, s hogy egyik

sportág vagy művészeti ág se nyomhassa el a másikat, s a népnek megfelelő sportolási, önképzési lehetőségei legyenek. Erre a célra a minisztériumnak, önálló költségvetése kell legyen. Az új társadalmi rend erősödésével ezen a területen csökkenni fog az állam pénzügyi szerepe, mert egyre több magán-személy, vállalat veszi át ezt a szerepet.

A minisztérium feladata az állam és az egyházak kapcsolatának szervezése. Engedélyezni kell valamennyi szerzetes rend működését, azonban az egyházaknak és a rendeknek meghatározott feladatot kell vállalniuk: lelkipásztorok, oktatás, betegellátás stb. Állami kórházakban lehetséges, hogy a teljes személyzetet egy-egy rend adja, természetesen olyan állami fizetésért mint amit azonos feladatkörben a világiak kapnak. E mellett lehetővé kell tenni, hogy az egyházak szövetkezeteket szervezzenek, s általában bármilyen társadalmilag hasznos tevékenységet folytathassanak, hogy így megkereshessék az eltartásukra valót. A központilag kivetett egyházadó rendszerét ellenzem. Az állampolgárok szabad akaratból azonban annyit adhatnak az egyházaknak, amennyit akarnak. Az egyházak tevékenységét semmilyen szempontból korlátozni nem szabad. Egyik egyházét sem. Ezért cserébe minden egyháznak tartózkodnia kell minden államellenes tevékenységtől, sőt nyilvánosan ki kell jelentenie, hogy mindenben támogatja az állam célkitűzéseit, maga is közreműködik e célok megvalósításában, s ha e nyilatkozatával ellentétesen cselekszik, akkor elismeri önmaga felett az állam fennhatóságát. (A kormányzó apostoli jogokat gyakorol!)

Az állam és az egyházak kapcsolatában kerülni kell minden ütközést, s a kellemes együttműködésre kell törekedni. Az itt elmondottak semmi szín alatt sem vezethetnek az egyházak állami ellenőrzéséhez, pláne nem azok államosításához. Az egyházak önállóságát az állam tiszteletben kell tartsa, s az egyházaknak az államot támogatniuk kell. Az egyházaknak meg lesz a lehetőségük arra, hogy a pártokon keresztül és a nép befolyásolásával érvényesíthessék akarataikat. A felsőházban méltányos képviselőhöz kell jussanak, s így betekintést és befolyást nyerhetnek az államvezetés munkájára. Az államvezetés nem nélkülözheti támogatásukat semmilyen szinten. Meggyőződésem, hogy az állam erkölcsi szilárdsága, belső békéje, jövőendő boldogulása azon múlik, hogy sikerül-e megteremteni az új állam és a megújult egyházak egységét.

E minisztérium feladata a társadalom szociális intézményeinek kialakítása és továbbfejlesztése. Ennek keretében két lényeges intézkedést tartok megvalósítandónak. Az egyik az öregekről, a másik az anyákról való intézményes gondoskodás, tehát az élet védelme.

Nemcsak a jövedelmeknek, hanem a nyugdíjaknak is meg kell állapítani az alsó határát. A nyugdíjrendszer önkéntes alapon kell működjön biztosítási rendszerben. A régi nyugdíjasok továbbra is meg kell kapják a régi, de legalábbis a minimális, nyugdíjukat. Az újonnan nyugdíjba menők, valamint azok a régi nyugdíjasok, akik úgy vélik, hogy igen kis nyugdíjat kapnak, kérhetik az Állami Nyugdíjbiztoságtól nyugdíjuk felülvizsgálatát. Ha a vizsgálat azt eredményezi, hogy az illetők véltlenek abban, hogy nincs nagyobb - tehát legalább az alsó határt elérő - nyugdíjuk, akkor az állam kiegészíti nyugdíjukat az alsó határig. Véltlen az a nyugdíjas, aki sok betegsége miatt, vagy alacsony képzettsége miatt, vagy életének egyéb szerencsétlen alakulása miatt, önhibáján kívül nem tudta munkájával a maga számára a legkisebb nyugdíjat sem biztosítani. A nevezettnek igazolnia kell azt is, hogy milyen vagyonnal rendelkezik.

Minden nyugdíjas kérheti az Állami Nyugdíjbizottság irányítása alá tartozó nyugdíjasok házába való felvételét. Ezeket a házakat a városok üdülő-övezetében kell felépíteni, mint például a budapesti gyűrű mentén. Ezek szabályos lakóházak, lakások, egy vagy kétszobások, aszerint, hogy a nyugdíjas milyen lakást igényel. Minden lakásnak saját fürdőszobája kell legyen és egy kicsi konyhája. Egy-egy házban nyolcvan-száz lakás lesz. Minden háznak saját társalgója, játéktérje és olvasószobája lesz. Egy közös étteremben lehet étkezni, ahová központi konyháról hozzák az ellátást. A házban lakók rendszeres orvosi felügyelet alatt lesznek, s gondozásukat ápolónők és más kiszolgáló személyzet látja el. Takarítaniuk vagy mosniuk sem kell, ha nem akarnak. Ugyanakkor gondoskodnak részükre rendszeres foglalkozásról, szórakozásról, kirándulásról. Az élet itt olyan lesz, mint egy szanatóriumban, azonban semmi sem kötelező. Aki ilyen házba beköltözik, akár semmit se hozzon magával, de ha bármikor el akar költözni, azt szabadon megteheti, de csak azt viheti magával, amit oda hozott. Bárki bármikor ki- és bemehet ezekbe a házakba, e tekintetben is közönséges lakóházaként működnek.

Az étel teljesen egyéni kell legyen, tehát annyiféle étel között lehessen válogatni, ahányfélét az orvos előír.

Aki a nyugdíjasok házába beköltözik, az függetlenül attól, hogy egyénileg mennyi nyugdíjat kap, nyugdíjáról lemond a Nyugdíjbizottság javára addig, amíg a házban lakik, ám joga van meghatározott zsebpénzre. A szolgáltatásokért egyébként semmit sem kell fizessen. Azokat a nyugdíjasokat, akik e házakban laknak és halálukkor senki sem akarja eltemettetni, azok tisztes temetéséről a Nyugdíjbizottság gondoskodik.

Ily módon egyszer s mindenkorra megoldódik az öregségtől való félelem dolga, mert az öregekről való gondoskodást - méghozzá igen magas színvonalon - az állam vállalja. Tessék csak jól végiggondolni, hogy az embereket mi mindenre viszi rá az, hogy félnek az öregségtől. Félnek attól, hogy elhagyatottan fognak meghalni, hogy senki sem fogja öreg napjaikban az ajtót rájuk nyitni, hogy talán még élhetnének pár évet, ha az adott pillanatban egy ápoló ülne az ágyuk szélén, vagy ha az orvos idejében érkeznék. Ez a félelmi hatás meg fog szűnni. Az egyházakra, a szerzetesrendekre ebből a munkából is oroszlán-rész jut.

Az anyákról való intézményes gondoskodás sok tekintetben magas színvonalon áll már ma is hazánkban. A női egyenjogúság nálunk nem új dolog. Ma már az anyasági segély, a fizetett szülési szabadság,* sőt a három éves gyermeknevelési segély sem.** Ezt a rendszert úgy kell továbbfejleszteni, hogy azok az anyák is, akik sohasem dolgoztak munkahelyen, de igazolni tudják, hogy legalább három gyermeket felneveltek tizennyolc éves korig, kérhetik a nyugdíjkorhatár elérésekor, hogy a nyugdíjbizottság nyugdíjat állapítson meg számukra. Mindazon anyák, akik ezt a feltételt teljesítik, jogosultak a legkisebb nyugdíjra. Azok az anyák, akik különösen nehéz helyzetben nevelték fel gyermekeiket, vagy akik több gyermeket neveltek fel, azok kérhetik, hogy számukra nagyobb nyugdíjat állapítsanak meg. Különösen nehéz élet után kérhetik az anyák kevesebb gyermek esetén is a nyugdíjat. A felnevelt gyermekek száma

* 140 nap, teljes fizetéssel

** Három év, havi 910 forint fizetéssel. Két gyermek után a duplája, plusz 360 Ft. családi pótlék gyermekekenként

a férfiak nyugdíját is kell befolyásolja. Ha egy többgyermekes anya (apa) munkaviszonyban áll, akkor - adott esetben - állami bérkiegészítést is kaphat.

Sok gyermek felnevelése esetén, az egyébként is nyugdíj jogosult anyák kérhetik külön nyugdíjpótlék megállapítását. Ilyen nyugdíjat vagy nyugdíjpótlékot bizonyos esetekben apák is kérhetnek. Az életben előfordulhat olyan eset is, hogy ezen az alapon mindkét szülőnek kell nyugdíjat vagy nyugdíjpótlékot adni.

Ily módon a társadalom hasznos tevékenységnek ismeri el az anyaságot és a gyermeknevelést, méghozzá nemcsak szavakban (ez persze nem helyettesíti a családi pótlékot). Minden eszközt meg kell ragadni ahhoz, hogy a becsület pódiumáról ledöntött anyaság eszményt helyreállítsuk, s pusztulásnak indult nemzetünket megmentsük.

A nyugdíjakkal kapcsolatban kell megemlíteni, hogy ma hazánkban a termelőszövetkezetek tagjaira - tehát a mezőgazdasági dolgozókra is, valamint a magánkisiparosokra és magánkiskereskedőkre is kiterjed a nyugdíj- és a betegbiztosítás rendszere. Ez továbbra is fenntartandó, csak kötelező voltát kell megszüntetni.

5/ Igazságügy- és Külügyminisztérium

E minisztérium szervezi és szakfelügyeli a bíróságok, az ügyészségek és az ítélvégrehajtó szervek munkáját és koordinálja a jogszabályalkotást.

Külügyi vonalon a tevékenysége szokásos. Feladata lesz továbbá az ENSZ Közép-Európa Tanácsával való kapcsolat tartása, valamint a Közép-Európai Államszövetséggel kapcsolatos munkák összehangolása is. Megjegyzendő, hogy a minisztérium nem hivatali felettese sem a bíróságnak, sem az ügyészségnek, amelyek önálló társadalmi egységek.

6/ Honvédelmi Minisztérium

E minisztérium átvészi a jelenlegi Belügyminisztériumot és a Honvédelmi Minisztériumot. A felállítandó honvédség alakulatai látják el a belső rendőri, tűzorségi feladatokat, valamint a határvédelemmel kapcsolatos azon teendőket, amelyek a nemzetközi szerződések értelmében, a magyar állam feladata lesz. Ide tartozik a belső elhárítási és a biztonsági szolgálat is.

7/ Közigazgatás

A közigazgatás hazánkban községi vagy kerületi, járási vagy városi és megyei, illetve megyei jogú városi rendszerben történik. E tekintetben is le kell vonni az élet tanulságát, s bizonyos átalakításokra van szükség. A mai megyerendszer csonka-magyarországi állapotokat tükröz, s mint ilyen megszüntendő.

A megyék történelmi formájukban úgysem tarthatók fenn, a kormányzást pedig nehézkessé teszik, elbűrokratizálják. Az államvezetés alapegységei a községek és a járások kell legyenek, s arra kell törekedni, hogy az emberek ügyes-bajos dolgukat lakóhelyükön intézhessék. A múltban azért volt szükség a sok kis megyére, mert az embereknek minden ügyükben a megyeszékhelyre kellett utazniuk, s a kor rossz közlekedési viszonyai mellett a megyeszékhely nem lehetett nagyon távol a megye egyetlen pontjától sem. Igaz, hogy vármegyéinket - feltehetően történelmi előzmények alapján - maga Szent István király jelölte ki, de azt is tudomásul kell venni, hogy azóta eltelt több mint ezer év, s országunkat - s így megyéink egy részét is - erőszakosan földarabolták.

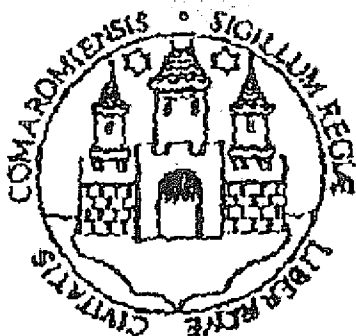
A megyéknek gazdasági és politikai egységeknél kell lenniük - amint azt Szent István királyunk is elrendelte - s lehetővé kell tenni számukra a nagyvo-

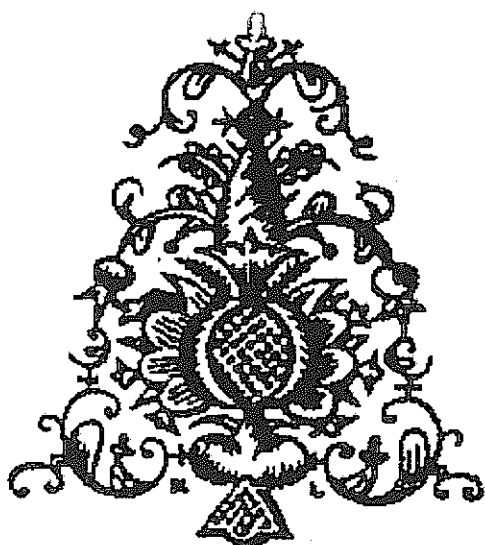
nalú területi tervezést. Ehhez pedig a jelenben és meginkább a jövőben, nagy területre és sok lakosra van szükség.

Az alábbi megyéket kell létre hozni: a) Veszprém megye, Győr székhellyel. Ide tartozik Moson, Sopron, Győr, Komárom, Esztergom, Vas és Veszprém a Balaton-part nélkül, továbbá Fejér Kenese és Rácalmás vonaláig; b) Somogy megye, Kaposvár székhellyel. Ide tartozik Zala, Somogy, Baranya, Tolna valamint a Veszprém és a Fejértől leszakított terület. c) Pest megye, Budapest székhellyel. Ide tartozik a mai Pest megye, Tass-Szolnok vonaláig és Hont. d) Csanád megye, Kecskemét székhellyel. Ide tartozik a mai Pest megye déli része, Bács, Szolnok déli része, Csongrád, Csanád, Bihar és Békés. e) Borsod megye, Miskolc székhellyel. Ide tartozik Nógrád, Heves, Gömör, Hajdú, Szatmár, Bereg, Ugocsa, Zemplén, Abaújtorna, Szabolcs és a mai Borsod. E felsorolás természetesen úgy értendő, hogy a volt megyék mai magyarországi részei tartoznak ide.

Az országnak így lesz két északi megyéje: Győr és Borsod, két déli megyéje: Somogy és Csanád, továbbá egy középső megyéje: Pest. Megyei jogú városa az országnak 12 lesz: Budapest, Árpád, Ajka, Nagykanizsa, Dunaújváros, Baja, Salgótarján, Szeged, Tiszafüred, Debrecen, Pécs és Nyiregyháza.

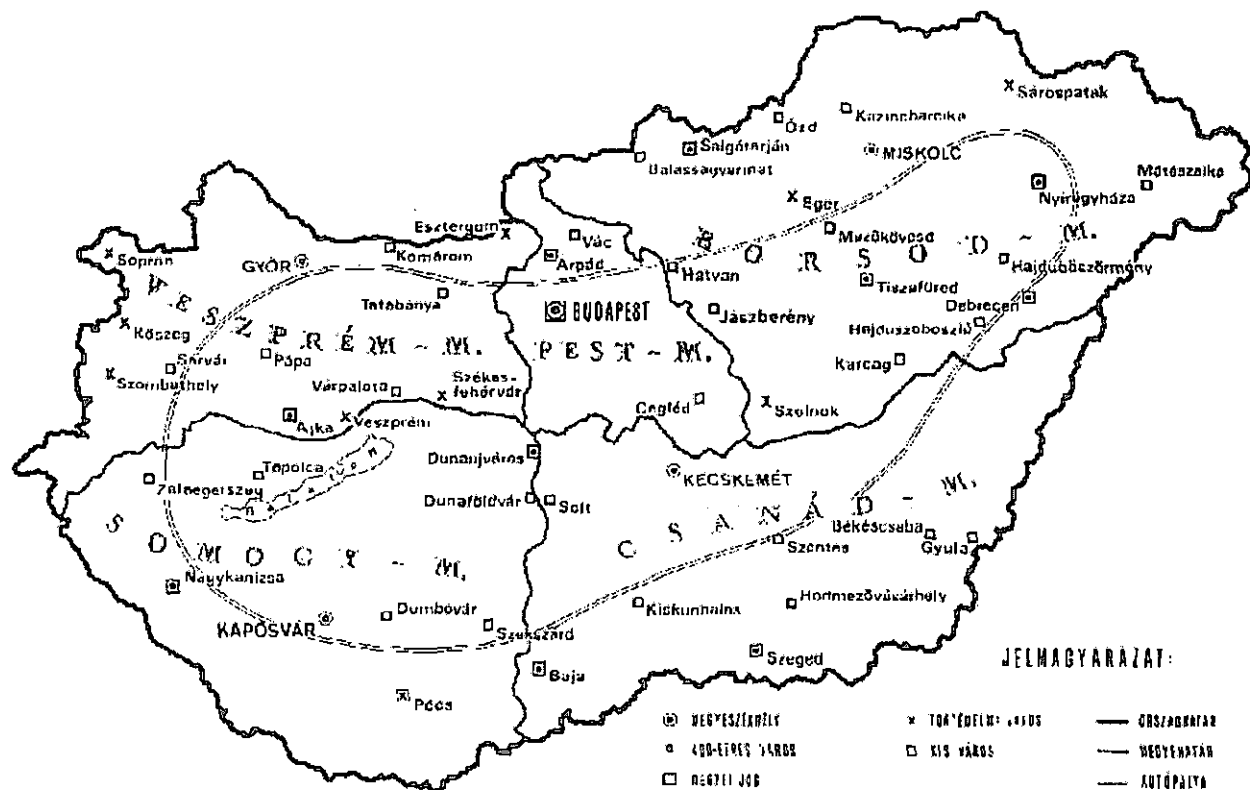
A megyéket és a megyei jogú városokat egy-egy hely illeti meg a felsőházban. Minden 10 kis és történelmi város ugyancsak küldhet egy-egy követet a felsőházba. Így a felsőházban a megyéket és a városokat mintegy húsz követ fogja képviselni.

"A pusztában kiáltónak szava:
Készítsétek az Úr útját,
egyengessétek ösvényeit!"
Máté II. 3. 3.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az átmenet és az újjáépítés menetrendjét tulajdonképpen csak most lehet elkészíteni. Eszerint először egy ideiglenes kormány alakul, s az ENSZ-szel együttműködve biztosítja a külföldi csapatok kivonását az országból, az ENSZ erők felvonulását és a hatalom átadását az ország első kormányzójának. Az első kormányzót az ideiglenesen megalakult új pártok választják, s megbízása hivatalbalépésétől számított egy év leteltével lejár. A kormányzó hivatalba lépésekor beszédei intéz az ország népéhez, amelyben vázolja a jövőt.

A kormányzó ezalatt az egy év alatt rendkívüli hatalommal rendelkezik. Az ideiglenes kormánnyal együttműködve biztosítja az új pártok megalakulásának és működésének feltételeit. A pártok három hónap alatt hivatalosan meg kell alakuljanak és további három hónapon belül tervükkel az ország választói elé kell álljanak. Az első fél év végén fel kell oszlatni a régi és meg kell alakítani 4 évre az új országgyűlést. Az új országgyűlés két házból áll. A felsőházi tagság élethosszig tart. Az új országgyűlés népszavazásra előkészíti az új alkotmányt. A kormány a kormány elnökéből és a következő hat miniszterből (és néhány államtitkárból) áll: gazdasági miniszter, építésügyi miniszter, mezőgazdasági miniszter, kultuszminiszter, igazságügy- és külügyminiszter, honvédelmi miniszter.

A kormányzó szervezi az állampolgárok igazoló eljárását, amely az első három hónap alatt kell megtörténni, s gondoskodik arról, hogy az üzemek, vállalatok vezetése átmenetileg a dolgozók öngazdátása alá kerüljön. Leállítja a beruházásokat, de gondoskodik azok karbantartásáról. Az ország kialakításának a tervében intézkedés történik a vállalatvezetés, a beruházások stb. ügyének rendezéséről.

Az első év végén közigazgatási választásokat kell tartani, s rendezni kell a közigazgatás ügyét. A tisztségviselőket a közigazgatásban először öt, azután általában négy évre kell választani.

Az év végén kormányzóválasztást kell tartani. A választott kormányzó öt (esetleg 8-10?) évig lehet hatalmon, s egymás után ugyanazt a személyt legfeljebb kétszer lehet megválasztani.

A különböző időpontokban megejtett választások, valamint az a körülmény, hogy a tisztségviselőket különböző időtartamra választják, egy bizonyos ritmust ad a politikai életnek, s lehetőséget a választóknak arra, hogy véleményüket a fennállóval és a folyamatban lévővel kapcsolatban kifejezzék. Ezáltal lehetővé válik esetleges nemkívánatos folyamatok meggátolása, vagy ellensúlyozása, vagy kedvező folyamatok még erősebb alátámasztása.

Az első három év a társadalom újjászerveződésének időszaka. Ezalatt gazdasági téren csak az szabad megtörténni ami okvetlenül fontos. Zavarokra kell számítani a gazdasági életben, s e zavarokat csak nagy fegyelmeyzettséggel és igen mozgékony külföldi segítséggel lehet leküzdeni. Pénzreformot kell végrehajtani.

Ez alatt a három év alatt azonban meg kell szülessen az új és el kell induljon útjára. Életbe kell lépjen valamennyi lényeges szociális intézkedés. Az első nyolc évben fel kell épülnön Árpád, be kell fejeződjék Budapest átépítése, hozzá kell fogni a vízügyi rendezéshez és az erőműépítéshez, el kell készülnön a jövő vasútja, el kell készülnön a jövő úthálózata. Erre az időszakra összpontosul az infrastruktúrális beruházások zöme.

A következő tizenöt év alatt be kell fejeződjének mindazok, amik az első nyolc évben megindultak, s fel kell épülnön mintegy tizenhárom nagyváros, s be

kell fejeződjék a történelmi városok, valamint a többi kisváros átépítése. A lakosság életszínvonala el kell érje a mai európai színvonalat. Rendezni kell az 1945 óta felgyülemlett adósság dolgát.

Az itt felsorolt beruházásokat, továbbá a kártalanítások állami hányadát az ország saját erejéből vállalni tudja. A saját erőhöz számolom azt is, hogy a második világháború utáni rendezés még nem teljes, s ennek keretében még sok kapnivalónk van a külföldtől. Csehszlovákia még a mai napig sem adta vissza a magyar államnak a trófeás magyar vagonokat és vontatóeszközöket (Románia még azt sem adta vissza, amit az első világháború után elvitt az országból), az NDK nem fizette ki jóvátételi kötelezettségét, s az Egyesült Államok és más nyugati hatalmak jelentős magyar vagyont tartanak vissza. Ezek természetesen fel kell szabaduljanak, s a magyar államvagyonot kell gyarapítsák. Az állam vagyonát kell gyarapítsa az is amit a Szovjetuniótól kell kapjunk. Igen nehéz tárgyalásokra kell számítani, de nem vitás, hogy a szovjet a magyar államnak tetemes összeggel tartozik - ha másra nem is gondolunk mint az uránügyre. Az uránügy nem egészen világos, annyi azonban biztos, hogy abban az időben, amikor az atomversengés helyzete még egészen más volt mint ma és a Szovjetunió egyik legfontosabb uránlelőhelye Magyarországon volt, akkor az urán nem annyit ért mint ma. Ezt a számadást el lehet halasztani, de nem lehet elfelejteni. De az urán ma sem értéktelen.

Az ország ipari és mezőgazdasági beruházásai az első tíz évben lesznek a legnagyobbak. Az országnak körülbelül olyan nagyságrendű külföldi eszközre van szüksége, mint amennyi a mezőgazdasági és az ipari beruházáshoz szükséges, s nagyjából olyan ütemezésben, ahogy a beruházások megvalósulnak.

Eddig gondosan kikerültem az iparfejlesztés témáját. Ez nem véletlen. Senki sem tudja megmondani, hogy e terv keresztülvitelére mikor kerül sor, s addig a világ technikai fejlődése hova jut, hogy nálunk addigra milyen ipari viszonyok lesznek stb. Annyi bizonyos, hogy a mezőgazdaság fontos tényező marad, s iparunk részben ehhez kell igazodjék. Az ipar a mezőgazdaság terményeit kell feldolgozza - ez élelmiszeripart és könnyűipart tesz szükségessé - ugyanakkor a mezőgazdaság piaca is az iparnak. Nálunk e tekintetben a mezőgazdasági gépgyártás, a közlekedési eszközök gyártása, valamint a vegyipar egyes ágai jöhetnek számításba. Ezen ágazatok maguk is fogyasztók, s e tekintetben van is múlt, tehát viszonylag fejlett szerszámgépgyártással, kohászattal és korszerű hengerlő művekkel rendelkezünk. Ezen ágazatok nem állnak magukban, a vegyiparban nemcsak a műtrágyagyártás fontos, hanem viszonylag fejlett gyógyszergyártással, festékgyártással, mindezekkel összefüggésben kőolajfeldolgozással stb. rendelkezünk.

Ipari nyersanyagok tekintetében elég rosszul állunk, így az iparfejlesztés ezen tényezője inkább negatív szerepet játszik. A termelés gyártmányösszetételét úgy kell kialakítani, hogy a meglévő ágazatok azt gyártsák, amihez nyersanyagot olyan országból szerezhetünk be, amely a közelünkben van, tehát ne kelljen túlságosan sok fuvarköltséget viselnünk. Így a Dunaújváros felépítésének eredeti indítéka, ismét feléled, hiszen a jugoszláv vasérc víziúton jöhet, s most akkor miért ne jöhetne? Az urán energiaellátásunkban is szerephez jut. A fiumei kőolajvezeték időközben elkészült, vízienergia készletünk talán 15%-ban van kihasználva. Ezek a gondolatok mintegy jelzik az energiaellátás megoldásának útját.

A hazai nyersanyagok tekintetében az alumínium és az urán jön számításba. Egyik sem lebecsülendő. Az alumínium - különösen ötvöző anyagokkal - képes majd minden fémét helyettesíteni az iparban. Az urán nemcsak mint érc érdekes, hanem a hozzá kapcsolódó mindennemű kutatás eszközei szempontjából is. Nálunk a műszergyártás egyébként is fejlett és szép múlttra tekinthet vissza. Ez megint csak nem áll magában, hanem a műszergyártás egész családjára kiterjed az optikai műszerektől az orvosi műszerekig.

Hogy mit kell csinálni a sok elfuserált, félresikerült magyar üzemmel? Azt is tudom: rá kell őket bízni a kitűnő magyar szakemberekre. Ahol ma a hideg vízrevalót sem keresik meg, ott a magyar aranyat fog bányászni. Ez minden hitem alapja.

Van azonban még egy nagyon fontos dolog amire végül ki kell térjek: a nemzetnevelés. Az csak természetes dolog, hogy ha az ország egyszer szabad lesz, s ott ismét hon lesz a magyar, akkor minden automatikusan megváltozik. Tényleg úgy, mint a tündér varázspálcájának érintésére. Ilyen csodálatos napokat éltünk át 1956-ban, s valami efféle érezték cseh és szlovák barátaink is 1968-ban. Ez egy igazi csoda, amire biztosan számítani lehet.

Aki valójában gondolkodik, az azt is tudja, hogy minden csoda három napig tart. A csodából biztos meg tudunk élni egy darabig, de ezt az időt nem csodálkozással kell eltöltenünk, hanem tudatos cselekvéssel.

A legfontosabb hírközlő és népszerűsítő a rádió és a televízió, az állam kezében marad. El tudok képzelni egy állami napi lapot is, továbbá az iskolák egy része is állami tulajdonban és közvetlen állami irányítás alatt marad. A tájékoztatás az oktatás és általában mindaz amivel a tömegeket befolyásolni lehet, az állam, az egyházak és a pártok (sajtó) kezében lesz. Így a tömegek befolyásolása jól irányítható lesz, s tulajdonképpen csak az a lényeg, hogy jó irányba legyenek befolyásolva. Az a döntő kérdés, hogy sikerül-e ezt az irányítást jól megszervezni, állam-egyház-pártok összhangja jó lesz-e, hogy sikerül-e megfelelő tananyagot és tantervet kidolgozni, hogy az emberek valóban azt fogják-e hinni, hogy saját hazájukban élnek. Ezért kell az előkészítést mielőbb megkezdeni!

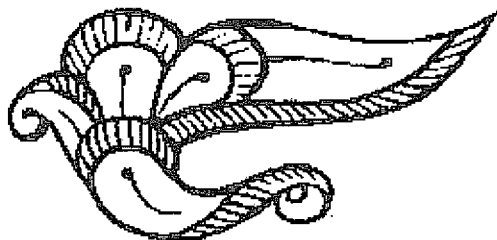
Van azonban ennek a döntő fontosságú nemzetnevelésnek egy igen figyelemreméltó hiányossága - s gyakorlatilag ezt tapasztalhatjuk ma is hazánkban. A tájékoztatás, az oktatás ma sem rossz. A társadalom befolyásolása ma hamis, de a jövőben ez a zavaró körülmény kiszűrhető lesz. Ám hiányzik a nevelés, a lélek bensőséges melengetése, ápolása, formálása. Ez részben az iskolák, részben a családok és döntően az egyházak feladata.

A család ma le van züllesztve, tehát minden eszközzel erősíteni kell majd. Az iskolákba valódi nevelők kellene, jó tananyag és egészséges versenyszellel. Ehhez jó tanárképzés kell, haladéktalanul ki kell dolgozni a korszerű oktatási elvek és gyakorlat alapján az új tananyagot, s az iskolákat arra kell gazdaságilag ösztönözni, hogy példás tanítványok legyenek, amelyek vonzzák a tanulókat. Amely iskola tönkre megy, azt be kell zárni, tantestületét fel kell oszlatni. Amely iskola jól megy, azt bővíteni kell, s minden támogatást meg kell kapjon.

Ma Magyarországon a felekezeti iskolák mennek a legjobban. Az állam és egyház között 1949-ben létrejött megállapodás értelmében nyolc katolikus közepiskola működhet az országban: két bencés, két piarista, két ferences és két leány gimnázium. A legnagyobb káderek is azon versengenek, hogy melyik tudja gyermekét ide behozni, mert az oktatás színvonala ezekben az iskolákban a

legmagasabb. A felekezeti iskolások közül még a gyengébb eredményűek is könnyen veszik az egyetemi felvételik és a későbbi vizsgák akadályait, míg a világi iskolások sorra lecsúsznak. A különböző hazai és nemzetközi diákvetélkedőkön mindig a felekezeti iskolások a legjobbak.*

Nagy feladat hárul a nemzetnevelésből az egyházakra, részben az iskolák révén, részben a magánélet területén. Az egyházakat abba a helyzetbe kell hozni, hogy ennek a feladatnak eleget tehessenek, de ugyanakkor őrködni kell afelett is, hogy az egyházak ne válhassanak a lélek rendőreivé sem. Az összhang egészséges kell legyen. Az állam vezetését összhangba kell hozni a vallásos lélek igényével, s a nemzetnevelést az egyházak és az állam békéjére, harmonikus együttműködésére kell felépíteni.

* Az utóbbi 1-2 évben a felekezeti iskolák tanerői kiöregedtek, utánpótlás nélkülén ezen iskolák vonzereje csökken

"Föl gyermek tanulásra,
Háborúra, egészségre,
Ti lesztek majd e rab ország
Megváltott és boldog népe."
Ady Endre

MENETREND

A magyar egyházak újjászervezése
 A szétszórt magyarok és magyar szervezetek összefogása
 Közép-Európai Emigrációs Központ létrehozása
 A jövő Magyarország pártjainak megalakítása
 Emigrációs kormányok alakítása emigrációnként
 A Közép-Európai Államszövetség Emigrációs Tanácsának létrehozása; kérni kell a térség többi államának együttműködését

Megalakul az ENSZ Közép-Európa Tanácsa

Az ENSZ-tevékenység pénzügyi előkészítése
 A Közép-Európai Államszövetség anyagi segélyezésének megszervezése
 A Közép-Európai Államszövetség külső határainak rendezése
 Megállapodás a szovjet és az atlanti haderők elhelyezkedésére
 Megállapodás az NDK-t a Szovjetunióval összekötő vonalakat illetően

Az ENSZ haderők és megfigyelők elfoglalják helyüket

Hivatalnok kormány alakul, amely a szovjet csapatok kivonásától számított hatodik hónap végéig viszi az ügyeket
 Megalakulnak a fegyver nélküli rendfenntartó erők
 Az országon belül minden fegyveres erőt leszerelnek
 A szovjet és az atlanti erők kiűrik az érintett támaszpontjaikat, s elfoglalják a szerződésben meghatározott állásaikat

KIINDULÁSI IDŐPONT Az ideiglenesen (esetleg külföldön) megalakult pártok közfelkiáltással megválasztják az új magyar államfőt. Az államfő kiáltvánnyal fordul az ország népehez

Az ENSZ Közép-Európa Tanácsát kibővíti a Közép-Európai Államszövetség leendő tagállamainak képviselőivel
 Felfüggesztik valamennyi halálos ítélet végrehajtását, minden per folytatását
 Részleges kegyelmet adnak továbbá
 Minden folyamatban lévő beruházást leállítanak
 A vezetők leváltásával egyidejűleg a vezetést ideiglenes bizottságok veszik át
 Igazoló eljárások lefolytatása három hónapon belül
 A kormányzó tanácsadóinak kinevezése
 A Közép-Európai Államszövetség leendő tagjai megkezdik közvetlen tárgyalásait; az Államszövetség létrehozásának határideje ettől számított két év

Az első három hónap végéig

A pártok legális megalakulása és
 Választási terveik kidolgozása
 Az Országgyűlés feloszlítása

Az első hat hónap végéig	Országgyűlési választás az akkor érvényes választójogi törvény alapján, de az új három párt részvételével A választások után egy héttel összeül az országgyűlés alsó háza Megalakul a felső ház Megalakul a kormány, s az ügyeket átveszi a hivatalnokkormánytól Átalakulnak és megalakulnak az ország intézményei Alkotmányjogi rendezés népszavazással Az Országgyűlés jóváhagyja az ország kialakításának tervét Az Országgyűlés jóváhagyja a jövő évi népgazdasági tervet és a költségvetést Az igazságszolgáltatás és a bűnüldözés ügyeinek átmeneti rendezése Az Alkotmányjogi Bíróság felállítása
Az első év végéig	Megvalósul az anyákról való intézményes gondoskodás Az új kormányzó megválasztása Közigazgatási választás Elkészül az új Magyarország politikai, gazdasági és mérnöki terve (fő vonalakban) Elkészül az ország települési terve (fő vonalakban) Az igazságszolgáltatás rendjének kialakítása Az új rendszer által hozott halálos ítéletek felülvizsgálása. Állásfoglalás a halálbüntetés ügyében
Az első három év végéig	Minden, az átmenet idejében esett jogi és emberi sérelem orvoslása
Az ötödik év végéig	Felépül Árpád Országgyűlési választás
A hatodik év végéig	Közigazgatási választás Kormányzóválasztás Utak, vasutak, víziutak, hidak, posta és távközlés kiépül Felépül az első új nagyváros
A nyolcadik év végéig	Megvalósul az öregekről való intézményes gondoskodás
A kilencedik év végéig	Országgyűlési választás Valamennyi személyreszóló, az átmenettel összefüggő hátrányos megkülönböztetés megszüntetése
A tizedik év végéig	Felépül a második új nagyváros Közigazgatási választás
Tizenegyedik év végéig	Kiépülnek az üdülőövezetek a Balaton, a Fertő-tó, a Velencei-tó és a Duna környékén Kormányzóválasztás Felépül a harmadik nagyváros

Tizenharmadik év végéig	Befejeződik Budapest átépítése Országgyűlési választás
Tizenötödik év végéig	Felépül a negyedik nagyváros Közigazgatási választás
Tizenhatodik év végéig	Felépül az ötödik nagyváros Kormányzóválasztás
Tizenhetedik év végéig	Felépül a hatodik és a hetedik nagyváros Országgyűlési választás
Tizenkilencedik év végéig	Felépül a nyolcadik, a kilencedik és a tizedik nagyváros Közigazgatási választás Befejeződik a történelmi városok átépítése
Huszonegyedik év végéig	Kormányzóválasztás Országgyűlési választás
Huszonharmadik év végéig	Felépül az utolsó három nagyváros Befejeződik a kis városok átépítése; eltűnnek a kor- szerűtlen lakónegyedek, falvak, tanyák Az életszínvonal eléri a mai európai színvonalat Az Építésügyi Minisztérium beolvad a Gazdaságügyi Minisztériumba
Huszonnegyedik év végéig	Közigazgatási választás
Huszonötödik év végéig	Országgyűlési választás
Huszonhatodik év végéig	Kormányzóválasztás

A Közép-Európai Államszövetség külső pénzszükséglete

(Kölcsön, hitel, segítség) Millió US \$ az 1970. évi árakon*

Ország	Vizutak, csatorna, öntözés	Kikötők	Közfutak, hidak	Vasút (berendezés, járművek nélkül)	Légi közlekedés (járművek nélkül)	Távközlés (TV, rádió, telefon, stb.)	Közművek (víz, gáz, csatorna, stb.)	Infrastruktúra összesen
Finnország	1	10	3	4	-	5	2	25.0
Esztország	1	10	15	4	0.5	10	10	50.5
Lettország	1	10	15	4	0.5	10	10	50.5
Litvánia	1	10	15	4	0.5	10	10	50.5
Lengyelország	203	40	150	45	10.0	150	97	695.0
Csehszlovákia	100	10	35	10	5.0	50	20	230.0
Magyarország	100	10	75	30	5.0	50	60	330.0
Románia	120	25	110	45	10.0	100	70	480.0
Jugoszlávia	40	40	45	15	10.0	100	80	330.0
Albánia	1	8	7	5	1.5	15	5	42.5
Bulgária	100	25	75	30	5.0	60	50	345.0
Görögország	60	40	22	20	5.0	50	35	232.0
Törökország	170	40	211	232	15.0	150	100	918.0
Cyprus	2	2	2	2	5.0	5	1	19.0
Összesen	900	280	780	450	73.0	765	550	3798.0

* Az arányok ma is helyesek. A tényleges összeg ma (1995) mintegy ötszörös lehet

A Közép-Európai Államszövetség külső pénzzükséglete
(Kölcsön, hitel, segély) Millió US \$ az 1970. évi árakon*

Ország	Energiaellátás (kutatás, művek, vezetékek)	Nehéz- ipar bányászati élelmiszer- ipar	Könnyű- ipar, ipar,	Ipar összesen	Földmű- velés és erdőgaz- daság	Állat- tenyésztés	Mezőgaz- daság összesen
Finnország	20	20	20	60	20	5	25
Esztország	10	15	15	40	15	10	25
Lettország	10	15	15	40	15	10	25
Litvánia	10	15	15	40	15	10	25
Lengyelország	150	350	150	650	110	170	280
Csehszlovákia	60	200	150	410	30	70	100
Magyarország	150	105	200	455	70	140	210
Románia	150	150	150	450	110	110	220
Jugoszlávia	150	150	150	450	70	120	190
Albánia	20	30	30	80	15	13	28
Bulgária	100	60	150	310	100	100	200
Görögország	60	100	100	260	40	70	110
Törökország	150	200	250	600	155	170	325
Cyprus	10	40	15	65	5	2	7
Összesen	1050	1450	1410	3910	770	1000	1770

* Az arányok ma is helyesek. A tényleges összeg ma (1995) mintegy ötszörös lehet

A Közép-Európai Államszövetség külső pénzzükséglete
(Kölcsön, hitel, segély) Milliő US \$ az 1970. évi árákon*

Ország	Idegenforgalom	Egyéb célok	Összesen
Finnország	30	10.0	150
Esztország	5	19.5	140
Lettország	5	19.5	140
Litvánia	5	19.5	140
Lengyelország	70	105.0	1800
Csehszlovákia	40	15.0	800
Magyarország	105	-	1100
Románia	120	100.0	1370
Jugoszlávia	120	80.0	1170
Albánia	10	39.5	200
Bulgária	120	85.0	1060
Görögország	80	83.0	760
Törökország	100	107.0	2050
Cyprus	10	19.0	120
Összesen	820	702	1100

* Az arányok ma is helyesek. A tényleges összeg ma (1995) mintegy ötszörös lehet

Hallottátok a parancsot:
szeresd embertársadat
és gyűlöld ellenségedet.
Én pedig azt mondom nektek,
szeressétek ellenségeiteket
és imádkozzatok üldözőitekért.
Máté 11. 6. 43.

EPILÓGUS

Most, hogy történetem végére értem, őszintén meg kell mondjam, hogy senkit sem akarok munkámmal megbánítani. Célom a segítség és nem az ártás, a javításra való ösztönzés és nem a rontás, az építés és nem a rombolás.

Meggyőződéseim, hogy amit a múlttól és a jelenről írtam, az a szentisztai igazság, noha helyzetemet rendkívül megnehezítette, hogy például Magyarországnak (de a kelet-európai államok többségének is) a történelmét kellő tudományos ismeretek alapján és szabadon, magyar szempontból, még soha nem írták meg.

E munkámban elsősorban fontos összefüggésekre igyekeztem rámutatni. Szerencsés dolog lenne, ha sokakban támadnának hasonló gondolatok, magyarban és nemmagyarban egyaránt, s e gondolatok olyan gyümölcsöző tettek ösztönzői lennének, amelyek sok-sok ember becsületes, tiszta boldogságát hoznák meg. Erre kérem mindannyiunk Istenének áldását.

Azt, hogy gondolataim helyes úton járnak-e, ma még igen nehéz megállapítani. Mindazok, akikkel megvitathatnám őket, hallgatásra, ha nem börtönre, vagy halálra vannak ítélve, vagy elszánva. Bármilyen elegáns is lenne, munkámhoz nem csatolhatok "irodalmi jegyzék"-et, minthogy szinte teljesen a saját tapasztalataimra kellett hagyatkozzam.

Biztatást is csak néhány elkeseredett segélykiáltásból merithettem. Ilyen például Szolzeznycin kiáltványa, amely szerint az emberiséget nemcsak a nyílt háború fenyegeti hanem "...az erőszak, amely annyi formában gyötéri, méltóságától és jogaitól megfosztja, testileg és lelkileg kisajátítja s rabszolgává alacsonyítja az embert. Nem azok szolgálják a béke ügyét, akik jóhiszeműen rábízzák magukat az erőszak hordozóinak, jóindulatára, hanem azok, akik megteveszthetetlenül, hajlíthatatlanul és fáradhatatlanul védelmezik az üldözöttek, elnyomottak és halálraosztottak jogait." (E megfogalmazásban nem találtam földrajzi, csak emberi irányokat.)

Ilyen segélykiáltás Amalriké is aki szerint* látni való, hogy az emberek mennyire nem ismerik a történelmet. A nyugatiakat rém naivnak tartja, amiért azt hiszik, hogy majd a szocializmus a Szovjetunióban kis belső reformcskák útján, önmagától fog megváltozni. Ezek az emberek semmiesetre sem ismerik a Szovjetuniót és a Szovjetunió történelmét - véli Amalrik. Ugyan így naivnak tartja azt az elképzelést, hogy a "...nyugati kultúra és életforma beáramoltatása lépésről lépésre megváltoztatja majd a szovjet társadalmat, és hogy a külföldi turisták, tanclemezek és miniszterek segítenek majd egy humanus szocializmust létrehozni. Lehet, hogy ez nálunk valóban egy fedetlen térdű szocializmushoz fog vezetni, de egészen biztosan nem az emberarcú szocializmushoz."

Igy hát a nyugati világ újabban kitalált, felfúj és nagyratartott világmegváltó ötletéről - amit úgy neveznek hogy "eszmék és emberek szabad áramlata", amiről azonnal ki is találták (és nem utolsó sorban saját lelkiismeretük megnyugtatósára állandóan hangoztatják), hogy a Szovjetunió mennyire retteg tőle, Andrej Amalrik egyáltalán nincs elragadtatva, ez önmagában is bizonyítja, hogy egymaga többet tud a szocializmusról, mint az egész nyugati diplomácia. Ő már megért egy pár meglepetést...

Európa- és ezen keresztül a világ - történelmének legsötétebb fejezete kezdődnek el napjainkban, ha ezek a kiáltások nyugaton és keleten süket fülekre találhatnak. A XX. század végére Közép-Európa venné át azt a szerepet,

* A. Amalrik: Megéri-e a Szovjetunió az 1984-es esztendőt?

amit a XX. század második harmadáig a gyarmatok kényszerültek eljátszani. Közép-Európa történelmi fejlődése - amely eddig is tragikus volt - végképp eltorzul. Gazdaságilag, népjólételek egyre jobban lemarad a világ gazdag részétől (ebbe ma már nemcsak a "Nyugat" tartozik, hanem számos arab, afrikai és ázsiai állam is). Miközben a gazdasági kapcsolatok Európa keleti és nyugati széle között szakadatlanul erősödnek, a közép-európaiak viszont a maguk erejéből egyre kevésbé képesek a forgalom lebonyolításához szükséges új utakat, vasútakat stb. kiépíteni, illetőleg a meglévőket kellően korszerűsíteni, így ezt a feladatot fokozatosan az "új fehérek" kell ezek helyett az "új niggerek" helyett elvégezzék.* Ez persze maga után vonja ezen niggerek további leértékelését (ami már meg is kezdődött), s néhány évtized múlva az új fehérek majd ezekről az új színészekről fogják azt állítani, hogy alacsonyabbrendűek mint más ember - mint ahogyan már ma is állítják és egyre inkább hiszik is. Ez pedig újabb végzetes hibák forrása. Az európai gazdasági, politikai majd katonai egyensúly, ahelyett hogy rendbejőnne, végleg felborul. Mindezek pedig a világ életében meglévő ellentmondások további kiéleződéséhez vezetnek.

A történelmet józanul szemlélni igyekvő Homo Sapiens csak elborzad annak láttán, hogy az emberiség mennyire nem ismeri saját történelmét, mennyire nem képes saját hibáiból tanulni, s mily könnyelműen "tékozolja el elsőszülöttsége jogait". Amennyire a hitleri Németország lebecsülte Napóleon tapasztalatait az orosz viszonyokat illetően, ugyanúgy a világ ma már teljesen elfelejteni látszik a második világháború tapasztalatait és lebecsülni látszik a közép-európai népek jelentőségét, vagyis Európa lakóinak egyharmadát, a világ fehérbőrű lakóinak több mint húsz százalékát. Az igazi értékek a közgondolkodásban egyre jobban elveszítik szerepüket, az emigrációk is egyre inkább idegenben élő emberré silányulnak.

Nekünk magyaroknak pedig ütött a bűnbánat utolsó órája. Mohács-Trianon-Jalta-1945-1956-Mindszenty-Helsinki-a Szent Korona sorsa. Közös keresztútunk eme állomásai fel kell mindannyiunkat rázzanak, széthúzás és tétlenség helyett közös cselekvésre kell ösztönözzenek. De mit tegyünk? Meg kell végre értenünk, tudomásul kell vegyünk, hogy a trianoni béke ma már az egész világon egyedül csak nekünk fáj. Keresztútunk felsorolt állomásain egyedül rogytunk térdre és a világon senki, de senki sem segít felállnunk. Ma már nem az a kérdés, hogy beleegyezhetünk-e Erdély elvesztésébe, hogy szabad-e Magyarországra utazni, hogy szabad-e az otthon élő magyarokkal kapcsolatot tartani. Ma az a kérdés, hogy meg tudunk-e maradni magyarnak, hogy meg tudjuk-e menteni hazánkat a végső pusztulástól, lelkünket az elkárhozástól. De hogyan?

"Hittel csupán, nem mással. A hit hegyeket is elmozdít, nemcsak vasfűgönyt. De nem a világjassággal, nem ellágyulással, érdekeink feladásával, nem árulással, hanem az igazi Mindszenty hitével, magyarságával, reménységgel élni és dolgozni a napi keserű kenyér mellett, felfelé tekinteni, mert másként nem érdemes élni, sem magyarnak lenni, sem kereszténynek vallani magunkat.

Mohács után elveszett a Korona Nemzete, függetlensége, más nép és más uralkodók viselték, vitték ügyeit. S hiába volt a sok összeesküvés, II. Rákóczi Ferenc harca, 1848, 1914, 1920 Trianonja, 1945 és 1956, mind azt mutatták: kisiklott életünk; nemzeti hivatásunkat Isten akarja újra visszaadni, azzal, hogy

* A társadalomtudomány számos esetben már kimutatta, hogy ez a módszer költségesebb és hosszú távon kevésbé hatékony, mint ugyanezen államokat az önálló élethez segíteni

ver és ver, nekünk Mohács kell,... mondta Ady Endre. S im már túl sok is a mohácsokból, mert kivész igazi magyar tudatunk immáron. De mégis visszatérhetünk, ha nagyjainkat Isten visszavezeti, akkor mi is visszatérhetünk, még nem késő talán, a keresztúton bűnbánatot tartani. Igen, de otthon százból tízen, itten sem sokan tartanak velünk az Úton. Nem érdekes, nem érdeklődnek a túlvilági élet, a láthatatlan élet és Fejedelem után, aki ismét láthatóvá lett előttünk. De igen, ha van aki formálja a jót lelkünkben, feléled a magyar a letargiából ismét, mint ahogy 1956 őszén a Mennysország jött le közénk. Ugye jó volt a két hét Szabadság, Jóság, Emberség? Szentek lettünk pár órára!

Az 1956-os szabadságharcunk olyan csoda volt, mint sohasem tudtunk elképzelni is, előre nem láttuk meg. S im a Csodával nem éltünk itt, szabad lehetőségeinkben sem. Ma már csak néhányan közlegyintéssel haladnak el mellette, kevesen még magasra tartják a zászlót, valójában alig hisznek már a lehetőségében is. Pedig a Helsinki konferencia is ebben a jelben született, s ami következni fog, még inkább.

Sajnos lassan elmosódnak a szabadság forradalmának jelentősebb gondolatai, életünkbe szürke nyugati felfogás lopakodott, amely hatvan év alatt sem kapott észhez: merre is tartanak! Sem 1956, sem a Prágai Tavasz, sem 1968, sem Szolzsenyicin és társainak komor szavai nem hatnak erre a világra, amely ópiummal lakatja fiatalságát, farizeus szülei elfedik Krisztus arcát és végülis legyilkoltatják majd - orvosokkal - unokáikat és aggastyánjaikat is!

De otthon az ellenállásban még vannak tisztult lelkek, tiszta felfogás a szenvedésben él még, ha itt túl is becsülik annak erejét, de 1956 szerint mégis nagyobb, mint gondoltuk valaha is. A nyugati világnak ez a benső reménysége sincs meg. Csak írtózatosságot születik meg az Új Ember, amely Krisztus vonású lesz ismét.

Mi emigránsok csak azért jöttünk ide ki, hogy megmutassuk magunkat, hogy visszatérve eldicsekedjünk, hogy mennyit gazdagodtunk anyagiakkal de lelkiekkel hol maradtunk? A magyar sajtó halódik az USA-ban, pár év alatt eltűnhet teljesen. Kis és aligismert népek sokszorosan jobbak, kitartóbbak, összetartóbbak, lelkesebbek, dolgozóbbak - nem letörtek, képmutatók, veszekedők, álmagyarok - ha nem gyászmagyarok egészen. Mert hangulat ismét csupán a magyarságunk, mint volt az úgynevezett cigányos, úriasy magyarkodásunk is. Valóban: korszerűtlenekek lettünk ismét?

Gondoljunk hőseinkre, fiatal véreinkre, akik oda adták egész jövőjüket, felnőtt korukat, családjukat, mindenüket érettségünk - s mi itten gondtalanul ellágyultunk? Hitünkben sem hiszünk magunk sem, s környezetünket nemhogy megváltoztattuk volna, megváltás nélkül ténfergünk szégyenkezve közöttük, nem tudván hivatásunkat sem! Miért is jöttünk ide?!

Gondolj Primásunkra, áldozatára, szenvedéseire, napjaira, a sokszáz nap börtönére, a reménységére - amit meglátott. Mert hitt, üdvösséget kapott és hozott másoknak is. Egyháza, a római pápa kitolta testéből, mint túlzottat, nemzete nem borulhatott sírja fölé, s kevesen imádkoznak érette, vele.

Nincs más lehetősége az egyénnek, mint követni hitét, az egyedül üdvözítőt, szenvedéssel építeni a hazát, a népet el nem árulni sohasem; mindig Krisztussal verekedni, gondolni hogy a lélek fejedelme maradjon, hogy századunk legnagyobb mártíra példáját követve megváltáshoz jussunk mi magunk is - ottan a fatimai kálvárián, ahol a magyar nemzetnek jutott a feladat: az új világ felépítése.

S ekkor tudnunk kell, hogy merre tartsunk: amerre a Szűzanya mutatta Fatimában... azon a keresztúton kell járunk, amelyet Primás urunk is járt és róla neveztek el. Mert ez az Út a Magyar Kálvária Útja, amelyen mi is járunk akarva-nem-akarva, azaz üdvözülten, vagy elkárhozottan. Ez rajtunk múlik, szabad a választásunk ezen a téren. Nem kétséges, a nemzetet Isten erre az útra kényszerítette: bűnbánatos, zsolozsmás úttal újra a Mennyei Országát építheti fel otthonában is - ha hívőnek marad, ha megtér egészen tagjaiban is."*

Ugyan képesek vagyunk-e erre?

Vajon sikerül-e négyszázötven éve tartó kárhozat után hazánkat megmentenünk, Közép-Európában az ellenségeskedés helyett a béke szövetségét, s a többi közép-európai néppel összefogva, Kelet- és Nyugat-Európa között a tartós békét létrehozni? Mert ha nem, akkor velünk együtt Európa is menthetetlenül, végleg elbukik. A vén Európa ezeréves történelmi szerepét majd más világrészek népei fogják átvenni, akik legalább annyiban tehetségesebbek az európaiaknál, hogy saját érdekeiket fel tudják ismerni.

Így van ez rendjén? Addig is, amíg ez végleg eldől, további jó napozást kíván

kiváló tisztelettel a

SZERZŐ

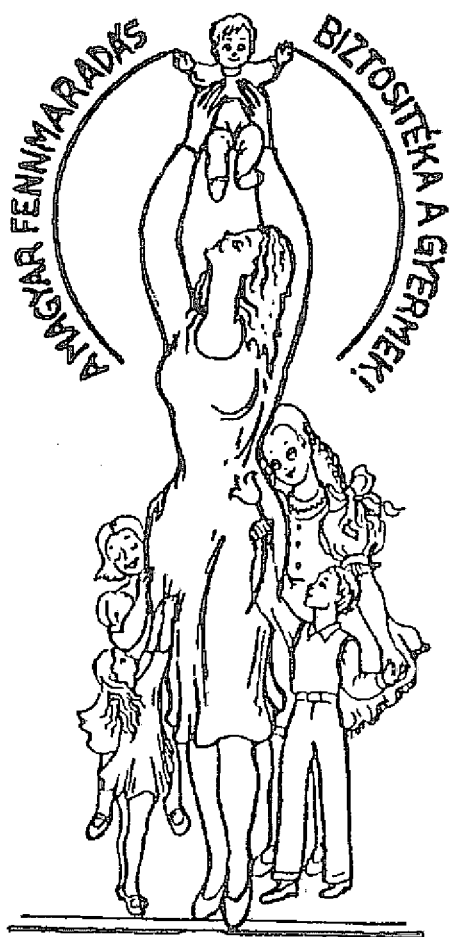
1979. június 13.

* Idézet egy nyugaton élő tudósunk magánleveléből

"Salus populi supreme lex"

AZ UTOLSÓ SZÓ JOGÁN

Rajzolta: Tollas Katalin

Abban a reményben fűzök az előzőekhez néhány gondolatot, hogy lesz aki ezt a könyvet eddig olvassa és veszi a fáradságot a továbbiakhoz is.

Fárasztó olvasmány. Aki Magyarországon "testközelben" átélte az elmúlt néhány évet, mondhatja, hogy ezt ő mind tudja, sőt gondolhatja: minek ez az egész, hiszen elmúlt...

Nos, gondolom, ez a következő meglepetés, ami az emberiséget érheti - már ha odafigyel. Nézzük a tényeket és gondolkodjunk a "hogyan tovább" fölött, s könnyen beláthatjuk, hogy előző oldalak áttanulmányozása - talán mégsem volt egészen hiábavaló.

A Szocialista Internationale meglegéssel veheti tudomásul, hogy nagyobb károk nélkül túlélt a szovjet birodalom széthullását. Helyzete keleten és nyugaton újra erősödik. Ismét hatalomra kerültek a régiek Szlovákiában, Bulgáriában, Litvániában és Ukrajnában. Baloldaliak kerültek kormányra Lengyelországban és Magyarországon. Romániában és Szerbiában a fordulat be se következett. Kínában, Vietnámban és Kubában szó sincs fordulatról. A szocializmus Nyugat-Európában is egyre inkább újra divatba jön: Görögországban a szocialisták nyerték a választást. A bal oldal Olaszországban jelentős erő, Norvégiában megerősített helyzetét. Svédországban a szociáldemokrácia az egyetlen alternatíva. Angliában, Franciaországban, Németországban állandóan készen állnak a hatalom átvételére. Spanyolországban épphogy elvesztették a hatalmukat.

Ne feledjük: a bal oldalnak állandó érvényesülési lehetőséget kínál az a tény, hogy az úgynevezett fejlett világ is tartósan szociális válságban él - említ-sük csak, az eddig ismeretlen mértékű, állandósult munkanélküliséget. A bal oldal nem beszél a totalitarizmusról, viszont lelkesen ígér mindent, ami persze megvalósíthatatlan: munkaidő csökkentést bérvesztés nélkül, 32-órás munkahetét, 4-napos munkahetét, fizetett tanulmányi szabadságot, adócsökkentést, stb.

Tehát, amit a magyar múltról és a teendőkről összegeztünk - az még nem is annyira a múlté. Minden eddiginél nagyobb hiba lehet, ha felejtünk. Oroszország láthatóan fenntartja jogát mindarra, ami a Szovjetunióé volt. Tekintsük át röviden, a mi "átmenetünket."

Nyugaton többféle is megtalálható, kiváló és tisztességes gazdasági szakértők súlyos tévedésnek tartják a kelet-európai országoknak azon törekvését, hogy sokkterápiával, indokolatlan gyorsasággal igyekeznek áttérni a piacgazdaságra. Szerintük veszélyes az is, hogy a nyugati gazdasági tanácsadók a kapitalizmust betű szerint és dekrétumokkal akarják átültetni a keleti gazdaságokba. A kelet-európai országoknak fokozatosan kellene törekedniük a piacgazdaság megteremtésére, hiszen a szegénységnél, a gazdasági visszaesésnél nincs veszélyesebb dolog a fiatal demokráciákra nézve. Szerintük ezekben az államokban a gazdasági nehézségek halmozódása nyomán erősödik a diktatórikus kormányzás veszélye. A Financial Times című angol gazdasági napilap 1992. május 11-i számából vesszük: Az Európai Közösség Csehszlovákiával, Magyarországgal és Lengyelországgal kötött társulási egyezményei elvben arra szolgálnak, hogy ezen országok termékei jobban piacra jussanak nyugaton. A gyakorlatban legalábbis az első néhány évben, azonban nem a közép-európai országok ipara, hanem a nyugati versenytársak érzik majd az előnyöket. A pénzügyileg erős és technológiailag fejlettebb nyugati exportőrök gyorsabban profitálnak majd a szabadabb kereskedelemről, mint a

volt kommunista országok nehezen vergődő iparágai. Ettől gyorsulhat a szerkezetváltás Közép-Európában, de növekszik a politikai visszaesés kockázata is, amint a gazdasági nehézségek mind jobban fájnak. OECD-szakértők szerint "azokon a területeken, ahol a legversenyképesebbek a nyugati országok, egyszersmind a legprotekciónistábbak is. Ez szinte megoldhatatlan" - írta a brit gazdasági lap és ugyancsak OECD-elemzéseket idézve hozzátette: Lengyelország, Magyarország, Csehszlovákia, Bulgária és Románia együttes folyó-mérleg-hiánya az 1990-es 3,1 milliárd dollárról az idén várhatóan 5,6 milliárd dollárra nő, s csak jövőre mérséklődik talán 4,8 milliárd dollárra.

Átmenetünkhöz elég ez a néhány sor, ne fűzzünk hozzá semmit, az élet már megtette.

Pillanatnyilag is és hosszabb távon is az alábbiakat tartom a legfontosabbnak:

- 1) környezetvédelem,
- 2) az ország külső biztonsága,
- 3) az ország belső rendje,
- 4) jövőkép kialakítása,
- 5) nemzetnevelés.

Ez nem fontossági sorrend - valamennyi feladat megoldásába egyszerre kell fogjunk. Amint az egyik és a másik területen előre haladunk, vagy valamit megoldunk, azzal elősegítjük a többi területen is a sikeres építkezést. Megjegyzem, hogy a feladatok egy részét már végrehajtották - a részletes tervet ezen könyv előző fejezeteiben találjuk - a hibás, vagy felesleges tettek helyesbítésre szorulnak.

1) Környezetvédelem

Magyarországon először a Duna kapcsán, utóbb a Vörös Hadsereg által hátrahagyott környezeti szennyezés ismertté válása következtében ébredt rá a közvélemény, hogy a víz, a föld és a levegő oly mértékben szennyezett, hogy már veszélyezteti az emberi életét. A különböző sugárzási veszélyekről Magyarországon még nem beszélnek - pedig igen időszerű lenne. Egy időben még emlegették a nagy mennyiségben rendelkezésre álló mélyrétegi vizeket is - mára tudjuk, hogy azok is ellátnak, s ami van szennyezett. Nemhogy a folyamat megállításáról nem tudunk, de mintha az embereket nem is érdekelné. A szegények el vannak foglalva élszegényedésükkel, a gazdagok mérhetetlen meggazdagodásukkal. Nemzetközileg, is ez a helyzet - így itt már fölzárkóz-tunk a "Nyugat"-hoz.

Újabb gond is van, noha ez még annyira nem közismert, mint az előző. Az elmúlt években Európát eddig ismeretlen méretű szélviharok és árvizek pusztítottak. Az ózonhatás hatványozottan növekszik, és erőteljesen megindult Európa elsivatagosodása. A meleg égöv egyre északabbra jön: csökken a csapadék összmenyisége és növekszik az átlaghőmérséklet. Nincs tél, nincs hó, a nyár egyre hosszabb, egyre melegebb és egyre szárazabb.

Ezt a veszélyt a politikusok elhallgatják, a gazdasági szakemberek vitatják, a vele foglalkozó szakemberek kétségbeesetten, sőt: már reményt vesztetten kiáltják.

Kettős megoldás kell. Egyrészt, az ország szellemi, fizikai és anyagi erejét jelentős mértékben ide kell összpontosítani. Régebben az ilyen világrészből elvándoroltak az emberek, s a természet évszázadok alatt rendezte a dolgot, az emberiség se volt annyira önvészélyes, mint ma. A nagy lovascivilizációk hatalmas birodalmi többit és nagyobbat alkottak mint a mai "modern" emberiség -

de a természettel teljes összhangban. A racionális gondolkodás vitte az emberiséget mai vesztébe. Nem hiába nevezte magát Isten ostorának Atilla és Árpád!

Másrészt, helyi szinten is kell a megoldást keresni, ami nyilván igen sokszínű. Mindenek előtt vissza kell adni az országot a tulajdonosának, majd törödni vele. Az ország egész területét fel kell osztani a községek között, ami lényegében ma is van, de a tulajdonukba is kell adni (kivéve az állami gazdaságokat, lásd "Mezőgazdaság" fejezet). A területnek nemcsak gazdája, de tulajdonosa is legyen a község és végre kell hajtani ennek minden következményét.

A terület tulajdonosa a község (a közösség). A nagyobb területi összefogó a megye (amint előzőekben leírtuk). Meggondolandó Magyarország átalakítása szövetségi állammá, ahol a szövetségi állam a megye és a megyei jogú város. Így biztosan elég az a hat minisztérium, amit ajánlok.

Ezzel visszatérhetünk őseredeti állapotunkhoz, ami biztosan hatékonyabb, mint a mai: az ország vármegyéből áll és a koronáé; a Korona a Szűzanyáé. A Korona egyúttal minden jog és minden tulajdon birtokosa. A király, vagy a kormányzó a nemzet választottja, mindenkor csak a Korona jogait gyakorolja. A kormányzó a nemzet feje, a nemzet tagjai az egyes polgárok, akik viszont a község tulajdonosai és a hatalom birtokosai. A fej és a tagok - aminek jelképe a Szent Korona, együtt a nemzet teste. Így volt ez már 1351-ben. Nincs ennél modernebb állami berendezkedés. Svájc így működik ma is. Nekik ugyan nincs szent koronájuk, de van nemzettudatuk. Nekik nem azt tanítják, hogy "nyelvében él a nemzet." Négy államnyelvük van, a tejre, a lekvárra is négy nyelven írják, hogy az mi, de nincs ma náluk egységesebb nemzet. Svájcban abból semmi sincs, amit a modern közgazdaságtudomány egy ország meggazdagodása alapjának tekint, mégis a világ leggazdagabb országa. Csak a szerencse kevés lenne ehhez. Ez következmény: a svájciak szeretik a hazájukat.

2) Az ország külső biztonsága

Külső veszélyeztetettségünk ma nagyobb, mint a kommunizmus idején volt, mert eltűnt a csendő, aki a rablókat elriasztja. Ukrajnával aláírtuk az alapszerződést, amelyben - tudja Isten hányadszor - elismertük közös határunk sérthetetlenségét. Ukrajna iskoláiban mégis azt tanítják, hogy a Kárpátok sohasem választották el Kárpát-Ukrajnát Ukrajnától. Aki ennek egyetlen bizonyítékát tudja, az szíveskedjék jelentkezni. Ne nálam, az ukránoknál, nekik nincs. Ha mi beletörődtünk a trianoni kényszerbe, ők tartoznak elismerni a történelmi tényeket. Ezzel szemben körkörös védelmünk alapján tudjuk, hogy mi a valóság.

Visszont tudnunk kell: se Közép-Európában, se Európában, de másutt se mi vagyunk a teremtésben az egyedüli vesztesek. Másoknak az ő veszteségük fáj és nem a miénk. Németország, Lengyelország elveszítette keleti területeit, Franciaország Algériát, Anglia a gyarmatait, Románia Moldovát és Beszarábiát; tatárok, macedonok, bosnyákok, kurdok, baszkok egész országukat. Az ENSZ egyik intézményben százötvenhét ilyen nép képviselői vannak. Ez lesz a mi sorsunk is, ha nem értjük meg: egyetlen járható utunk van és ez a Közép-Európai Államszövetségbe vezet. Nem az a kérdés; hogy mi a jobb megoldás, hanem az a helyzet, hogy nincs más megoldás: *contra facta, non valent argumenta*.

Indítsunk mozgalmat, társadalmi szerveződésként Közép-Európáért. Mellékelek egy felhívástervezetet. A jelenlegi új helyzetben lehetségesnek tar-

tom a közvetlen utat is, tehát egy társadalmi szervezet felkéri az érdekelt államokat, az ENSZ ebben az esetben a háttérben maradhatna.

3) Az ország belső rendje

Az ország belső rendjét illetően két alapvetően fontos dolgot látok: az egyik a közjogi rendezés, a másik az ország gazdasági egyensúlya - ezen belül különösen az adósságkezelés.

Amíg a közjogi rendezést el nem végeztük, reményünk sem lehet arra, hogy a szabad népek demokratikus családjába egyenjogú tagként bekerüljünk. Két rendezésre váró dolog van: az egyik, hogy a magyar nemzet a trianoni szerződést soha el nem ismerte, a másik, az 1938. évi XIX. tc. alapján 1939-ben választott országgyűlésünk utolsó határozata, amely szerint a Szent Korona jogfolytanossága fennáll. Az első határozatot a teljes magyar országgyűlés hozta, ahol még jelen voltak az elszakított vármegyék képviselői. Tehát, mindég kétséges, hogy a maradék egyharmad lemondhat-e az ország kétharmadáról? A második határozat szerint, államformánk változtalanul a többpárt rendszerére épülő parlamentális királyság, alkotmányunk a Corpus Juris Hungarici. Ez a nemzet utolsó szabad akaratnyilvánítása ebben a tárgyban. Ez nem attól függ, hogy kinek mi a véleménye, hanem ez a közjogi helyzet.

A történelmi és a mai helyzetet alapul véve, ajánlom a szentkorona-eszme értelmezését a következők szerint is: adva van egy fizikai értelemben vett Magyarország a mai, trianoni határok között, és adva van egy eszmei Magyarország, a Szent Korona, amelyhez tartozhat történelmének minden alattvalója, amennyiben azt elhatározza. Ez megfelel a történelmi magyar nemzeteszmének, ami alapvetően különbözik az európai nemzeteszmétől és legalább öt-száz évvel idősebb annál.

Tudvalévő, hogy hatalom és jog elválhat egymástól. Az ilyen-olyan köztársasági államformát valakik kitalálták, kihirdették, a nemzet eltűri, de senki meg nem kérdezte, hogy akarja-e? Caligula is kinevezte a lovát konzulá.

Az 1994-ben választott új magyar országgyűlésnek ismét van már alkotmányteremtő és közjogi ereje, (a többieknek, amelyek 1944. március 19-e után alakultak, nem volt), de csak az egyharmadot képviseli és akkor még figyelmen kívül hagytuk a választáson való részvételi arányt, és a frakciózást.

Gennadi Szhjuganov, az előző orosz дума tagja szerint, a дума majminden frakciójában az az álláspont, hogy az új orosz alkotmány nem tekinthető véglegesnek, mert csak a választók 58,4 %-a, szavazta meg és a választók 54,8 %-a szavazott. Az effajta vélemény nem áll egyedül a világban és nem is nélkülöz minden logikát. Nekünk csak ezen a helyen, több mint ezeregyszáz éves múltunk és alkotmányunk van. Ennél Európában csak Szent Péter széke régebbi és állandóbb. Melyikünknek van ma arra felhatalmazása, hogy ezt változtatgathassa?

A közjogi rendezést nem lehet megkerülni. Az idegen példák után való futkóztatás is felesleges erőlködés - közjogi kakuktojások nemzeti fészünkbe helyezgetéséből ránk még semmi jó nem származott.

Tehát, nemzetközi helyzetünket és ezen belül kiemelten, a szomszédainkhoz való viszonyunkat, a közjogi rendezés keretében kell tisztázzuk. A helyes út az alkotmányozáson keresztül vezet, de a megoldáshoz saját nemzeti érdekeink alapján, nemzeti múltunkkal összhangban, saját gyökereinkhez kapcsolódva kell jussunk. A Szent Korona jogfolytonossága pedig fennáll - ez a közjogi helyzet, mert a magyar, tette következményeinek ismeretében, erről utójára így döntött.

Nem egyszerűbb az ország gazdasági egyensúlyának kérdése, ezen belül az adósságkezelés sem. Javaslataim lényegét, történelmi háttérét az előzőekben részletesen kifejtettem, itt vázlatosan összefoglalom - figyelemmel az azóta bekövetkezett változásokra is.

Ideológia

Nemzeti keresztény (keresztyén). Feladat: az állam és az egyházak egységének megteremtése.

Szervezet

Alkotmányunk a Corpus Juris Hungarici, amely szerint államformánk az országgyűlés által ellenőrzött királyság. Királyságunk alapegységei a vármegyék, amelyek ésszerű gazdasági és politikai egységekként összevonandók.

A megyék községekből állanak.

Gazdaságügyi Minisztérium, Építésügyi Minisztérium, Mezőgazdasági-, Vízügyi- és Környezetvédelmi Minisztérium, Kultuszminisztérium, Igazságügyi- és Külügyminisztérium, Honvédelmi Minisztérium.

Hatalom

Nemzet - Kormányzó - Országgyűlés két Háza - Megye

Végrehajtás

Minisztertanács - megye - község - állami vállalatok - magánintézmények - magánszemélyek

Társadalmi szerveződések

Egyházak, pártok, érdekképviselések, gazdasági tevékenységet folytató szervezetek, kulturális - sport - stb. szerveződések

Közgazdasági szabályozás

A személyi jövedelemadóztatás rendszerének eltörlése

A terhek felosztása a végrehajtás szintjeire - tevékenységi adórend kialakítása

A magánkezdemenyezés preferálása célterületeken

- adókedvezmény vagy adóelengedés
- kedvezményes hitelek, adósságelengedés
- új működő tőke kedvezményei
- magánosítás (főleg a régi tulajdonosok kielégítése)
- jogosítványok árusítása
- nemkívánatos tevékenységek kemény megadóztatása
- nemzeti célok pénzügyi támogatása

Tulajdonviszonyok, irányok

- mezőgazdaságban kisgazdaságok, szövetkezetek. Területenként céltudatosan ösztönözni a leggazdaságosabb nagyság kialakítását és fenn-tartását.

Állami gazdaság a földterület kb 15 %-án (minőség, génbank; piacsabályozás áruk és föld vonatkozásában).

Középpontba a minőségi termelést kell állítani, amelyet a magyar talaj- és éghajlati adottságok meghatároznak; ennek komoly hagyományai vannak;

- ipari nagyvállalatokban állami részesedés (piacsabályozás);
- kereskedelmi állami vállalatok (kül-, bel-, nagy-, kiskereskedelem, állami áruház- és szállodahálózat) (piacsabályozás);
- állami kézben (de nem mindenütt monopolhelyzet): városközi közlekedés, posta stb., TV, rádió, néhány újság (legalább kezdetben), alapvető energia- és főbb nyersanyag-ellátás, kórház, szanatórium, nyugdíjsház;

- magánkisipar és kiskereskedelem (magán és szövetkezeti);
- nemzetközi vállalatok a Közép-Európai Államszövetség keretében (légi-, hajózási-, biztosítási-, energiaellátó- stb. társaságok) részvénytársasági formában, jelentős állami tulajdonhányaddal.

Adósságkezelés

Az államadósság kezelésének lehetőségei:

- fizetni a kamatokat és a törlesztéseket (ezt nem bírjuk)
- haladékot kémi mindkettőre (ez lehetséges)
- megtagadni a fizetést mert idegeneknek adták, nem nekünk; megszállt nemzet tettei érvénytelenek (nem ajánlatos)
- közép-európai kasszárt képezni. Ide folyik minden kamat és törlesztés, valamint külső segítség és ebből finanszírozzák a Közép-Európai Államszövetséget (ezt kellene csinálni).

Főbb szociális intézkedések

- nagycsaládok kialakítására való ösztönzés (ösztönző családpótlék, nyugdíj legalább három gyermeket fölnevelő anyának stb.)
- lakásépítési terv a városrendezés keretében
- alternatív katonai szolgálat szociális intézményekben
- egyházaknak és intézményeiknek feladatok (oktatás, betegápolás stb.)
- öregekről való gondoskodás
- munkanélküliek közmunkára fogása.

Külkapcsolatok, honvédelem

Közép-Európai Államszövetség létrehozása ENSZ katonai védnökség alatt. Első lépés, az övezetek Európáján át a közös Európa felé.

Az Államszövetség célja a tagállamok teljes gazdasági és politikai összefogása egy szövetségi államba.

Ebben a politikai keretben kell megoldani a természetvédelmi feladatokat, a magánosítást - illetve a közös nagyvállalatok létrehozását - és a nemzeti valuták átválthatóságát.

A külső határokat nemzetközi szerződések és az ENSZ ellenőrzés biztosítja, így a fegyveres erők fenntartási költsége a minimumra csökken.

Európa három nagy övezetre oszlik: EGÖ/NATO - Kelet-Európa (ideértve talán a földközi tengeri övezetet is) - és Közép-Európa, amely Finnországtól Grúziáig tart (a Római Birodalom határa is itt volt).

Külgazdasági kapcsolatainkban a súlyt - Közép-Európa mellett - Ázsiára, főleg rokonainkra helyezzük. A többi tengerentúli állam jelentősége harmadlagos.

Pénzügyek

Ha megtörténik a tisztességes közjogi rendezés, ha van világos politikai, társadalmi és gazdasági terv, akkor lesz a kivitelezéshez pénz is. Ennek forrása

- a nemzeti jövedelem
- a magánosítás (a régi tulajdonosok kártalanítása)
- az egyén forrásai
- a közép-európai kassza
- a külső segítség.

Személyi előfeltételek

Amint az igazoló eljárás lezárult, fenntartás nélkül támaszkodni kell a tízenötmillió magyarra és barátainkra.

A szakemberképzésben elengedhetetlen a nemzettudat erősítése - a szakmai neveléshez értenek elegenden.

Bacilus ellen bacilus

Nemzeti történelemírás hiányában zavart tudatú nemzet vagyunk.

Az utcák koszosak, az emberek gyűlölködnek, lopnak, följelentgetnek, az autósok a piros jelzésen is átrobognak: mert hazánkat nem szeretjük.

Az erkölcsi züllés ellen nem segít az ország devizakészletének növekedése - a szovjet csapatok kivonulása sem.

Tudnunk kell: ha megtámad Góliát, parittyával védekezhetünk. Ha azonban bacilus támad, akkor parittyá, deviza, luxusautó, vadászbombázó, pártsszervezet, bíróság nem véd.

Bacilus ellen bacilussal kell védekezni. A nemzettudatot kell rendbetenni és erősíteni.

Struktúrák

A jelen terv lényegileg tér el attól, amit ilyen tervtől elvámak. Ennek oka az a felismerés, hogy ma a gazdaság optimális szervezése nem elméleti tételek szerint, hanem struktúrákban történik. Olyan struktúrákban, amelyekben nehezen választható külön a gazdasági a politikaitól.

A társadalmat, a maga egészében építőelemeire bontják és az egyes elemeket alakítva hoznak létre komplex struktúrákat. Minden elem önmagában életképes, az egész pedig működőképes kell legyen.

A mi elsődleges feladatunk, ilyen elemek képzése: gazdaságilag, politikailag, földrajzilag és a tervezésben, ha tetszik a víziókban.

Ezt a lépést kell kövesse az egyes elemek helyzetbehozása (ez a politika feladata), majd az egész működőképességének fenntartása. Ez utóbbi az egész ország feladata.

A politikai vezetés felel a politikai, a gazdasági vezetés a gazdasági működtetésért, miközben segítő-vigyázó szemét mindegyik a másikon tartja. Ez magas intelligenciát és nagy hazaszeretetet feltételez.

Például. A sokat hangoztatott piaccgazdaság - a klasszikus kapitalizmus kategóriája, aminek testvére az eredeti tőkefelhalmozás. A mai Magyarország ezt az utat járja.

A piaccgazdaság látványosan megbukott 1929/33-ban, aminek előzménye és következménye az emberiség két legszörnyűbb háborúja. A mentőangyal J. M. Keynes (1883-1946) lett volna. A II. Világháború után az ő tervei szerint (Bretton Woods 1944. VII. 1-22) kellett volna a világ beteg gazdaságát rendbetenni (Nemzetközi Valutaalap, Világbank).

Tovább lépést jelentett a L. Erhard nevével jelzett szociális piaccgazdaság, amely nem sok újat hozott, sikerét Németországban elsősorban a nagytőmegben beáramló amerikai tőkének köszönheti. Ezt a tényt igyekeztek elfedni az Erhardi ölettel. Az igazán klasszikus szociális piaccgazdaság a svéd, ahol sikerült mára a társadalmat teljesen demoralizálni. Az öko- szóval kiegészített változatát mára többfele hangoztatják, de például a valóban szakértő amerikai közgazdák (Leontieff, Galbraith) szinte meg se említik.

A magam részéről tehát ma lehetetlennek tartom olyan gazdasági terv készítését, amely az egyes iparágak, vagy vállalatok emlegetésével dolgozik, mert

- nincs megbízható adat és igazából
- struktúrákat kell létrehozni, majd működtetni.

Nagy biztonsággal ki lehet jelenteni, hogy kezdetben az infrastrukturális beruházásokat kell támogatni, ezek pedig magukkal vonzák a többi ágazatot.

Így megteremtjük a fizetőképes belső piacot, amely minden nemzeti gazdasági vezetés elsődleges feladata. A keretek, további bővítési iránya Közép-Európa és Ázsia.

Elsődleges beruházási tervünkbe tartozzék egy új magyar és közép-európai főváros építése, a nagy- és kisvárosok emberi életre való alkalmassá tétele, az egész magyar lakosság kultúrált életkörülményeinek kialakítása, ami terveim szerint huszonöt év alatt elérhető. Ez így szorosan összefügg az infrastrukturális beruházásokkal. A többit rá kell bízni a magánkezdeményezésre. Az állam tervez, szabályozókkal befolyásol - és tulajdonában lévő vállalataival a zavarokat operatíván kiküszöbölni igyekszik. Ez, persze így is piacgazdaság, de a technika egészen új. A struktúrákban való szervezés előnye, hogy nemzeti keretek között alakul, de a nemzetközi szervezés kereteiben változatlanul működőképes. Ha struktúrákat hozunk létre és azok jól működnek akkor a nemzeti keret nemzetközivé válása nem okoz zavart.

Gazdasági tervezésünk másik súlypontja a Közép-Európai Államszövetség. Egy Szlovákia, egy Horvátország, egy Magyarország jelenlegi állapotában, hosszútávon nem életképes gazdasági egység. A modern üzemszervezés ezen nemzeti piacokénál jóval nagyobb területet igényel. Erre mindenkori hamar rájön. Az USA most hozta létre Kanadával és Mexikóval a maga szövetségét (NAFTA). Nyugat-Európa most egységesedik (EGÖ).

Példák a struktúrákra (egyszerűbbek)

Amerikai példa

A szakszervezetek felvásárolják az amerikai vállalatok részvényeit. Jelenleg kb. 65 % van a kezükben.

Japán példa

A munkavállaló a bére egy részét a vállalati kasszába teszi, ahová a vállalat is fizet. Mondjuk tizenöt évig, ha valaki ugyanannál a vállalatnál volt, akkor, ha munkanélküli lesz, a munkanélküli segély és az utolsó jövedelem közötti részt a vállalat adja, a kasszából. Abban már belépéskor megegyeznek, hogy a vállalat mindenben segíti, családját eltartja akkor is, ha bajba kerül, vagy nem kap munkát stb. A vállalat senkit se tesz az utcára, nyomós ok nélkül, de ha bekövetkezik, akkor a munkavállaló elveszíti a kasszába fizetett pénzét. Ha egész életében nem nyúl a kasszába, akkor is megkapja a kasszából a reá jutó részt, mondjuk nyugdíj kiegészítés formájában. A munkanélkülit a vállalata bármikor berendelheti munkára - hiszen kap fizetést, a munkaviszonya pedig nem szünetel. Nálunk lehessen a munkanélkülit közmunkára fogni.

Egyházak

Legyen saját vagyoniuk, azzal tegyenek, amit jónak látnak. De: minden szervezetük kell vállaljon valami feladatot: oktatás, betegellátás, lelki élet gondozása, szegények, öregek ellátása, gyógyítás stb.

Az állam nem ad nekik egy fillért se, de nem is szól bele tevékenységükbe, amíg nem ütköznek a törvénybe. Kérhetnek adományt attól, akitől akarnak, fenti szolgáltatásukért is kérhetnek ellenszolgáltatást. Vagyoniuk, ipari stb. termelő tevékenységük adóköteles.

Kereskedelem

Van kül- és bel-, kis-, közép- és nagy-. Ide sorolandó a vendéglátás és az idegenforgalom is. Ez egy struktúra. Minden részében kell legyen tisztán állami tulajdonú egység, amely alkalmas arra, hogy az állam a piacon bea-

valkozhasson mind a mennyiség, mind a minőség, mind pedig az árak vonatkozásában.

Nagy, bonyolult struktúrák

Politikai rendszer

Népgazdaság tervezése (tervhivatal)

Pénzügyi szabályozók (Gazdaságügyi Minisztérium)

Pénzpolitika (Magyar Nemzeti Bank)

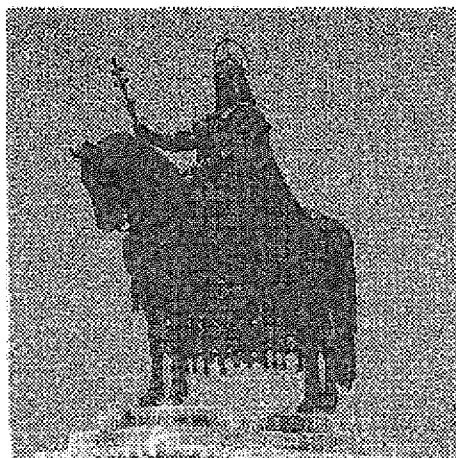
Társadalombiztosítás (betegbiztosítás, munkanélküli biztosítás, nyugdíj, anyasági-, öregségi-, stb. biztosítás, árvák, csökkent képességűek stb.)

Közlekedés

Településrendszer (megye, község)

Nemzettudat

A mellékelt, kiegyensúlyozott állami költségvetés stb.

Költségvetési terv

Az első lépés a gazdasági rendezés felé vezető úton: kiegyensúlyozott állami költségvetés - már az első évben. Ez is egy struktúra.

Az egyensúly megteremtésének útja:

A) Az államadóssági terhek csökkentése legalább időben, tárgyalás útján (moratórium, elengedés, kamatláb-csökkentés)

B) Hadi kiadások csökkentése

C) Takarékoság, amely a belföldi keresletet nem csökkenti lényegesen (államapparátus csökkentése, tisztviselői fizetések csökkentése, nagy régi nyugdíjak csökkentése)

D) A meglévőnél kedvezőbb hitelek felvétele

E) Az államadósság belföldi hitelezőkre való áttérítése (Federal Reserve System)

F) Privatizáló úrgazdagok és néhány tevékenység (szex, alkohol, dohány stb.) igen magas adóztatása

G) Az állam költségvetés szerkezetének megváltoztatása, az új adórendszer bevezetése az alábbiak szerint (magyarázat [L. fent: Közgazdasági szabályozás] a személyi jövedelemadózás rendszerének eltörlése és az adózás [a terhek felosztása a végrehajtás szintjeire: egyén - község - megye - állam] javaslathoz):

FELADATOK	szintje, ahol tervezik	állami bevételek	kiadások	egyenleg
1) kizárólag állami (szaldó 0)				
központi kormányzat	állam	-	fenntartás	-
határvédelem	állam	vám	határőrség	+
honvédelem, állami tartalékok	állam	-	diplomácia	-
külföldi ügy	állam	vízum, stb.	fenntartás, beruházás	-
igazságügy (ügyészség	állam	illeték	fenntartás, beruházás	-
bíróság)	állam	illeték, büntetések	fenntartás, beruházás	+
posta	állam	illeték	fenntartás, beruházás	0
vasút	állam	személy és teher-szállítás bevétele	fenntartás, beruházás	0
állami vállalatok (ipar, kereskedelem, szolgáltatás)	állam	nyereség	fenntartás, beruházás	+
állami gazdaságok (a földterület kb. 15 %-a)	állam	nyereség	fenntartás, beruházás	+
jogosítványok eladása	állam	illeték	hivatali költségek	+
néhány tevékenység igen magas adóztatása	állam	adó	hivatali költségek	+
forgalmi adó	állam	adó egy része	hivatali költségek	+
nyereségadó	állam	adó a területi szervekhez	hivatali költségek	+
vagyronadó	állam	adó visszamegy	hivatali költségek	+
béradó	állam	adó	hivatali költségek	+
állami garancia nyújtása	állam	biztonsági tartalék	hivatali költségek	-
államadósság	állam	hitelfelvétel, hiteladás	hiteladás, törlesztés, kamat	-
Összesen				0

FELADATOK	szintje, ahol tervezik	állami bevételek	kiadások	egyenleg
2) főleg állami (szaldó 0)				
hírközlés	egyén, község, megye, állam	bérleti díjak, illetékek	fenntartás, beruházás	-
bankok	egyén, község, megye, állam	állami osztalék	fenntartás, beruházás	+
alapvető energiaellátás	egyén, község, megye, állam	adó, nyereség	fenntartás, beruházás	0
állami-magán vegyes tulajdonú vállalatok (ipar, kereskedelem, szolgáltatás)	egyén, község, megye, állam	adó, nyereség	fenntartás, beruházás	+
légi közlekedés	egyén, község, megye, állam	adó, nyereség	fenntartás, beruházás	+
folyami- és tengerhajózás	egyén, község, megye, állam	adó, nyereség	fenntartás, beruházás	+
közbiztonság	egyén, község, megye, állam	bírságok, illetékek	fenntartás, beruházás	0
Összesen:				0
3) részben állami (szaldó csekély -)				
környezetvédelem	egyén, község, megye, állam	büntetések	költségek	+
környezet helyreállítás	egyén, község, megye, állam	-	költségek	-
állami-magán vegyes tulajdonú vállalatok	egyén, község, megye, állam	adó, nyereség	fenntartás	+
társadalombiztosítás, nyugdíj, betegellátás	egyén, község, megye, állam	járulékok	költségek	0
oktatás, közművelődés	egyén, község, megye, állam	tandíj, adományok	költségek	0
tudomány, kutatás	egyén, község, megye, állam	eladás	költségek	0
művészet, sport	egyén, község, megye, állam	bevételek	költségek	0
országos infrastruktúra (út, vasút, víz, stb.)	egyén, község, megye, állam	adó, illeték	tervezés, irodai költségek	0
idegenforgalom	egyén, község, megye, állam	-	irodai költségek	-
településrendezés, lakásépítés	egyén, község, megye, állam	részletek	tervezés, irodai költségek	-
Összesen:			állami hozzájárulás	-

FELADATOK	szintje, ahol tervezik	állami bevételek	kiadások	egyenleg
agánélet, magántulajdon	egyén	vagyonadó	hivatali kiadások	+
országgyűlés	egyén, község, megye, orsz.	vagyonadó	fenntartás	-
családi élet, családi vagyon	egyén	vagyonadó	hivatali kiadások	+
egyházi élet, egyházi tulajdon	egyén, község, megye, állam	vagyonadó, forgalmi adó, nyereség adó, stb.	hivatali kiadások	+
társadalmi szerveződések (pártok, szakszervezetek, egyesületek, alapítványok)	egyén, község, megye, állam	vagyonadó, forgalmi adó, nyereség adó, stb.	hivatali kiadások	+
helyi köztekedés	egyén, község, megye	vagyonadó, forgalmi adó, nyereség adó, stb.	hivatali kiadások	+
kommunális létesítmények	község, megye	vagyonadó, forgalmi adó, nyereség adó, stb.	hivatali kiadások	+
magánipar, kereskedelem, szolgáltatás	egyén, község, megye	vagyonadó, forgalmi adó, nyereség adó, stb.	hivatali kiadások	+
Összesen:				+
5) egyéb állami bevételek		adomány, örökség, a fizetési mérleg láthatatlan tételei, tranzitforgalom, stb.	hivatali kiadások	+
Állami költségvetés mindösszesen				csekély minusz

Eldöntendő, hogy a minusz miből fedezendő: infláció, vagy belső - külső államadósság. Én az inflációt a leghatározottabban elvetem.

Az Építésügyi Minisztérium című fejezetben azt állítottam, hogy a kivitelezés magyar erőből megoldható, nagyságrendileg az országnak annyi külföldi tőkére van szüksége, mint az ipari és a mezőgazdasági beruházás összege. Van annyi saját erőnk, ami a terv megvalósításának többi részét biztosítja.

Az itt szereplő mérleg egyensúlya tehát vagy akkor biztosított, ha ez a külföldi tőke rendelkezésre áll, vagy ha az a tőke nincs, a tervből az valósítható meg, amit a költségvetés egyensúlya megenged. Az egyensúly biztosítása a kormány feladata. A mai világban minden állam "tervezetten eladósodik" - ez hosszútávon katasztrófák sorozatához vezet.

4) Jövőkép kialakítása

Sajnálatos, kétségbeejtő és érthetetlen, hogy Magyarországon nincs jövőkép. Elképzelhető egy nemzet élete nélküle? Már több mint hat éve vannak országosan működő új pártok, közülük öt már kormányzati erőként is szerepel - de jövőkép az nincs. Pénzelnek és nyilvántartanak több mint száz pártot, és nem tudok róluk többet - pontosabban mindegyikről azt tudom, hogy piacgazdaságot, magánosítást akar és szeretné ha belépnének a NATO-ba, meg az Európai Gazdasági Övezetbe. Ez kéren nem jövőkép, ez felelőtlenség. Hol vannak a részletekbe menő, szakszerű tájékoztatók, elemzések, országos viták? Van-e egyáltalán valaki az országban, aki tisztában van a következményekkel? Ezek a "tervek" megbuknak az első vizsgán.

5) Nemzetnevelés

Hát ez az, ami nincs. Ahhoz, hogy legyen, legalább annyit kellene tenni, mint ami ebben a könyvben van. Azt is - miként ezt a könyvet - a történelemírással kell kezdeni.

Bízunk, lesz még kezdet!

1996. május

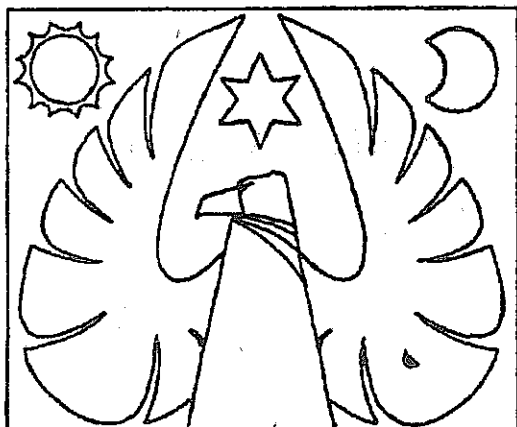

*"Nem elég jogokat megállapítani, és törvénybe
lefektetni a köteleességeket; a joggal élni,
a köteleességeket érezni és gyakorolni kell,
akár előírja a törvény, akár nem."*

Teleki Pál

MELLÉKLET

A most megalakult FÜGGETLEN KÖZÉP-EURÓPA MOZGALOM KIÁLTVÁNYA

(Tervezet)

Testvéri együttműködésre szólítunk fel

- minden embert, aki békében és szeretetben kíván élni ezen a földön;
- minden hatalmat és politikust, ha szívügyének tekinti az emberi méltóság megmentését és az emberi jogok érvényesítését, különösen Közép-Európában;
- minden személyt, népet és szervezetet, mindenek előtt Finnországból, Észtországból, Lettországból, Litvániából, Lengyelországból, Csehországból, Szlovákiából, Magyarországról, Romániából, a volt Jugoszláv államból, Albániából, Bulgáriából, Görögországból, Ciprusról, Törökországból, Örményországból és Grúziából, hogy elősegítsük ezen közép-európai országok egyetlen politikai és gazdasági államszövetségbe való szerveződését, szabad elhatározásuk és teljes egyenjogúságuk alapján. Ezt a szövetséget kívánják megvalósítani a közép-európai népek legjobbjai évszázadok óta.

Senki se felejtse el,

- hogy az emberi történelem két legborzalmasabb háborúja Közép-Európából indult ki, az ottéló népek megbocsáthatatlan civakodása következtében;
- hogy ha lesz egy minden eddiginél nagyobb háború, akkor az ismét csak a Rajna és Oroszország közötti területről fog kibrobbanni;
- hogy a Rajna és Oroszország közötti területen több mint kétszázmillió ember él, s hogy ami ezen a területen történt és történik az nem más, mint tragikus színjáték, amelyet olyan hatalmak rendeznek, amelyeknek Közép-Európában csak ellentétes érdekeik vannak;
- hogy az ezen a területen élő népek gazdaságilag, politikailag, részben még katonailag is elnyomatnak, de minden esetben lenézetnek, s egyre inkább az apartheid állapotába kényszerítődnek;
- hogy Európát sem gazdaságilag, sem politikailag nem lehet talpra állítani mindaddig, amíg Közép-Európa helyzete nem rendeződik. Kelet és Nyugat, Észak és Dél közeledhet egymáshoz, de súlyos hiba megfigyelni arról, hogy a politikai és gazdasági összekötő vonalak Közép-Európán át vezetnek minden irányba. Ha a két tömb - Oroszország és Nyugat-Európa - egymást támogatva kezd továbbfejleszteni, akkor a közbeeső terület fokozatos lemaradása újabb feszültség forrása lesz. Néhány évtized múlva Közép-Európa a gyűlölet és a gazdasági feszültség ugyanolyan ütközőterévé válhat a világnak, mint napjainkban a volt gyarmatok, tele gyűlölettel és gazdasági teherrel;
- hogy a béke nem biztosítható sem Európában sem máshol a világon, összetartó, jólszervezett, gazdaságilag és politikailag erős Közép-Európa nélkül, amely nemcsak a kelet és a nyugat közötti egyensúly, hanem Európa ezen két résznek belső egyensúlya szempontjából is nélkülözhetetlen. A közép-európai népek semleges és fegyver nélküli ál-

lamszövetsége nyújthatja az Oroszország és Nyugat-Európa közötti katonai biztonság egyetlen életképes lehetőségét, következésképpen az egyetlen látható kiutat az összes leszerelési és haderőcsökkentési tárgyalás stb. zsákutcájából. Ezt bizonyítja a napjainkban folyó tárgyalási sorozat is, amely alig szolgál mást mint propagandacélt, s láthatóan egy újabb világméretű válság felé visz bennünket.

A közép-európai rendezés a nagyhatalmak feladata, de mindenek előtt a közép-európai népek érdeke. Elsősorban ezen népek kell leszámoljanak ezerféle történelmi babonájukkal, s kell megtalálják egymás kezét Helsinkitől Ankaráig. Aki kételkedik ezen ügy sikerében, az gondoljon arra, hogy a nyugat-európai egység megteremtésének az útjában sem álltak és állnak semmivel sem kisebb akadályok, s amely népek ezt az egységet mégis megvalósítják, semmivel sem különbek, mint a közép-európaiak. Közép-Európa népeinek is módjában áll, hogy a gyűlölség keserű kenyere helyett, az őszinte barátság kalácsát egyéki

De tudniok kell,

- hogy senki nem tesz értük semmit anélkül, hogy eközben saját érdekét ne képviselné;
- hogy az emberiséget nemcsak a nyílt háború fenyegeti, hanem az erőszak is, amely annyi formában gyötri, méltóságától és jogaitól megfosztja, testileg és lelkileg kiszajátítja, s rabszolgává alacsonyítja az embert. Nem azok szolgálják a béke ügyét, akik jóhiszeműen rábízzák magukat az erőszak hordozóinak jóindulatára, hanem azok, akik megvesztegethetetlenül, hajlíthatatlanul és fáradhatatlanul védelmezik az üldözöttek, elnyomottak és halálasztottak jogait.

Szervezetünk nyílt. Tevékenységre kész minden országban, ahol az emberek hajlandók ezt az ügyet magukévé tenni és ezen nyilvános tevékenységük megengedett. Minden ország törvényes rendjét tiszteletben tartjuk, s nem kívánunk ellene semmilyen formában sem fellépni. Örömmel fogadjuk bármely személy, szervezet vagy ország csatlakozását. Köszönettel veszünk mindenemű erkölcsi segítséget és anyagi támogatást, ha az nem jelent számunkra elfogadhatatlan kötelezettséget.

Dátum

Címünk:
Bankszámlaszánk:

A mozgalom alapítói:

A mozgalom támogatói:

A ZMTE eddig megjelent kiadványai

1. **Az Első (Benidormi) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai** (153 oldal, ebből 60 oldal angol, francia és német nyelvű anyag) Zürich, 1991. ISBN 963 02 8926 1
2. **A Második (Zürichi) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai** (140 oldal, ebből 50 oldal angol, francia és német nyelvű anyag) Zürich, 1993. ISBN 963 02 8926 2
3. **Magyarok Őstörténete. Összefoglaló áttekintés** (48 oldal, írta a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület őstörténeti írói munkaközössége) Zürich-Budapest, 1992. ISBN 963 02 8925 3 ; második kiadás 1996. ISBN 963 85274 6 3
4. **A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Szegedi) Magyar Történelmi Iskolájának Előadásai és Iratai** (275 oldal, az előadások szövege, jegyzőkönyv, műsor) Zürich, 1993. ISBN 963 8465 00 X
5. **Magyar Történelmi Tanulmányok 1.** (133 oldal, kiegészítő tanulmányok a Tabi iskola előadásaihoz) Zürich, 1993. ISSN 1217 4629
6. **Csihák György: A magyar parlamentarizmus ezer éve** (91 oldal, összefoglaló áttekintés) Budapest, 1990. ISBN 963 02 8925 3
7. **Magyar Történelmi Tanulmányok 2.** (119 oldal, Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet) Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4112 8
8. **Képeslapok magyar történelmi motívumokkal**
8 különféle, szimpla és dupla
9. **A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Tabi) Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai** (416 oldal, az előadások szövege, jegyzőkönyv, műsor) Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4413 5
10. **Die Frühgeschichte der Ungarn. Zusammenfassung** (Geschrieben von der Arbeitsgruppe des Ungarisch Historischen Vereins Zürich, 54 Seiten) Zürich-Budapest, 1994. ISBN 963 85 274 4 7
11. **A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (Tapolcai) Magyar Történelmi Iskolája Előadásai és Iratai** (224 oldal, az előadások szövege, jegyzőkönyv, műsor) Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85 274 12
12. **A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Székelyudvarhelyi) Övezeti Történész-találkozó Előadásai és Iratai** (180 oldal, az előadások szövege, jegyzőkönyv, műsor) Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 2 0
13. **Csihák György: Beszélgetés néppemmel a hazánkról** (64 oldal) Budapest-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 5 5
14. **A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Komáromi) Övezeti Történész-találkozó Előadásai és Iratai** (152 oldal, az előadások szövege, jegyzőkönyv, műsor) Komárom-Komárno-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 3 9
15. **A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kilencedik (Tapolcai) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai** (143 oldal, az előadások szövege, jegyzőkönyv) Budapest-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 1 2
16. **Csihák György: Ex Oriente Lux** (250 oldal. Tanulmány a magyar múltról, jelenről és a jövőről) Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 7 1

Előkészületben

1. Hét Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai
2. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Negyedik (Tapolcai) Magyar Történelmi Iskolája Előadásai és Iratai
3. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (Csíkszeredai) Övezeti Történész-találkozó Előadásai és Iratai

**A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület eddig megjelent és
előkészületben levő történelmi tárgyú könyvei megrendelhetők és
megvásárolhatók a ZMTE terjesztőjénél**

Baku György, 1181 Budapest Kossuth u. 100. Tel.: 290 39 24

Megvásárolhatók:

Gondos BT Magyar Nemzeti Könyvesbolt Tel.: (este) 113 59 67
1134 Budapest, Pannónia u. 22. Tel.: 111 54 60

Pavilonja Budapesten

V., Deák Ferenc tér metró kijárat

Püski Könyvesház, 1013 Budapest, Krisztina Krt. 26. Tel.: 175 77 63

9021 Győr, Király u. 5. Tel.: (06-96) 326-213

Püski Kiadó, 1012 Budapest, Lógodi u. 16. Tel.: 201 44 44

Holló és Társa Könyvkereskedés, Lukács Zoltán könyvkereskedő
7400 Kaposvár, Múzeum köz 2. Tel.: (06-82) 316-944

Kókaí Irén könyvterjesztő, 8600 Siófok, Batthyány u. 33. Tel.: (06-84) 311 162

Stúdium Akadémiai Könyvesbolt, 1052 Bp. Váci u. 22. Tel.: 118 56 80

Szép Lászlóné, 8900 Zalaegerszeg, Erdész u. 87. Tel.: (06-92) 320 044

Tab Városi Könyvtár Könyvesboltja, Bolevác József
8660 Tab, Kossuth L. u. Tel.: (06-84) 320-416, (06-84) 320 453

MTESZ Székház, 6720 Szeged, Kígyó u. 4. Tel.: (06-62) 310 998

Csokonai Vitéz Mihály Tanárképző Főiskola
7400 Kaposvár, Bajcsy-Zsilinszky E. út 10.
Molnár István könyvkereskedő Tel.: (06-82) 319 011

Unitas Coop Kereskedelmi Rt. 6. sz. Könyvesbolt, Holczbaerné Szabó Erzsébet
8300 Tapolca, Fő tér 10. Tel.: (06-87) 311 497

Kódex Könyvesbolt 2900 Komárom, Klapka György utca 20.

LITEA Könyvesbolt és Teaszaalon 1014 Budapest, Hess András tér 4.
Fortuna udvar. Tel.: 1756 987

Megvehető a Pallas-Akadémia Könyvesboltjaiban:

Beszterce, Gh. Sincai u. 22. sz. Tel.: 063-221217

Csíksereda, Petőfi u. 4. sz. Tel.: 066-114949

Kézdivásárhely, 49-es Udvartér 4. sz. Tel.: 067-363855

Marosvásárhely, Rózsák tere 13. sz. Tel.: 065-167863

Sepsiszetgyörgy, Körösi Csoma Sándor u. 2.sz. Tel.: 067-311285

Székelyudvarhely, Márton Áron tér 2. Tel.: 066-214074

A Humanitas Könyvkiadó üzleteiben eladási pontjaink vannak:

Temesvár, Forradalom sugárút 10. sz.

Kolozsvár, I.C. Braetanu u. 22. sz.

Gyulafehérvár, Köztársaság u. 5. sz.

INFO

***Ungarisch Historischer Verein Zürich
Sekretariat des Treffens zur Frühgeschichte der Ungarn
Redaktion Corvinus Radio Zürich***

CH-8047 Zürich, Postfach 502

Postscheckkonto: Zürich 80 36214-1 (nur über Post)

Präsident: Dr. György J. Csihák

Öffentliche Vorträge am zweiten Dienstag jeden Monats um 19 Uhr
CH-8047-Zürich, Winterthurerstrasse 135. Telefon: 0041/1/3623303

Gemeinnütziger Verein

***Zürichi Magyar Történelmi Egyesület
Magyarszági Tagozata
Magyar Történelmi Iskola***

H-1212 Budapest, Kossuth Lajos u.106/a. Telefon: 0036/1/276 38 06

Konto-Nr.: OKHB 10402166 - 21631878 - 00000000 ZMTEMT

(Kereskedelmi és Hitelbank) Jelzőszáma: 2485

Magyarországi alelnök:

Prof. DR. Fejes Pál

H-6720 Szeged, Kelemen u. 8.

Telefon: 0036/62/311 096 magán ; Telefon: 0036/62/321 523 hivatal

Nyilvános előadás minden hónap utolsó előtti csütörtökjén 17.00 órakor
H-1051 Budapest, Arany János u.10. Telefon: 0036/1/111 22 48 és 111 62 87

Tevékenység közérdekű

Kedves Középeurópai Barátom!

Velünk együtt elpusztul ha meghalunk az is, ami **csak** bennünk él. Ezért tehát ne akarj meghalni és ne igyekezz pusztítani, megdönteni se, mert az ezzel együttjáró **veszteség** minden bizonnyal kérdésessé fogja tenni a várható eredményt.

Bízzál azonban az **isteni gondviselésben** tudván, hogy a **körülmények feltartóztathatatlan változása** előbb vagy utóbb **meghozza** egy újabb kibontakozás **lehetőségét**.

Az új helyzetben **vizsgáznod** kell majd, de vizsgázni fog a család, a nemzet és a haza is. Ennélfogva mindannyiunk soha meg nem szűnő **kötelessége**, hogy önmagunk és adott helyzetünk vizsgálatából kiindulva **előkészítsük a közös kibontakozást**. Ez a legfőbb feladata ma egyéneinknek és közösségeinknek is, bárhol is élnek ezen a világon.

Ezért arra kérlek **élj a hazádért. ÉS EMBERTÁRSAIDÉRT.**

Jegyzém szeretettel az Úr ezerkilencszázhetvenkilencedik évének szeptember havában.

Dr. Csihák György